

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะใน
ศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROPOSED GUIDELINES OF PARENTAL INVOLVEMENT IN EDUCATION TO DEVELOP THE
MUSLIM CHILDREN'S TWENTY-FIRST CENTURY SKILLS IN ACCORDANCE WITH SOCIAL
CONTEXT IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

Mr. Muhammadafeefee Assalihee

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Educational Policy Management and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2015
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

นายมุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮี

สาขาวิชา

พัฒนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ดร. พรรณี บุญประกอบ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ดร. พรรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชื่นชนก ไควินทร์)

.....กรรมการ

(ดร. อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา)

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮียี : การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (PROPOSED GUIDELINES OF PARENTAL INVOLVEMENT IN EDUCATION TO DEVELOP THE MUSLIM CHILDREN'S TWENTY-FIRST CENTURY SKILLS IN ACCORDANCE WITH SOCIAL CONTEXT IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร. ชนิดา รักษ์พลเมือง, อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ดร. พรรณี บุญประกอบ, 363 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 3) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในสามจังหวัดจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร 3) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ทักษะการจัดการตนเอง 5) ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6) ทักษะการคิดและการเรียนรู้ โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นรายด้าน (PNI) เท่ากับ 0.459, 0.449, 0.441, 0.436, 0.405 และ 0.403 ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมี 5 ด้าน คือ 1) การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้านแบบบูรณาการอิสลาม 3) การร่วมมือกับโรงเรียน 4) การร่วมมือกับชุมชน 5) การพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองและการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ปัจจัยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของผู้ปกครองมุสลิมมี 10 ด้าน คือ 1) ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมและการเลี้ยงดู 2) เวลา 3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7) ความมุ่งมั่น 8) การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 9) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน 10) ความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม ประกอบด้วย 1) แนวทางสำหรับผู้ปกครองกับ 2) แนวทางสำหรับโรงเรียนและชุมชนในการสนับสนุนผู้ปกครอง

ภาควิชา	นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง	ลายมือชื่อนิสิต
	การศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาร่วม
ปีการศึกษา	2558	

5484235827 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS: PARENTAL INVOLVEMENT IN EDUCATION / TWENTY-FIRST CENTURY SKILLS / MUSLIM PARENTS / MUSLIM CHILDREN / THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

MUHAMMADAFEEFEE ASSALIHEE: PROPOSED GUIDELINES OF PARENTAL INVOLVEMENT IN EDUCATION TO DEVELOP THE MUSLIM CHILDREN'S TWENTY-FIRST CENTURY SKILLS IN ACCORDANCE WITH SOCIAL CONTEXT IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES. ADVISOR: PROF. CHANITA RUKSPOLLMUANG, Ph.D., CO-ADVISOR: PANNEE BOONPRAKOB, Ph.D., 363 pp.

The objectives of this research were 1) to analyze 21st century skills for Muslim children within the social context of three Southern provinces, 2) to analyze the needed 21st century skills for Muslim children, 3) to analyze parental involvement in providing education to develop Muslim children's 21st century skills, and 4) to propose educational guidelines for Muslim parental involvement in developing 21st century skills for their children in the three Southern provinces' context. Mixed methods research design was employed by using documentary research, focus group discussion, survey research, participatory action research (PAR), and interviews.

Research findings showed six Muslim children's 21st century skills; namely, 1) Quranic and Islamic way of life skills, 2) communication and collaboration skills, 3) information and communication technology (ICT) skills, 4) self-management skills, 5) cultural and social responsibility skills and 6) thinking and learning skills. Those categories of skills were ranked by the Priority Needs Index (PNI) as 0.459, 0.449, 0.441, 0.436, 0.405, and 0.403, respectively. It was also found that the five necessary components for parental involvement in developing Muslim children's 21st century skills included 1) Islamic parenting, 2) Islamic integrated home-based learning, 3) collaboration with the school, 4) community involvement, and 5) self-improvement and parental education. Ten conditional factors needed to engage Muslim parents in educating their children were 1) knowledge about parental involvement and parenting, 2) time, 3) family relationship, 4) role model, 5) continuity, 6) ICT skills, 7) commitment, 8) home environment, 9) parent-school relationship, and 10) parent-community relationship. Two guidelines for Muslim parental involvement in developing 21st century skills for their children included 1) guidelines for parents and 2) guidelines for schools and communities in supporting parental involvement.

Department: Educational Policy Management Student's Signature
and Leadership Advisor's Signature

Field of Study: Development Education Co-Advisor's Signature

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮฺ ขอความสุขความจำเริญและศานติจงประสบ
แต่ศาสนทูตของพระองค์ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จได้ หากข้าพเจ้าไม่ได้รับทุนการศึกษา
จากโครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และหากไม่ได้รับความเมตตาและ
กรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง และ
อาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการเรียนและการทำ
วิทยานิพนธ์ที่มีประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง แม้ด้วยกับภารกิจที่มากล้นแต่อาจารย์ทั้งสองได้คอยดูแล
จนศิษย์สามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่าง
สูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติลลิก ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์ อาจารย์ ดร.อุบลวรรณ หงส์วิทยากร ที่ได้ให้
คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพ รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.
ดุซฎีกา โยเหลา กรรมการภายนอกที่ได้ให้ความคิดเห็นที่มีคุณค่ายิ่ง และชี้แนะแนวทางการวิจัยที่มี
มาตรฐาน อาจารย์ทุกท่านทำให้ศิษย์ได้เข้าใจแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ที่ดี และสามารถนำไปใช้
ประโยชน์ได้จริง

ขอขอบพระคุณอาบะฮฺสุกรี อัซซอลิฮีย์ อาม่าพาริตะ บิลหะยีอาบูบากา ที่เลี้ยงดูและ
สนับสนุนข้าพเจ้าด้วยความเอาใจใส่และอดทน และน้อง ๆ ที่น่ารักทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้กับ
พี่คนโตตลอดมา และขอบคุณภรรยาณัชชิวา บาเกาะ ผู้ที่อยู่เคียงข้าง คอยช่วยเหลือและเป็น
กำลังใจให้ข้าพเจ้ามาตลอดระยะเวลาของการศึกษาในระดับปริญญาเอก และขอขอบพระคุณ
คณาจารย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ที่มีส่วนในการศึกษาและการทำให้
วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า โดยเฉพาะเภสัชกรยูซุฟ นิมะ ผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาและการ
ทำงานของข้าพเจ้า แม้ท่านจะกลับไปสู่ความเมตตาของอัลลอฮฺแล้ว แต่ท่านยังคงอยู่ในหัวใจของ
ข้าพเจ้าเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1.....	10
บทนำ	10
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	10
2. คำถามการวิจัย.....	15
3. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	16
4. ขอบเขตการวิจัย	16
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	17
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	19
บทที่ 2.....	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21	24
1.1 ความเป็นมาของทักษะในศตวรรษที่ 21	24
1.2 นิยามของทักษะในศตวรรษที่ 21	28
1.3 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21	42
1.4 ผู้ปกครองกับการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21.....	53
2. แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร.....	63
2.1 ครอบครัวและการเลี้ยงดู ครอบครัวมุสลิมและการเลี้ยงดูบุตร และเด็กมุสลิม	63

2.2. การศึกษาของผู้ปกครอง.....	69
2.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร	79
3. อิสลามกับการพัฒนาทักษะของบุคคล	93
4. บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	97
5. แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาการศึกษา.....	104
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	107
บทที่ 3.....	115
วิธีดำเนินการวิจัย	115
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้	116
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบท สังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	121
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะใน ศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	127
ตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	134
บทที่ 4.....	139
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	139
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้	139
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของมุสลิมต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็ก มุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	179
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะใน ศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	198

ตอนที่ 4 ผลการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้..	273
บทที่ 5.....	284
แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	284
บทที่ 6.....	304
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	304
1. สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย	305
2. อภิปรายผลการวิจัย	312
3. ข้อเสนอแนะ	333
รายการอ้างอิง	336
ภาคผนวก.....	354
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	363

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทักษะในศตวรรษที่ 21 (Twenty-first century skills) มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเฉพาะสังคมความรู้และดิจิทัล ทักษะนี้ได้รับความสนใจในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ต้องการเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคคลให้สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายของสังคมยุคใหม่ และตอบสนองความต้องการแรงงานที่มีทักษะการทำงาน พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในสังคมยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง (Bellanca & Brandt, 2010; Fadel, 2010; Partnership for 21st Century Skills, 2008; SHENG & CHU, 2004; Trilling & Fadel, 2009)

โครงการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of Twenty-first Century Skills) หรือ ATC21S (Binkley et al., 2012a) ได้นำเสนอกรอบทักษะยุคใหม่ที่จำเป็นสำหรับบุคคลในการใช้ชีวิตออกเป็น 4 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) กลุ่มแนวทางการคิด (Way of thinking) ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การตัดสินใจและทักษะการเรียนรู้ 2) กลุ่มแนวทางการทำงาน (Way of Working) ประกอบด้วย การสื่อสารและความร่วมมือ 3) กลุ่มการใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วยความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และ 4) กลุ่มการใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองทั้งในท้องถิ่นและสากล ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงความเข้าใจในด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กรอบทักษะที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ขององค์กรหุ่นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for Twenty-first Century Skills หรือ P21) ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้นำเสนอกรอบทักษะไปในทิศทางเดียวกัน (Partnership for 21st Century Skills, 2008)

สาเหตุสำคัญที่หลายประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษใหม่ให้แก่ทรัพยากรบุคคลของประเทศนั้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากยุคสังคมอุตสาหกรรม (Industrial Society) มาสู่ยุคสังคมความรู้ (Knowledge Society) โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสิ่งนี้ได้ส่งผลต่อทั้งเศรษฐกิจและสังคมหลายด้าน (Foray & Lundvall, 1998; OECD, 1996; Voogt & Roblin, 2010)

โดยเฉพาะในภาคการค้าและธุรกิจ สังคมความรู้ได้ก่อให้เกิดเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge based economy) โดยได้เข้ามาแทนที่ธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งสร้างประโยชน์หรือรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล โดยมีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีเป็นตัวแปรสำคัญที่สร้างความเปลี่ยนแปลง และการเกิดขึ้นของเศรษฐกิจฐานความรู้จึงเป็นที่มาของคำถามที่ว่า “แรงงานในยุคนี้ควรมีทักษะและสมรรถนะอย่างไร” จึงจะประสบความสำเร็จได้ กล่าวคือ ความต้องการแรงงานที่มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ ซึ่งเป็นสังคมความรู้ บุคคลจึงต้องมีความสามารถในการนำความรู้ไปสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หรือการใช้ความรู้ที่มีอยู่และเพิ่มปริมาณอย่างมหาศาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Information Society Commission, 2002; Partnership for 21st Century Skills, 2008; Pont, 2001; Salpeter, 2003)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเช่นเดียวกัน เพราะรัฐบาลมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทาย และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะเด็กไทยที่จะก้าวไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ฉะนั้นเด็กไทยจึงควรได้รับการศึกษาที่สามารถส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีทักษะที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตในสังคม มีทักษะที่ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อให้คนไทยมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยเฉพาะทักษะการทำงานและการดำเนินชีวิต สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 11 สอดคล้องกับนโยบายหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2554-2561) โดยมีเป้าหมายหลายข้อสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งความรู้ความสามารถในด้านทักษะต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพในศตวรรษใหม่ และความสามารถในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

อย่างไรก็ตามแม้มีความพยายามในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษาการดำเนินการที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดหลายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำหลักสูตรที่มีเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 แก่เด็ก และเยาวชนไทย แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกรอบทักษะขององค์การระดับสากล พบว่ายังขาดจุดเน้นทักษะที่สำคัญอีกหลายด้าน

ประการที่สอง การนำทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยยังขาดการศึกษาความต้องการจากท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ได้นำกรอบทักษะสากลมาใช้ โดยขาดการพิจารณาถึงความเหมาะสมหรือความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง

ประการที่สาม ผลลัพธ์ของการพัฒนาทักษะในเด็กไทย พบว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวัดทักษะเด็กไทยโดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่ได้ดำเนินการทดสอบผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีเด็กเข้าร่วมการทดสอบจำนวน 407 คน พบว่าเด็กไทยยังขาดทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะชีวิต และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อทักษะการสื่อสารตามมา และจากการทดสอบดังกล่าวพบว่าทักษะในการสื่อสารของเด็กไทยมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2556) นอกจากนี้จากการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ที่ได้รายงานว่าคุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาค และเมื่อพิจารณาจากผลคะแนนสอบของนักเรียนไทยไม่ว่าจะวัดจากข้อสอบมาตรฐานในประเทศ คือ O-NET ซึ่งค่าเฉลี่ยของการสอบเกือบทุกวิชาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ นอกจากนี้ข้อสอบมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตสมรรถนะของนักเรียนที่จะใช้ความรู้และทักษะเพื่อเผชิญกับโลกในชีวิตจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) เช่น Programme for International Student Assessment (PISA) และ Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) เป็นต้น ก็อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาค และผลคะแนนดังกล่าวก็มีแนวโน้มน้อยลง (อัมมาร สยามวาลา, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, & และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2554) โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่มีผลคะแนน O-NET อยู่ใน 10 อันดับสุดท้ายของประเทศมาอย่างต่อเนื่องหลายปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งถือว่าอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงยิ่ง

ประการที่สี่ การพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศจะต้องดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และไม่เฉพาะภาครัฐหรือหน่วยงานด้านการศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องสร้างความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้ประกอบการ โรงเรียน ภาคธุรกิจ ชุมชน สถาบันอุดมศึกษา และผู้ประกอบการหรือร้านค้า นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุกระดับทั้งในระดับรัฐ อำเภอ และโรงเรียน (Partnership for 21st Century Skills, 2009) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการดำเนินการในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะขององค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กลับพบว่าส่วนใหญ่มุ่งเน้นเฉพาะหุ้นส่วนโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นหลัก ดังตัวอย่างองค์กร ATC21S ที่ได้ให้ความสำคัญกับการสอนและการประเมินทักษะของผู้เรียนในสถานศึกษา และการดำเนินการขององค์กร P21 ส่วนใหญ่ก็เน้นไปที่สถานศึกษาเช่นเดียวกัน (Warrick, 2013) สำหรับ

ประเทศไทยองค์กรที่มีการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะยุคใหม่อย่างเป็นรูปธรรมที่สำคัญคือ แผนงานชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ซึ่งได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 แก่เด็กและเยาวชนไทยอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจุดเน้นของการพัฒนาก็ยังคงมุ่งเน้นสถานศึกษาเช่นเดียวกับหน่วยงานต่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งการดำเนินการของชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์มุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพของครูผู้สอน และการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นสำคัญ (วรรณเลิศวิจิตรจรัส, 2556) ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กจึงยังไม่พบมากนักในปัจจุบัน (Griffin, 2013)

การขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหุ้นส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครองซึ่งเป็นหุ้นส่วนที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสถานศึกษา เพราะผู้ปกครองเป็นโรงเรียนแห่งแรกของเด็ก และเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาบุคคลให้สามารถเติบโตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สุนน อมรวีวัฒน์, 2545) และจากการศึกษาที่ผ่านมาก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหากผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว จะส่งผลทางบวกต่อพัฒนาการของเด็ก เช่น ทักษะคิด ความมุ่งมั่น พฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก เป็นต้น (Davis, 2000; Kreider, 2006; Patrikakou, 2008; Zins, Weissberg, Wang, & Walberg, 2004) และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในบริบทครอบครัวยังเป็นการสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ดี เพื่อเด็กสามารถใช้ชีวิตและปรับตัวเข้าสู่บริบทอื่น ๆ ของสังคมต่อไปในอนาคต (Maldonado & Carrillo, 2006) ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานด้านทักษะที่สำคัญ และสามารถใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างมีภูมิคุ้มกัน และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมั่นคง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ถือว่ามีความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้มีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้และการประเมินผลแนวใหม่ ดังนั้นจึงถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ปกครอง และทำให้ผู้ปกครองขาดความเข้าใจและยังคงคุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนที่ตนเองได้เรียนรู้มา และต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในแบบที่ตนเองเคยเรียนมาก่อน (Trilling & Fadel, 2009; วิมลศรี ศุภิลวรรณ, 2556) ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ วิจารณ พานิช (2555) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...หากผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงบริบทโลกที่เปลี่ยนไป ก็จะเป็นผู้ริเริ่มในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสุดท้ายย่อมจะกดดันให้ภาครัฐต้องปรับปรุงระบบการศึกษาตามมา แต่หากผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังวางเฉยปล่อยให้ลูกเร่งเรียนแต่ความรู้แบบสำเร็จรูปจากระบบโรงเรียน แล้วนำเวลาที่เหลือไปให้ลูกเรียนกวดวิชา เล่นเปียโน ตีกอล์ฟ ยูโด และเต้นรำ ลูกหลานก็จะมีแต่ทักษะเฉพาะทาง

เต็มไปหมด หากไม่มีทักษะชีวิตและทักษะการหาความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการก้าวเข้าสู่ตำแหน่งบริหารหรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไป ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 จึงอาจไม่จำเป็นต้องแก้ไขในระบบราชการเท่านั้น หากยังสามารถสร้างเครือข่าย (Education Network) กับผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมได้อีกด้วย โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนแรงงานทักษะสูงรอบด้าน (Talent War) กำลังกลายเป็นแนวโน้มสำคัญของโลก...”

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาแม้ได้มีการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยที่สอดคล้องกับบริบท หรือมโนทัศน์การศึกษายุคใหม่ หรือมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของเด็กโดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังมีอยู่อย่างจำกัด จากการศึกษาพบว่างานวิจัยบางส่วนมุ่งพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครองด้วยการพัฒนาหลักสูตร หรือรูปแบบสำหรับอบรมผู้ปกครองในลักษณะการศึกษาของผู้ปกครอง (Baker, 1997; Hartas, 2008; Patel & Corter, 2013) งานวิจัยบางส่วนศึกษาทัศนคติของผู้ปกครอง ครู และนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (Barge & Loges, 2003; Clinton & Hattie, 2013; Stevens, 2007) งานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาความสัมพันธ์ หรือผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลคะแนน และการเข้าชั้นเรียน และยังไม่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Desforjes & Abouchaar, 2003; Niia, Almqvist, Brunnberg, & Granlund, 2015; Wilder, 2014) และบางส่วนได้ทำการศึกษาหาปัจจัย ปัญหา หรืออุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Hornby & Lafaele, 2011; Kocyigita, 2015; Pena, 2000) ตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในบริบทที่ต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยการวิจัยนี้จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างทั้งในด้านเป้าหมาย กระบวนการ และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา

ในส่วนเป้าหมายของการศึกษาในครั้งนี้อยู่ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากสถานการณ์การศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ถือได้ว่าอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงยิ่ง ผลคะแนน O-net ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับคุณภาพการศึกษาของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งผลให้เด็กไม่สามารถรับการศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพดั่งเช่นภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ผู้ปกครองโดยเฉพาะมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อและวัฒนธรรมเฉพาะที่ต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ ดังนั้นการสนับสนุนการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาทางหนึ่ง คือ การสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร เพราะการมีส่วนร่วม

ของผู้ปกครองที่มีคุณภาพ และมีความเข้าใจในแนวทางการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จะสามารถสนับสนุนศักยภาพ และพัฒนาการของบุตรได้อีกทางหนึ่ง และจะเป็นการทดแทนช่องว่างทางการศึกษาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ในส่วนการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็ก เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น ก็มีความสำคัญต่อเด็กในพื้นที่เพราะพื้นที่นี้ต้องการบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยต้องสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล การทำงานกับบุคคลต่างความเชื่อ และวัฒนธรรม ผ่านการสื่อสารและความร่วมมือด้วยความเข้าใจและสันติ

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดการศึกษานี้จึงมีเป้าหมายในการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสำหรับการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กนั้นสามารถนำไปปฏิบัติ หรือเริ่มได้ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของวัยเรียนเพราะเด็กอายุ 5 ปี ขึ้นไปเป็นวัยที่สมองมีพัฒนาการถึงร้อยละ 90 (Berk, 2012) และเด็กมีพัฒนาการที่พร้อมสำหรับการสื่อสาร การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Russo, 2012) สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตร และควรเข้าใจถึงแนวทางในการปฏิบัติ หรือการมีทักษะในการเลี้ยงดูเพื่อให้สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มศักยภาพ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษานี้จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กโดยใช้ผู้ปกครองเป็นฐาน เด็กไทยจะได้เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยมีพื้นฐานทักษะที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในสังคม และความต้องการในการพัฒนาประเทศในอนาคตได้อย่างมั่นคงและมีภูมิคุ้มกัน

2. คำถามการวิจัย

2.1 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเป็นอย่างไร

2.2 ความต้องการจำเป็นต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร

2.3 ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมอย่างไรในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3 เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.4 เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

4.1.1 กรอบทักษะทักษะในศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาเบื้องต้น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) แนวทางการคิด (Way of thinking) ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และทักษะการเรียนรู้ 2) แนวทางการทำงาน (Way of Working) ประกอบด้วย การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและสารสนเทศ 4) การใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองทั้งในท้องถิ่นและสากล ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงความเข้าใจในด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

4.1.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร เป็น การศึกษาความหมาย ระดับการมีส่วนร่วม และรูปแบบการมีส่วนร่วมเบื้องต้น 6 ประเภท ประกอบด้วย การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การสื่อสารกับโรงเรียน การตัดสินใจในนโยบาย หรือการดำเนินการของโรงเรียนหรือองค์กรสนับสนุนการศึกษาของบุตร การเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน และการร่วมมือกับชุมชน และศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้ปกครอง ด้านบุตร ด้านกระบวนการภายในครอบครัว ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน และด้าน ภูมิศาสตร์

4.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

พื้นที่สำหรับการวิจัยนี้ คือ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในสถานการณ์ที่ยังไม่น่าพอใจ เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจะสามารถช่วยสนับสนุนการศึกษาในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง และผู้วิจัยต้องการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ

4.3 ขอบเขตด้านประชากรและผู้เข้าร่วมการวิจัย

4.3.1 การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจำแนกจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านการเมืองและการปกครอง 3) ด้านสาธารณสุข 4) ด้านธุรกิจ การค้าและบริการ 5) ด้านการเกษตรและสหกรณ์ 6) ด้านกีฬาและนันทนาการ 7) ด้านสังคมสงเคราะห์ 8) ด้านตำรวจ ทหาร การรักษาความปลอดภัยและมั่นคง และ 9) ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

4.3.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยเรียนโดยมีอายุระหว่างอายุ 7 – 15 ปี หรือตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 51 คน เพราะผู้วิจัยต้องการศึกษาช่วงเวลาที่คุณปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุตรในขณะเดียวกันเป็นช่วงเวลาที่เด็กมีพัฒนาการพร้อมต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่สามารถนำไปใช้สำหรับเด็กที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร หมายถึง ความรับผิดชอบของผู้ปกครองร่วมกับโรงเรียนและชุมชน ในการสนับสนุนการศึกษาของบุตร บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นและความเคารพในศักยภาพของกันและกัน เป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาให้บุตรได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถเติบโต และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

5.2 การศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการเลี้ยงดูบุตร

5.3 ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่มุสลิม หรือผู้ปกครองมุสลิมที่มีความสัมพันธ์กับบุตร ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู สนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรอย่างใกล้ชิด

5.4 เด็กมุสลิม หมายถึง เด็กมุสลิมวัยเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเด็กมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 7 – 15 ปี

5.5 ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลในเรียนรู้ การทำงานและการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในการศึกษาความหมายของทักษะในการศึกษาเบื้องต้น ได้แก่ 1) แนวทางการคิด (Way of thinking) ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และทักษะการเรียนรู้ 2) แนวทางการทำงาน (Way of Working) ประกอบด้วย การสื่อสารและความร่วมมือ 3) การใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และ 4) การใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) ประกอบด้วย ความเป็นพลเมือง ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ ทักษะบุคคลและความรับผิดชอบ และความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

5.6 ความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพที่ทักษะของเด็กมุสลิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพทักษะที่ควรจะเป็น และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นว่า ความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5.7 ทักษะอัลกุรอาน หมายถึง ความสามารถในการอ่านให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ การท่องจำอย่างเป็นระบบ และการเข้าใจความหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม

5.8 ทักษะการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม หมายถึง ความสามารถในการนำหลักคำสอนศาสนาอิสลามไปปฏิบัติในการใช้ชีวิต เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม การช่วยเหลือผู้อื่น การไม่สร้างความเสียหายต่อตนเองและสังคม เป็นต้น

5.9 ชุมชน หมายถึง สถานที่ที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่โดยมีสมาชิกรวมกลุ่มกันเป็นหมู่บ้านหรือชุมชน รวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนที่สามารถให้การสนับสนุนผู้ปกครอง เช่น อนามัย โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย เทศบาล อบต. บริษัทและห้างร้าน เป็นต้น

5.10 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร หมายถึง วิธีการที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการศึกษาของบุตร โดยเบื้องต้นแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การสื่อสาร การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจ และการร่วมมือกับชุมชน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้ปกครอง ได้แนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุตรให้มีทักษะและศักยภาพที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมศตวรรษที่ 21 เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ การ

ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความร่วมมือ เป็นต้น ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวิถีชีวิตของผู้ปกครองที่แท้จริง

6.2 ครูและโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และสามารถสนับสนุนผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กให้มีทักษะโดยมีส่วนร่วมและการประสานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

6.3 หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง สามารถนำรูปแบบการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองที่เหมาะสมต่อพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้พัฒนาไปดำเนินการฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ในการที่จะพัฒนาเด็กให้มีทักษะที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและส่งเสริมความใกล้ชิดระหว่างผู้ปกครองและเด็กมากยิ่งขึ้น

6.4 การศึกษาครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นส่งเสริมความร่วมมือที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่กำลังพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ การส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 แก่เด็กไทยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้แนวคิดเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาเบื้องต้น ดังนี้

7.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเบื้องต้น ใช้แนวคิดของเอพสติน (2011) โดยมี 6 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ทักษะการเลี้ยงดูที่เหมาะสม การให้การสนับสนุน รวมถึงความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย และการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมกับช่วงวัย และการช่วยเหลือโรงเรียนให้เข้าใจพื้นฐาน วัฒนธรรมและเป้าหมายของเด็ก 2) การทำหน้าที่สื่อสารกับโรงเรียน หมายถึง การสื่อสารอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการแบบสองทาง (Two-way communication) ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและในบ้านที่มีความสอดคล้องในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก หรือสื่อสารถึงพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของเด็ก 3) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในบ้าน ประกอบด้วย การกำหนด

เป้าหมายการเรียนรู้ การทำการบ้านของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กและที่สอดคล้องกับหลักสูตร การแนะนำครูผู้สอนให้ออกแบบการบ้านที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงบทบาทหรือทำหน้าที่ต่าง ๆ ระหว่างที่อยู่กับผู้ปกครอง 4) การเป็นอาสาสมัคร หมายถึง การส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในเครือข่ายหรือกิจกรรม โครงการ การอบรมทั้งในโรงเรียนเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ เสมือนเป็นชุมชนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็ก ผู้ปกครองควรเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อร่วมมือกับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ ในการพัฒนาเด็ก 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การเข้าร่วมในการประชุมของโรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานภาครัฐ หรือการมีส่วนร่วมในชมรมหรือสมาคมผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อร่วมกันพัฒนาองค์กรและทีมงานให้มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาเด็กมากยิ่งขึ้น 6) การร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชนให้ร่วมกันส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ชุมชนที่กล่าวมานี้หมายถึงกลุ่มต่าง ๆ เช่น องค์กรธุรกิจ หน่วยงานต่าง ๆ องค์กรท้องถิ่น กลุ่มทางวัฒนธรรม วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและร่วมกันพัฒนาชุมชน

7.2 แนวคิดการศึกษาของผู้ปกครอง

แนวคิดการจัดการศึกษาครอบครัวที่ใช้ คือ 1) รูปแบบทักษะเป็นฐาน (Skills-based program) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะของผู้ปกครองโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ การเสวนากลุ่ม และการถาม และตอบคำถาม เป็นต้น 2) รูปแบบสารสนเทศเป็นฐาน (Informational-based programs) โดยทั่วไปจะมีลักษณะของการให้ข้อมูลหรือความรู้มากกว่าการฝึกปฏิบัติ ซึ่งจะเน้นการสนับสนุนในด้านเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ เช่น วีดีโอ เอกสาร และการบรรยาย เป็นต้น

7.3 กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21

กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษา นี้ เบื้องต้นใช้กรอบของโครงการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ 1) แนวทางการคิด (Way of thinking) ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และทักษะการเรียนรู้ 2) แนวทางการทำงาน (Way of Working) ประกอบด้วย การสื่อสารและความร่วมมือ 3) การใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศและความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และ 4) การใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) ประกอบด้วย ความเป็นพลเมือง ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ ทักษะบุคคลและความรับผิดชอบ และความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

7.4 แนวคิดโครงสร้างหน้าที่

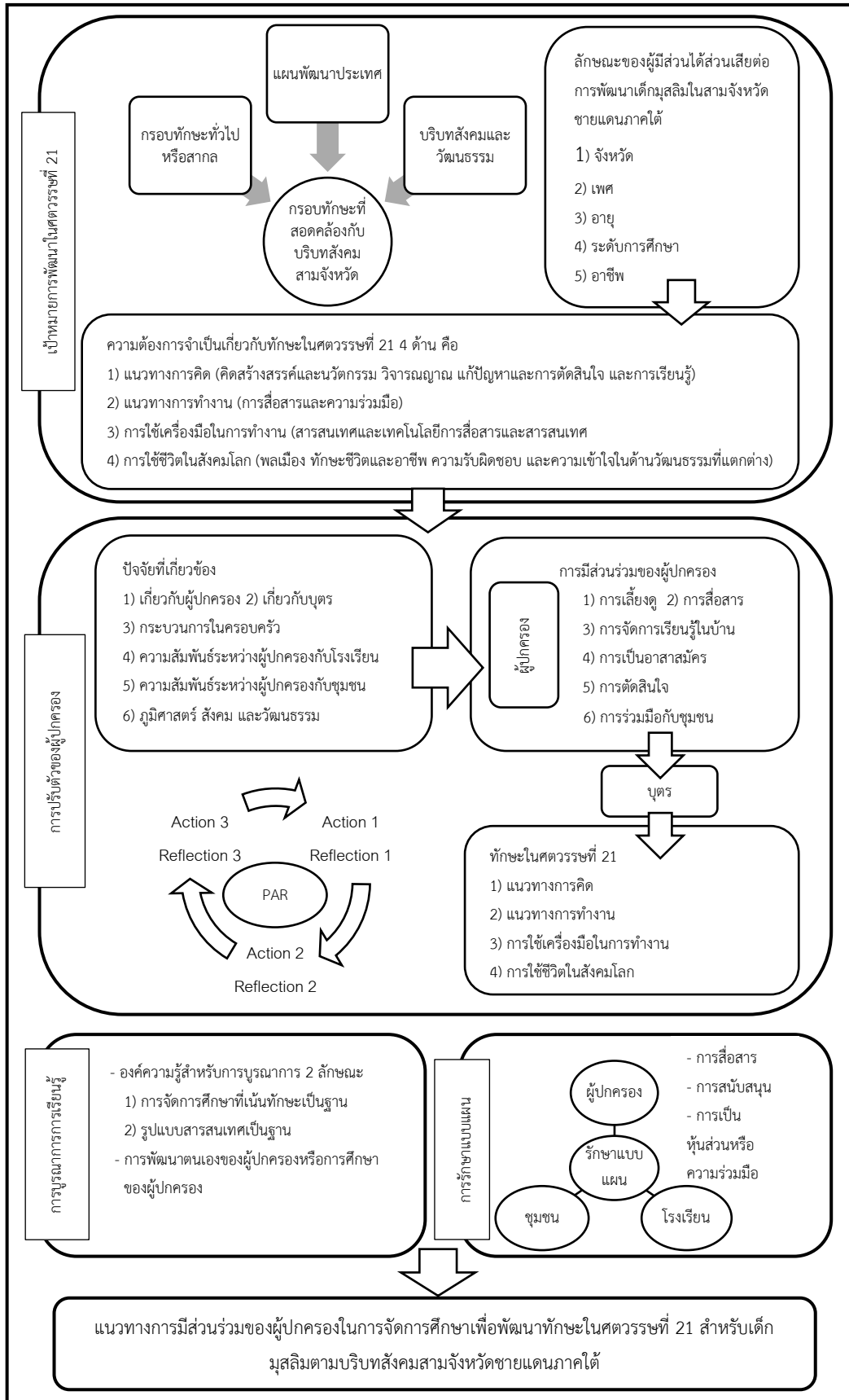
แนวคิดทางสังคมวิทยาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ คือ แนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม ซึ่งมีหลักพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มคนในการจำแนกหรือทำตามเป้าหมาย กล่าวคือสังคมมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก 2) การปรับตัว (Adaptation) คือ คือการที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็จะต้องมีการปรับตัว 3) การบูรณาการ (Integration) คือมิติในด้านการสร้างการดำเนินการที่สอดคล้องกันหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบ กล่าวคือหน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เพราะสังคมมีระบบย่อยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่ มีภารกิจกรรมที่ต่างกัน 4) การรักษาแบบแผน (Latent pattern maintenance) คือ การธำรงไว้ซึ่งค่านิยมร่วมของระบบหรือสังคมหรือการจัดการความตึงเครียด เป็นการธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกัน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือกัน ถ้ามีคนบางกลุ่มเกิดความเห็นแตกต่างจนไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูขึ้นมา สาเหตุที่เลือกแนวคิดโครงสร้างหน้าที่เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาบทบาทของครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร ซึ่งครอบครัวถือเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคม ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาบทบาทครอบครัวควรพิจารณาครอบครัวในฐานะสถาบันทางสังคม ซึ่งอยู่ในสังคมร่วมกับสถาบันอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยเฉพาะการพัฒนาบุคคลในศตวรรษที่ 21 ควรพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวในเชิงโครงสร้างหน้าที่ว่าครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทอย่างไรตามเป้าหมายของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

7.5 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการในการค้นหา (Exploration) การปฏิบัติ (Action) และการสะท้อนกลับ (Reflection) (McIntyre, 2007) โดยการดำเนินการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกระบวนการ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดขั้นตอน และวิธีการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ ซารา คินดอน และคณะ (Kindon, Pain, & Kesby, 2007) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ขั้นตอนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วม การสร้างความเข้าใจเบื้องต้นและเป้าหมายร่วมระหว่างผู้เข้าร่วมในประเด็นการวิจัย และการสร้างความเข้าใจในประเด็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการร่วมปรึกษาหารือถึงขอบเขตความร่วมมือและระยะเวลาในการดำเนินการ ระยะที่ 2 ขั้นตอนในการปรึกษาหารือและร่วมกันกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ การชี้แจงถึงข้อควรคำนึงถึงในการดำเนินการและจรรยาบรรณของการ

ร่วมดำเนินการวิจัย การดำเนินการมีลักษณะของการสร้างบันทึกความเข้าใจร่วมกัน รวมถึงการร่วมกันออกแบบกระบวนการวิจัยและเครื่องมือ และการปรึกษาหารือและระบุสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติ ระยะที่ 3 ขั้นตอนของการนำสิ่งที่ได้ร่วมกันวางแผนจากระยะที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้เข้าร่วมทำหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้การสนับสนุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการร่วมวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินการวางแผนหรือการวิเคราะห์ข้อมูลในทุกขั้นตอนของการดำเนินการตามแผน ระยะที่ 4 ขั้นตอนของการนำผลที่ได้จากระยะที่ 3 มาพิจารณาปรับปรุงแผนปฏิบัติเพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยการร่วมวางแผนการวิจัยและชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ รวมถึงการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมและผู้มีบทบาทอื่น ๆ

กรอบแนวคิดในการศึกษาเบื้องต้นมองปรากฏการณ์โดยใช้แนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย การปรับตัว การบูรณาการ และการรักษาแบบแผน โดยเริ่มต้นจากเป้าหมายของสังคมโดยรวมที่มีความต้องการบุคคลที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การศึกษานี้จึงเริ่มต้นด้วยการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ทักษะที่เหมาะสมและศึกษาความต้องการจำเป็นทักษะของเด็กมุสลิมจากบุคคลในพื้นที่ขั้นตอนที่สองเป็นการศึกษาการปรับตัวของผู้ปกครองในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นประเด็นหลักของการศึกษาครั้งนี้ การศึกษาต้องการศึกษาการปรับตัวของผู้ปกครองในการปฏิบัติตามกรอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเบื้องต้น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงดู 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน 3) การสื่อสาร 4) การเป็นอาสาสมัคร 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 6) การร่วมมือกับชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะของบุตรตามความต้องการของสังคม ตามแนวคิดโครงสร้างหน้าที่การปรับตัวของผู้ปกครองดำเนินไปด้วยการบูรณาการ ซึ่งการเรียนรู้หรือการศึกษาของผู้ปกครอง 2 ลักษณะ โดยเน้นทักษะเป็นฐานและสารสนเทศเป็นฐาน เป็นการบูรณาการในด้านการเรียนรู้เพื่อให้การปรับตัวสามารถเข้ากับระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ และการการปรับตัวย่อมทำให้เกิดความตึงเครียดภายในระบบ ซึ่งการรักษาแบบแผนให้สามารถอยู่จึงมีการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ซึ่งการรักษาแบบแผนสามารถดำเนินไปได้ด้วยการสื่อสาร การสนับสนุน และความร่วมมือระหว่างกัน กรอบแนวคิดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยในบทนี้นำเสนอเนื้อหาออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21
2. แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร
3. อิสลามกับการพัฒนาทักษะของบุคคล
4. บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. แนวคิดสังคมวิทยาการศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21

1.1 ความเป็นมาของทักษะในศตวรรษที่ 21

จากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาคือภาพสะท้อนทางสังคม” ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงดำเนินการตามสภาพการทางสังคมที่เป็นอยู่ นั่นคือหากสังคมเปลี่ยนแปลงการศึกษาก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สำหรับในศตวรรษที่ 21 สภาพสังคมมีความแตกต่างจากยุคอดีตที่ผ่านมาอย่างมาก โดยเฉพาะสังคมยุคเกษตรกรรม ที่มีเป้าหมายการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลเพื่อการเกษตร หรือเกษตรกรรมเป็นหลัก การศึกษายุคเกษตรกรรมจึงดำเนินการโดยใช้กระบวนการถ่ายทอดจากผู้ปกครอง หรือหัวหน้ากลุ่มสู่บุคคล ต่อมาในยุคอุตสาหกรรมที่มีการปฏิวัติ และพัฒนาองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมจึงต้องการบุคคลที่สามารถทำงาน หรือประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม การศึกษายุคอุตสาหกรรมจึงมุ่งเน้นการศึกษาในรูปแบบระบบโรงเรียนเป็นหลัก โดยบุคคลจะถูกฝึกฝน หรือถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนและได้รับการสอนในความรู้ที่มีรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้บุคคลเกิดความรู้ และทักษะที่สามารถตอบสนองภาคอุตสาหกรรม

สำหรับการศึกษาในยุคสังคมฐานความรู้ (Knowledge based society) ความต้องการของสังคมได้เปลี่ยนไปจากยุคทั้งสองที่ได้กล่าวมาอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นแนวคิด และรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของสังคม โดยเฉพาะครู หรือบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง ที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอด และจัดการเรียนรู้แก่เด็ก เพื่อให้เขาสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ ทริลลิง และฟาเดล (วิจารณ์ พานิช, 2555 อ้างถึงใน

Bernie Trilling and Charles Fadel, 2009) ได้เปรียบเทียบบทบาทและเป้าหมายการศึกษาในยุค
เกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคสังคมความรู้ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

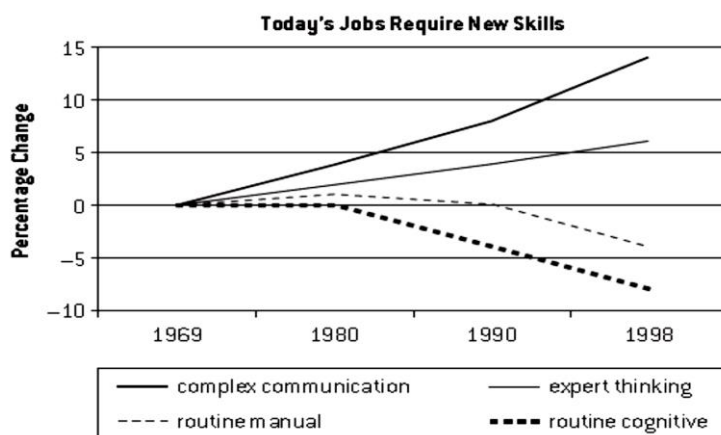
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเป้าหมายการศึกษาในยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคสังคมความรู้

เป้าหมาย	ยุคเกษตรกรรม	ยุคอุตสาหกรรม	ยุคสังคมความรู้
เพื่อการ ทำงานและ เพื่อสังคม	ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ผลิต อาหารเลี้ยง ผู้ปกครอง และคนอื่น สร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ มี บทบาทในเศรษฐกิจ ครัวเรือน	รับใช้สังคมผ่านงานที่ ต้องการความชำนาญพิเศษ ประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์เพื่อ ความก้าวหน้าทาง อุตสาหกรรม มีบทบาทต่อ อุตสาหกรรมหนึ่งของห่วงโซ่การ ผลิต	มีบทบาทต่อ สารสนเทศของโลก และสร้างนวัตกรรม ด้านการบริการเพื่อ สนองความต้องการ การแก้ปัญหา และมี บทบาทในเศรษฐกิจ โลก
เพื่อฝึกฝน สติปัญญาของ ตน	เรียนวิชาพื้นฐาน ด้าน Reading, Writing, Arithmetic (3R) หากได้เรียนจะ เรียนการเกษตรกรรม และทักษะทางช่าง	เรียนรู้ “อ่านออกเขียนได้” และคิดเลขเป็น” (เน้น จำนวนคนมากที่สุดเท่าที่จะ ทำได้ เรียนรู้ทักษะสำหรับ การค้า และงานใน อุตสาหกรรม (คนส่วนใหญ่) เรียนรู้ทักษะด้านวิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ (คนชั้นสูง ส่วนน้อย)	พัฒนาตนเองด้วย ความรู้ผ่าน เทคโนโลยี ได้รับ ผลประโยชน์จากการ ทำงานบนฐานความรู้ และผู้ประกอบการ ขยายตัว และ เชื่อมโยงไปทั่วโลก การใช้เทคโนโลยีเป็น เครื่องมืออำนวยความสะดวก ความสะดวกในการ เรียนรู้ตลอดชีวิต
เพื่อทำหน้าที่ พลเมือง	ช่วยเหลือเพื่อนบ้านมี ส่วนร่วมในกิจกรรม ของหมู่บ้านสนับสนุน บริการในท้องถิ่น และ งานฉลองต่าง ๆ	เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร ทางสังคมเพื่อประโยชน์ของ ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้าน แรงงานและการเมืองเข้า ร่วมกิจกรรมอาสาสมัครและ	เข้าร่วมในการ ตัดสินใจของชุมชน และการตัดสินใจทาง การเมืองทั้งในระดับ ท้องถิ่นและโลก ทั้ง โดยตนเองและ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เป้าหมาย	ยุคเกษตรกรรม	ยุคอุตสาหกรรม	ยุคสังคมความรู้
เพื่อทำหน้าที่ พลเมือง	ช่วยเหลือเพื่อนบ้านมี ส่วนร่วมในกิจกรรมของ หมู่บ้านสนับสนุนบริการ ในท้องถิ่น และงาน ฉลองต่าง ๆ	เข้าร่วมกิจกรรมของ องค์กรทางสังคมเพื่อ ประโยชน์ของชุมชนเข้า ร่วมกิจกรรมด้านแรงงาน และการเมืองเข้าร่วม กิจกรรมอาสาสมัครและ บริจาคเพื่อการพัฒนา บ้านเมือง	เข้าร่วมในการตัดสินใจ ของชุมชนและการ ตัดสินใจทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและ โลก ทั้งโดยตนเองและ ผ่านทางกิจกรรม ออนไลน์ และ social network รับใช้ชุมชน ท้องถิ่นไปจนถึงระดับ โลกในประเด็นสำคัญ ๆ ด้วยเวลา และ ทรัพยากรผ่านทาง สื่อสาร และ social network
เพื่อสืบทอด จารีต และ คุณค่า	ถ่ายทอดความรู้และ วัฒนธรรมเกษตรกรรม ไปยังคนรุ่นหลังอบรม เลี้ยงดูลูกหลานตาม จารีตประเพณีของชน เผ่าศาสนา และความ เชื่อของผู้ปกครอง ปู่กับ ย่าหรือตากับยาย	เรียนรู้ความรู้ด้านการค้า ช่าง และวิชาชีพ และ ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังอ้าง คุณค่า และวัฒนธรรม ของตนในท่ามกลางความ แตกต่างหลากหลาย ของ ชีวิตคนเมืองเชื่อมโยงกับ คนในวัฒนธรรมอื่นและ ภูมิภาคอื่น ตามการ ขยายตัวของ การคมนาคมและการ สื่อสาร	เรียนรู้ความรู้ในสาขา อย่างรวดเร็ว และ ประยุกต์ใช้หลักวิชานั้น ข้ามสาขาเพื่อสร้าง ความรู้ใหม่ และ นวัตกรรม สร้าง เอกลักษณ์ของคนจาก วัฒนธรรมที่แตกต่าง หลากหลาย เคารพ วัฒนธรรมอื่น เข้าร่วม กิจกรรมข้ามวัฒนธรรม และความเป็นพลเมือง โลกสู่จารีตใหม่

ตารางที่ 1 ข้างต้นสอดคล้องกับสังคมไทยที่มีพัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ต่างกัน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2557) ได้แบ่งการศึกษาของสังคมไทยออกเป็น 4 ยุค ได้แก่ การศึกษาไทยยุค 1.0 หรือยุคเกษตรกรรม การศึกษาไทยยุค 2.0 หรือยุคอุตสาหกรรม การศึกษาไทยยุค 3.0 หรือยุคเทคโนโลยี และการศึกษาไทยยุค 4.0 หรือยุคผลิตภาพ และจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า เป้าหมายการศึกษาในยุคสังคมความรู้มีความแตกต่างจากการศึกษาในยุคที่ผ่านมาอย่างมาก โดยการศึกษาปัจจุบันมีปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ และเทคโนโลยีสารสนเทศก็ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทั้งในด้านความรู้ การทำงาน และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ยังต้องพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่อย่างมหาศาลไปสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ สามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมหรือตอบสนองความต้องการของมนุษย์โดยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และสร้างความรู้ใหม่ และนวัตกรรมที่สร้างเอกลักษณ์บนพื้นฐานจารีตวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเคารพจารีต และวัฒนธรรมอื่น การเข้าร่วมกิจกรรมข้ามวัฒนธรรม ผสมผสานจารีตที่แตกต่างหลากหลาย และความ เป็นพลเมืองโลก สู่อาริตรีตใหม่ และสืบทอดสู่คนรุ่นต่อไป เป้าหมายของการศึกษาแต่ละด้านตามตารางดังกล่าวถือว่ามีความสำคัญทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเป้าหมายการศึกษาในด้านเศรษฐกิจ และสังคมถือว่าได้รับการพูดถึงกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับมหภาคเพราะประเทศส่วนใหญ่ต่างมุ่งหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุผลสำคัญคือ การมีเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้สังคมของประเทศมีความเจริญตามไปด้วย ดังนั้นการจัดการศึกษาตามเป้าหมายเพื่อการทำงาน เศรษฐกิจและสังคมถือเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญซึ่งในศตวรรษที่ 21 พบว่ารูปแบบการทำงานและการประกอบอาชีพได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก

ภาพที่ 2 ลักษณะการทำงานของบุคคลในแต่ละช่วงเวลา

ที่มา: Trilling & Fadel (2009)

ความต้องการของสังคม และภาคธุรกิจเกี่ยวกับทักษะใหม่ของคน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนผ่านบทบาทของภาคอุตสาหกรรมมาสู่ภาคบริการที่มีการขับเคลื่อนโดยสารสนเทศ ความรู้และนวัตกรรม การขับเคลื่อนที่เปลี่ยนแปลงโดยมีสารสนเทศและความรู้เป็นหลักได้ส่งผลต่อความต้องการด้านแรงงานในภาคธุรกิจเพื่อเข้ามาทำงาน หรือทำหน้าที่รูปแบบใหม่ในองค์กร ซึ่งการทำงานในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตโดยที่ผ่านมาร่างงานต้องทำหน้าที่ในลักษณะการทำงานที่เป็นงานประจำเป็นส่วนใหญ่เพราะต้องทำงานในโรงงาน โดยใช้เครื่องจักรควบคุมเป็นหลัก ดังนั้นการทำงานเหล่านั้นมักไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดในระดับสูงเพราะงานมีความซับซ้อนน้อย แต่ปัจจุบันการทำงานรูปแบบดังกล่าวได้ลดน้อยลงไปสู่การงานที่ต้องใช้ความคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ หรือนวัตกรรม เป็นต้น และงานก็มีความซับซ้อนมากขึ้น

1.2 นิยามของทักษะในศตวรรษที่ 21

องค์กรหรือหน่วยงานจำนวนมากได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 การนิยามของแต่ละองค์กรขึ้นอยู่กับบริบท และความสำคัญในการนำไปใช้ สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยเปรียบเทียบนิยามของทักษะจากองค์กรซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยในประเทศผู้วิจัยศึกษาคำนิยามจากหน่วยงานหลักคือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาสมรรถนะผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในส่วนต่างประเทศผู้วิจัยเปรียบเทียบนิยามจากองค์กรหลักที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล 3 แห่ง ได้แก่ 1) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development) หรือ OECD โดยศึกษาจากโครงการการนิยาม และการคัดเลือกสมรรถนะบุคคล (Definition and Selection of Competencies) หรือ DeSeCo Project 2) มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย โดยศึกษาโครงการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) หรือ ATC21S และ 3) หุ่นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือ P21 ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาคำนิยามจากกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st century learning) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สมรรถนะผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เกิดขึ้นหลังจากการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาปี พ.ศ. 2544 ซึ่งจากการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรในช่วงก่อนหน้านี้นี้ แม้ว่ามีข้อดีหลายประการแต่ก็ยังมีจุดอ่อนหลายด้านเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศ โดยได้ปรับตามหลักการและเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้

อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่สังคมยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดสมรรถนะผู้เรียน 5 ด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเอง และสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

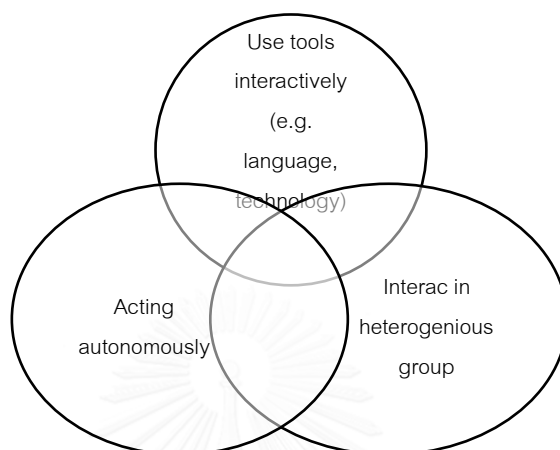
1.2.2 โครงการการนิยามและการคัดเลือกสมรรถนะบุคคล (Definition and Selection of Competencies) หรือ DeSeCo Project

เมื่อกล่าวถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 หน่วยงานหรือองค์กรในระดับสากลที่มีบทบาทในการพัฒนาและขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในศตวรรษใหม่ก็คือ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development) หรือ OECD โดยในปี ค.ศ. 1997 OECD ได้ริเริ่มโครงการการนิยามและการคัดเลือกสมรรถนะบุคคล (Definition and Selection of Competencies) หรือ DeSeCo Project โครงการนี้บริหารจัดการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (the Swiss Federal Statistical Office) และได้รับการสนับสนุนโดยกระทรวงศึกษาธิการและศูนย์สถิติด้านการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา โครงการ DeSeCo ถือเป็นโครงการต่อเนื่องที่มีขอบเขตการศึกษาในด้านการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของประชากรเยาวชนและผู้ใหญ่ และเพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รวมถึงแนวทางการประเมินที่มีความเหมาะสมในการประเมินสมรรถนะและทักษะ (D. S. Rychen & L. H. Salganik, 2003) โครงการต่อเนื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของ OECD ภายใต้แผนงานโครงการตัวชี้วัดระบบการศึกษา (The Indicators of Education Systems: INES) โดยโครงการ INES เป็นโครงการที่ต้องการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั่วโลก และโครงการได้จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของระบบการศึกษาในประเทศสมาชิก OECD ทั้ง 34 ประเทศ รวมถึงประเทศเครือข่ายที่ไม่ได้เป็นสมาชิกซึ่งรวมถึงกลุ่มประเทศ G20 (G20 Nations) (Indicators, 2008)

จากการศึกษาและการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน และการรับฟังความคิดเห็นจากการสัมมนานานาชาติ¹ ของ OECD ทำให้ได้มาซึ่งกรอบทักษะและสมรรถนะเพื่อการดำรงชีพในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยครอบคลุม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การใช้เครื่องมือเพื่อการปฏิสัมพันธ์ (Use tools interactively) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการใช้เครื่องมือเพื่อการปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่ต่างกัน (Interact in Heterogeneous Group) เนื่องจากสังคมโลกมีการพึ่งพาห้วงกันมากยิ่งขึ้น บุคคลจึงต้องมีความสามารถในการทำงานหรือการสร้าง

¹ อ่านเพิ่มเติมได้จากเอกสาร The Definition and Selection of Key Competencies: Executive Summary หน้า 18

ความร่วมมือกับผู้อื่น และเนื่องจากบุคคลนั้นมีพื้นฐานวัฒนธรรมที่ต่างกันจึงจำเป็นที่บุคคลต้องมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีที่มาจากต่าง 3) การมีอิสระในการแสดงออกหรือปฏิบัติ (Act Autonomously) บุคคลจะต้องมีทักษะและความรับผิดชอบในการจัดการตนเอง การเข้าอยู่ในสังคมที่เหมาะสมกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของสังคมและสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 กรอบทักษะขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา

ที่มา: OECD (2005)

รายละเอียดกลุ่มทักษะและสมรรถนะของ OECD มีดังนี้ (OECD, 2002, 2005; D. S. Rychen & L. Salganik, 2003; D. S. Rychen & L. H. Salganik, 2003)

1. การใช้เครื่องมือเพื่อการปฏิสัมพันธ์ (Use tools interactively) เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจโลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลให้สังคมต้องการบุคคลที่มีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการใช้ภาษา สัญลักษณ์และข้อความเพื่อการปฏิสัมพันธ์ 2) ความสามารถในการใช้ความรู้และสารสนเทศเพื่อการปฏิสัมพันธ์ 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการปฏิสัมพันธ์

2. การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย (Interact in Heterogeneous Group) เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่การดำเนินชีวิตมีการพึ่งพาอาศัยกัน และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และความหลากหลายของคนในสังคมเนื่องจากบุคคลสามารถเดินทาง หรือแรงงานสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีมากขึ้น ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น 2) ความสามารถในด้านความร่วมมือ เช่น การทำงานเป็นทีม ประชาสังคม กลุ่มการจัดการ เป็นต้น 3) ความสามารถในการจัดการปัญหาและความขัดแย้ง

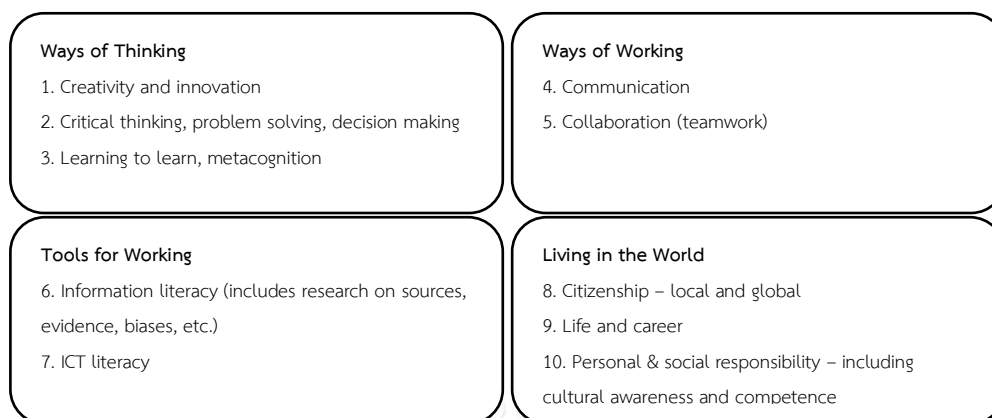
3. การมีอิสรภาพในการดำเนินชีวิต (Acting Autonomously) บุคคลที่ใช้ชีวิตอย่างมีอิสระนั้นไม่ได้หมายความว่าเขาได้แยกตัวออกจากสังคม แต่หมายถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีความเชื่อมโยงระหว่างตนกับสังคมในภาพรวม บุคคลจะต้องมีความสามารถในการจัดการตนเองซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการเสริมพลังและเพิ่มโอกาสแก่สิทธิของบุคคลให้มากขึ้น โดยบุคคลต้องมีอิสรภาพในการปฏิบัติเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการใช้ชีวิตในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ เช่น การเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคม สถาบันทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นต้น 2) ความสามารถในการวางแผนชีวิตและการทำโครงการของตนเอง 3) ความสามารถในการรักษาสิทธิ ความชอบธรรม การพิจารณาถึงข้อจำกัดและความต้องการของตน เช่น การเลือกตั้ง การรู้กฎหมายและหลักพื้นฐานทางกฎหมาย การให้เหตุผลหรือโต้แย้งกรณีที่จะต้องรักษาสิทธิและความต้องการที่จำเป็น และการให้คำแนะนำหรือทางเลือกในการจัดการเพื่อแก้ปัญหา เป็นต้น

1.2.3 โครงการการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) หรือ ATC21S

โครงการการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) หรือ ATC21S เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับความร่วมมือจากหลายประเทศทั่วโลกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีนักวิจัยเข้าร่วมโครงการมากกว่า 250 คน จากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ มากกว่า 60 สถาบันทั่วโลก โดยมีประเทศผู้ร่วมก่อตั้งจำนวน 4 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย ฟินแลนด์ สิงคโปร์และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีประเทศคอซตาริกา เนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อการศึกษาและเข้าใจผลของภาษาและวัฒนธรรมที่จะมีผลต่อการประเมินและพัฒนา โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากจากบริษัทเอกชนที่ให้บริการด้านเทคโนโลยี ได้แก่ Cisco, Intel และ Microsoft โดยสำนักงานโครงการตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) ประเทศออสเตรเลีย (Assessment and Teaching of 21st Century Skills, 2009; Dass, 2014)

จากการศึกษาและวิจัยโดยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชนจากทั่วโลก ATC21S ได้ข้อสรุปทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งออกเป็น 10 ด้าน และจัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) แนวทางการคิด ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การเรียนรู้เพื่อเรียนและการตระหนักรู้ 2) แนวทางการทำงาน ประกอบด้วย การสื่อสารและความร่วมมือ (การทำงานเป็นทีม) 3) การใช้เครื่องมือในการทำงาน ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศและ 4) การใช้ชีวิตในสังคมโลก ประกอบด้วย ความเป็น

พลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโลก ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ การรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงความตระหนักในด้านวัฒนธรรม

ภาพที่ 4 กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S

ที่มา: Binkley et al., (2012b)

เนื่องจาก ATC21S มองว่าจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษาหรือการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การพัฒนารูปแบบการประเมินที่สามารถประเมินทักษะได้ จึงได้ใช้ KSAVE Model ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) ทศนคติ ค่านิยม และจริยธรรม (Attitudes/Values/Ethics) สำหรับการศึกษาที่ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะรายละเอียดด้านทักษะเท่านั้น ดังนี้ (Binkley et al., 2012b)

1. แนวทางการคิด (Way of thinking) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) โดยบุคคลต้องมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์สิ่งใหม่และมีแนวคิดที่เป็นสากล สามารถอธิบาย ปรับแต่งและประเมินแนวคิดของตนเองเพื่อการปรับปรุงและการขยายความคิดสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยการพัฒนา นำไปใช้และสื่อสารแนวคิดใหม่ ๆ กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความตระหนักในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่จะส่งผลกระทบต่อนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการนำนวัตกรรมไปใช้ โดยสามารถพัฒนานวัตกรรมและสร้างสรรค์แนวคิดที่มีผลต่อการนำไปใช้ได้ตามเป้าหมาย

1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (critical thinking, problem solving, decision making) โดยบุคคลต้องมีความสามารถในการใช้เหตุทั้งรูปแบบอนุমানหรืออุปมานได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ การใช้ระบบการคิดโดยสามารถวิเคราะห์ภาพรวมของความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สามารถสรุปผลจากระบบที่มีความซับซ้อนและสามารถตรวจสอบแนวคิด จำแนกหรือวิเคราะห์ข้อขัดแย้ง การสังเคราะห์และสร้างความสัมพันธ์

ข้อมูลกับข้อขัดแย้ง นำเสนอข้อมูลและวาดภาพข้อสรุปบนฐานการวิเคราะห์ การจัดกลุ่ม การให้รหัส และแจกแจงข้อมูลได้ การวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพและประเมินหลักฐาน ข้อขัดแย้ง สิทธิและความเชื่อ การวิเคราะห์และประเมินมุมมองทางเลือกอื่น ๆ การวัดการประเมินผลสิทธิและข้อขัดแย้ง การสรุป พิจารณาหลักฐานและคาดคะเนทางเลือกเพื่อมองเห็นภาพข้อสรุป การอธิบาย ชี้ผลหรือแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและนำเสนอความเห็น โดยสามารถจัดการ ตรวจสอบ และทำให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง

1.3 การเรียนรู้เพื่อเรียน (Learning to learn) ในด้านนี้บุคคลต้องมีทักษะในการจัดการตนเอง ด้านการเรียนรู้และอาชีพทั่วไป โดยสามารถจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ การจัดระเบียบวินัย มีความเพียรและสามารถจัดการข้อมูลระหว่างกระบวนการเรียนรู้ การมีสมาธิทั้งในช่วงเวลาระยะสั้นและระยะยาว ความสามารถในการให้ผลสะท้อนกลับอย่างมีวิจารณญาณในสิ่งที่สนใจและเป้าหมายของการเรียนรู้ ความสามารถในการสื่อสารที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โดยใช้แนวทางที่เหมาะสม เช่น น้ำเสียง ท่าทาง การเลียนแบบ เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการพูดหรือการสื่อสาร รวมถึงการใช้สื่อหรือมัลติมีเดียที่หลากหลายเพื่อช่วยในการสื่อสาร เช่น ภาษาเขียน ภาษาพูด เสียง หรือเพลง เป็นต้น

2. แนวการทำงาน (Way of Working) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะการสื่อสาร (communication) ในด้านการสื่อสารบุคคลต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาแม่และภาษาอื่น ๆ ประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสารในรูปแบบการเขียนหรือการพูด สามารถเข้าใจและสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยใช้ข้อความที่หลากหลายในสถานการณ์ที่แตกต่างและเป้าหมายที่ต่างกัน การสื่อสารยังรวมถึงทักษะในการฟังและเข้าใจข้อความจากคำพูด หรือในสถานการณ์การพูดคุยที่หลากหลาย และสามารถพูดได้อย่างรวบรัดและชัดเจน ความสามารถในการอ่านและเข้าใจข้อความที่แตกต่างกัน การนำกลยุทธ์ที่เหมาะสมมาใช้ในวัตถุประสงค์การอ่าน เช่น การอ่านเพื่อการเรียน หรือเพื่อความบันเทิง เป็นต้น ความสามารถในการเขียนข้อความในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ สามารถตรวจสอบกระบวนการเขียนของตนเอง เช่น การร่างแบบ การอ่านเพื่อตรวจสอบ เป็นต้น ความสามารถในการแปรข้อถกเถียงหรือคำพูดหรือข้อเขียนของผู้อื่นเพื่อนำเสนอให้มีความน่าสนใจ โดยให้ความเห็นที่แตกต่าง นำเสนอทั้งในรูปแบบการเขียนหรือการพูด ความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น สมุดโน้ต แผ่นต่าง ๆ แผ่นที่ เป็นต้น เพื่อผลิต นำเสนอหรือเพิ่มความเข้าใจในข้อความจากการเขียนหรือการพูดที่ซับซ้อน เช่น การพูด การสารเสวนา การสื่อสาร การสอน การสัมภาษณ์ การโต้วาที เป็นต้น

2.2 ทักษะความร่วมมือ (Collaboration, teamwork) ในด้านนี้บุคคลต้องมีทักษะการปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้อื่น ประกอบด้วย การพูดที่ชัดเจนและตระหนักถึงผู้รับฟังและเป้าหมายของการพูด การรับฟังอย่างรอบคอบ อดทนและจริงใจ การปฏิบัติตนให้เป็นที่

นับถือและมีความเป็นมืออาชีพ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่มหรือทีมงานที่หลากหลาย การใช้โอกาสทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่หลากหลายในการสร้างแนวคิดใหม่ และเพิ่มให้เกิดนวัตกรรม รวมถึงคุณภาพของงาน ความสามารถในการจัดการโครงการโดยสามารถจัดลำดับความสำคัญ วางแผนและบริหารจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม สามารถแนะนำหรือนำผู้อื่นโดยใช้บุคลิกส่วนตัวและทักษะการแก้ปัญหาเพื่อชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย การนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย การจูงใจผู้อื่นให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพผ่านการเป็นแบบอย่างหรือการเสียสละ แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และพฤติกรรมที่มีคุณธรรมเพื่อชักจูงผู้อื่นหรือเพื่อสร้างอำนาจในตน

3. การใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การรู้เรื่องสารสนเทศ (Information literacy) ในด้านสารสนเทศ บุคคลต้องมีความสามารถในการเข้าถึงและประเมินข้อมูล ประกอบด้วย ความสามารถในการสืบค้น คัดเลือกและจัดการ (การสร้าง การจัดโครงสร้าง จำแนกระหว่างสิ่งที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน การแปรสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรม การสร้างภาพเสมือน) ข้อมูลและสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์และแนวคิดเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการใช้และจัดการสารสนเทศ ประกอบด้วย การใช้เครื่องมือ รูปแบบการนำเสนอ กราฟ ชาร์ต แผนที่ ที่เหมาะสมเพื่อผลิตและนำเสนอให้เข้าใจในสิ่งที่มีความซับซ้อน ความสามารถในการเข้าถึงและสืบค้นสื่อสารสนเทศ รวมถึงเอกสารสิ่งพิมพ์ วิดีโอและเว็บไซต์ และสามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล เป็นต้น ความสามารถในการใช้สารสนเทศในการสนับสนุนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมในบริบทที่แตกต่างทั้งในบ้าน ระหว่างการเดินทาง การพักผ่อนหรือที่ทำงาน ความสามารถในการสืบค้น คัดเลือกและจัดการสารสนเทศที่เป็นงานเขียน ข้อมูลและแนวคิดเพื่อการเรียนรู้และจัดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและความสามารถในการจำแนกจากการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนระหว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกัน

3.2 การรู้เรื่องไอซีที (ICT literacy) คือ ความสามารถในการเข้าถึงและประเมินสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร ประกอบด้วย การใช้ไอซีที อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล การประเมินสารสนเทศและเครื่องมือไอซีที อย่างมีวิจารณญาณและรอบรู้ ความสามารถในการใช้และจัดการสารสนเทศ ประกอบด้วย การใช้ไอซีที อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ การจัดการข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การเข้าใจกฎหมายหรือคุณธรรมในการใช้ไอซีที และสื่อ การนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้กับไอซีที และสื่อเพื่อการสื่อสาร การสอบถาม การนำเสนอและการเป็นแบบ ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์สื่อ การนำเครื่องมือผลิตสื่อไปใช้อย่างเหมาะสม และสามารถนำเสนอได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย

4. การใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและประชาคมโลก (Citizenship, local and global) ประกอบด้วย ทักษะการมีส่วนร่วมในสังคม กิจกรรมชุมชนบริเวณใกล้เคียง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เช่น การเลือกตั้ง การคัดเลือกผู้นำ เป็นต้น ความสามารถในการแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม ความสามารถในการพบปะกับหน่วยงานสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ได้รับจากภายในประเทศและโครงการต่าง ๆ จากต่างประเทศ

4.2 ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ (Life and career) คือการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน ความรับผิดชอบต่ออาชีพการงาน ความยืดหยุ่น ประกอบด้วย การให้ข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ การต่อรอง สร้างสมดุลด้วยมุมมองที่หลากหลาย และเชื่อมั่นในความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการจัดการเป้าหมายและเวลา ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดได้ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม การสร้างสมดุลโดยการวางแผนกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การจัดการเวลาเพื่อบริหารภาระงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานอย่างมีอิสระ ประกอบด้วย การติดตาม กำหนดลำดับความสำคัญและปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จได้โดยตรง ปราศจากการสั่งการจากภายนอก ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเข้าใจจังหวะหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมในการฟังหรือพูด ความสามารถในการทำงานในกลุ่มที่แตกต่างอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่รวมถึงการเพิ่มนวัตกรรมและการสร้างงานที่มีคุณภาพ

4.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความตระหนักในด้านสังคมและวัฒนธรรม (Personal & social responsibility – including cultural awareness and competence) คือ ความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในสังคม หรือสถานการณ์ที่หลากหลาย โดยเข้าใจในมุมมองและพฤติกรรมของผู้อื่น ตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น และเอาใจใส่บุคคลอื่น ความสามารถในการนำเสนอวิธีการขจัดปัญหาในทางที่สร้างสรรค์ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ ความสามารถในการแยกแยะระหว่างการงาน และส่วนบุคคล เพื่อช่วยลดความขัดแย้งในบุคคล ความตระหนัก และความเข้าใจวัฒนธรรม หรือเอกลักษณ์ของชาติในการปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมตะวันตก หรือส่วนอื่น ๆ ของโลก

ATC21S เป็นโครงการวิจัยที่ส่งเสริมเป้าหมายในการเสริมพลังผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 โดย ATC21S มองว่าหลักสูตรการเรียนรู้อันปัจจุบันไม่สามารถเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถใช้ชีวิตหรือทำงานในยุค

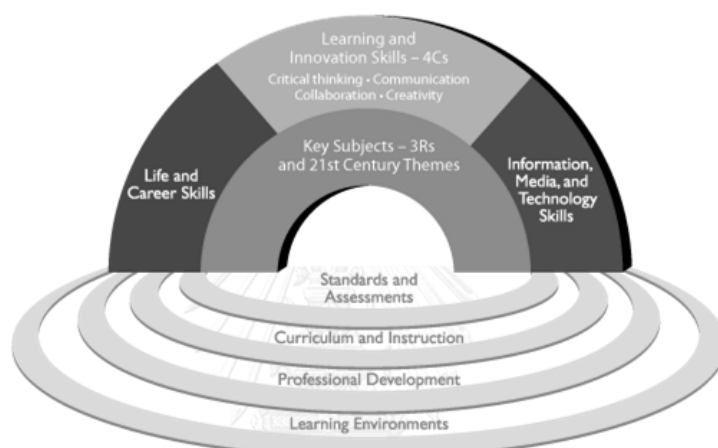
สังคมสารสนเทศ (Information-age Society) ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งส่งผลให้แรงงานในปัจจุบันต้องประสบกับปัญหาด้านการทำงาน เพราะขาดทักษะที่สามารถสนับสนุน สร้างสรรค์ และช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มีความรู้เป็นฐานได้ แม้การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณและวิทยาศาสตร์นั้นมีความสำคัญ แต่การศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและต้องก้าวข้ามการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาที่เน้นทักษะ เช่น ความร่วมมือ การรู้เรื่องดิจิทัล ที่สามารถเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสู่แรงงานในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาของ ATC21S จึงเน้นไปที่การพัฒนาการประเมินที่เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษายุคใหม่ที่เป็นสากล (ATC21S, 2009: Online)

1.2.4 หุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century)

หุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century) หรือ P21 ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2002 เป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา ประกอบด้วยภาคธุรกิจ ผู้นำทางการศึกษา นักพัฒนานโยบาย และรัฐบาลสหรัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการ (U.S. Department of Education) มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนและสร้างความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สื่อสารถึงความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ในระดับประเทศ โดยได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับนักการศึกษากว่า 100 ชีวิต และได้นำเสนอชุดทักษะเพื่อการพัฒนาพร้อมกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่พิจารณาแล้วว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้เรียน ความร่วมมือกับนักการศึกษาข้างต้นยังมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถนำ 21CS มาบูรณาการในรายวิชา เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาโลกและศิลปะ เป็นต้น โดย P21 ประสบความสำเร็จอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้นำการพัฒนาในระดับรัฐและการขยายของสมาชิกหุ้นส่วน ท้ายที่สุดกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Learning) หรือ P21 Framework ที่ได้พัฒนานั้นได้เปลี่ยนมาเป็นรูปแบบ (Model) ในการนำทักษะในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในหลักสูตร ซึ่งมีองค์กรต่าง ๆ กว่า 100 แห่งที่ได้นำ P21 Framework ไปใช้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นรูปแบบในการนำการเรียนรู้ของชุมชน การบูรณาการทักษะในหลักสูตรและการพัฒนาวิชาชีพครูปัจจุบันมีรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ 16 รัฐ ที่ได้ดำเนินการพัฒนาการสอน การวัดและประเมินผลทักษะ และการบูรณาการในหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2002)

P21 มองว่าสาระวิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคน

สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ประกอบด้วย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

ภาพที่ 5 กรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ P21

ที่มา: Partnership for 21st Century Skills (2008)

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการนิยามโดยหุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดดังนี้ (Partnership for 21st Century Skills, 2011; วิจารณ์ พานิช, 2555)

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม และคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation skills) 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) และ 3) การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and collaboration)

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, media and technology skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การบริโภคสื่อหรือสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ และสามารถจัดการสารสนเทศและใช้สื่อในทางที่

เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม ประกอบด้วย 1) ความรู้ด้านสารสนเทศ 2) ความรู้ด้านสื่อ และ 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสารสนเทศ (Information literacy)

3. ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ความสามารถในการปรับตัว การจัดการตนเอง การเคารพและเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง การรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexibility and adaptability) 2) การริเริ่มและจัดการตัวเองได้ (Initiative and self-direction) 3) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) 4) การเป็นผู้ผลิตความรับผิดชอบและเชื่อถือ (Productivity and Accountability) และ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

P21 คาดหวังในการสร้างเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยมองว่าเด็กในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะเพื่อความสำเร็จในการเป็นพลเมือง แรงงานและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ชีวิตในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นสถานศึกษาในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องนำทักษะเหล่านี้ไปสู่อห้องเรียน โดยจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเสมือนสภาพความจริงในสังคมที่เด็กจะต้องออกไปเผชิญ สำหรับ 3Rs ประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ท้องถิ่น รัฐ เศรษฐศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ และ 4Cs ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะความร่วมมือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

จากคำนิยาม 21CS ในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โครงการ DeSeCo ของ OECD โครงการการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือ ATC21S และหุ่นส่วนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือ P21 ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นตารางเปรียบเทียบ คำนิยาม 21CS ดังแสดงใน ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบทักษะระหว่าง DeSeCo, ATC21S, P21 และกระทรวงฯ

กลุ่ม	ลำดับ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	DeSeCo	ATC21S	P21	Cur51
1	1	การสื่อสาร	○	○	○	○
	2	ความร่วมมือ	○	○	○	○
	3	ทักษะไอซีที	○	○	○	○

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลุ่ม	ลำดับ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	DeSeCo	ATC21S	P21	Cur51
2	4	การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม		○	○	○
	5	การคิดวิจารณ์ญาณ แก้ปัญหาและตัดสินใจ		○	○	○
	6	การรู้เรื่องสารสนเทศ	○	○	○	
	7	ทักษะสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม	○		○	○
3	8	การเรียนรู้		○		○
	9	การสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น	○			○
	10	จัดการและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	○			○
	11	การริเริ่มและจัดการตัวเองได้	○		○	
	12	การวางแผนชีวิตและการทำโครงการของตนเอง	○			
4	13	สิทธิและความรับผิดชอบต่อหน้าที่	○			
	14	ความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและโลก		○		
	15	รับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและวัฒนธรรม		○		
	16	การรู้เรื่องสื่อ			○	
	17	ความยืดหยุ่นและปรับตัว			○	
	18	เป็นผู้ผลิต ความรับผิดชอบต่อและเชื่อถือ			○	
	19	ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อ			○	

หมายเหตุ: Cur51 = สมรรถนะผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551, DeSeCo = โครงการการนิยามและการคัดเลือกสมรรถนะ (Definition and Selection of Competencies), ATC21S = โครงการการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of 21st Century Skills), P21 = หุ่นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century)

จากตารางข้างต้นพบว่าทำให้คำนิยามในด้าน 21CS ของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรมีลักษณะใกล้เคียงกันแต่อาจมีจุดเน้นในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมหรือประเทศ ซึ่งนิยามของทักษะสามารถจัดกลุ่มตามจุดเน้นที่คล้ายกันและต่างกันออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) เป็นกลุ่มทักษะที่ทุกองค์กรมีความเห็นตรงกัน ได้แก่ การสื่อสาร ความร่วมมือ การรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) เป็นกลุ่มทักษะที่กลุ่มองค์กร 3 องค์กรมีความเห็นตรงกัน โดยแบ่งออกเป็นสามส่วน คือ ส่วนที่ 1 องค์กร ATC21S, P21, Cur51 ได้แก่ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คิด

อย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ส่วนที่ 2 องค์กร DeSeCo, ATC21S, P21 ได้แก่ การรู้เรื่องสารสนเทศ และองค์กร DeSeCo, P21, Cur51 ได้แก่ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม 3) เป็นกลุ่มทักษะที่กลุ่มองค์กร 2 องค์กรมีความเห็นตรงกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 องค์กร ATC21S กับ Cur51 ได้แก่ การเรียนรู้ ส่วนที่ 2 องค์กร DeSeCo กับ Cur51 ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น การจัดการและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ส่วนที่ 3 องค์กร DeSeCo กับ P21 ได้แก่ การริเริ่มและจัดการตัวเองได้ และ 4) กลุ่มทักษะที่แต่ละองค์กรมีจุดเน้นเฉพาะ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 องค์กร DeSeCo ได้แก่ การวางแผนชีวิตและการทำโครงการของตนเอง สิทธิและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ส่วนที่ 2 องค์กร ATC21S ได้แก่ ความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและวัฒนธรรม ส่วนที่ 3 องค์กร P21 ได้แก่ การรู้เรื่องสื่อความยืดหยุ่นและปรับตัว การเป็นผู้ผลิต ความรับผิดชอบและเชื่อถือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

จากการเปรียบเทียบทักษะดังกล่าวเมื่อพิจารณากรอบทักษะของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังขาดจุดเน้นหลายด้าน เช่น การรู้เรื่องสารสนเทศ การริเริ่มและจัดการตัวเองได้ การวางแผนชีวิตและการทำโครงการของตนเอง สิทธิและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและวัฒนธรรม การรู้เรื่องสื่อ ความยืดหยุ่นและปรับตัว การเป็นผู้ผลิต ความรับผิดชอบและเชื่อถือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าทักษะดังกล่าวอาจมีซ่อนอยู่ในกลุ่มทักษะต่าง ๆ ที่หลักสูตรกำหนด แต่ก็ถือได้ว่ายังขาดความเข้มข้นในการส่งเสริมหรือเป็นจุดเน้นหลักในการพัฒนาเด็กไทยให้มีทักษะดังกล่าว ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาหรือวิเคราะห์ความเหมาะสมของทักษะต่าง ๆ สำหรับเด็กไทยต่อไป โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่อาจมีทักษะบางประการที่ท้องถิ่นต้องการเพื่อความเหมาะสมในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ในส่วนกรอบทักษะของโครงการ DeSeCo เห็นได้ว่ามุ่งเน้นทักษะในเรื่องการใช้ชีวิตในสังคมมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกรอบทักษะจากสามองค์กรที่เหลือ ซึ่งโครงการของ OECD ยังขาดจุดเน้นในเรื่องทักษะบุคคลในด้านการเรียนรู้และการคิดสร้างสรรค์ และสำหรับกรอบทักษะของ P21 กับ ATC21S นั้นมีองค์ประกอบโดยภาพรวมใกล้เคียงกัน แต่กรอบทักษะของ P21 พัฒนาขึ้นในบริบทของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่อสถานศึกษาถือว่ายังคงเน้นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในศตวรรษใหม่ ในขณะที่กรอบทักษะของ ATC21S นั้นเกิดขึ้นจากความร่วมมือจากนักวิชาการหลายประเทศและมีความหลากหลายของภูมิภาค การพัฒนาคำนึงถึงบริบทที่ไม่เฉพาะภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งเท่านั้นแต่พยายามคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสร้างกรอบให้มีมาตรฐานสำหรับนำไปใช้ในบริบทของทุกประเทศทั่วโลก ด้วยเหตุนี้

สำหรับการนำแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในบริบทประเทศไทยผู้วิจัยเห็นว่ากรอบทักษะของ ATC21S มีความเหมาะสมกว่ากรอบทักษะของ P21 จึงเห็นควรใช้กรอบทักษะของ ACT21S มาเป็นกรอบเบื้องต้นในการศึกษาทักษะของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ทักษะสำหรับบุคคลในพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสิ่งที่ได้อาจมีมากกว่าหรือน้อยกว่าทักษะที่ได้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการศึกษาเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้

1.3 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

1.3.1 บริบทสังคมในศตวรรษที่ 21

เพื่อให้เข้าใจแนวทางหรือรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องศึกษาบริบทของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งทำให้การเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากยุคที่ผ่านมา ทริลลิง และ ฟาเดล (Trilling & Fadel, 2009) ได้นำเสนอแนวคิดบริบท 4 ประการ ที่มาสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย งานที่ใช้ความรู้ (Knowledge work) เครื่องมือช่วยคิด (Thinking tools) การใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล (Digital lifestyle) และการวิจัยการเรียนรู้ (Learning research) รายละเอียดดังนี้

1.3.1.1 งานที่ใช้ความรู้ (Knowledge work) เนื่องจากศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสังคมความรู้ที่มีความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดงานต่าง ๆ สิ่งนี้ส่งผลให้เกิดความต้องการในด้านแรงงานที่สามารถใช้ความรู้และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานในชีวิตประจำวัน การทำงานของความรู้ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือหรือการทำงานที่เชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยมีเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่หลากหลายหลายรูปแบบ สิ่งสำคัญที่จะทำให้ความรู้สามารถทำงานได้คือบุคคลที่เป็นเสมือนคนงานความรู้ (Knowledge worker) ที่ต้องสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ สร้างสรรค์ประดิษฐ์คิดค้นให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจและสังคม

1.3.1.2 เครื่องมือสนับสนุนการคิด (Thinking tools) เทคโนโลยีและอุปกรณ์ ดิจิทัลและบริการเป็นสิ่งที่มาสนับสนุนงานที่ใช้ความรู้ และถือเป็นเครื่องมือที่มาช่วยสนับสนุนความคิดหรือวิถีคิดในศตวรรษที่ 21 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว เห็นได้จากการพัฒนาวัสดุคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดเล็กลงในขณะที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การจัดเก็บข้อมูลที่มากขึ้นและการเข้าถึงข้อมูลที่มีความรวดเร็ว เหล่านี้เป็นความท้าทายของการเรียนการสอนที่ในอดีตทุกคนจำเป็นต้องทำการท่องจำสิ่งต่าง ๆ จำนวนมหาศาลแต่ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามเพราะความรู้ทั้งหลายล้วนจัดเก็บอยู่ในคอมพิวเตอร์ ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือการคิดและความรู้ที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ล้าสมัย และเข้าไปเปลี่ยนแปลงแนวทางการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างมากมาย

1.3.1.3 การใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล (Digital lifestyle) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้อุปกรณ์สื่อสารหรือเครื่องมือการทำงาน เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ไอแพด เป็นต้น ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้ แนวทางการเรียนรู้สมัยใหม่จำเป็นต้องเข้าใจสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคนยุคปัจจุบันนั้นจำเป็นต้องฝึกฝนให้บุคคลสามารถใช้งานสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และรู้เท่าทันเทคโนโลยี

1.3.1.4 การวิจัยด้านการเรียนรู้ (Learning research) ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาแนวทางการเรียนรู้ของบุคคลได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ในปัจจุบันนั้นเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียน "Learning about learning" ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของคนในยุคดิจิทัลและยุคสังคมความรู้ การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผ่านมาทำให้พบหลักการหรือปัจจัยการเรียนรู้ในสมัยใหม่ 5 ประการ (วิจารณ์ พานิช, 2555 อ้างถึงใน Bernie Trilling and Charles Fadel, 2009)

1.3.1.4.1 การเรียนการสอนตามสภาพจริง (Authentic learning)

คือการเรียนรู้ที่ไม่ใช้การเรียนรู้ที่จำกัดอยู่แต่ในห้องแต่การเรียนจะต้องให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศที่ใกล้เคียงกับความจริงหรือชีวิตจริงมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ห้องเรียนจึงไม่ใช่แหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุดแต่การเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องให้ผู้เรียนได้สัมผัสหรือเผชิญกับบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมทั่วไป ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของผู้เรียน

1.3.1.4.2 การเรียนรู้เพื่อสร้างรูปแบบกระบวนทัศน์ (Mental Model Building)

การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่าเป็น authentic learning แนวหนึ่ง ซึ่งเป็นการปมนิสัยหรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมในถ้อยคำเต็มของเรา แต่ความหมายในข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังสมประสบการณ์ใหม่ เอามาได้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิม หันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่นั้นคือการเรียนรู้ (How to learn) ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้คนที่มีความคิดเชิงกระบวนทัศน์ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้

1.3.1.4.3 การสร้างแรงจูงใจภายใน (Internal Motivation)

การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคน ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือผู้ปกครอง เด็กที่เรียนเพราะไม่ยอมขัดใจครูหรือผู้ปกครองจะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียน เมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครู วิทยะ จิตตะ และวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง

1.3.1.4.4 ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence)

เวลานี้เป็นที่เชื่อทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีปัญหา และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญหาติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อครูและผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (Personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้นั่นเอง

1.3.1.4.5 การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)

เป็นการเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม ถือเป็นการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริงเช่นเดียวกัน ที่ผู้เรียนจะต้องสามารถอยู่ในสังคมโดยเข้าใจคุณค่า และวิถีของสังคมที่ตนดำรงอยู่ รวมถึงสังคมในประชาคมโลกที่มีการเชื่อมต่อกันอย่างใกล้ชิด

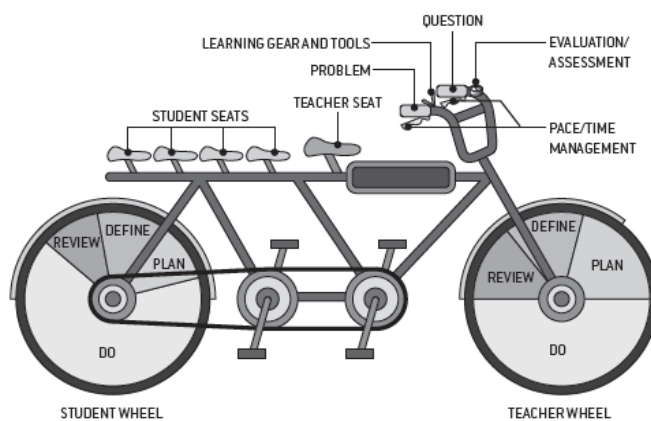
นอกจากบริบทที่ส่งผลกระทบที่กล่าวมาว่าวัฒนธรรมการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะวัฒนธรรมการศึกษาของประเทศไทยที่เป็นวัฒนธรรมเชิงรับหรือการรับความรู้ (Receiving culture) เป็นหลัก นั่นคือวัฒนธรรมที่ระบบการศึกษาและการเรียนการสอนเน้นการรับความรู้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2557: 29-30) โดยครูเป็นผู้มอบความรู้ให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการสร้างหรือทักษะที่สำคัญสำหรับสังคมในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการศึกษาจากรับเป็นสร้างเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง มีทักษะและความสามารถเชิงรุกที่สามารถตอบสนองความต้องการของการพัฒนาทักษะได้

จากแนวคิดข้างต้นเห็นได้ว่าแนวทางการเรียนรู้ในสังคมยุคความรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องด้วยมีบริบทใหม่เกิดขึ้นซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยตรง ความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างมหาศาลทำให้มนุษย์ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะจัดเก็บหรือจดจำความรู้ไว้ในตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือการคิดได้เข้ามาช่วยจัดการความรู้ให้กับมนุษย์ อย่างไรก็ตามมนุษย์จำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะต้องใช้การเรียนรู้ที่สามารถสร้างพลังและประสิทธิภาพในตัวเองให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่นี้ได้อย่างมีคุณภาพ

1.3.2 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

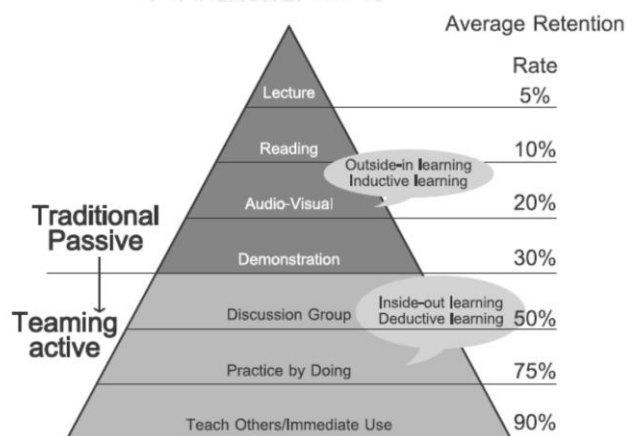
การเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นมีหลายรูปแบบและแนวคิด โดยพื้นฐานส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by doing) และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตที่แท้จริง แก้ปัญหาที่ซับซ้อน หรือหาทางออกด้วยตนเอง ดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานของปัญหา และมีส่วนร่วมในชุมชนหรือท้องถิ่น (Lombardi, 2007) โดยรูปแบบที่ใช้ในการ

อย่างแพร่หลายคือการเรียนแบบโครงการ (Project-based learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องใช้ทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงสามารถเชื่อมโยงเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริง การสนับสนุนความร่วมมือในการทำงานซึ่งผู้เรียนจะต้องรู้จักการวางแผน การระดมความคิดเห็น การต่อรอง เสนอความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และต้องใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้หรือการทำงานของตน (Bell, 2010) การเรียนรู้แบบโครงการมีลักษณะการเรียนรู้ตามแนวคิดจักรยานแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่าประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้และถูกนำเสนอแก่นักการศึกษาทั่วโลกเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้กลายเป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 แนวคิดมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการคือ การกำหนดความหมาย (Define) การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) และการทบทวน (Review) มีรายละเอียดดังนี้ (Trilling & Fadel, 2009) 1) การกำหนดความหมาย (Define) คือ การสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยอาจเริ่มต้นโดยการตั้งคำถาม การศึกษาประเด็นปัญหา เรื่องกระตุ้นความท้าทายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่สนใจ 2) การวางแผน (Plan) คือ การดำเนินการหลังจากเด็กมีความเข้าใจในกิจกรรมหรือโครงการที่ชัดเจนแล้ว โดยเด็กจะดำเนินการวางแผนกิจกรรมหรือโครงการของตนเอง การหาแนวทางหรือออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย แลกเปลี่ยนความรู้และข้อค้นพบของตนเองกับผู้อื่น เด็กจะตั้งคำถาม ออกแบบวิธีการ และทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย และวิเคราะห์ผลที่ได้ด้วยตนเอง 3) การปฏิบัติ (Do) เป็นขั้นการลงมือปฏิบัติ ขั้นนี้เด็กลงมือดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ การทำงานจะดำเนินการโดยความร่วมมือของกลุ่มเพื่อนและตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย 4) การทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนที่เด็กจะได้เรียนรู้และเข้าใจบทเรียนในสิ่งที่ตนเองได้ปฏิบัติ ในขั้นนี้กิจกรรมหรือโครงการจะถูกนำเสนอโดยตัวเด็กและทำการทบทวน แสดงความคิดเห็นและให้ผลสะท้อนกลับหน้าที่ของครู ผู้ปกครองและเด็กคนอื่น ๆ หรือสมาชิกที่เหลื้ร่วมกันพิจารณาผลงานจากการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่ผลงาน

ภาพที่ 6 จักรยานแห่งการเรียนรู้
ที่มา: Trilling & Fadel (2009)

ภาพข้างต้นทำให้เข้าใจถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงการตามแนวคิด จักรยานแห่งการเรียนรู้ นั้น ทั้งครูหรือผู้ปกครองและนักเรียนนั้นจำเป็นต้องทำงานร่วมกัน เพื่อให้ จักรยานสามารถขับเคลื่อนไปได้ เมื่อพิจารณาวงล้อของจักรยานทั้งสองที่แสดงถึงหน้าที่ของครูและ นักเรียนพบว่า ครูหรือผู้ปกครองต้องทำหน้าที่วางแผนมากกว่าเด็กหรือผู้เรียน ในขณะที่ตัวผู้เรียนจะ ทำหน้าที่ในการปฏิบัติมากกว่า ทั้งครูและผู้เรียนจะต้องสร้างความเข้าใจในโครงการหรือกิจกรรมให้ ตรงกันและร่วมมือกันในการให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นในตัวเด็ก หรือผู้เรียนให้มากที่สุด แนวคิดจักรยานแห่งการเรียนรู้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อ ความสำเร็จในการเป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นจะต้องเน้นการปฏิบัติหรือการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน สิ่งนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ เรียนรู้ที่สามารถเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จากการ ศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มนุษย์สามารถจดจำในสิ่งที่ตนเองอ่านได้เพียงร้อยละ 10 จำในสิ่งที่ตนเอง ได้ยินร้อยละ 20 จำในสิ่งที่เห็นร้อยละ 30 จำในสิ่งที่เห็นและได้ยินร้อยละ 50 จำในสิ่งที่พูดร้อยละ 70 และจำได้มากที่สุดที่สุดในสิ่งที่ตนเองได้พูดและลงมือปฏิบัติถึงร้อยละ 90 (Fadel & Lemke, 2008)

ภาพที่ 7 พีระมิตแห่งการเรียนรู้

ที่มา: วู้ด (2004 อ้างถึงใน National Training Laboratories (NTL) for Applied Behavioral Science, 1960)

ซาเวดรา และออฟเฟอร์ (Saavedra & Opfer, 2012a, 2012b) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็ก 9 ด้าน ดังนี้

1. การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการใช้ชีวิตประจำวัน (Make it relevant) หมายถึง การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของเด็ก

2. การสอนที่เชื่อมโยงผ่านรายวิชาที่เรียน (Teaching through the disciplines) หมายถึงการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นผ่านรายวิชาที่เรียนปกติ ดังนั้นการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะที่สัมพันธ์กับประโยชน์ของความรู้ภายใต้รายวิชาที่เรียน เช่น การเรียนวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ว่าเหตุใดวิทยาศาสตร์จึงเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและปัญหาชนิดใดในชีวิตที่เขาสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดลองอย่างไร เป็นต้น

3. การพัฒนาทักษะการคิด (Develop thinking skills) หมายถึง ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทั้งทักษะการคิดขั้นต้นและการคิดขั้นสูงอย่างต่อเนื่อง เช่น นักเรียนสามารถฝึกฝนทักษะการคิดขั้นต่ำโดยการใส่ตัวเลขลงไปในสูตร $E=MC^2$ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมวลและพลังงาน และเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ดังกล่าว ครูอาจตั้งคำถามแก่ผู้เรียนเพื่อให้ได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง เช่น เหตุใดสูตรนี้จึงได้ใช้มวลแทนที่จะใช้น้ำหนักในการคำนวณ เราสามารถใช้ขนาดของเรียนเพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณามวลได้หรือไม่ เพราะเหตุใด เป็นต้น

4. การส่งเสริมการถ่ายโอนความรู้ (Encourage learning transfer) หมายถึง นักเรียนต้องสามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในรายวิชาหนึ่งไปสู่อีกวิชาหนึ่ง และสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในชั้นเรียนไปสู่การใช้ชีวิตในด้านอื่น ๆ นอกชั้นเรียน โดยทั่วไปเนื้อหาการเรียนการสอนไม่ได้เตรียมผู้เรียนให้สามารถถ่ายโอนความรู้ในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มา แต่สิ่งนี้สามารถปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนได้

5. สอนผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ (Teach students how to learn) เนื่องจากการเรียนในระบบโรงเรียนนั้นมีข้อจำกัดหลายด้านต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการให้การศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือเรียนรู้เพื่อเรียน (Learning to learn) และผู้เรียนต้องตระหนักอยู่เสมอว่าตนเองได้เรียนรู้ได้อย่างไร การเรียนเพื่อเรียนรู้ไม่ใช่เพียงแค่การเรียนเพื่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แต่กิจกรรมที่สามารถพัฒนาการคิดก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ ความรู้ กลยุทธ์ และทัศนคติที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

6. การสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองเข้าใจความคลาดเคลื่อนด้วยตัวเอง (Address misunderstandings directly) หมายถึง ผู้เรียนอาจมีข้อสงสัยหรือความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ มากมายจนกว่าพวกเขาจะมีโอกาสในการหาวิธีการหรือทางเลือกในการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เช่น ผู้เรียนเชื่อว่าโลกนั้นแบนจนกว่าเขาจะได้เรียนรู้ว่าอย่างไร เพื่อก้าวข้ามสิ่งที่มีความคลาดเคลื่อนต่อความเข้าใจดังกล่าว เด็กทุกช่วงวัยควรเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่โดยตรงและด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง

7. การทำงานเป็นทีมให้เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Treat teamwork like and outcome) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น คือทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 และเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการเรียนรู้ที่ดี ดังตัวอย่างที่มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า "บุคคลไม่ได้เรียนรู้การเล่นเบสบอลโดยตัวคนเดียว" หรือ "มีเพียงแค่อยอดมนุษย์เท่านั้นที่สามารถทำได้" ดังนั้นเขาจึงต้องเรียนรู้ในการเล่นร่วมกับเพื่อนๆ และโค้ชของเขา การสร้างทักษะความร่วมมือครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ

8. การรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ (Exploit technology to support learning) หมายถึง เทคโนโลยีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะเทคโนโลยีจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและรวดเร็ว ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการสื่อสารได้โดยใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่หลากหลาย

9. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Foster creativity) ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีราคาสำหรับเศรษฐกิจ ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ตายตัวกับคุณลักษณะของบุคคล แต่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนโดยผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้ ความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างขึ้นในตัวผู้เรียนผ่านเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนรู้ ถ้าผู้เรียนสามารถหาเหตุผลของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตของตน ผู้เรียนก็จะสามารถค้นพบความรู้ที่สามารถนำไปใช้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตได้ สำหรับครูและผู้ปกครองการกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจจะสามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้เรียนได้

ซีเมลแมน เดเนียลส์ และไฮต์ (2005) ได้นำเสนอสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็ก ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 สิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็ก

สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติ	สิ่งที่ไม่ส่งเสริมให้ปฏิบัติ
1. สร้างกลยุทธ์ในการกระตุ้นการเรียนรู้	1. การสอนที่ขับเคลื่อนด้วยหนังสือเรียน
2. การทดสอบและการคาดการณ์	2. การทำงานแบบโดดเดี่ยว
3. องค์กรวม และการคิดขั้นสูง	3. ประเมินที่เน้นทักษะระดับต่ำของบุคคล
4. ให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ	4. ประเมินบนฐานของคะแนนสอบ
5. เป้าหมายที่เป็นจริงและฟังเพื่อการเขียน	5. แยกบทเรียนออกจากทักษะและบริบท
6. ความร่วมมือหรือการทำงานเป็นทีม	6. การเป็นเพียงแค่ผู้ฟัง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติ	สิ่งที่ไม่ส่งเสริมให้ปฏิบัติ
7. มองเห็นพัฒนาการและการประเมินตนเอง	7. เน้นท่องจำที่ตรงข้ามกับความเข้าใจ
8. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนและให้ความสำคัญกับความคิดของผู้เรียน	8. สอบหรือแข่งขันเพื่อผลคะแนน
9. การสอนที่เน้นการแก้ปัญหา	9. ท่องจำโดยปราศจากบริบทความจริง
10. การตั้งคำถามและสมมุติฐาน	10. เน้นปริมาณที่แยกจากทักษะ
11. อำนวยให้เกิดการเรียนรู้	11. ตามหลักสูตรแบบแข็งทื่อ
12. เรียนรู้แบบมีเป้าหมาย	12. เรียนแบบเหวี่ยงแหโดยข้อมูลไม่เชื่อมโยงกัน
13. ประเมินตามสภาพจริง	13. ครูเป็นผู้มีอำนาจและรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่เพียงผู้เดียว
14. สร้างความเข้าใจในแนวคิดด้วยการสะท้อนกลับทางความคิด	14. เหมารวมทุกอย่างโดยไม่ได้ให้เวลาเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึก
15. การเรียนรู้แบบโครงการ	15. สอนแบบบรรยาย
16. นำโลกแห่งความจริงมาประยุกต์	16. ประเมินผลปลายทาง
17. สร้างโอกาสและความท้าทายในการเรียนรู้	17. ประเมินความสำเร็จเพียงผลคะแนน
18. ออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ	18. การสอนแบบเหมาชั้นเรียน
19. กิจกรรมการเรียนรู้บนฐานของการตั้งคำถาม	19. ความรู้สึกการแข่งขันในการเรียน
20. บูรณาการรายวิชา	20. การบ่อนความรู้
21. เข้าใจและตอบสนองความสนใจของผู้เรียน	21. มุ่งหาคำตอบที่ถูกต้องเท่านั้น
22. กิจกรรมที่นักเรียนสามารถค้นหาและแก้ปัญหาในประเด็นที่มีความสำคัญต่อมนุษย์	22. ประเมินผู้เรียนในตอนท้ายของคะแนนและโครงการ
23. บูรณาการทั้งศิลปะและสุนทรีย	23. สอนแบบบอกให้รู้
24. ใช้เทคโนโลยีและทักษะ	24. ประเมินแค่สิ่งที่ง่ายในการประเมิน

1.3.3 ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับช่วงอายุและพัฒนาการของเด็ก

การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองจะต้องเข้าใจพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละวัย และเนื่องจากทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่วนใหญ่จะเป็นทักษะขั้นสูงและมีความซับซ้อนดังนั้นในแต่ละช่วงอายุของเด็กจะมีการพัฒนาที่แตกต่างกัน

ตามแต่ศักยภาพของเด็กแต่ละคน จากการศึกษาพัฒนาการที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะดังกล่าวของเด็กในแต่ละช่วงวัยโดยทั่วไปสามารถสรุปได้ดังแสดงใน ตารางที่ 4 ดังนี้ (Johnson, 2003; KidsMatter, 2013)

ตารางที่ 4 พัฒนาการด้านทักษะและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงวัย

อายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้น	ทักษะที่พัฒนา
- สามารถสร้างภาพและคิดเป็นวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในความคิด	- สามารถคิดเชิงตรรกะเกี่ยวกับวัตถุและเหตุการณ์ที่เคยเห็น - คิดในด้านบวกหรือด้านลบ หรือสิ่งที่ยุติธรรม เรื่องที่ถูกหรือผิด - เรียนรู้ได้ที่สุดผ่านการปฏิบัติ หรือประสบการณ์	- เริ่ม คิด อย่าง มี สมมุติฐาน สร้างสรรค์ และ สิ่ง ที่ เป็น นามธรรม - สามารถเข้าใจแนวคิดโดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์มาก่อน	- การคิด/การเรียนรู้
- สามารถเรียนรู้คำศัพท์ประมาณ 2,000 คำหรือมากกว่า โดยเรียนรู้ประมาณ 5-10 คำในแต่ละวัน	- สามารถเข้าใจการสื่อสารที่ซับซ้อน - ชอบที่จะอธิบายประสบการณ์ส่วนตัวแก่ ผู้ อื่น โดยให้รายละเอียดของเรื่องราว	- การใช้ประโยคที่ยาว และ ซับ ซ้อน มาก ยิ่งขึ้น - เข้าใจวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับผู้อื่น	- การสื่อสาร/ภาษา
- มีสมาธิในการเรียนรู้หรือรับฟังในช่วงเวลาที่สั้นโดยประมาณ 15 นาที	- ระยะเวลาในการมีสมาธิต่อบางสิ่งเพิ่มขึ้น - สามารถอดทนต่อสิ่งที่มารบกวนสมาธิได้ดีขึ้น - มีความมุ่งมั่นที่จำเป็นในการทำงานให้สำเร็จ	- มีสมาธิในการเรียนรู้ รับ ทำ กิจ ก ร ร ม ยาวนานมากขึ้น - สามารถที่จะอดทนหรือมีสมาธิกับงานหรือหน้าที่จนเสร็จสิ้นภารกิจ เช่น การทำการบ้าน เป็นต้น	- สมาธิ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้น	ทักษะที่พัฒนา
<ul style="list-style-type: none"> - สามารถที่จะตัดสินใจเรื่องง่ายๆด้วยตนเอง เช่น ควรจะใส่รองเท้าคูใด เป็นต้น - สามารถจำข้อมูลพื้นฐานง่ายๆ เช่น ที่อยู่หรือเบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น เช่น เริ่มที่จะคิดอย่างเป็นระบบเมื่อของเล่นไม่ได้ตั้งไว้ในที่เดิม 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบที่จะแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น - ความสามารถในการจำและการพัฒนาความจำระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> - การแก้ ปัญหา และความจำ
<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มพัฒนาความสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ และสนุกกับกิจกรรมกลุ่มหรือเกมที่ใช้จินตนาการ - เข้าใจความรู้สึกของคนอื่น แสดงออกความรู้สึกออกทางใบหน้า - ต้องการช่วยเหลือในการทำกิจกรรมหรือร่วมกับญาติพี่น้อง ภูมิใจในความสำเร็จ พฤติกรรมความกังวลหรือความกลัว ชอบไปสถานที่ใหม่ๆ และที่คุ้นเคย 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มพัฒนาความเป็นคนตลกสนุกสนาน - มีความคิดที่ยืดหยุ่นและเริ่มแยกแยะสิ่งถูกหรือผิด - เริ่มทำทนายผู้ปกครองและโต้เถียงกับพี่น้องแต่ยังคงต้องการการคุ้มครองและความสัมพันธ์จากครอบครัว - ต้องการความสำเร็จและคำชื่นชม บางครั้งชอบโชว์ศักยภาพของตนและแสดงความคิดเห็นใหม่ๆ - เริ่มสนใจเพศตรงข้ามและต้องการความสนใจจากคนรอบข้างและผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มได้รับอิทธิพลจากสังคมและเพื่อน - สนใจในกิจกรรมผาดโผนเช่นกีฬาหรืองานอดิเรก - เริ่มค้นหาค่านิยมใหม่ๆและได้รับอิทธิพลจากตัวอย่างอื่นที่นอกจากคนในครอบครัว เช่น ทีวีละคร เพลง กีฬา และหนังสือ เป็นต้น - เริ่มมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจากที่ยึดหลักการถูกหรือผิดไปสู่ความยืดหยุ่นมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - สังคม/ การปฏิสัมพันธ์/ อารมณ์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป	อายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้น	ทักษะที่พัฒนา
เพื่อทำหน้าที่พลเมือง	ช่วยเหลือเพื่อนบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านสนับสนุนบริการในท้องถิ่นและงานฉลองต่าง ๆ	เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรทางสังคมเพื่อประโยชน์ของชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมด้านแรงงานและการเมือง เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครและบริจาค	เข้าร่วมในการตัดสินใจของชุมชนและการตัดสินใจทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและโลก ทั้งโดยตนเองและผ่านทางกิจกรรมออนไลน์ และ social network รับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลกในประเด็นสำคัญ ๆ ด้วยเวลา และทรัพยากรผ่านทางสื่อ สาร และ social network
เพื่อสืบทอดจารีตและคุณค่า	ถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นหลังอบรมเลี้ยงดูลูกหลานตามจารีตประเพณีของชนเผ่า ศาสนา และความเชื่อของผู้ปกครอง ปู่ย่าหรือตากับยาย	เรียนรู้ความรู้ด้านการค้า ช่าง และวิชาชีพ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังธำรงคุณค่าและวัฒนธรรมของตน ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายของชีวิตคนเมือง เชื่อมโยงกับคนในวัฒนธรรมอื่น และภูมิภาคอื่น ตามการขยายตัวของ การคมนาคมและการสื่อสาร	เรียนรู้ความรู้ในสาขาอย่างรวดเร็ว และประยุกต์ใช้หลักวิชานั้นข้ามสาขาเพื่อสร้างความรู้ใหม่ และนวัตกรรมสร้างเอกลักษณ์ของคนจากจารีตวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเคารพจารีตและวัฒนธรรมอื่น เข้าร่วมกิจกรรมข้ามวัฒนธรรมผสมผสานจารีตที่แตกต่างหลากหลายและความเป็นพลเมืองโลกสู่จารีตใหม่

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยมองว่าสิ่งแรกที่ผู้ปกครองหรือโรงเรียนต้องทำความเข้าใจคือเป้าหมายของการศึกษาที่ได้ปรับเปลี่ยนจากสังคมยุคเกษตรกรรมและยุคอุตสาหกรรมมาสู่ยุคสังคมความรู้ ประการที่สองผู้ปกครองและโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจในโมทัศน์การพัฒนาผู้เรียนในสังคมยุคใหม่ ที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภาคเศรษฐกิจ และมีปัจจัยสังคมที่เข้ามาเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กนั่นคือ การทำงานของความรู้ เครื่องมือการคิด ชีวิตดิจิทัลและการเรียนรู้เพื่อเรียน ประการที่สามจะต้องเข้าใจว่าโมทัศน์ของการพัฒนาบุคคลในศตวรรษที่ 21 นั้นได้ก้าวข้ามการพัฒนาที่เน้นความรู้ไปสู่การพัฒนาที่เน้นทักษะ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการเน้นการพัฒนาทักษะนั้นไม่ได้หมายความว่าความรู้เป็นสิ่งที่ไม่สำคัญอีกต่อไป แต่ความรู้กับทักษะนั้นเป็นสิ่งคู่กัน ซึ่งการพัฒนาทักษะนั้นจะเป็นการสร้างความรู้ให้เกิดแก่เด็กหรือผู้เรียนได้ในตัวมันเอง สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดพหุมิติความรู้ที่ยังเด็กและผู้เรียนได้มีการปฏิบัติหรือกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองก็จะยิ่งจดจำและพัฒนาตัวเองให้มีความรู้และความสามารถที่มาพร้อมกับการมีทักษะในการปฏิบัติในสังคมแห่งความเป็นจริง สิ่งสำคัญประการสุดท้ายคือคือการให้อิสระภาพในการคิดหรือการเคารพในตัวเด็ก การเข้าใจในสิ่งที่เป็นตัวตน คุณค่าและค่านิยม เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน

1.4 ผู้ปกครองกับการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม และพัฒนาการศึกษาของบุตรนั้นสามารถส่งผลให้บุตรมีพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ปกครองที่ขาดการมีส่วนร่วม สำหรับเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา นักการศึกษาต่างให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเป็นส่วนใหญ่ เพราะการศึกษาในอดีตให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ และวัดพัฒนาการของเด็กผ่านผล การเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากความรู้ หรือความจำเป็นหลัก ซึ่งต่างจากปัจจุบัน แม้เนื้อหายังคงมีความสำคัญแต่การศึกษาก็ให้ความสำคัญต่อพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับทักษะและกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้นแนวทางการมีส่วนร่วมในปัจจุบันจึงแตกต่างจากอดีตตามมาด้วย ศูนย์นวัตกรรมและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แคนาดา (C21 Canada, 2012) ได้แนะนำผู้ปกครองให้มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) ผู้ปกครองควรเตรียมความพร้อมตนเอง และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนหรือสถานศึกษา 2) การช่วยกันนำเสนอ สนับสนุนและส่งเสริม รวมถึงการให้รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถคงอยู่และดำเนินไปได้ในระบบการศึกษาของประเทศรวมถึงโรงเรียนในท้องถิ่น 3) การให้บุตรสามารถเข้าถึงความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยการเข้าถึงครูที่มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และสิ่งแวดล้อมด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอ 4) การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

ท่านอื่นเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุตรทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัย 5) การเป็นผู้สนับสนุนแผนการศึกษาชาติที่สร้างขึ้นเพื่อโมเดลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านสมาคมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

แนวทางของ Canadian for 21st Century Innovation and Learning ข้างต้นเห็นได้ว่าได้เน้นการนำเสนอการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการพัฒนานโยบายหรือการออกแบบหลักสูตรทางการศึกษาเป็นหลัก รวมถึงการกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้เตรียมความพร้อม ซึ่งหมายถึงการสร้าง ความเข้าใจของผู้ปกครองในด้านการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของบุตร และการเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถขับเคลื่อนไปได้ในระบบการศึกษาทุกระดับด้วยความร่วมมือกับผู้ปกครองอื่น โดยเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เฟชลอร์ (Fessler, 2011) ได้เสนอบทบาทของครีครวในการติดตามและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับบุตร ดังนี้ 1) การให้การสนับสนุนการเรียนรู้ทุกด้านของบุตร 2) การร่วมสนทนากับบุตรเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนในแต่ละวัน 3) การสอบถามเกี่ยวกับการเรียนในชั้นเรียนของบุตร 4) การสนับสนุนให้บุตรปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างสุดความสามารถ 5) การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ของบุตร 6) การให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ของโรงเรียน 8) การสนับสนุนให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตน 9) การสนับสนุนในสิ่งที่บุตรชอบและสนใจ และ 10) สร้างโอกาสให้บุตรสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากการนำเสนอบทบาทของผู้ปกครองของ เฟชลอร์ เห็นได้ถึงความแตกต่างจากการนำเสนอของหน่วยงานก่อนหน้าในระดับที่เล็กกว่าหรือมุ่งเน้นการส่งเสริมตัวตนของบุตร กล่าวคือ ได้เสนอให้ผู้ปกครองพิจารณาถึงการเรียนรู้และคุณลักษณะของบุตรในด้านทักษะและศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้ปกครองจะต้องให้การสนับสนุนทุกด้านที่จะสามารถส่งเสริมพัฒนาการและทักษะของบุตรได้ โดยติดตามอย่างใกล้ชิดและหมั่นกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นและปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองถนัดและสนใจอย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงการหาโอกาสให้บุตรสามารถคิดได้อย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกับมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังมีอยู่อย่างจำกัดในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาจากศาสตราจารย์ Patrick Griffin จากมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย และได้รับคำแนะนำในการศึกษาคือการผสานกันระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาคั้งนี้ ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะสังเคราะห์การพัฒนาและส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครองให้เขากับกรอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งจะได้สรุปผลการสังเคราะห์ในตอนท้ายของหัวข้อนี้ สำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยนำกรอบทักษะของ ATC21S มาใช้ในการศึกษาเบื้องต้น ประกอบด้วย แนวทางการคิด แนวทางการทำงาน การใช้เครื่องมือในการ

ทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมโลก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ผู้ปกครองกับการพัฒนาแนวทางการคิดของเด็ก

แนวทางการคิดตามกรอบของ ATC21S ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และทักษะการเรียนรู้ โดยผู้ปกครองสามารถสนับสนุนทักษะดังกล่าวได้หลากหลายวิธีการ ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญต่อกระบวนการการเรียนรู้ของเด็กไม่ใช่ตัดสินเพียงผลลัพธ์อย่างเดียว หรือการช่วยให้เด็กรู้สึกรู้ว่าการเรียนรู้นั้นเป็นเรื่องสนุก นอกจากนี้จะต้องเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของเด็กเพื่อที่จะได้มอบภารกิจที่เหมาะสมกับศักยภาพของเขา และสนับสนุนให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง ลดสิ่งที่จะทำลายหรือกีดกันสมาธิในการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เช่น ทีวีหรือเกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และให้รางวัลหรือกำลังใจเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับทักษะการคิดและการแก้ปัญหานั้นผู้ปกครองควรจัดเตรียมช่วงเวลาในการสื่อสารกับเด็ก กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม หรือคำใบ้ และแนะนำเขาทีละขั้นตอนเพื่อพัฒนาทักษะและให้เขาสามารถปฏิบัติการกิจสำเร็จได้ด้วยตัวเอง (KidsMatter, 2013)

มิกาเอล กรูซ (2008) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ปกครองควรใช้ประโยชน์จากการเป็นแบบอย่างที่ดี และให้ความสนใจต่อการเรียนรู้และกิจกรรมของเด็ก เช่น การอ่าน และตั้งคำถามที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเขาได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการสร้างบรรยากาศในบ้านเพื่อสนับสนุนความใคร่รู้และการสืบค้นสำหรับเด็ก ดังนี้ 1) การสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ และการคิด โดยพิจารณาสิ่งที่เด็กต้องการ และพิจารณาว่าเด็กมีพื้นที่ที่เขาสามารถผลิต ค้นคว้าและคิดพื้นที่สงบที่เขาสามารถอ่านหนังสือและวาดภาพอย่างมีสมาธิ พื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์และเปรอะเปื้อนด้วยการเล่น รวมถึงพื้นที่ที่สามารถส่งเสียงดัง ดนตรี และบริเวณที่เขาสามารถสัมผัสพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ 2) สื่อและอุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นความคิดของเด็ก ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์ศิลป์ หนังสือเครื่องแต่งกายและหน้ากาก อุปกรณ์วาดภาพ อุปกรณ์เพื่อก่อโครงสร้างจิกซอว์และเกม 3) บทบาทของโทรทัศน์ รายการทีวีบางรายการนั้นมีประโยชน์ต่อเด็กแต่ส่วนใหญ่ทำให้ขาดสติในการคิดและระงับการใช้ความคิดของเด็กดังนั้นไม่ควรให้ทีวีมาควบคุมเวลาว่างของเด็ก 4) ช่วงเวลาในการสอนเด็กนั้นคือผู้ปกครองควรจัดเวลาในการพูดคุยกับเด็ก ซึ่งจะเป็นโอกาสในการอธิบาย ตั้งคำถาม เช่น การสังเกตแมลงที่กำลังบินรอบดวงไฟ เป็นต้น นั่นถือเป็นช่วงเวลาในการสอนแต่ไม่ควรเป็นบทเรียนที่ยากจนเกินไป บางโอกาสประสบการณ์ถือว่าเพียงพอแล้วสำหรับการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ เพอร์วิน ทานารี (Taneri, 2012) ที่ทำการศึกษายาทบาทของผู้ปกครองในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก ซึ่งพบว่ารายการทีวีและเกมคอมพิวเตอร์นั้นส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาการด้านการ

คิดของเด็ก และความเอาใจใส่ในการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในบ้านที่ส่งเสริมการคิดจะช่วยพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการด้านการคิดที่ดีขึ้น

แนร์ และนาง (2012) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะการคิดและการแก้ปัญหา โดยผู้ปกครองได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ ดังนี้ 1) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกระตุ้นทักษะการคิดและการแก้ปัญหาในระหว่างการเดินทาง การดูทีวี ระหว่างรับประทานอาหารและก่อนนอน การแนะนำแนวทางถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งสำหรับช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผมพูดคุยและหารีร่วมกันกับลูกในการวางแผนกลยุทธ์ ก่อนจะเล่นฟุตบอลเขาควรยิงประตูอย่างไร และผมดูการแข่งขันฟุตบอลโลกร่วมกับลูกและพูดคุยถึงกลยุทธ์ที่ผู้เล่นได้ใช้ระหว่างการแข่งขัน รวมถึงการพูดคุยถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เล่น ในฐานะที่เป็นผู้ฝึกสอนด้วยผมได้สอนลูกและทีมฟุตบอลของโรงเรียนด้วย” 2) ผู้ปกครองควรจัดโภชนาการและอาหารเสริมบางอย่างเพื่อพัฒนาการทางร่างกายและสมองของเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา เช่น ผู้ปกครองท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ในฐานะพ่อผมจะดูแลเอาใจใส่โภชนาการและกายภาพของเขาอย่างดี และให้เขาได้ทานอาหารและอาหารเสริมอย่างสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมกำลังและทักษะในการคิดของเขา การให้เขาได้ทานกลูโคสก็เป็นการเพิ่มพลังงานและทักษะการคิด อาหารจำพวกไรซินและโปรตีนจากปลา ก็สามารถช่วยเพิ่มความสามารถในกาคิดและการแก้ปัญหาของเด็ก” 3) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมในบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา เช่น ฝึกฝนเด็กให้ทำความสะอาดบ้าน ดูแลสวน การฝึกผูกเชือกด้วยเงื่อนแบบต่าง ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่างผู้ปกครองท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ฉันสอนลูกให้ผูกห่อสิ่งของด้วยเงื่อนแบบต่าง ๆ เขายังสามารถใช้มันในการเข้าค่ายกับโรงเรียนได้อีกด้วย” และผู้ปกครองอีกท่านได้กล่าวว่า “ฉันมักจะสนับสนุนให้เขาหาคำตอบเมื่อเขาทำการบ้านด้วยตนเอง และสอนให้เขาสามารถทำงานด้วยตนเอง เช่น การเลือกเสื้อผ้า การทำความสะอาดห้อง การแข่งรถเท้าก่อนทำความสะอาด และการรีดเสื้อผ้าด้วยตนเอง” เป็นต้น 4) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พาเด็กไปตลาดหรือซูเปอร์มาร์เก็ต และให้เขาได้คำนวณค่าใช้จ่ายในตลาด และสอนเขาว่าจะเลือกซื้อสินค้าอย่างไร ดังตัวอย่างผู้ปกครองท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ฉันพาลูกสาวไปตลาดสดด้วยและสอนเธอวิธีการเลือกผักและปลาสด และช่วงปิดเทอมเธอยังช่วยฉันขายของที่ตลาดอีกด้วย”

โรเบิร์ต พิชเชอร์ (2001) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะในการคิดของเด็กและได้นำเสนอวิธีการในการสังเกตพัฒนาการทักษะต่าง ๆ ของเด็กจากพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออก ได้แก่ การรับฟังซึ่งกันและกัน คือพัฒนาการความสามารถด้านทักษะการฟัง การคิดและตั้งคำถามคือพัฒนาการความสามารถด้านทักษะการตั้งคำถามและการค้นคว้า การนำเสนอโอเดียคือพัฒนาการความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ การแปลความคิดของตนเองเป็นข้อความ คือพัฒนาการความสามารถด้านการสื่อสาร การสื่อสารโอเดียของตนเองคือพัฒนาการความสามารถด้านทักษะการ

พูด การให้เหตุผลและอนุมานในสิ่งที่เขาคิดคือพัฒนาการความสามารถด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การพัฒนาความเข้าใจในแนวคิดใหม่คือพัฒนาการความสามารถด้านการสร้างแนวความคิด และการอ่านให้การสะท้อนกลับและให้ความเห็นเป็นข้อความคือพัฒนาการความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

แอน เอส เอฟสติน (2003) ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การวางแผนให้เป็นกิจวัตรสำหรับกิจกรรมในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถที่จะคิดโดยอัตโนมัติว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละวัน โดยผู้ปกครองสามารถที่จะวางแผนร่วมกันกับเด็ก และให้สังเกตว่าเขาได้แสดงความมุ่งมั่นหรือตั้งใจของเขา 2) เตรียมสื่อหรือทรัพยากรในการเรียนรู้และต้องแน่ใจว่าเด็กสามารถเห็นหรือหาสิ่งที่เขาต้องใช้ในระหว่างการวางแผนได้ เพราะเด็กจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการคิด ซึ่งทักษะการคิดในใจหรือขั้นสูงสำหรับเด็กนั้นยังไม่สามารถทำได้ ดังนั้นผู้ปกครองสามารถเตรียมอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการคิดและวางแผนของเด็ก 3) การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดและการเรียนรู้ของเด็ก 4) ให้ความสนใจและรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเขา ไม่ควรชี้หน้า แต่พยายามใช้กลวิธีให้เด็กสามารถที่จะคิดและหาทางออกด้วยตนเอง 5) สนับสนุน ยอมรับ และขยายในสิ่งที่เด็กได้นำเสนอในสิ่งที่เขาได้วางแผน ไม่ควรที่จะบังคับให้เด็กดำเนินการหากเขายังไม่พร้อม 6) สนับสนุนให้เด็กได้อธิบายแผนที่เขาได้คิดทุกขั้นตอนเพื่อช่วยขยายหรือสนับสนุนความคิดของเขา ในขั้นตอนแรกพยายามถามคำถามง่ายๆ รับฟังและเสนอแนะเพื่อต่อยอดความคิดของเด็ก 7) เขียนแผนหรือบันทึกแผนที่เด็กคิด เพราะเขาจะรู้สึกว่ามีสิ่งที่เขาคิดนั้นมีคุณค่า อาจจะเขียนเป็นภาพประกอบ และเพื่อให้เขาสามารถที่จะทบทวนสิ่งที่เขาได้คิดได้ 8) ใช้วิธีการกระตุ้นหรือให้กำลังใจมากกว่าการชมเชย เช่น ชมเชยว่า “ลูกทำได้ดีมาก” เป็นต้น คำพูดดังกล่าวเป็นคำพูดเสมือนการปิดกั้นความคิดต่อยอดหรือชมว่าดีแล้วไม่ต้องทำต่อแล้ว แต่ให้พูดแนวการตั้งคำถาม แนะนำเขาให้ต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

1.4.2 ผู้ปกครองกับการพัฒนาแนวทางการทำงานของเด็ก

แนวทางการทำงานตามกรอบของ ATC21S ประกอบด้วย การสื่อสาร และความร่วมมือหรือการทำงานเป็นทีม การมีทักษะการสื่อสารที่ดี รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะช่วยให้ประสบกับปัญหาในการอ่านได้น้อยลง และช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนที่สูงขึ้นอีกด้วย (Walker, Greenwood, Hart, & Carta, 1994) สำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กพ่อกับแม่ถือว่าเป็นแบบอย่างที่สำคัญเนื่องจากเด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตและการได้เห็นจากการแสดงออกของพ่อกับแม่ หากทั้งสองสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพก็จะทำให้เด็กมีทักษะการสื่อสารที่ดีตามมาด้วย และที่สำคัญเด็กจะเริ่มมีวิธีคิด และความเชื่อในตนเองบนพื้นฐาน

ของการสื่อสารที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อกับแม่ ซึ่งจะติดตัวของเขาไปตลอดชีวิต (Zolten & Nicholas Long, 2006) การ์ดเนอร์และแกลลาเจอร์ (Gardner-Neblett & Gallagher, 2013) ได้แนะนำวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุตรในวัยเด็กจากการศึกษาและวิจัยไว้ 10 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การหมั่นสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกอย่างสม่ำเสมอ 2) การอธิบายหรือพูดคุยเพิ่มเติมให้ลูกได้ฟังเกี่ยวกับรายละเอียดของวัตถุ หรือกิจกรรม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ 3) พยายามใช้คำศัพท์หรือไวยากรณ์ในการสื่อสารที่หลากหลาย 4) การสื่อสารให้เข้าใจควรเตรียมการใช้ชื่อหรือกริยาท่าทางสำหรับเด็ก 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือวัตถุที่เด็กสนใจ 6) การใช้หนังสือสำหรับการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร 7) การอ่านหนังสือให้เด็กฟังซ้ำไปมาหลาย ๆ ครั้ง 8) นำเสนอวัตถุหรือประเด็นที่สามารถกระตุ้นการสื่อสารของเด็ก 9) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี 10) การใช้ท่าทางหรือสัญลักษณ์ง่าย ๆ ไปพร้อม ๆ กับคำหรือประโยค

วอล์คเกอร์ และคณะ (2004) ได้อธิบายถึงการพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็ก โดยผู้ปกครองจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็ก การกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วม และมีความต้องการในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ตามความสนใจของเด็ก เช่น รูปภาพของเด็กและครอบครัวที่ติดบนฝาผนัง ซึ่งสามารถสนับสนุนการสื่อสารของเด็กได้ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ปกครองควรวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ผู้ปกครองยังสามารถจัดเตรียมของเล่น สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กสามารถเล่นเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยจัดไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของบ้านอย่างเหมาะสม

บาบารา โคลคคี และลาฟนา เลมิช (2011) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของเด็กโดยใช้สื่อในการพัฒนา ซึ่งได้ระบุถึงผลของการใช้สื่อที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของสื่อที่เด็กได้บริโภค บริบทที่เด็กได้เรียนรู้ การนำไปใช้ประโยชน์ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กในการใช้สื่อ งานวิจัยทั่วโลกได้ยืนยันถึงสื่อที่มีคุณภาพ ซึ่งได้ผลิตผลิตภัณฑ์สื่อที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก เช่น ทีวี วิดีโอ หนังสือ เว็บไซต์ โทรศัพท์ การแสดง และละคร เป็นต้น สามารถสนับสนุนเป้าหมายของการพัฒนา เช่น รายการทีวีการศึกษาที่สามารถสนับสนุนความพร้อมในการเข้าโรงเรียนของเด็ก การรู้หนังสือ และเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมของเด็กผู้ปกครองสามารถพัฒนาโดยการใช้เวลาร่วมกันนอกบ้านด้วยการทำกิจกรรม การเดินทาง หรือทัศนศึกษาในวันหยุด เพราะการใช้เวลาร่วมกันถือเป็นวิธีการพัฒนาที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยผู้ปกครองสามารถหากิจกรรม หรือเกมที่สนุกสนานร่วมกันระหว่างการเดินทางและตามสถานที่ต่าง ๆ กิจกรรมการเดินทาง เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมปิกนิก กีฬากลางแจ้ง การเดินทางระยะไกลด้วยรถยนต์ เป็นต้น (The Communication Trust, 2012)

โครงการ Talk to Your Baby (National Literacy Trust, 2005) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินชีวิตของผู้ปกครองที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุตร โดยสาเหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ได้แก่ 1) ภาระงานของผู้ปกครองเนื่องจากความจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพทำให้เวลาในการสื่อสารหรือพูดคุยกับเด็กมีจำกัด ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในการสื่อสารของเด็ก 2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ซึ่งต่อเนื่องจากการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะอยู่กับลูกทำให้ส่งผลต่อการสื่อสารรวมถึงการพัฒนาในด้านอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะใช้เวลาร่วมกับเด็กลดลงเรื่อย ๆ 3) โครงสร้างของครอบครัว เนื่องจากครอบครัวปัจจุบันมีขนาดครอบครัวที่เล็กลงในลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่สมาชิกในครอบครัวมีเพียงพ่อแม่และลูก ส่งผลให้การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีขอบเขตตามจำนวนของสมาชิกในครอบครัว 4) โทรทัศน์หรือทีวี การศึกษาจำนวนมากพบว่าทีวีส่งผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ๆ จากการศึกษาพบว่า การบริโภคทีวีของครอบครัวมีอัตราเพิ่มมากขึ้นทั่วโลก และอายุเฉลี่ยของเด็กในการดูทีวีมีอายุน้อยลง ในขณะที่จำนวนชั่วโมงในการดูทีวีก็เพิ่มมากขึ้น 5) วัฒนธรรมของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตที่สมาชิกในครอบครัวจะสื่อสารหรือพูดคุยกันระหว่างรับประทานอาหารร่วมกันหรือการร่วมทำกิจกรรมภายในครอบครัว จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันครอบครัวมีเวลาในการทานอาหารร่วมกันน้อยลง และการทำกิจกรรมร่วมกันก็น้อยลงเช่นเดียวกัน

1.4.3 ผู้ปกครองกับการพัฒนาการใช้เครื่องมือในการทำงานของเด็ก

การใช้เครื่องมือในการทำงานตามกรอบของ ATC21S ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับใช้เพื่อการเรียนรู้ และการทำงานในสังคมปัจจุบัน และอนาคต จากการศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้ปกครองในบางประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรในด้านเทคโนโลยีและความรู้เรื่องสารสนเทศกลับพบว่า ทั้งผู้ปกครองและเด็กต่างเห็นตรงกันว่าโรงเรียนไม่ได้เตรียมความพร้อมเด็กสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 เท่าที่ควร (K-12, 2010) ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตรให้มีทักษะที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสามารถสนับสนุนและส่งเสริมได้ทันที ที่สำคัญการใช้งานสังคมออนไลน์ของเด็กในปัจจุบันส่วนมากก็อยู่ในช่วงที่เด็กอยู่ที่บ้านมากกว่าที่โรงเรียน (CISCO, 2008) ซึ่งยิ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นของผู้ปกครองในการดูแลใส่ใจและให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีของบุตรมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนในบ้าน พบว่าปริมาณการใช้ได้ขยายมากขึ้น และอายุเฉลี่ยของเด็กที่ใช้อินเทอร์เน็ตก็มียุคที่น้อยลง (Holloway, Green, & Livingstone, 2013; Subrahmanyam, Kraut, Greenfield, & Gross, 2000) โดยการใช้งานสื่อ

และเทคโนโลยีสารสนเทศของเด็กส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองที่จะเป็นแบบอย่างหรือผู้กำหนดเวลาหรือจัดตารางที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (Downey, Hayes, & O'Neill, 2007) และการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสามารถส่งผลทั้งในด้านบวกและทางด้านลบ โดยเฉพาะการเล่นเกมที่ไม่น่าเป็นประโยชน์ หรือมีความรุนแรง หรือการใช้เวลาส่วนมากกับคอมพิวเตอร์สามารถส่งผลต่อการพัฒนาความคิด และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวได้ (Subrahmanyam et al., 2000) ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองควรเอาใจใส่และดูแลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วมหรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีร่วมกับเด็กให้มากยิ่งขึ้น เพราะจากการศึกษาพบว่าความร่วมมือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีของผู้ปกครองกับเด็กยังอยู่ในปริมาณที่จำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำร่วมกัน (Wartella, Rideout, Lauricella, & Connell, 2014) และจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเสียก่อนที่จะสามารถดูแลและพัฒนาศักยภาพของเด็กได้ จากการศึกษาที่ผ่านมาได้ยืนยันอย่างชัดเจนถึงปัจจัยความรู้ของผู้ปกครองที่มีผลต่อการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเด็กโดยที่ผู้ปกครองที่มีความรู้มากจะส่งผลดีในการพัฒนาศักยภาพและการเลี้ยงดูเด็กได้มากกว่าผู้ปกครองที่มีความรู้น้อยกว่า (Clinton Foundation, 2014) นอกจากนี้สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือการที่ผู้ปกครองเป็นห่วงในเรื่องผลเสียของการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ความกังวลในเรื่องการแนะนำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องแก่เด็ก ข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้ปกครองจะต้องผ่านข้อจำกัดดังกล่าวเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะตามแนวทางการทำงานแก่เด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ (Hollingworth, Allen, Kuyok, Mansaray, & Rose, 2009)

บารอน และคณะ (Barron, Martin, Takeuchi, & Fithian, 2009) ได้ศึกษาการสนับสนุนของผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพของบุตรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้ปกครองสามารถสนับสนุนบุตรโดยมีบทบาท ได้แก่ 1) ครู หมายถึง ผู้ปกครองเป็นผู้สอนเด็กในการใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงเวลาที่เหมาะสม 2) ผู้ร่วมโครงการ หมายถึง ผู้ปกครองเป็นเสมือนผู้ร่วมในการทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) นายหน้าในการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ปกครองในฐานะผู้แสวงหาโอกาสให้แก่เด็กในการเรียนรู้โดยร่วมมือกับเครือข่าย การพูดคุยกับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ แหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก 4) ผู้จัดเตรียมทรัพยากร หมายถึง ผู้ปกครองจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น หนังสือ วิดีโอ ซอฟต์แวร์ เป็นต้น 5) นายจ้าง หมายถึง ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนงบประมาณแก่เด็กสำหรับการทำกิจกรรมหรือการพัฒนาศักยภาพของตนในการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ผู้เรียน หมายถึง ในบางโอกาสผู้ปกครองสามารถที่จะเรียนรู้ทักษะและเนื้อหาจากเด็กได้

ซีราจ และซีราจ (Siraj-Blatchford & Siraj-Blatchford, 2000) ได้นำเสนอหลักปฏิบัติ 7 ประการที่ผู้ปกครองควรคำนึงในการพัฒนาศักยภาพของเด็กในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองต้องเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) การส่งเสริมความร่วมมือในการทำงาน 3) การบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาตามหลักสูตร 4) มั่นใจว่าการทำงานของเด็กอยู่ในการดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด 5) การใช้แอปพลิเคชันที่ถูกต้องตามกฎหมาย 6) การหลีกเลี่ยงแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหารุนแรง 7) การระมัดระวังในสุขภาพและประเด็นความปลอดภัย สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจากสมาคมเพื่อการศึกษาของเยาวชนแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Hollingworth et al., 2009; National Association for the Education of Young Children & Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media, 2012) ที่ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีของเด็กควรอยู่ในลักษณะการใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือผู้ปกครองคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันมากกว่าการปล่อยให้เด็กใช้งานอย่างโดดเดี่ยว เช่น ผู้ปกครองเรียนรู้ภาษาอังกฤษร่วมกับเด็กผ่านรายการทีวี แม่ร่วมสร้างแผนผังเครือญาติร่วมกับลูกออนไลน์ ผู้ปกครองอาจอ่านเรื่องราวผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีให้เด็กได้ฟัง ผ่านหนังสือหรือวารสารอิเล็กทรอนิกส์ การสืบค้นหาความรู้ร่วมกันผ่านเครื่องมือสารสนเทศ เป็นต้น นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีไม่ควรตัดขาดจากกิจกรรมทางกายภาพที่เคยปฏิบัติ หรือการดูทีวี เล่นเกม และคอมพิวเตอร์ทำให้เด็กตัดขาดจากการเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง แต่ผู้ปกครองต้องพยายามเชื่อมโยงเทคโนโลยีให้เข้ากับการดำเนินชีวิต เช่น การสืบค้นความรู้เรื่องผีเสื้อจากอินเทอร์เน็ตเพื่อนำไปสู่การค้นหาในสวนสาธารณะ หรือดูวิธีการเล่นกีฬาเพื่อนำไปสู่การฝึกซ้อมที่เล่นและปฏิบัติได้จริง เป็นต้น และหลักการสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ปกครองควรสนับสนุนเพื่อให้เด็กได้สืบค้น แก้ปัญหา การตัดสินใจ การคิด การฟัง การสำรวจ การสังเกตอย่างมีวิจารณญาณ การวิจัย การค้นหาแนวคิด ทดลองการเรียนรู้ และการเรียนรู้จากผู้อื่น

1.4.4 ผู้ปกครองกับการพัฒนาการใช้ชีวิตในสังคมโลกของเด็ก

การใช้ชีวิตในสังคมโลกตามกรอบของ ATC21S ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองทั้งในท้องถิ่นและสากล ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงความเข้าใจในด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยการพัฒนาทักษะตามกรอบที่กล่าวมานี้มีแนวทางที่สำคัญเช่นเดียวกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกันนั้นคือผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็กสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นเสมือนการดำเนินชีวิตปกติในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่แท้จริง (Spivey, 2007) และเด็กในวัยเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผู้ปกครองได้มากที่สุด และจะเรียนรู้จากเพื่อนและสื่อต่าง ๆ สำหรับวัยรุ่น สำหรับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตโดยเฉพาะทักษะความเป็น

พลเมืองและการเคารพผู้อื่น ๆ ผู้ปกครองควรกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมาชิกในบ้านทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของบ้านที่ได้กำหนด และเคารพในสิทธิของกันและกัน เช่น การห้ามใช้ชื่อเรียกแทนโดยตรง ห้ามดูถูกสมาชิกในบ้าน การพูดด่าทอต่อครอบครัวคนอื่นในบ้านเป็นสิ่งต้องห้าม การให้อภัยกันระหว่างสมาชิกในบ้านต้องได้รับการสนับสนุน เป็นต้น (Stegman, Gulbranson, Clayton, Hatley, & Noone, 2011)

เพื่อฝึกฝนให้เด็กสามารถปฏิบัติและเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในบ้าน รอบิ คอร์เนอร์ (Conner, 2000) ได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตด้วยความเข้าใจและเคารพผู้อื่น ได้แก่ 1) ผู้ปกครองจะต้องแสดงความเคารพแก่พัฒนาการของเด็กในทุกสถานการณ์ของการเลี้ยงดู 2) การสอนเด็กเกี่ยวกับความรู้สึก แนวคิดและความคิดเห็นของผู้อื่นตั้งแต่วัยเด็ก และพยายามหาโอกาสเพื่อให้สามารถเน้นย้ำการเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวเพื่อการเติบโตของเด็ก 3) การให้รางวัลหรือคำชมต่อพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพต่อผู้อื่นของเด็ก และควรตัดเตือนเด็กแบบเป็นส่วนตัวหากเขาแสดงพฤติกรรมที่ไม่เคารพผู้อื่นหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 4) การพูดคุยกับเด็กอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเมื่อต้องการสอบถาม การแสดงมารยาทเมื่ออยู่ในศาสนสถาน การปฏิบัติระหว่างการเล่น ชมคอนเสิร์ต หรืองานวันเกิด และกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการช่วยเหลือเด็กวางแผนว่าจะแสดงความเคารพในสถานการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไร 5) การช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนรู้ว่าแต่ละบุคคลมีสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบต่างกัน แนวทางที่สนุกและสามารถให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้ก็คือการพาเด็กไปพิพิธภัณฑ์ การฟังเพลงหลายแนว การทานอาหารจากหลากหลายวัฒนธรรม และสอนเด็กให้รู้จักการเคารพในความแตกต่าง 6) การเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อแสดงความเคารพให้เด็กได้เห็นเมื่อผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

รูธ ฟาฮ์ลแมน (Fahlman, 2001) ได้เสนอวิธีการสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเขาได้นำเสนอว่าผู้ปกครองสามารถเริ่มสอนให้เด็กได้เข้าใจความหลากหลายทางสังคมตั้งแต่วัยอนุบาล และสามารถสอนเด็กให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการตามช่วงอายุ โดยวิธีการมีดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกที่ได้ในตัวตนของเด็กด้วยการให้การส่งเสริมทัศนคติทางบวกว่าเขาเป็นใคร เขามีลักษณะเป็นอย่างไร และเขากับเรียนรู้ทักษะอะไร โดยไม่มีการเปรียบเทียบกับผู้อื่น ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ลูกมีผิวและตาสีน้ำตาลที่สวยงาม” “พ่อ/แม่ ชอบรูปที่หนูวาดมาก” “พ่อ/แม่ มีความสุขมากเมื่อเราได้คุยกัน และลูกได้บอกพ่อแม่เกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของลูก”

2. เมื่อมีการพูดคุยระหว่างกันในเรื่องความหลากหลายทางสังคม ผู้ปกครองควรเน้นย้ำในเรื่องความเหมือนเป็นลำดับแรก และตามด้วยความแตกต่าง และช่วยให้เด็กชื่นชมในความแตกต่างของบุคคล ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “คนทุกคนต้องการอาหาร ที่พักผ่อน เพื่อน และ

ความรัก แต่ผู้คนก็มีวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ครอบครัวของเราเป็นเพียงวิธีการหนึ่งเท่านั้น ถ้าเราลองใช้วิธีการอื่น ๆ เราอาจมีความสุขเหมือนกับที่เราเคยดำเนินมาก็เป็นได้ ผู้คนต่างมีที่มาและแนวทางในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างและน่าสนใจ มั่นคงน่าเบื่อถ้าทุกคนทำในสิ่งที่เหมือนกันทั้งหมด”

3. ผู้ปกครองสามารถเตรียมหลายตัวอย่างด้านบวกเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคล การเลือกหนังสือ รูปภาพ ของเล่นที่แสดงถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์ อายุ เพศ และความสามารถที่แตกต่างกันโดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ การแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของผู้คนที่มีความเชื่อที่แตกต่าง พฤติกรรม และประเพณี ดังตัวอย่าง “ฉันไม่เคยกินซูชิมาก่อน เราไปกินกัน” “ฉันสงสัยว่าเหตุใดเพื่อนบ้านของเราถึงมีแผ่นป้ายสีแดงที่ประตูบ้าน ไป เราไปถามเขา” “เราไม่เคยจัดกิจกรรมฮาโลวีนเพราะมันไม่ใช่วัฒนธรรมของเรา ลองถามครูดูนะเกี่ยวกับรายละเอียด”

4. เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับความอคติ ผู้ปกครองควรสนับสนุนเด็กเกี่ยวกับการพิจารณาว่าสิ่งใด “ไม่เป็นความจริง” และ “ไม่ยุติธรรม” ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ลูกคิดว่า ลูกจะรู้สึกอย่างไรถ้าเด็กคนอื่นไม่ให้ลูกเล่นด้วยเพียงเพราะลูกดูไม่เหมือนพวกเขา แต่ตัวไม่เหมือนเขา และพูดไม่เหมือนเขา”

5. ช่วยให้เด็กได้เข้าใจในสิทธิ การตัดสินใจเลือก และการปฏิบัติเพื่อปฏิเสธอคติต่าง ๆ ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ถ้ามีบางคนเรียกชื่อหนูที่หนูไม่ชอบ หากสามารถบอกเขาว่าเขาเรียกชื่อผิด และเขาไม่ควรทำอย่างนั้น หนูสามารถขอให้ครูช่วยหากมีใครทำกับหนูอีก หรือหนูเห็นใครทำต่อเพื่อนคนอื่น ๆ”

2. แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร

2.1 ครอบครัวและการเลี้ยงดู ครอบครัวมุสลิมและการเลี้ยงดูบุตร และเด็กมุสลิม

2.1.1 ครอบครัวและการเลี้ยงดู

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยสายเลือด โดยการสมรสหรือโดยการรับเลี้ยง และในบางครั้งระบุว่า ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน มีการพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางเพศ และการสืบเชื้อสายหรือครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักฐานรากสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดา มารดา และบุตร (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554)

เบอร์เกส (Burgess) กับล็อกค์ (Lock) ได้ให้ความหมายของครอบครัว 4 ประการ ดังนี้ 1) ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรส หรือมีความผูกพันกันทางสายโลหิต

หรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิต คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองลูก รวมถึงบุตรบุญธรรมด้วย 2) สมาชิกครอบครัวนี้อยู่รวมกันในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกันอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก 3-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันครอบครัวในประเทศพัฒนาจะมีขนาดเล็กประกอบด้วยสามีภรรยาและลูกหนึ่งหรือสองสามคน หรือไม่มีเลย 3) ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อโต้ตอบระหว่างบุคคล เช่น สามีภรรยา ผู้ปกครอง ลูก พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งแต่ละแห่งมีประเพณีแตกต่างกัน กล่าวคือในครอบครัวจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุย การดูแลเอาใจใส่ การสั่งสอน การแสดงความรักระหว่างกัน เป็นต้น 4) ครอบครัวถ่ายทอดธรรมาวัณธรรม สมาชิกจะถ่ายทอดและรับแบบความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างผู้ปกครองและลูก และเมื่อผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมที่นอกเหนือจากครอบครัวก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติต่อกันและต่อผู้อื่น (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2553)

ครอบครัวถือเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคมที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาบุคคลให้สามารถเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ หากพิจารณาครอบครัวจากมุมมองการเป็นองค์ประกอบหนึ่งจากอีกหลายองค์ประกอบหรือสถาบันของสังคม ครอบครัวถือได้ว่ามีความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ อีกหลายสถาบัน เช่น สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น โดยครอบครัวทำหน้าที่ในการส่งเสริมหรือสนับสนุนสถาบันอื่น ๆ ในสังคมในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวของสถาบันภายนอกก็สามารถส่งผลต่อสถาบันครอบครัวได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการทำความเข้าใจสถาบันครอบครัวในบริบทสังคมโดยรวมโดยการนำแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมมาอธิบายจะสามารถช่วยให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มีนักวิชาการจากทั้งในและต่างประเทศได้ทำการศึกษาและวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยมีกรณีนิยมหรือการเลือกใช้คำในการเรียกรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้รูปแบบของผู้ศึกษาว่าต้องการศึกษาในบริบทใด ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร (2550) ได้เขียนบทความเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และได้อ้างการศึกษาของทิตินา แชมมณี และคณะ (2535) กล่าวไว้ว่า จากการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย พบว่าสามารถประมวลได้ 10 รูปแบบ คือ 1) การให้อิสระเชิงควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็ก ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ในขณะที่ผู้ใหญ่จะเป็นคอยควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ 2) การควบคุมเชิงละเลย คือ การที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมโดยให้เด็กอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่เสมอ แต่ไม่ได้เป็นการควบคุมตลอดทุกอย่าง 3) การยอมรับแบบไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรมคือ เนื่องมาจากการที่เด็กโตขึ้น การแสดงความรักและการยอมรับก็จะถูกเปลี่ยนจากการสัมผัสทางกาย มาเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ 4) การเป็นแบบอย่าง คือ การที่เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ 5) การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและร่วม

สถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ 6) การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย 7) การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู 8) การไม่คงเส้นคงวา ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ 9) การมีผู้ดูแลเด็กหลายคน และ 10) พ่อแม่ตอบสนองความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศ ในขณะที่นักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อว่า เดียนา บูมริน (Diana Baumrind, 1971) ได้จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกันจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็กและให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตาม 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่มีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิง 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่มีกำหนดขอบเขต ต่อมา Maccoby and Martin (1983) ได้เพิ่มเติมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ 4 คือ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก (ดุษยา จิตตะยโสธร, 2552)

2.1.2 ครอบครัวมุสลิมและการเลี้ยงดูบุตร

สำหรับมุสลิมสถาบันครอบครัวเป็นส่วนสำคัญมากในสังคมมุสลิม เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมและจัดระเบียบการดำเนินชีวิตของกลุ่มในลักษณะเป็นสังคม อิสลามได้วางขอบข่ายสิทธิหน้าที่ บทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเครือญาติ สำหรับหน้าที่ที่สำคัญของผู้ปกครองในการดูแลบุตรนั้นถือเป็นการบังคับในศาสนา และต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันโดยการดูแลต้องครอบคลุมพัฒนาการของบุตรทุกด้าน เช่น ด้านศาสนา จริยธรรม สุขภาพ การใช้สติปัญญา สุขภาพจิต การใช้ชีวิตในสังคมและเพศศึกษา (อับดุลลอฮ์ นาซิห อุลวาน, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินชีวิตหรือมุสลิมต้องพัฒนาตนเองและสมาชิกครอบครัวให้ครอบคลุมทุกภารกิจทั้งต่ออัลลอฮ์ ตนเอง สติปัญญา การศึกษา ครอบครัวและสังคม (มัจญ์ดี อัล-ฮิลาลี, 2553)

มัสลิน มาหะมะ (2559) ได้กล่าวถึงสถาบันครอบครัวมุสลิมไว้ คือ ครอบครัวประกอบด้วยสามี ภรรยาและลูก โดยคำสั่งของอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวมีความชัดเจน กล่าวคืออิสลามกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานและจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่ภรรยาและลูก และต้องคุ้มครองคนในครอบครัวให้พ้นจากความชั่วช้าเลวทรามต่าง ๆ ส่วนผู้หญิงได้กำหนดหน้าที่สำหรับการดูแลบ้าน อบรมและเลี้ยงดูลูก จัดหาความสะดวกสบายและความพึงพอใจ

ให้แก่สามีและลูก หน้าที่ของลูกคือการเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ และเมื่อเติบโตแล้วจะต้องรับใช้พ่อแม่ และจัดหาสิ่งจำเป็นให้แก่ท่านทั้งสอง

เพื่อให้ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีการจัดการอย่างดีและมีระเบียบวินัย อิสลามได้วางมาตรการไว้ดังต่อไปนี้ (มัสลัน มาหะมะ, 2559) 1) สามีได้ถูกกำหนดให้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เพื่อรักษาระเบียบวินัย อิสลามจึงได้มอบตำแหน่งนี้ให้แก่สามี ด้วยวิธีการนี้เองที่ทำให้ครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่มีระเบียบวินัยของอารยธรรมและเป็นแบบจำลองสำหรับสังคมใหญ่ 2) หัวหน้าครอบครัวจะต้องมีความรับผิดชอบ คือ มีหน้าที่ทำงานและทำทุกสิ่งที่เป็นเรื่องนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว เพื่อให้ผู้หญิงจะสามารถอุทิศเวลาอย่างเต็มที่ในการดูแลงานบ้าน และเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นอนาคตของสังคม ผู้หญิงได้ถูกสั่งให้อยู่ในบ้านและรับผิดชอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรและดูแลงานบ้าน แต่มิได้หมายความว่าผู้หญิงไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านเลย หากจำเป็นเธอก็สามารถออกนอกบ้านได้

อาหมัด อัลฟารีตี (2552) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวมุสลิมจากคำกล่าวของท่านศาสนทูต มุฮัมมัด (คือลลา) ซึ่งมีประเด็นที่ครอบครัวต้องให้ความสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ด้านหลักศรัทธาและการปฏิบัติ ด้านกระบวนการในครอบครัว ด้านคุณลักษณะของครอบครัว ด้านบทบาทสามีกับภรรยาและด้านสังคม ดังนี้ 1) ด้านหลักศรัทธา ครอบครัวมุสลิมต้องมีความภูมิใจที่มีศาสนาอันสูงส่ง การยึดมั่นแบบอย่างของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด หรือรอซูล การไม่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การไม่มีคุณลักษณะของผู้ที่กลับกลอกในศาสนา การแสวงหาความรักของอัลลอฮ์ด้วยความอดทน และรำลึกถึงความตายอยู่เสมอ 2) ด้านกระบวนการภายในครอบครัว ครอบครัวมุสลิมต้องตักเตือนซึ่งกันและกัน เรียนและสอนอัลกุรอาน ให้สละกันและกัน ปกปิดสิ่งที่น่าอับอายของครอบครัว รับผิดชอบในหน้าที่ รักษาจริยธรรมคุณธรรมภายในบ้าน หมั่นขอดุอา และต้องไม่ประมาทและคำนึงถึงความปลอดภัยในบ้าน 3) ด้านคุณลักษณะของครอบครัว ครอบครัวมุสลิมต้องมองโลกในแง่ดีเสมอ มีจริยธรรมที่งดงามที่สุด สุขภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล รู้ว่าการอดทนคือความสำเร็จ สามัคคีกัน พอเพียง รู้จักความร่ำรวยที่แท้จริง ซื่อสัตย์ สุจริต และต้องไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น 4) ด้านบทบาทของสามีและภรรยา สามีต้องเป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุด สามีต้องช่วยเหลืองานของภรรยา และจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ภรรยาต้องศอลิหะฮ์ (เป็นคนดี) ภรรยาต้องคอยช่วยเหลือสามีในเรื่องอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) ภรรยาต้องภาคีต่ออัลลอฮ์ ไม่หยาบค้ายและเชื่อฟังสามี 5) ด้านสังคม ครอบครัวมุสลิมต้องรู้จักให้เกียรติแก่ผู้มาเยือน ครอบครัวมุสลิมต้องเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ให้มากที่สุด มีเมตตาต่อมนุษย์ เอาใจใส่กับเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือญาติ เป็นผู้ชี้้นำทำความดีให้แก่สังคม และไม่เป็นผู้บ่อนทำลายตัวเองและคนอื่น

สำหรับการเลี้ยงดูบุตรอิสลามถือเป็นการบังคับสำหรับผู้ปกครอง โดยพ่อแม่และผู้ปกครองมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็ก ๆ ให้มีความสุข ซึ่งปรากฏในหลักคำสอนที่ว่า

"ท่านทุกคนเป็นผู้ดูแลและท่านทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ใต้การปกครองของพวกท่านทั้งหลาย" (มุหัมมัด ญะมิล ซัยนู, 2556) และคำสอนที่กล่าวว่า "ท่านทั้งหลาย จงยำเกรงอัลลอฮ์ และจงให้ความสำคัญ ยุติธรรมกับบรรดาลูก ๆ ของท่านทั้งหลาย" (บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม) โดยการเลี้ยงดูอิสลามให้ความสำคัญกับการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการอบรมสั่งสอน เป็นที่รู้กันว่าลูกนั้นมีความประทับใจในตัวพ่อแม่และชอบที่จะทำตามพ่อแม่ จึงจำเป็นที่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูต้องไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดแย้งกับสิ่งที่พูด (อะมีน บิน अबดุลลอฮ์ อัช-ชะกอวีย์, 2555) สำหรับการศึกษาในอิสลามไม่ได้หมายถึงเพียงการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนรุ่นหนึ่ง แต่ในมุมมองของอิสลามการศึกษาจะมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือการศึกษาในอิสลามเป็นกระบวนการอบรมและบ่มเพาะสติปัญญา ร่างกายและจิตวิญญาณ เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ (มัสลัน มาหะมะ, 2552ก)

ผู้ปกครองมีหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดูบุตรสรุปได้ดังนี้ (มุหัมมัด ญะมิล ซัยนู, 2556)

- 1) การสอนให้บุตรได้รู้จักอัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก การยึดมั่นในคำสอนและหลักศรัทธาของอิสลาม โดยไม่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การของความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว และให้ตระหนักว่าพระองค์ทรงมองเห็นการกระทำของเราทุกประการ
- 2) การสอนให้บุตรมีจรรยา มารยาทที่ดีงาม ไม่พูดจาหยาบคาย ด่าทอ สวาปแช่ง
- 3) การห้ามไม่ให้เล่นการพนันทุกชนิด เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาและสามารถนำไปสู่ความเสียหายทั้งเวลา ทรัพย์สิน และสังคมโดยรวม
- 4) การห้ามไม่ให้บุตรยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประการ หนังสืออนาจาร ภาพยนตร์หรือสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ และหมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่ไร้ประโยชน์
- 5) การสั่งสอนให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น บุหรี่ ยาเสพติด เป็นต้น เพราะถือเป็นสิ่งหaram (ห้าม) ในศาสนา
- 6) การฝึกฝนให้เป็นบุคคลที่พูดจริง ไม่โกหก แม้แต่การล้อเล่น ไม่ควรนำการโกหกมาเล่น เพราะจะทำให้ติดเป็นนิสัยของตนเอง
- 7) ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ต้องห้ามมาใช้ เช่น ดอกเบี้ย ทรัพย์สินจากการลักขโมย หรือของผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น
- 8) ผู้ปกครองต้องไม่พูดจาถาดลบ การสวาปแช่ง ด่าทอหรือสร้างความเสียใจแก่บุตร
- 9) ปลุกฝังและเน้นย้ำในเรื่องของการละหมาดตั้งแต่เยาว์วัย
- 10) การสอนอัลกุรอานและให้ลูกท่องจำ และนำบทเรียนจากอัลกุรอานไปปฏิบัติ
- 11) ส่งเสริมให้บุตรชายไปละหมาดวันศุกร์และละหมาดร่วมกันที่มัสยิด
- 12) ฝึกบุตรให้เคยชินกับการถือศีลอดและฝึกความอดทน
- 13) ฝึกฝนและเน้นย้ำในเรื่องของระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด
- 14) การพูดจาหรือพูดคุยกับบุตรด้วยเหตุผล พูดอย่างอ่อนโยน ไม่ประจานต่อหน้าผู้อื่น หรือลงโทษโดยไม่มีเหตุผล
- 15) สอนให้ลูกถ่อมตน สงบเสถียร โดยเฉพาะต่อหน้าผู้อาวุโส เมื่อได้ยินเสียงอาซาน เมื่อคนอ่านอัลกุรอาน
- 16) ให้ลูกแยกห้องนอนหรือเตียงนอนเมื่อโตขึ้น บุตรสาวควรมีห้องเป็นของตนเอง
- 17) สั่งสอนให้คบหากับเพื่อนที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 18) สั่งสอนให้บุตรทำความดีต่อเพื่อนบ้าน ให้เกียรติเพื่อนบ้าน และเคารพต่อแขกผู้มาเยือน โดยให้การดูแลและต้อนรับให้ดีที่สุด
- 19) สอนให้บุตร

มีความกล้าหาญในการทำความดี หวงแหนศาสนา รักพี่น้องร่วมศาสนาและให้เกียรติผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ และกล้าที่จะห้ามปรามความชั่ว 20) จัดแหล่งเรียนรู้หรือเตรียมหนังสือที่มีประโยชน์แก่บุตรทั้งในด้านศาสนาและสามัญ

2.1.3 เด็กมุสลิม

อิสลามให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กนั้นจะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กในมุมมองของอิสลามถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งผู้ที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงคือผู้ปกครองหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ดังนั้นตัวชี้วัดสังคมที่ดีหรือมีคุณภาพในอนาคตคือคุณภาพของเด็กในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนยังเป็นเสาหลักของความรุ่งเรืองและเป็นวัยที่มีความมุ่งมั่น มีพลัง และความเสียสละมากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ ของบุคคล (มุหัมมัด ฟาริส, 2556) ตามมุมมองของอิสลามเด็กนั้นมีสิทธิที่จะต้องได้รับการดูแล การปกป้อง และการเจริญเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงได้กำหนดสิทธิของเด็กซึ่งเด็กทุกคนจะต้องได้รับจากผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง (Ali, Belembaogo, Hegazi, & Khaled, 2005) ดังนี้

1. สิทธิที่จะต้องได้รับการดูแลเพื่อให้สามารถเจริญเติบโตด้วยสุขภาพที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ โดยผู้ปกครองโดยเฉพาะมารดาจะต้องดูแลสุขภาพของบุตรตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ของมารดา การป้องกันอันตรายหรือความเสี่ยงทุกด้านที่อาจส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของบุตร และการเอาใจใส่พัฒนาการของบุตรในทุกด้านทั้งจิตใจ ร่างกายและสติปัญญา
2. สิทธิในการมีครอบครัวเครือญาติ และการสืบทอดชาติพันธุ์ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้อยู่ในครอบครัว และอยู่ร่วมกับเครือญาติ การแบ่งแยกหรือตัดขาดความสัมพันธ์ถือเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนา และจะต้องได้รับการดูแลเพื่อให้สามารถเป็นผู้สืบสกุลหรือชาติพันธุ์ของตนในอนาคต
3. สิทธิในการได้รับการดูแลสุขภาพและโภชนาการที่ดีและเหมาะสม เด็กทุกคนจะต้องได้รับการดูแลในด้านโภชนาการและสุขภาพที่ดีและมีคุณภาพ หรือได้รับประทานอาหารที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาตามช่วงวัย การได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพเพื่อให้ปลอดจากโรคภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในวัยเด็กเพื่อให้เขาสามารถมีสุขภาพที่ดีพร้อมสำหรับการเจริญเติบโต
4. สิทธิในการได้รับการศึกษาและการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องศาสนา เพื่อให้เขาสามารถมีชีวิตได้อย่างมีความสุข มีหลักศรัทธาที่มั่นคง และปฏิบัติความดีหรือดำเนินชีวิตตามหลักการของศาสนา เพราะอิสลามให้ความสำคัญกับชีวิตโลกหน้าเป็นลำดับต้น ความรู้ศาสนา นอกจากจะพาชีวิตให้รอดจากความผิดพลาดในโลกนี้แล้วยังสามารถรักษาให้รอดพ้นจากการลงโทษในโลกหน้าด้วย นอกจากความรู้ศาสนาแล้วเด็กจะต้องได้รับการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะที่สามารถ

ใช้ชีวิต การประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว และการพัฒนาสังคมโดยรวม เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกนี้อย่างมีคุณภาพสามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้

5. สิทธิในการได้รับชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงปลอดภัย เด็กทุกคนจะต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง ปัญหาความรุนแรง อาชญากรรม หรือสงคราม ถือเป็นความผิดที่ใหญ่ยิ่งในศาสนาสำหรับผู้ที่ทำร้ายหรือสร้างความเสียหายต่อชีวิตของเด็ก โดยเฉพาะในสงคราม เด็กทุกคนจะต้องได้รับการปกป้องและศาสนาห้ามไม่ให้ทำร้ายเด็ก สตรี คนชรา และทรัพย์สินต่าง ๆ และผู้ปกครองหรือคนรอบข้างไม่สามารถที่จะทำร้ายเด็กด้วยเหตุผลทั้งปวง

สำหรับหน้าที่ของเด็กมุสลิมเมื่อเขามีวุฒิภาวะเข้าจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ศึกษาหาความรู้ และมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม โดยเบื้องต้นเขาจะต้องมีหน้าที่ดังนี้ (มัสลิน มาหะมะ, 2552ข) 1) สร้างสำนักแห่งความรับผิดชอบ ทั้งในหน้าที่ในการพัฒนาตนเองและสังคม 2) มีความภูมิใจต่ออิสลาม คือการรู้สึกภาคภูมิใจต่ออิสลาม การมีความศรัทธาอย่างสมบูรณ์ การศรัทธาต่อความยิ่งใหญ่ โดยที่อัลลอฮ์ได้ให้เกียรติเขาด้วยคัมภีร์และนะบีที่สมบูรณ์ 3) ทำความเข้าใจอิสลาม คือการทำความเข้าใจในอิสลาม และต้องทุ่มเทมุ่งมั่นเพื่อทำความเข้าใจศาสนา ผ่านการอ่าน ผ่านการฟังบรรยายของบรรดาผู้รู้ และต้องแยกแยะให้ออกสิ่งที่เราอ่านและฟัง ระหว่างสิ่งที่ควรและสิ่งที่ไม่ควร เราต้องทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง จนกระทั่งสามารถเข้าไปสู่ศาสนาด้วยหลักฐานที่ชัดเจน 4) จงเลือกเดินบนทางสายกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่สมดุล แนวทางที่สมส่วนและพอดี ขอให้ออกห่างให้ไกลจากแนวทางที่สุดโต่ง และแนวทางที่คับแคบ 5) ต้องเข้าใจอิสลามอย่างถ่องแท้ โดยการแปรเปลี่ยนสู่ชีวิตจริง 6) รับผิดชอบ คือต้องเข้าไปรับผิดชอบต่อสังคม หลังจากที่ได้ปฏิรูปตัวเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ ต้องหันมาสู่การรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต้องทำงานรับผิดชอบต่อสังคมที่อาศัยอยู่ 7) ทำหน้าที่เรียกร้องเชิญชวนสู่ความดีและห้ามปรามความชั่วด้วยความมุ่งมั่น 8) แสวงหาความรู้และติดตามหาปัญหา 9) สร้างความเชื่อมั่นและความหวัง เชื่อมมั่นต่อตนเองและหวังจากพระผู้เป็นเจ้า ความเชื่อมั่นต่อวันนี้และความมั่นใจต่อวันรุ่งขึ้น เราจะไม่หมดหวัง หมดอาลัย ไม่เบื่อหน่าย เชื่อมมั่นว่าวันนี้ต้องดีกว่าเมื่อวาน 10) ร่วมมือกันในการทำงานเพื่อสังคม

2.2. การศึกษาของผู้ปกครอง

2.2.1 นิยามการศึกษาของผู้ปกครอง

นิยามเกี่ยวกับการศึกษาของผู้ปกครอง (Parents education) นั้นมีหลากหลายขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการจัดการศึกษา แต่โดยทั่วไปเป็นการให้ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูบุตร (Gestwicki, 2010) สอดคล้องกับองค์การยูเนสโก (UNESCO, 2011) ที่ได้ให้คำนิยามที่คล้ายกัน คือ การศึกษาของผู้ปกครองเป็นการสนับสนุนผู้ปกครอง และครอบครัวให้สามารถเลี้ยงดูบุตรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การศึกษาของผู้ปกครองสามารถให้นิยามในลักษณะของการจัด

โปรแกรมการให้บริการ เพื่อสนับสนุนทรัพยากรแก่ครอบครัวหรือผู้ปกครอง เพื่อให้มีสมรรถนะและความมั่นใจในการส่งเสริมสุขภาพของบุตร (Carter & Kahn, 1996) หรือการให้การสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้ปกครองเพื่อยกระดับศักยภาพของผู้ปกครองที่สามารถส่งผลบวกต่อผลลัพธ์ของพัฒนาการของเด็ก (Smith, Perou, & Lesesne, 2002)

เครือข่ายการศึกษาของผู้ปกครองแห่งชาติ (The National Parenting Education Network) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อธิบายถึงเป้าหมายของการศึกษาของผู้ปกครอง คือ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว หรือผู้ปกครอง โดยการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่สามารถเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีทั้งต่อผู้ปกครอง และตัวเด็กโดยการศึกษาของผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดได้จากการที่ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กมีปริมาณลดน้อยลง และเด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ที่ดี ในส่วนของผู้ปกครอง มีการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการเลี้ยงดูบุตร การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับบุตรและผู้ปกครองสามารถควบคุมดูแลบุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ (Samuelson, 2010) ในขณะที่ เกสท์วิกกี (Gestwicki, 2010) อธิบายถึงเป้าหมายหลักของการศึกษาของผู้ปกครองคือ การสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจในบทบาท หรือหน้าที่ของครอบครัวในการเลี้ยงดู บทบาทของสามีกับภรรยา การสร้างความตระหนักและพัฒนาการของบุคคล สนับสนุนวิธีการในการใช้ชีวิต การปฏิบัติ วิธีคิด และวิธีการใหม่ ๆ ที่ครอบครัวต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุตร จากการศึกษาในยามการจัดการศึกษาครอบครัวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาของผู้ปกครองเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมความรู้ และทักษะแก่ผู้ปกครองในการพัฒนาสุขภาพะทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจของบุตร เพื่อให้บุตรเติบโต หรือมีพัฒนาการที่ดีตามศักยภาพของของช่วงวัย

2.2.2 รูปแบบและองค์ประกอบของการศึกษาของผู้ปกครอง

การศึกษาของผู้ปกครองจัดได้หลายรูปแบบทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ หากพิจารณาจากบริบทของพื้นที่ของการให้การการศึกษาของผู้ปกครอง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาของผู้ปกครองแบบใช้บ้านเป็นฐาน (Home-based parent education) และ 2) การศึกษาของผู้ปกครองแบบใช้กลุ่มเป็นฐาน (Group-based parent education) หรืออาจดำเนินการในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นทางการ เช่น การจัดทำวารสาร การจัดบริการภายในชุมชน เป็นต้น และหากพิจารณาจากลักษณะของการให้ข้อมูลสามารถแบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาครอบครัวออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ 1) รูปแบบทักษะเป็นฐาน (Skills-based program) โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ การเสวนากลุ่ม และการถามและตอบคำถาม เป็นต้น ซึ่งการจัดโปรแกรม

เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) รูปแบบสารสนเทศเป็นฐาน (Informational-based programs) โดยทั่วไปจะมีลักษณะของการให้ข้อมูลหรือความรู้มากกว่าการฝึกปฏิบัติ ซึ่งจะเน้นการสนับสนุนในด้านเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ เช่น วีดิโอ เอกสาร และการบรรยาย เป็นต้น (Babb, Danziger, Moran, & Englander, 2009)

สมิท และคณะ (Smith, Cudaback, Goddard, & Myers-Walls, 1994) ได้สรุปกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 15 กิจกรรม ได้แก่ 1) กลุ่มศึกษาผู้ปกครอง คือ โปรแกรมพบปะผู้ปกครองที่จัดขึ้นในสถานที่ผู้ปกครองสะดวก เช่น โรงเรียน หรือห้องสมุด เป็นต้น เป็นกิจกรรมกลุ่มเล็กเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร 2) ศูนย์ทรัพยากรการศึกษาของผู้ปกครอง คือ ศูนย์ทรัพยากรที่ซึ่งผู้ปกครองสามารถหาทรัพยากรในการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อพัฒนาความรู้ของตน 3) วาสารการศึกษาของผู้ปกครอง 4) รายการวิทยุ หรือรายการทีวี ที่ให้ความรู้ หรือถ่ายทอดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้ปกครอง 5) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน คือ กิจกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาครอบครัวเยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้านเพื่อแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง 6) พี่เลี้ยงผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองที่สามารถเป็นแบบอย่าง หรือให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองที่ประสบปัญหา หรือต้องการเรียนรู้จากพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ หรือประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตร 7) โปรแกรมโรงพยาบาล คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นในโรงพยาบาลซึ่งเหมาะกับผู้ปกครองมือใหม่เพื่อให้ความรู้ในการดูแลบุตรที่เหมาะสมต่อพัฒนาการของบุตร 8) บทความในหนังสือพิมพ์ หรือข้อความตั้งโต๊ะ คือ บทความสั้นที่ให้ความรู้ในหนังสือพิมพ์ หรือติดตั้งบนโต๊ะอาหารตามร้านค้า ตามความเหมาะสม 9) เสวนาชุมชน คือ การพบปะของชุมชนที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันเรียนรู้ และรับฟังในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 10) ความร่วมมือระหว่างองค์กร คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรที่สามารถสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้สำหรับครอบครัว 11) กลุ่มสนับสนุนผู้ปกครอง คือ กลุ่มที่ทำงานเป็นทีมที่พร้อมช่วยเหลือครอบครัวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครอบครัวสามารถทำงานร่วมกับผู้ปกครองท่าน ๆ แบบเครือข่ายผู้ปกครอง 12) หน่วยเฉพาะกิจ/พันธมิตรชุมชน คือ การสนับสนุนพันธมิตร หรือองค์กรในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดหน่วยสนับสนุนผู้ปกครองในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นนโยบายหรือพันธกิจหนึ่งขององค์กรในการร่วมพัฒนาครอบครัว 13) กิจกรรมการเรียนรู้ในบ้าน คือ กิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ที่บ้านได้ตามความสะดวกของเวลา และสถานที่ 14) กลุ่มให้คำปรึกษาผู้ปกครอง คือ การสนับสนุนผู้ปกครองที่มีศักยภาพได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนนโยบายสาธารณะ หรือการทำงานเพื่อส่วนร่วมด้านครอบครัวเพื่อการพัฒนาครอบครัว 15) กลุ่มขับเคลื่อนทางสังคม คือ การใช้วิธีการขับเคลื่อนแบบองค์กรขับเคลื่อนสังคม โดยการเสริมพลังแก่ครอบครัวในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีพลัง

2.2.3 คุณลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง

การจัดการศึกษาของผู้ปกครองมีองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองควรมีความเข้าใจรายละเอียดและองค์ประกอบของการจัดการศึกษาที่รอบด้าน เบื้องต้นปัจจัยและคุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้ (Samuelson, 2010)

2.2.3.1 เนื้อหาและหลักสูตร (Contents and curriculum) การศึกษาของผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพควรมีเนื้อหาที่ชัดเจน และมุ่งเน้นทักษะการเลี้ยงดู และการให้ข้อมูลเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครอง หรือการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว เช่น การใช้เวลาร่วมกัน การสร้างทักษะในการเลี้ยงดู การสื่อสาร และการแสดงความรักภายในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ โปรแกรมที่ประสบความสำเร็จควรมีความยืดหยุ่น และตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วม ในส่วนหลักสูตรควรใช้รูปแบบการศึกษาพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริง (Evidence-based parent education) เนื่องจากมีความสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว และผู้จัดการศึกษาสามารถดำเนินการโดยการรับฟังความคิดเห็น หรือความต้องการของผู้เข้าร่วมที่มีความต้องการเฉพาะในแต่ละชุมชน

2.2.3.2 ช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม (Program timing) ช่วงเวลา คือ การพิจารณาถึงความเหมาะสมของการจัดการศึกษาแก่ครอบครัวที่มีบุตรในวัยที่แตกต่างกัน เช่น กิจกรรมสำหรับผู้ปกครองที่มีลูกวัยแรกเกิด วัยเริ่มแรกของการเข้าโรงเรียน หรือวัยรุ่น เป็นต้น ดังตัวอย่างการจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัวที่มีบุตรวัยเด็กสามารถช่วยให้ครอบครัวป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดแก่บุตรในอนาคตโดยการเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับบุตร หรือการจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัวที่มีบุตรวัยเดียวกันสามารถช่วยให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากครอบครัวต่างมีประสบการณ์ที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และครอบครัวที่มีบุตรในช่วงวัยเด็กมักมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาบุตรมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น เพราะส่วนใหญ่ครอบครัวส่วนหลังจะมุ่งเน้นไปที่การวางกฎระเบียบให้แก่บุตรมากกว่าการพูดคุย หรือดูเอาใจใส่ดูแลบุตร

2.2.3.3 รูปแบบการจัดกิจกรรม (Program delivery) การจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองสามารถทำได้หลายรูปแบบแต่ที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไปมีสองรูปแบบ คือ การจัดการศึกษาแบบกลุ่ม และการจัดการศึกษาโดยใช้บ้านเป็นฐาน ทั้งสองรูปแบบต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีของบุตร รูปแบบการจัดกิจกรรมขึ้นอยู่กับความต้องการของครอบครัว และเป้าหมายของการจัดกิจกรรม เช่น การจัดในรูปแบบเยี่ยมเยียนครอบครัวที่บ้าน หรือในลักษณะใช้บ้านเป็นฐานมีเป้าหมายที่เจาะจงในการส่งเสริม

หรือแก้ปัญหาของเด็กภายในครอบครัว และอาจมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการจัดแบบกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็สามารถจัดโปรแกรมโดยการผสมผสานระหว่างรูปแบบทั้งสองได้ตามความเหมาะสม

2.2.3.4 วิธีการสอน (Teaching methods) วิธีการสอนโดยการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลมากที่สุด และหากครอบครัวสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในครอบครัวจะยิ่งช่วยให้ครอบครัวสามารถเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้น วิธีการหนึ่งที่สามารถสร้างการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมได้ดี คือ การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive approach) เช่น กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ และการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมได้ฝึกฝนทักษะในสถานการณ์จริงกับเด็กในความดูแล และควรจัดเวลาให้ผู้เข้าร่วมสามารถฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2.2.3.5 วิธีการจัดกิจกรรม (Program method) วิธีการที่ดีสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองควรมีการสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้จัดควรใช้วิธีการที่มีความเหมาะสม โดยทั่วไปการจัดกิจกรรมใช้ระยะเวลา ประมาณ 3-6 เดือน (12 - 24 ครั้ง) ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของครอบครัวว่ามีปัญหามากน้อยเพียงใด โดยนักการศึกษาแนะนำว่าครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูงอาจต้องใช้เวลาในการสื่อสารอย่างต่อเนื่องมากถึง 30-40 ชั่วโมง และจะต้องใช้วิธีการในการสื่อสารที่หลากหลายทั้งการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเยี่ยมบ้าน หรือการส่งข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ

2.2.3.6 บุคลากร (Staffs) บุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นหรือผู้เชี่ยวชาญโดยตรงสามารถส่งผลให้โปรแกรมประสบความสำเร็จได้ดีกว่าการจัดโดยบุคคลที่ขาดความเชี่ยวชาญ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาจะยิ่งส่งผลดีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง ดังตัวอย่างจากการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านโดยให้พยาบาลเป็นผู้ทำหน้าที่เยี่ยมบ้านสามารถประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่มองว่าคำแนะนำของพยาบาลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้จัดการศึกษาของผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมบุคลากรที่มีความมีความเหมาะสม เพื่อให้สามารถส่งผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาของผู้ปกครองได้ตามเป้าหมาย

2.2.3.7 ภาวะนิเวศน์ของครอบครัว (Ecological perspective) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบ เช่น วัฒนธรรมในชุมชน สถานที่ทำงาน สถาบัน หน่วยงานหรือองค์กรในชุมชน เป็นต้น เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาพบสิ่งแวดล้อมสามารถส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวจึงต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว โดยผู้จัดกิจกรรมควรสร้างการมีส่วน

ร่วมกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การสนับสนุนจากโรงเรียน หรือชุมชน เป็นต้น ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวที่จัดขึ้นควบคู่กับโรงเรียนเป็นฐานสามารถเพิ่มประสิทธิผลในการจัดโครงการได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนนอกจากนี้การจัดการศึกษาครอบครัวสามารถจัดได้โดยความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชนการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับหน่วยงานอื่น ๆ สามารถสนับสนุนให้การจัดการศึกษาครอบครัวประสบความสำเร็จได้

2.2.3.8 คุณลักษณะของผู้เข้าร่วม (Participant characteristics) การจัดการกิจกรรมการศึกษาครอบครัวควรพิจารณาถึงลักษณะของผู้เข้าร่วมที่มีวัฒนธรรมครอบครัวแตกต่างกัน เช่น ชาติพันธุ์ รายได้ และระดับการศึกษา เป็นต้น ดังตัวอย่างจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น และคุณภาพชีวิตของบุตรไม่ดีส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรม เนื่องจากการขาดความพร้อมของครอบครัว ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งในขั้นแรกควรสนับสนุนให้ครอบครัวได้รับความต้องการพื้นฐานเสียก่อน หรือควรจัดการปัญหาพื้นฐานของครอบครัวตามที่ได้กล่าวมา เพื่อให้ครอบครัวมีความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการศึกษาของผู้ปกครองได้

2.2.3.9 การปรับตัวทางวัฒนธรรม (Cultural adapted) การจัดการกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของกลุ่ม ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้มีประสิทธิผลควรพิจารณาว่าได้มีการเตรียมรูปแบบหรือบุคลากรในการจัดกิจกรรมที่เข้าใจวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ การจัดโปรแกรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างในการเลี้ยงดู หรือวิธีการเลี้ยงดูของกลุ่ม หรือลักษณะของครอบครัว เช่น ครอบครัวขยายมีผลต่อกลุ่มนี้หรือไม่ สมาชิกของครอบครัวคนอื่น ๆ ควรเข้าร่วมในโปรแกรมหรือไม่ วัฒนธรรมครอบครัวเป็นอย่างไร เป็นต้น

2.2.3.10 ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่น (Parents of adolescents) ผู้ปกครองที่มีบุตรแต่และช่วงวัยมีรูปแบบ และผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน สำหรับครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น การจัดการกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความรู้ และทักษะต่อผู้ปกครอง 5 ส่วน คือ 1) การแสดงความรักและความสัมพันธ์ระหว่างกัน 2) การสังเกต และติดตามพฤติกรรม 3) การแนะนำ และการพูดคุยระหว่างกันในประเด็นต่าง ๆ 4) การเป็นแบบอย่าง และการให้คำปรึกษา 5) การเตรียมการ และสนับสนุนโดยปัจจัยที่สำคัญในการป้องกันบุตรจากพฤติกรรมเสี่ยงที่ดีที่สุดคือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับเด็ก ดังนั้นการจัดการกิจกรรมการศึกษาของผู้ปกครองสำหรับผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่นควรมีเป้าหมายในการสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย และการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นสำคัญ

2.2.4 กรณีศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง

การจัดโปรแกรมการศึกษาของผู้ปกครองสามารถทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเป้าหมาย และบริบทของสังคม และวัฒนธรรมของครอบครัว อย่างไรก็ตามรูปแบบการศึกษาของผู้ปกครองที่สำคัญและมีความน่าเชื่อถือโดยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้รับความนิยมในการนำไปใช้ในหลายประเทศ ได้แก่ Parents Effective Training (PET), Systematic Training for Effective Parenting (STEP), Active Parent Program (APP), AVANCE, และ Center for the Improvement of Child Caring รายละเอียดของแต่ละโปรแกรมสรุปได้ดังนี้ (Gestwicki, 2010)

2.2.4.1 Parents Effective Training (PET) โปรแกรมที่ได้รับความนิยมและถูกนำไปใช้สำหรับการช่วยเหลือครอบครัวเพื่อการดูแลบุตรในหลายประเทศทั่วโลก ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 โดย Dr. Gordon ซึ่งเป็นผู้พัฒนาหลักสูตร และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โปรแกรมนี้นำเสนอแนวคิด ทักษะในการสื่อสาร และการแก้ปัญหาความขัดแย้งแก่ครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงความเป็นประชาธิปไตย และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับบุตร รวมถึงบุคคลอื่น ๆ หลักการในการพัฒนาเน้นการให้แนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรม โดยครอบครัวสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเองตามสถานการณ์ที่เหมาะสมทั้งในบ้าน และการใช้กับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ครอบครัวต้องประสบ สำหรับเนื้อหาในการอบรมเน้นการสื่อสาร และทักษะในการพูดคุยกับบุตร โดยการพัฒนาทักษะในการพูดคุยกับบุตร การฟังบุตร โดยที่บุตรรู้สึกพอใจในสิ่งที่ได้พูด ทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการแก้ปัญหาภายในครอบครัว โดยครอบครัวสามารถเลือกทักษะที่เหมาะสมไปใช้ในการแก้ปัญหา ในส่วนวิธีการสอนประกอบด้วย การบรรยาย การสาธิต การทำแบบฝึกหัด การแสดงบทบาทสมมุติ การฝึกปฏิบัติในบ้าน และการเสวนากลุ่มย่อย โดยโปรแกรมประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยใช้เวลา 3 ชั่วโมง (Adams, 2011)

2.2.4.2 Systematic Training for Effective Parenting (STEP) เป็นอีกหนึ่งโปรแกรมการศึกษาของผู้ปกครองที่ได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในหลายประเทศ และหนังสือที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมก็ได้แปลในหลายภาษา ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส และสเปน โดยโปรแกรมเริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1976 ซึ่งได้รับการพัฒนาจากหนังสือเรื่อง Raising a Responsible Child โดย Dr. Don Dinkmeyer และ Dr. Gary McKay โดยพัฒนาจากแนวคิดพื้นฐานของนักจิตวิทยา คือ Alfred Adler และ Rudolf Dreikurs และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (Publishers, 2016) STEP มีจุดเน้นในด้านการพัฒนาพัฒนาการ และพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งได้นำเสนอวิธีการในการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก การสนับสนุนเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ การรับฟังและพูดคุยกับเด็กอย่างจริงจัง ซึ่ง STEP เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติและในรูปแบบการใช้หลักการ หรือเหตุผล ซึ่งครอบครัวเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเพื่อตอบสนอง

พฤติกรรมของเด็ก โปรแกรม STEP มีรูปแบบการเรียนรู้สำหรับครอบครัวในลักษณะชุดคู่มือที่ประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ สำหรับการเรียนรู้ เช่น วีดิโอ ไฟล์เสียง และหนังสือภาพ เป็นต้น โดยครอบครัวสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ได้ใช้รูปแบบการฝึกอบรม โดยเฉพาะการอบรมผู้นำ หรือแกนนำที่ต้องการพัฒนาครอบครัว ซึ่งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีประสิทธิผลในรูปแบบการเสวนากลุ่ม การฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย การอบรมมีเนื้อหาการเรียนรู้ 9 หน่วย ใช้เวลาหน่วยละ 2 ชั่วโมง (Adams, 2011)

2.2.4.3 Active Parent Program (APP) เป็นโปรแกรมการศึกษาของผู้ปกครองที่พัฒนาขึ้นโดย Dr. Michael H. Popkin ซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาของผู้ปกครองและเป็นผู้ก่อตั้ง Active Parenting Publisher ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 การให้การศึกษาของผู้ปกครองของ APP มีรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วีดิโอเป็นฐาน (Video-based program) โดยเนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะใกล้เคียงกับ STEP โดยโปรแกรมพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ Alfred Adler และ Rudolf Dreikurs เช่นเดียวกับ STEP โปรแกรมมีเป้าหมายในการพัฒนาครอบครัวให้มีทักษะในการสร้างความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก นอกจากนี้โปรแกรมได้นำเสนอเทคนิคเชิงบวก หรือวิธีการที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งซึ่งสามารถเสริมพลังในการแก้ปัญหาครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ APP ใช้รูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีสื่อวีดิโอเป็นฐานในการให้ความรู้ ซึ่งครอบครัวสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม AP ยังได้จัดโปรแกรมพัฒนาแกนนำ หรือผู้นำในการให้ความรู้แก่ครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมเช่นเดียวกัน ซึ่งแนวทางการเรียนรู้ใช้วิธีการบรรยาย การเสวนากลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ การฝึกอบรมของหลักสูตรมี 6 หน่วย โดยแต่ละหน่วยใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง (Popkin, 2016)

2.2.4.4 AVANCE เป็นโปรแกรมการศึกษาของผู้ปกครองรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลาย และเป็นโปรแกรมที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนานที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา โปรแกรมยังได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยหลายชิ้นที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง AVANCE เริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 จากการสนับสนุนครอบครัวชาวสเปน และโปรตุเกส (Hispanic families) ในชุมชนที่ขาดโอกาส โปรแกรมมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในการเรียนและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดการศึกษาของบุตร AVANCE ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ปกครองต้นแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นโปรแกรมที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียนแก่ผู้ปกครอง ครู และชุมชน การจัดกิจกรรมเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วยการสนับสนุนการศึกษาของผู้ปกครอง จุดเน้นของ AVANCE คือการให้การศึกษาของผู้ปกครอง การสนับสนุนครอบครัว การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน การพัฒนาสมอง การอ่าน และการสร้างความพร้อมในการเข้า

โรงเรียน โดยโปรแกรมมีระยะเวลา 9 เดือน ประกอบด้วยการเรียนรู้ประจำสัปดาห์ โดยจัดการอบรมเป็นเวลา 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ และเนื้อหาของหลักสูตรครอบคลุมสาระ 3 ด้าน ได้แก่ การเล่น และประดิษฐ์ของเล่นสำหรับเด็ก (Play and Toy Curriculum) หลักสูตรการศึกษาของผู้ปกครอง (Parenting Education Curriculum) และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรในชุมชน (Community Resource Awareness) นอกจากนี้โปรแกรมมีการจัดกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน การเลี้ยงอาหารระหว่างการฝึกอบรม การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และการจัดกิจกรรมพิเศษช่วงเทศกาลสำคัญ (AVANCE, 2016)

2.2.4.5 Center for the Improvement of Child Caring เป็นองค์กรเอกชนที่ให้บริการด้านการเลี้ยงดู และการศึกษาของผู้ปกครองที่ใหญ่แห่ง ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1974 มีเป้าหมายในการให้บริการแก่ชุมชน การฝึกอบรมและการให้ความร่วมมือในด้านการวิจัย และมีหน้าที่หลักในการสนับสนุน และมีส่วนร่วมกับองค์กรที่ขับเคลื่อนการส่งเสริมการเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพในระดับสากล เพื่อส่งเสริมคุณภาพในการเลี้ยงดูเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา องค์กรได้ก่อตั้งโดยนักจิตวิทยาคลินิกเด็ก Dr. Kerby T. Alvy การดำเนินการของศูนย์เริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะได้รับโอกาสการประสบความสำเร็จอย่างเต็มศักยภาพ อีสรจากการกระทำผิดต่อเด็ก และการกระทำต่าง ๆ ที่ส่งผลเสียต่อเด็ก นอกจากนี้ศูนย์มีความเชื่อว่าผู้ปกครองของเด็กทุกคนมีสิทธิในการได้รับการศึกษา การฝึกอบรม และการสนับสนุนที่ดี เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพ สุขภาวะ ความรับผิดชอบ และการเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งหากผู้ปกครองมีคุณแล้วเด็กก็มีคุณภาพตามมา สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ปกครองเน้นการพัฒนาทักษะในการเลี้ยงดู โดยโปรแกรมการศึกษาให้บริการชุมชนในรูปแบบการให้ความรู้ในชั้นเรียน การสัมมนา และการอบรมเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้ศูนย์ยังได้จัดกิจกรรมพิเศษหลายด้านเพื่อส่งเสริมการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งนอกจากการอบรมการเลี้ยงดูแล้ว ได้มีการวิจัย และโครงการนำร่องหลายโครงการทั่วประเทศ (Center for the improvement of child caring, 2016)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในต่างประเทศ

ลำดับ	รูปแบบ	จุดเน้น	รูปแบบการเรียน	แนวทาง
1	Parents Effective Training (PET)	ทักษะในการสื่อสาร และการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว	การบรรยาย การสาธิต การใช้แบบฝึกหัด การแสดงบทบาทสมมุติ การมอบหมายงานเพื่อฝึกปฏิบัติทั้งในบ้านและนอกบ้าน และการเสวนา	ฝึกอบรม และ ใช้อุปกรณ์สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	รูปแบบ	จุดเน้น	รูปแบบการเรียน	แนวทาง
2	Systematic Training for Effective Parenting (STEP)	พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก การจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหา	วิดีโอ ไฟล์เสียง และหนังสือที่มีภาพประกอบ ภาพ	การให้ข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
3	Active Parent Program (APP)	ครอบครัวสามารถสร้างความร่วมมือ ความรับผิดชอบและการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็ก	วิดีโอ ไฟล์เสียง	การให้ข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
4	AVANCE	การสร้างความพร้อมในการเรียนและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัว	การเรียนรู้ในชั้นเรียน การบรรยาย การสาธิต และการเสวนากลุ่ม	การฝึกอบรม และการให้ข้อมูล สารสนเทศ
5	Center for the Improvement of Child Caring	การพัฒนาทักษะในการเลี้ยงดูแก่ครอบครัว	การเรียนรู้ในชั้นเรียน การสัมมนา และการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการเสวนากลุ่ม	การให้การฝึกอบรมและการให้ข้อมูล สารสนเทศ

จากตารางที่ 5 สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในการเลี้ยงดู การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การพัฒนาให้เด็กเติบโตได้เต็มศักยภาพ และการสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้การศึกษาของผู้ปกครองเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก สำหรับวิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัวพบว่ามีรูปแบบที่หลากหลาย และใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยาย การสาธิต การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการเสวนากลุ่ม ซึ่งที่กล่าวมานี้มีรูปแบบการเรียนรู้ในชั้นเรียนซึ่งครอบครัวต้องมีเวลาในการเข้าร่วม นอกจากนี้การจัดการศึกษาของผู้ปกครองสามารถดำเนินการในลักษณะการให้สื่อการเรียนรู้แก่ครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสะดวกของเวลา และสถานที่ เช่น สื่อวิดีโอ ไฟล์เสียง หนังสือภาพประกอบ เป็นต้น การ

จัดการศึกษาของผู้ปกครองควรมีกิจกรรมพิเศษเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และความสัมพันธ์ของครอบครัว เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดเลี้ยงในวันสำคัญต่าง ๆ รวมถึงการพบปะระหว่างกลุ่มผู้ปกครองเพื่อให้พ่อแม่ในแต่ละครอบครัวสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

2.3.1 นิยามและความสำคัญ

เมื่อกล่าวถึงนิยามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ของเด็ก ต่างคนต่างมีความเข้าใจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ปกครองอาจมีความเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมคือการร่วมประชุมกับโรงเรียน การให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณหรือการเรียนการสอน การติดตามข่าวสารหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น ซึ่งในความเป็นจริงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ได้มีแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ที่ตายตัว (Gestwicki, 2015) แต่สามารถทำได้หลายระดับและรูปแบบในทุกพื้นที่และบริบทของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

แพทริคาคู (Patrikakou, 2008) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้นคือแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสำเร็จในโรงเรียน และการใช้ชีวิตของเด็ก ในขณะที่ โทรทแมน (Trotman, 2001) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะการออกแบบการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลลัพธ์ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าวมุ่งหมายเพื่อการสนับสนุนสมรรถนะของโรงเรียนในการทำความเข้าใจคุณค่าและวัฒนธรรมของผู้ปกครอง และการเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สิ่งที่ผู้ปกครองแสดงออกสามารถแสดงถึงพฤติกรรมเลี้ยงดูต่อเด็กหรือบุตรทั้งในบ้านและโรงเรียน รวมถึงการมุ่งหวังในอนาคตการศึกษาหรือการเรียนรู้ของเด็กโดยการดูแลหรือการจัดการโดยผู้ปกครอง (Reynolds & Clements, 2005) สอดคล้องกับโครงการวิจัยครอบครัวของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (The Harvard Family Research Project) และเอฟเอสดีน ที่ได้นิยามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและชุมชนในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก คำว่าผู้ปกครองในที่นี้ครอบคลุมสมาชิกนอกเหนือจากพ่อแม่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ปกครองคนอื่น ๆ เป็นต้น โดยสมาชิกในครอบครัวจะต้องร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก (J. L. Epstein, 1992; The Office of First Lady of the State of Tennessee, 2012) จากการศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็กหลายด้านทั้งในด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา และการปฏิบัติ โดยในด้านสังคมวิทยาเป็นการพัฒนาเด็กให้สามารถพัฒนาอัตลักษณ์และความมั่นใจในตนเอง เมื่อเขาต้องเข้าไปอยู่ในสังคม และการสร้างความพึงพอใจในตนเมื่อเขาไม่ได้อยู่กับครอบครัว การมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครอง

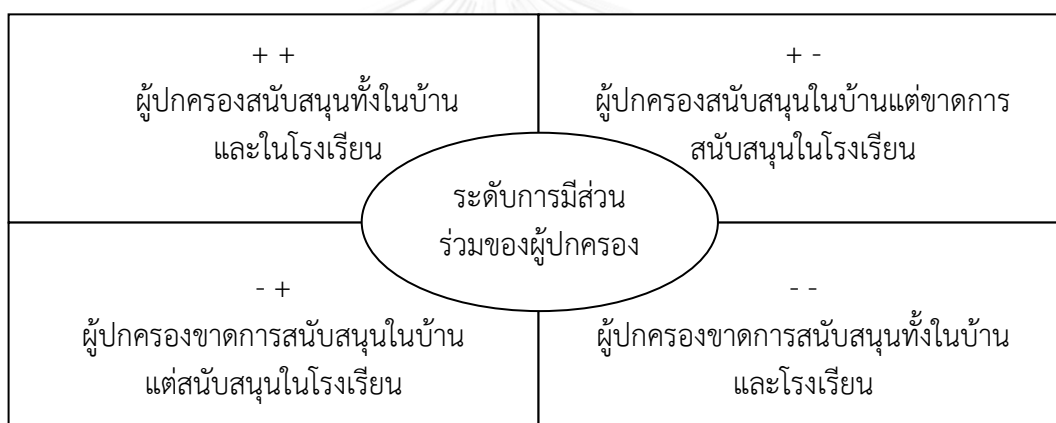
กับผู้ดูแลบุตรยังช่วยให้บุตรประสบความสำเร็จในการเข้าสังคม โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านพื้นฐานของครอบครัว เช่น ขนาดของครอบครัว ระดับการศึกษาหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง เป็นต้น และในระยะยาวเด็กจะตัดสินใจเลือกดำเนินชีวิตในทางบวกที่สอดคล้องกับศักยภาพของตน อันจะส่งผลที่ดีต่อสังคมโดยรวม ในด้านจิตวิทยาเมื่อผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน และด้วยกระบวนการความร่วมมือที่สร้างสรรค์จะส่งให้เด็กมีทัศนคติเชิงบวกต่อบรรยากาศที่อาศัยอยู่และการเรียนรู้ที่ดีภายในตัว เด็กจะสามารถพัฒนาทักษะสังคมขั้นสูง และสามารถจัดการและควบคุมตนเองทั้งในบ้านและนอกบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมต่างกัน ผลบวกคือการสร้างสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุกคนและสถานการณ์ (Barnardos' National Children's Resource Centre, 2006) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ได้ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าโรงเรียน ความสำเร็จในการเรียน ทักษะการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Kreider, 2006) แต่รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม (Patrikakou, 2008) นอกจากนี้ยังป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย (Zins et al., 2004)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือการศึกษาของผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับโรงเรียนและชุมชน สิ่งที่สำคัญของการมีส่วนร่วมก็เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวผู้เรียนมีความเข้าใจเดียวกัน สามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีเอกภาพและสนับสนุนส่งเสริมระหว่างกันในการพัฒนาผู้เรียน

เกสวิกิ (Gestwicki, 2015) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 2 ระดับ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับนี้ผู้ปกครองแสดงบทบาทหรือทำหน้าที่ที่ไม่มีความซับซ้อน เช่น การประชุมผู้ปกครอง ติดตามการดำเนินชีวิตของเด็กในโรงเรียน หรือการจัดทำวารสารของโรงเรียน เป็นต้น 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับสูง โดยโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงบทบาทอย่างเต็มศักยภาพและมีความท้าทายสูงโดยให้ผู้ปกครองสามารถอยู่ในสถานที่หรือบรรยากาศของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสสังเกตการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน การเป็นอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนกิจการต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมในระดับนี้โรงเรียนมีความเชื่อว่าทั้งครูและผู้ปกครองต่างมีความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถแบ่งออกเป็น 6 ระดับ (Tableman, 2004) โดยโรงเรียนจัดให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมจากระดับง่ายหรือมีความซับซ้อนน้อยไปสู่ระดับที่ผู้ปกครองต้องแสดงบทบาทที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบด้วย 1) ระดับพื้นฐาน ได้แก่การสร้าง ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างให้ผู้ปกครองมีความรู้สึก

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่พร้อมให้บริการและต้อนรับผู้ปกครองอยู่เสมอ 2) การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 3) การเป็นหุ้นส่วนในด้านการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การเป็นอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ของผู้ปกครอง 5) โรงเรียนเป็นเสมือนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ปกครองและ 6) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน วานเดกริฟ และ กรีน (Vandegrift & Greene, 1992) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองที่สนับสนุนเด็กในบ้านและกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก 2) ผู้ปกครองที่สนับสนุนเด็กเฉพาะในบ้านแต่ขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก 3) ผู้ปกครองที่ขาดการสนับสนุนเด็กภายในครอบครัวหรือในบ้านแต่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก 4) ผู้ปกครองที่ขาดการสนับสนุนทั้งในครอบครัวหรือบ้านและขาดความกระตือรือร้นในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับโรงเรียน

ภาพที่ 8 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

ที่มา: Vandegrift & Greene (1992)

การแบ่งระดับและลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถสรุปได้ คือ การมีส่วนร่วมในระดับต่ำและการมีส่วนร่วมในระดับสูง โดยการมีส่วนร่วมในระดับต่ำผู้ปกครองมีบทบาทหรือหน้าที่ที่มีความซับซ้อนน้อย เช่น การติดตาม การเข้าร่วมรับฟัง การสร้างความเข้าใจ เป็นต้น ส่วนในระดับสูงนั้นจะต้องใช้ทั้งความคิดและการตัดสินใจ รวมถึงการเสียสละทั้งเวลา และทรัพยากรในบางโอกาส เป็นต้น เพื่อร่วมหรือสนับสนุนโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมไม่จำกัดเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นแต่รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้หรือการศึกษาของเด็กทั้งในบ้านและนอกบ้าน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแต่ละผู้ปกครองนั้นต่างมีระดับความสามารถในการสนับสนุนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2.3.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนิยาม และรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบ ชู-ชู และวิลเลียม (Sui-Chu & Willms, 1996) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) การสื่อสารหรือพูดคุยในบ้าน (Home discussion) 2) การนิเทศ หรือกำกับดูแลบ้านของเด็ก (Home supervision) 3) การสื่อสารระหว่างบ้าน และโรงเรียน (School communication) 4) การเข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมกับโรงเรียน (School participation) ในขณะที่ ดิมมอค โอดโนค และโรบ (Dimmock, O'Donoghue, & Robb, 1996) ได้อธิบายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม คือ การคัดเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครอง (School choice) เช่น การเลือกโรงเรียน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียน (Involvement in school governance and decision-making) เช่น ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโรงเรียน เป็นต้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและในบ้าน (Involvement in teaching and learning activities in classroom and home) เช่น ผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครช่วยสอนหรือจัดกิจกรรมที่โรงเรียนร่วมกับครู และการถ่ายทอดประสบการณ์ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น และการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน (Communication between home and school) เช่น ผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน และได้รับการสื่อสารจากโรงเรียน เป็นต้น

เอพสทิน (J. L. Epstein, 2011) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร (Epstein's Model for Parental Involvement) 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. การการอบรมเลี้ยงดู (Parenting) โดยผู้ปกครองต้องมีทักษะการเลี้ยงดูที่เหมาะสม การให้การสนับสนุน รวมถึงความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย และการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมกับช่วงวัย และการช่วยเหลือโรงเรียนให้เข้าใจพื้นฐาน วัฒนธรรมและเป้าหมายของเด็ก

2. การทำหน้าที่สื่อสารกับโรงเรียน (Communicating) เป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการแบบสองทาง (Two-way communication) ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและในบ้านที่มีความสอดคล้องในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก หรือสื่อสารถึงพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของเด็ก

3. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน (Learning at home) การเรียนรู้ในบ้านถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในบ้าน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การทำการบ้านของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็ก

และที่สอดคล้องกับหลักสูตร ผู้ปกครองยังสามารถแนะนำครูผู้สอนให้ออกแบบการบ้านที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงบทบาทหรือทำหน้าที่ต่าง ๆ ระหว่างที่อยู่กับผู้ปกครอง

4. การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) เป็นการส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในเครือข่ายหรือกิจกรรม โครงการ การอบรมทั้งในโรงเรียนเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ เสมือนเป็นชุมชนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็ก ผู้ปกครองควรเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อร่วมมือกับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ ในการพัฒนาเด็ก เป็นการเสริมพลังในการดูแลและพัฒนาเด็กให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การเข้าร่วมในการประชุมของโรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานภาครัฐ หรือการมีส่วนร่วมในชมรมหรือสมาคมผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อร่วมกันพัฒนาองค์กรและทีมงานให้มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาเด็กมากยิ่งขึ้น

6. การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with the community) ชุมชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญในการสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายให้ร่วมกันส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ชุมชนที่กล่าวมานี้หมายถึงกลุ่มต่าง ๆ เช่น องค์กรธุรกิจ หน่วยงานต่าง ๆ องค์กรท้องถิ่น กลุ่มทางวัฒนธรรม วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและร่วมกันพัฒนาชุมชน

การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Epstein สอดคล้องกับ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ โดยแบ่งหน้าที่ออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

1. การเลี้ยงดูบุตร กล่าวโดยสรุปคือผู้ปกครองจะต้องเลี้ยงดูเด็กให้ครบคลุม 3 ด้าน คือ การเลี้ยงดูเพื่อให้มีความพร้อมทางร่างกาย การเลี้ยงดูให้มีความพร้อมทางด้านจิตใจ และการเลี้ยงดูให้มีความพร้อมทางด้านสังคม

2. การพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากมีการศึกษาวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ของเด็กจากการสนับสนุนของผู้ปกครอง ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้มีประสิทธิผลโดยผู้ปกครองนั้นมียุทธศาสตร์ใหญ่ ๆ สี่ด้านคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การทำกิจกรรมของผู้ปกครอง การมีสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ และการตั้งความคาดหวังและติดตามการเรียนรู้ของเด็กดังนี้

2.1 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตัวและเอาใจใส่ต่อเด็กประกอบด้วย การพูดคุยสื่อสารกับลูกอย่างสม่ำเสมอ การแสดงความรักแก่ลูกทั้งโดยคำพูด

และการกระทำ การพาลูกไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การพูดคุยและส่งเสริมในด้านสื่อการเรียนรู้

2.2 ด้านการทำกิจกรรมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและทบทวนการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน การส่งเสริมให้ลูกได้ทำกิจกรรมประจำวันในบ้าน เช่น การทำอาหาร การเล่น การอ่านหนังสือ เป็นต้น การมีกิจกรรมอดิเรกของครอบครัว การเล่นเกม กิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาเช่น กีฬา การท่องเที่ยว ร่วมในกิจกรรมชุมชน เป็นต้น

2.3 ด้านการมีสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองจะต้องจัดเตรียมสถานที่สำหรับการทบทวนบทเรียนหรือการเรียนรู้ของลูก เช่น อาจเป็นสวนหย่อมหรือห้องหนังสือ เป็นต้น และการมีสื่อการเรียนรู้ที่บ้านที่หลากหลาย เช่น หนังสือ นิตยสาร คอมพิวเตอร์ เกม การศึกษา เป็นต้น ที่จะสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

2.4 การตั้งความคาดหวังและการดูแลติดตามนักเรียน ผู้ปกครองจะต้องตั้งความคาดหวังในความสำเร็จร่วมกับเด็กโดยการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายร่วมตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมองเห็นถึงอนาคตของความสำเร็จ ผู้ปกครองและผู้ปกครองยังต้องเชื่อมั่นในศักยภาพสูงสุดของเด็ก การให้ความสำคัญต่อการทำหน้าที่รับผิดชอบของเด็ก เช่น การบ้าน ภาระหน้าที่ต่าง ๆ เป็นต้น และความรับผิดชอบในการอ่าน สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองจะต้องติดตามและบริหารจัดการเวลาของลูก รวมถึงการดูแลสอดส่องการคบเพื่อน การรับรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าและพัฒนาการของลูก

3. การสื่อสารกับโรงเรียน ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมโดยการสื่อสารกับโรงเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมครู ผู้ปกครองและนักเรียน การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกรายงานผู้เรียน รวมถึงการใส่ใจติดตามข้อมูลข่าวสารที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ เช่น นโยบาย ข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของโรงเรียน เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรม/อาสาสมัครของโรงเรียน โดยผู้ปกครองเข้าไปเป็นส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็กด้วยการเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เช่น ผ่านตัวแทนผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น และการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนการร่วมระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน การเป็นอาสาสมัครจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

5. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและเครือข่ายผู้ปกครอง เพราะความสัมพันธ์ที่ดีของชุมชนเป็นรากฐานที่ดีของความเข้มแข็งของชุมชน และเนื่องด้วยผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนดังนั้นผู้ปกครองจึงไม่สามารถแยกตัวออกจากชุมชนได้ ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนจะช่วย

ส่งเสริมการเรียนรู้และการดูแลเด็กให้อยู่ในกรอบหรือแนวทางที่พึงประสงค์หรือการสอดส่องดูแลจากชุมชน

ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ความต้องการหรือสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากโรงเรียนและสิ่งที่ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนตามศักยภาพของแต่ละผู้ปกครอง รูปแบบนี้นำเสนอเป็นรูปภาพพีระมิด 2 ด้านที่มีฐานเชื่อมต่อกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการและการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองในแต่ละผู้ปกครองที่มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน นอกจากนี้โมเดลยังได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมหรือปริมาณการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ *ระดับที่หนึ่ง* การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบางส่วน ในระดับนี้การมีส่วนร่วมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ปกครองทุกผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเพราะส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารจัดการของโรงเรียน *ระดับที่สอง* การมีส่วนร่วมโดยผู้ปกครองจำนวนมาก ในระดับนี้ผู้ปกครองหลายผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมเนื่องจากเป็นกิจกรรมการสนับสนุนผู้เรียนซึ่งผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมมากก็จะยิ่งส่งผลดีต่อผู้เรียนโดยรวม *ระดับสาม* การมีส่วนร่วมโดยส่วนใหญ่ ในระดับนี้ผู้ปกครองส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรงดังนั้นผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญเพราะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและในบ้าน และ *ระดับสี่* การมีส่วนร่วมที่ทุกผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญเนื่องจากการรายงานหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนในความดูแล ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญสามารถส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เช่น ข้อมูลสุขภาพ ความถนัด หรือความชอบของผู้เรียน เป็นต้น

ชีนาน โคยิกิตา (Kocyigita, 2015) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ 5 ส่วน ดังนี้ 1) การศึกษาของผู้ปกครอง (Parental Education) หมายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูหรือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร 2) กิจกรรมการสื่อสารของครอบครัว (Family Communication Activities) หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครู 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก (Involvement of Parents in Educational Activities) หมายถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน 4) การเยี่ยมบ้าน (Home Visits) หมายถึง บทบาทของครูในการสำรวจ ตรวจสอบสภาพและบรรยากาศของบ้านหรือครอบครัวของเด็ก 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารและกระบวนการในการตัดสินใจ (Involvement of Parents in Administrative and Decision-making Processes) หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน

การสนับสนุนจากผู้ปกครอง (Parental contribution)

<p>ผู้ปกครองบางท่าน (SOME) การกำหนดนโยบาย เช่น สมาชิกสมาคมครูและผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหารโรงเรียน การสนับสนุนจากผู้ปกครอง/กลุ่มสนับสนุนโรงเรียน เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองหลายท่าน (MANY) เป็นแหล่งทรัพยากรสนับสนุน เช่น การเป็นผู้ช่วยในชั้นเรียน การสนับสนุนกองทุน, การสนับสนุนผู้ปกครองอื่น ๆ เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองส่วนมาก (MOST) การให้ความร่วมมือกับครู เช่น การบ้าน คณิตศาสตร์ กิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองทั้งหมด (ALL) การรายงานหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียน เช่น จุดแข็งหรือจุดอ่อนของผู้เรียน สิ่งที่ได้กชอบหรือไม่ชอบ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองทั้งหมด (ALL) ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น คู่มือผู้ปกครอง วารสาร โทรศัพท์ อีเมล เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองส่วนมาก (MOST) การปฏิสัมพันธ์กับครูและบุคลากรของโรงเรียน เช่น การเยี่ยมบ้าน การประชุมร่วมกัน เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองหลายท่าน (MANY) การศึกษาของผู้ปกครอง เช่น การอบรมผู้ปกครอง การสัมมนา เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองบางท่าน (SOME) การสนับสนุนผู้ปกครอง เช่น การแนะนำผู้ปกครอง การสนับสนุนกลุ่มผู้ปกครอง เป็นต้น</p>
<p>ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน (Parental needs)</p>

ภาพที่ 9 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของ Garry Hornby

ที่มา: Hornby (2011)

จากการศึกษาแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ บุตรพบว่าแต่ละแนวคิดมีจุดเด่นแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่าง ผู้ปกครองกับโรงเรียน และการมีบทบาทของผู้ปกครองในการตัดสินใจ และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาของบุตร สำหรับแนวคิดที่มีความครอบคลุมมากที่สุดผู้วิจัยเห็นว่าเป็นแนวคิดการมีส่วน ร่วมของผู้ปกครองที่นำเสนอโดย เอพสตัน (2011) เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดของนักวิชาการท่าน อื่น ๆ อย่างไรก็ตามแนวคิดของเอพสตันยังขาดจุดเน้นประเด็นการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของ ผู้ปกครอง ดังที่ได้นำเสนอโดย ซินาน โคฮียิตา (2015) และฮอร์นบาย (2011) และเมื่อพิจารณาใน ด้านการสนับสนุนและความต้องการของผู้ปกครอง แนวคิดของ ฮอร์นบาย (2011) ถือว่ามีจุดเด่นใน

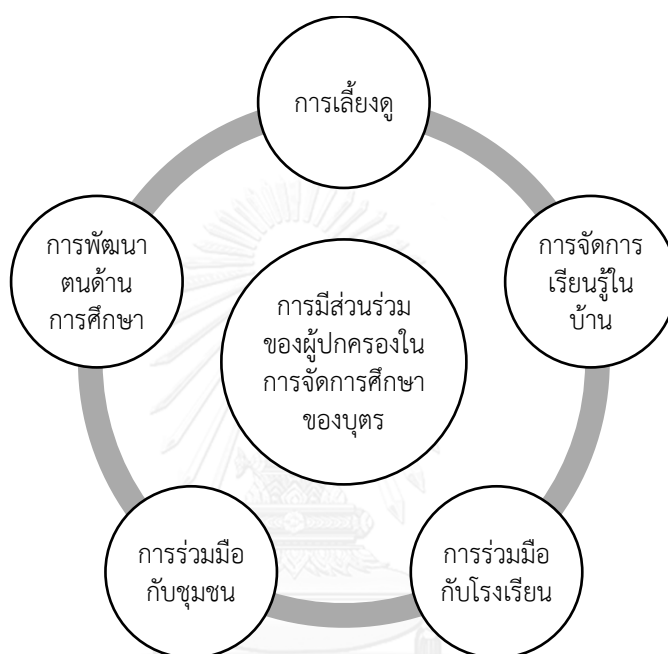
ด้านการพิจารณาโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน และ ประเด็นที่ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุน เพื่อให้แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรมีความครอบคลุมประเด็นการวิเคราะห์มากที่สุด ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ทำการศึกษาโดยสามารถสรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	แนวคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัว				
	Sui-Chu & Willms, 1996	Epstein, 2001	Hornby, 2011	พร้อมพีไล, 2011	Kocyigita, 2015
1. การเลี้ยงดู	○	○	○	○	
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน		○	○	○	○
3. การร่วมมือกับโรงเรียน					
- การสื่อสาร	○	○	○	○	○
- การเป็นอาสาสมัคร	○	○	○	○	
- การตัดสินใจ	○	○	○		○
4. การร่วมมือกับชุมชน		○		○	
5. การพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง			○		○

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงดู 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน 3) การร่วมมือกับโรงเรียน ประกอบด้วย การสื่อสาร การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจ 4) การร่วมมือกับชุมชน และ 5) การพัฒนาตนเองด้านศึกษาของครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองของเด็กมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันขึ้นกับเป้าหมายและปัจจัยที่ แต่ละรูปแบบมีจุดเด่นและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมการมีส่วนร่วมนั้นไม่เฉพาะการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเท่านั้นแต่ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมทั้งในบ้าน นอกบ้านและโรงเรียน โดยสามารถมีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละผู้ปกครอง ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน การศึกษาของผู้ปกครอง นั้นล้วนมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าการเลี้ยงดูกับกระบวนการเรียนรู้ภายในบ้านที่รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่

ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด โดยผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ดีทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว กิจวัตรประจำวันและความคาดหวังและการติดตามพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ยังต้องมีความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้ตามช่วงวัย และสำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้ปกครองจะต้องมีความเข้าใจในโมทัศน์ทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาทักษะในตัวเด็กที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ภาพที่ 10 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
ที่สังเคราะห์จากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนั้นมีปัจจัยหลายด้าน ทั้งภายในและภายนอก หรือทั้งในด้านสังคม และการปฏิบัติ (RM Education, 2012) โดยแต่ละครอบครัวมีปัจจัยแตกต่างกัน พิณา (Pena, 2000) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่าประกอบด้วย ทักษะทางภาษา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทศนคติของบุคลากรในโรงเรียน วัฒนธรรมทางสังคม และปัญหาภายในครอบครัว ในขณะที่ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011; Hornby & Lafaele, 2011) ได้แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อ และทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วม ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม สภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้ปกครอง ระดับชั้นทางสังคม ชาติพันธุ์ และเพศ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับบุตร ประกอบด้วย อายุ

ความสามารถ หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ การเป็นเด็กพิเศษ และพฤติกรรมของเด็ก 3) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู ประกอบด้วย ความเข้าใจที่แตกต่างเกี่ยวกับเป้าหมายในการปฏิบัติทัศนคติ และการใช้ภาษา 4) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ

เบลเซอร์ (Blazer, 2005) ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และได้สรุปปัจจัยทั่วไปที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 ด้าน ดังนี้ 1) ภูมิเวลาจำกัด หมายถึง ครูเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นหน้าที่เสริม และครูมีภาระที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง 2) การยอมรับศักยภาพของผู้ปกครอง หมายถึง ครูบางท่านเข้าใจว่าผู้ปกครองไม่สามารถช่วยเด็กนักเรียนได้ เพราะข้อจำกัดในด้านการศึกษาของผู้ปกครอง 3) ปัญหาการสื่อสาร หมายถึง ปัญหาการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองเกิดจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและภาษา 4) ข้อจำกัดของครอบครัว หมายถึง ข้อจำกัดในเรื่องของเวลา การเดินทาง และการดูแลบุตรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5) การอำนวยความสะดวก หมายถึง ผู้ปกครองบางท่านรู้สึกไม่สะดวก หรือไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน บางท่านมีประสบการณ์ด้านลบกับโรงเรียน หรือไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มีกฎหรือระเบียบในการปฏิบัติงาน 6) ความเครียดระหว่างครูกับผู้ปกครอง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุม หรือการปรึกษาหารือในวาระต่าง ๆ ของโรงเรียน 7) การแจ้งข่าวสาร หรือการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน หมายถึง ผู้ปกครองไม่ได้รับการแจ้ง หรือล่าช้าในการส่งข่าวสาร และส่งข่าวสารเฉพาะด้านลบเท่านั้น ครอบครัวบางท่านรู้สึกลำบากในการติดตามนักเรียน และครูมักจะโทษผู้ปกครองเมื่อประสบปัญหา กับนักเรียน รวมถึงการสื่อสารแบบทางเดียว หรือผู้ปกครองขาดโอกาส หรือช่องทางในการนำเสนอความคิดเห็นต่อโรงเรียน 8) ครูบางส่วนมีความรู้สึกที่ผู้ปกครองไม่ให้ความเคารพ การยอมรับในการตัดสินใจของครู และบางครั้งส่งผลให้นักเรียนขาดการเคารพต่อครูผู้สอนด้วย 9) ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย หมายถึง บางครอบครัวมีการย้ายบ้านบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง 10) ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ และเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถส่งผลดีต่อผู้เรียน 11) อายุของบุตร หมายถึง เด็กนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง และสามารถจัดการตนเองได้ ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อยลง

แพทริคาคุ (Patrikakou, 2008) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 ส่วน ดังนี้

1. ทัศนคติของผู้ปกครอง ได้แก่ 1.1) เวลา และความต้องการในการดำรงชีพ ซึ่งพบว่าผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมน้อยมักจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และผู้ปกครองบางส่วนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ทำให้เสียเวลาในการทำงาน นอกจากนี้ความรับผิดชอบของผู้ปกครอง

ในการดูแลบุตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรได้เต็มศักยภาพ 1.2) การขาดความรู้ที่จำเป็น หรือความรู้เฉพาะที่สามารถสนับสนุนผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมภายในบ้าน เนื่องจากการขาดการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองมีความต้องการทราบว่าบุตรได้เรียนรู้อะไรบ้างในโรงเรียนเพื่อสามารถมีส่วนร่วมในศึกษาของบุตรได้ โรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงเนื้อหา หรือหลักสูตรที่เด็กได้เรียนรู้ในโรงเรียน ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้นหากพวกเขามีข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุตร ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความรู้ หรือข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ปกครองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กได้ อาจดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วารสาร จดหมาย หรือการประชุม เป็นต้น 1.3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนโดยเฉพาะผู้ปกครองที่สถานภาพทางสังคม หรือเศรษฐกิจไม่ดีมักมีสถานภาพทางการศึกษาต่ำไปด้วย และมักมีทัศนคติด้านลบต่อการศึกษาในระบบ ทำให้มีความเชื่อที่ผิด และกลัวบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ดังนั้นการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อให้ผู้ปกครองมีทัศนคติเชิงบวกต่อโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งโรงเรียนควรให้ความสำคัญเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน

2. ทัศนคติของครู เนื่องจากครูเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับกระบวนการในการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นครูจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สิ่งที่ครูควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนผู้ปกครอง ได้แก่ 2.1) การอบรมผู้ปกครอง การขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นครูจึงต้องเตรียมการ และจัดการฝึกอบรมความรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อผู้ปกครอง ซึ่งในความเป็นจริงมีครูจำนวนน้อยที่ได้ดำเนินการจัดอบรมแก่ผู้ปกครองของเด็ก 2.2) คุณลักษณะของผู้ปกครอง ครูต้องศึกษาสถานภาพของผู้ปกครอง เช่น การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ครูเข้าใจผู้ปกครองมากขึ้น ดังตัวอย่างจากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงมักมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำ 2.3) ข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากปัจจุบันครูต่างมีภาระที่นอกเหนือจากงานสอนมากขึ้นทำให้มีเวลาจำกัดในการสื่อสารกับผู้ปกครอง เพราะการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองสามารถกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นครูจึงต้องมีการบริหารจัดการเวลาที่ดี เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสม เช่น การจัดเวลาเพื่อการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง การวางเป้าหมาย และกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นต้น

แชน เรดดิ้ง (Redding, 1998) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา และพบว่ากระบวนการภายในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยบทบาทของครอบครัว 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร กิจกรรมประจำวันของผู้ปกครอง และความคาดหวังของผู้ปกครอง และการดูแลบุตร ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร (The parents' child relationship) คือ การพูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ การแสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ การปรึกษาหารือ หรือพูดคุยร่วมกันเกี่ยวกับการอ่านหนังสือการดูทีวี การเรียนรู้ นอกบ้าน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. กิจวัตรประจำวันภายในครอบครัว (Routine of family life) คือ การปฏิบัติในชีวิตประจำวันในบ้าน เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การเล่น การทำการบ้าน การอ่านหนังสือ การจัดการสถานที่ หรือห้องสำหรับอ่านหนังสือ เป็นต้น และการทำกิจกรรมเสริม หรืองานอดิเรกที่บุตรสนใจ เช่น ศิลปะ กีฬา และนันทนาการ เป็นต้น ที่สามารถเพิ่มทักษะในการเรียนเพิ่มเติมแก่บุตร

3. ความคาดหวัง และการดูแลของผู้ปกครอง (Family expectations and supervision) คือ การติดตามการทำการบ้าน การอ่านหนังสือ การควบคุมการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และการจัดการเวลา ผู้ปกครองควรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุตร และติดตามการใช้ภาษาที่เหมาะสม ติดตามการคบเพื่อน การดูแล หรือให้คำแนะนำในสิ่งที่รับชมจากทีวี และการมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของบุตรที่เหมาะสมกับช่วงวัย

ตารางที่ 7 สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ด้าน	ปัจจัย	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
		Redding, 2000	Blazer, 2005	Patrikakou, 2008	Hornby, 2011
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง	ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วม		○		○
	สถานภาพทางสังคม				○
	คุณลักษณะทางประชากร		○		○
	เวลาในการมีส่วนร่วม		○	○	
	ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม			○	○
กระบวนการภายในครอบครัว	ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	○			
	กิจวัตรประจำวันภายในครอบครัว	○			
	ความคาดหวังและการดูแลของผู้ปกครอง	○			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้าน	ปัจจัย	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
		Redding, 2000	Blazer, 2005	Patrikakou, 2008	Hornby, 2011
ปัจจัย เกี่ยวกับตัว เด็ก	อายุ		○		○
	ความสามารถหรือความ บกพร่องทางการเรียนรู้				○
	พฤติกรรมของเด็กที่เป็น ปัญหา				○
ปัจจัยความ สัมพันธ์ ระหว่าง ผู้ปกครอง กับครูและ โรงเรียน	ความแตกต่างของเป้าหมาย และการดำเนินการ		○		○
	การสื่อสาร		○		○
	ความแตกต่างด้านทัศนคติ		○	○	○
	สภาพแวดล้อมและ บรรยากาศของโรงเรียน		○	○	
	เวลาของครู		○	○	
	ประวัติศาสตร์				○
ปัจจัยทาง สังคม	ภูมิศาสตร์		○		○
	การเมือง				○
	เศรษฐกิจ				○

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อ และทัศนคติของ
ผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานภาพทางสังคม คุณลักษณะของผู้ปกครอง เวลา
และความรู้ หรือความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม 2) กระบวนการภายในครอบครัว ประกอบด้วย
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว กิจวัตรประจำวัน ความคาดหวัง และการดูแลของผู้ปกครอง 3) ปัจจัย
เกี่ยวกับตัวเด็ก ประกอบด้วย อายุ ความสามารถ หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ และพฤติกรรม
ของเด็ก 4) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูหรือโรงเรียน ประกอบด้วย ความเข้าใจใน
เป้าหมายของการดำเนินการ การสื่อสาร ความแตกต่างด้านทัศนคติ สภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศ
ของโรงเรียน และเวลาของครู 5) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง
และเศรษฐกิจ

3. อิสลามกับการพัฒนาทักษะของบุคคล

อิสลามคือวิถีชีวิต (Islam is Way of Life) ศาสนาอิสลามนั้นไม่ได้มีหลักการปฏิบัติทางศาสนกิจเท่านั้น แต่หมายถึงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการดำเนินชีวิต สำหรับแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ มุสลิมจะดำเนินตามแบบอย่างของศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลลา) เนื่องจากศาสนทูตนั้นเป็นมนุษย์ที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงสั่งใช้ให้เป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ นอกเหนือจากหลักศาสนากิจแล้ว เช่น การทำงาน การประกอบอาชีพ การค้าหรือธุรกิจ โภชนาการ การคบค้าสมาคม ครอบครัว การเมืองการปกครอง การศึกษา เป็นต้น จึงเป็นเรื่องของศาสนา เช่นเดียวกัน หากมุสลิมได้ปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านศาสนทูตแล้ว เขาจะได้รับผลบุญตอบแทนจากอัลลอฮ์ ชูบฮานาสุวาตาอาลา

ตามหลักศรัทธาของมุสลิม อิสลามนั้นถือว่าสมบูรณ์แล้วตั้งแต่สมัยของศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลลา) หมายถึงแนวทางการปฏิบัติ บทบัญญัติ กฎหมาย หรือการดำเนินชีวิตตามที่ยุคอิสลามกำหนด นั้นมีความสมบูรณ์ทุกประการ ความสมบูรณ์ของศาสนาอิสลามตามที่กล่าวมานี้จะยังคงดำรงอยู่ไปจนถึงวันแห่งการตัดสิน หรือวันสิ้นโลกตามหลักศรัทธาของมุสลิมทุกคน ดังนั้นการพิจารณาถึงวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักการอิสลามจึงต้องพิจารณาจากหลักการอิสลามที่บริสุทธิ์ ตามคำดำรัสของอัลลอฮ์ (ช.บ.) โดยอิงหลักฐานจากอัลกุรอาน และตามแบบอย่างของท่าน ศาสนทูตทุกประการ ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอหลักการอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งอิสลามอาจไม่ได้กล่าวไว้โดยเฉพาะเจาะจงหรือจำแนกเป็นทักษะไว้อย่างชัดเจน แต่หลักการหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมุสลิม เช่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งมุสลิมในทุกยุคจะยังคงยึดในหลักการดังกล่าว โดยทักษะหรือคุณลักษณะที่สำคัญที่อิสลามต้องการตามหลักการหรือคำดำรัสของอัลลอฮ์จากอัลกุรอานสามารถสรุปได้ดังนี้

1. จากอัลกุรอานบท 31 (ลูกมาน) ซึ่งลูกมานเป็นบ่าวที่ศรัทธาคนหนึ่งซึ่งถูกกล่าวไว้ในอัลกุรอาน โดยอัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ตรัสไว้แก่ท่านศาสนทูตเพื่อเป็นบทเรียนแก่ผู้ศรัทธาทุกคน เกี่ยวกับเรื่องราวของลูกมานที่ได้สั่งสอนบุตรของตนเอง โดยบทเรียนจากคำสั่งสอนของลูกมาน สามารถสรุปคุณลักษณะของบุคคลที่อิสลามประสงค์ 3 ประการ คือ 1) คุณลักษณะแห่งการศรัทธา (อะกีดะฮ์) 2) คุณลักษณะแห่งการปฏิบัติเพื่อการเคารพ (อิบาดะฮ์) และ 3) คุณลักษณะแห่งคุณธรรมและจริยธรรม (อัคลาก) โดยบทเรียนและแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ปกครองตามหลักการคำสอนของลูกมานที่มีต่อลูก (มีสลัน มาหะมะ, 2552ข) มีดังนี้

1.1 คุณลักษณะของการศรัทธา

1.1.1 เป็นบุคคลที่ไม่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ผู้ปกครองต้องสั่งสอนและอบรมบุตรให้มีหลักศรัทธาที่ดี มีศรัทธาต่ออัลลอฮ์ รักท่านศาสนทูต และบรรดาศาว์วานของท่าน และรักในการอ่าน

ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามอัลกุรอาน การสั่งสอนและป้องกันบุตรให้ห่างจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ เช่น การเชื่อในโซคกลาง เวทมนไสยศาสตร์ คาถาอาคม หมออคู การบนบานหรือขอความช่วยเหลือ คຸ້ມครองจากสิ่งอื่น ๆ นอกจากอัลลอฮ์ เป็นต้น โดยเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองต้องอบรมสั่งสอนให้แก่บุตร เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับการเป็นมุสลิม

1.1.2 เป็นบุคคลที่เชื่อมั่นในความรอบรู้และการตรวจสอบของอัลลอฮ์ ผู้ปกครองต้องปลูกฝังให้บุตรเข้าใจในความรอบรู้ของอัลลอฮ์ทั้งในสิ่งที่เปิดเผยและซ่อนเร้น การตระหนักในการตรวจสอบและสอบสวนของอัลลอฮ์ในทุกการกระทำทั้งสิ่งดีและไม่ดี ตักเตือนในเรื่องการกระทำ ความผิดที่ปกปิดแต่ไม่มีใครมองเห็นแต่อัลลอฮ์ทรงมองเห็นและจะต้องถูกตรวจสอบ เช่น การลักขโมย การพูดโกหก การไม่ยอมรับผิด เป็นต้น สั่งสอนให้ลูกสำนึกและขอภัยโทษจาก อัลลอฮ์ทันทีเมื่อกระทำความผิด และตระหนักว่าอัลลอฮ์ทรงมองเห็นการกระทำของเขาตลอดเวลา

1.2 คุณลักษณะแห่งการปฏิบัติเพื่อการเคารพ

1.2.1 การดำรงการละหมาด ผู้ปกครองต้องอบรมและสั่งสอนให้บุตรทำการละหมาด โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองในเรื่องการละหมาด การให้บุตรตระหนักในหน้าที่ในการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ การให้บุตรมีความผูกพันกับมัสยิด การละหมาดบังคับทั้งห้าเวลา และละหมาดอื่น ๆ และการรู้จักฎีกาและมารยาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละหมาด

1.2.2 การเป็นบุคคลที่ปฏิบัติ ส่งเสริม และสนับสนุนระหว่างกันให้กระทำความดี และห้ามปรามการกระทำความชั่วทั้งหลาย ผู้ปกครองต้องสอนบุตรให้เป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมในการกระทำความดีระหว่างกัน และห้ามปรามหรือยับยั้งในสิ่งที่จะนำไปสู่ความชั่วทั้งปวง เช่น การสร้างความแตกแยก การฆ่า การทำลาย การกดขี่หรือเหยียดหยาม การสร้างความเสียหายต่อสังคม เป็นต้น การสร้างความตระหนักว่าอิสลามสั่งใช้ให้ช่วยเหลือกันระหว่างมนุษย์ในการกระทำความดีโดยไม่มีข้อจำกัดในด้านความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม และไม่จำกัดเฉพาะมนุษย์ นั่นคือความดีที่มีต่อทุกสรรพสิ่งทั้งสัตว์ ต้นไม้ สิ่งสาธารณะ ธรรมชาติ และถือว่าบุคคลที่ประเสริฐที่สุดคือบุคคลที่สามารถสร้างคุณประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ

1.3 คุณลักษณะแห่งคุณธรรมและจริยธรรม

1.3.1 การทำความดีต่อบิดาและมารดา ผู้ปกครองควรปลูกฝังบุตรให้เคารพและทำความดีต่อบิดามารดา สิ่งนี้จะส่งผลต่อการเคารพต่อผู้อื่นของบุตรในอนาคตตามมาด้วย เริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองในการทำความดีต่อพ่อแม่ โดยเน้นย้ำเรื่องการทำความดีแก่มารดาเป็นอันดับต้น และตามด้วยบิดา การทำความดีต่อพ่อแม่ไม่เว้นแม้ว่าพ่อแม่จะมีหลักศรัทธาที่แตกต่างจากบุตร และปลูกฝังในเรื่องการห่างไกลการเณรคุณต่อบิดาและมารดา เช่น การพูดจา ก้าวร้าว ตะคอก หรือขึ้นเสียง ปฏิเสธการสั่งใช้ แสดงกริยาไม่สุภาพ สั่งใช้พ่อแม่เกินหน้าที่ ตำหนิ

อาหารที่แม่เตรียมให้ การไม่ดูแลท่านเมื่อชรา สร้างความรู้สึกเสียใจ และปกป้องท่านจากสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ การรักภรรยามากกว่าท่านทั้งสอง และสร้างความลำบากใจแก่ท่านทั้งสอง เป็นต้น

1.3.2 ดำรงตนตามรอยกลุ่มผู้ศรัทธาและบรรดาผู้ได้รับทางนำ ผู้ปกครองต้องอบรมบุตรให้มีความรักต่อบรรดาผู้ทรงคุณธรรม พาลูก ๆ เยี่ยมเยียนผู้อาวุโส รับฟังคำสั่งสอน และแสดงกริยามารยาทที่ดีต่อท่านเหล่านั้น การปลูกฝังให้ลูกรู้จักการคบเพื่อนที่ดี ระมัดระวังแนวคิดหรือคำสั่งสอนของบุคคลที่ไม่มีคุณธรรม แนวคิดที่หลักคำสอนของอิสลาม หมั่นให้บุตรศึกษาการปฏิบัติและประวัติศาสตร์ของเหล่าบรรดาผู้ทรงธรรม เช่น ท่านศาสนทูต สาวกของท่าน ผู้ทรงคุณธรรม ผู้สร้างประโยชน์แก่สังคม เป็นต้น ระมัดระวังและสอดส่องการเลียนแบบพฤติกรรมวัฒนธรรมที่เสื่อมเสีย เช่น การเลียนแบบดารา นักร้อง สื่อลามก อนาคต เป็นต้น โดยพ่อแม่ต้องเท่าทันสื่อและอิทธิพลของสื่อที่มีต่อบุตรในปัจจุบัน

1.3.3 การเป็นบุคคลที่มีความอดทนเมื่อต้องพบกับบททดสอบ ความอดทน คือการอดทนต่อความยากลำบาก เช่น ความขัดสน การสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น การอดทนต่อการปฏิบัติในคำสั่งใช้ของศาสนา เช่น การละหมาด การบริจาค การถือศีลอด การทำความดีอื่น ๆ เป็นต้น การอดทนต่อการกระทำสิ่งที่ห้ามในศาสนา เช่น อบายมุข ผิดประเวณี การทำความชั่วต่าง ๆ เป็นต้น โดยพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความอดทนแก่บุตร การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การปฏิบัติในสิ่งที่ศาสนาสั่งใช้และละเว้นสิ่งที่ห้ามในศาสนา โดยหวังในการตอบแทนจากอัลลอฮ์ และเมื่อต้องประสบกับความลำบากนั้นถือว่าเป็นการทดสอบจากอัลลอฮ์ ซึ่งแน่นอนผู้ที่มีความอดทนเข้าจะได้รับผลบุญและการตอบแทนที่ยิ่งใหญ่จากพระองค์

1.3.4 การเป็นบุคคลที่ไม่ย่อท้อ อดทน และดูถูกคนอื่น ผู้ปกครองควรปลูกฝังให้บุตรรู้จักขอบคุณอัลลอฮ์ในความดีที่ได้รับ เช่น การเรียน ความสุขสบาย ขอบขวิญ โอกาสที่ดีต่าง ๆ เป็นต้น การปลูกฝังให้บุตรมีความเห็นใจต่อผู้อื่น การพูดและปฏิบัติในสิ่งที่ดี การช่วยเหลือคนยากจน หรือด้อยโอกาส ปลูกฝังนิสัย อ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักสัมมาคารวะ การวางตัว และกาลเทศะ การให้เกียรติ และเคารพความคิดเห็น ความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้อื่นตามกรอบของอิสลาม

1.3.5 การเป็นบุคคลที่ก้าวทำพอประมาณ หมายถึงมีความสงบเสงี่ยมเจียมตัว และพอประมาณ ผู้ปกครองควรปลูกฝังบุตรในเรื่องมารยาทและการใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลาม ฝึกฝนให้บุตรรู้จักพอประมาณหรือมีความพอเพียง เช่น การรับประทานอาหาร การซื้อสินค้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ เป็นต้น ปลูกฝังแนวความคิดอิสลามสายกลาง ไม่สุดโต่ง รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความพอดี ปลูกฝังนิสัยการออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย และไม่ตระหนี่ซีเหี้ยม รู้จักการแบ่งปัน ปลูกฝังการใช้ชีวิตอย่างมีสติ รอบคอบและใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต

1.3.6 การเป็นบุคคลที่ใช้เสียง หรือการพูดด้วยความสุภาพ ผู้ปกครองต้องสั่งสอนมารยาทในการพูด การแสดงความคิดเห็น การทักทายที่ดีแก่บุตร การรักษาลิ้นของตนเองให้ห่างจาก

บาปที่เกิดจากการพูด เช่น การนินทา การโกหก การใส่ร้าย การด่าทอ เป็นต้น และลดเสียงของเขาให้ต่ำหรือมีความนอบน้อมและมารยาทในการพูด

2. นอกจากบทเรียนของลูกมานซึ่งเป็นคำดำรัสจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ในอัลกุรอานแล้ว พระองค์ยังทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานเกี่ยวกับบุคคลที่พระองค์ทรงพอใจ โดยพระองค์ได้บรรยายถึงลักษณะของอิบาดูเราะห์มาน² (บ่าวของผู้ทรงเมตตา) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเมตตาจากพระองค์ และเขาผู้นั้นจะดำรงชีวิตในโลกนี้ด้วยความความสุข และเขาจะเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้พำนักในสวรรค์ของพระองค์ พระองค์ตรัสไว้ในอัลกุรอาน บทอัลฟุรกอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่ถ่อมตัว ไม่โอ้อวด 2) ออดทนเมื่อถูกกล่าวร้าย ยั่วเย้า เขาจะไม่โต้ตอบ แต่กล่าวว่า "सानติ" หรือ "สลาม" 3) เป็นบุคคลที่ชอบละหมาด และสุญูด (กราบอัลลอฮ์) ในเวลาค่ำคืน 4) บุคคลที่ขอดูอา (พร) อย่างสม่ำเสมอให้ห่างไกลจากการถูกรบกวนในนรก 5) ทรัพย์สินที่ได้มาเขาจะใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่ตระหนี่ 6) ไม่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ นั่นคือ เชื่อมั่นอย่างมั่นคงในความเป็นเอกะของพระองค์ ไม่พึ่งสิ่งใดนอกจากพระองค์ 7) ไม่ฆ่าผู้อื่น เว้นแต่ในแนวทางที่ทรงอนุญาต เช่น กรณีเป็นผู้ปกครองที่ต้องประหารชีวิตบุคคลที่ฆ่าคนอื่น เป็นต้น 8) ไม่ผิดประเวณี ผิดลูกผิดเมียผู้อื่น 9) เมื่อมีเสียงอัลกุรอาน เขาจะตั้งใจฟัง 10) ไม่เป็นพยานเท็จ 11) ไม่ใช้เวลาไปกับสิ่งที่ไร้สาระ 12) หมั่นดูอาหรือขอพรจากอัลลอฮ์ ให้บุตรภรรยาเป็นบุคคลที่มีศรัทธาที่มั่นคง อยู่ในกรอบศาสนา จนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ศรัทธาคนอื่น ๆ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2542)

3. คุณลักษณะมุสลิม 10 ประการเป็นคุณลักษณะหรือทักษะที่มุสลิมควรมีเพื่อการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า ทักษะนี้ถูกนำเสนอโดยนักวิชาการมุสลิม โดยสังเคราะห์จากหลักการอิสลามที่มีความครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจุบันหลายองค์กร โดยเฉพาะสถานศึกษาได้นำคุณลักษณะทั้ง 10 ประการนี้มาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก และเยาวชน เพราะเป็นคุณลักษณะที่มีความครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามที่แท้จริง ทักษะของมุสลิม 10 ประการ มีดังนี้ (ยะอ์กูบ สิบสุข, 2546) 1) เป็นผู้มีหลักศรัทธาที่บริสุทธิ์ 2) เป็นผู้ที่ปฏิบัติอิบาดะฮ์ หรือศาสนกิจได้อย่างถูกต้องตามแบบอย่างของศาสนทูต 3) เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ และมารยาทที่ดีงาม 4) เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อทั้งตนเอง และผู้อื่นได้ 5) เป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้ และมีความรู้ 6) เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย รู้จักวางแผนการดำเนินชีวิต 7) เป็นผู้ที่รู้คุณค่าของเวลา มีการจัดการเวลาที่ดี 8) เป็นผู้ที่ใส่ใจสุขภาพ มีสุขภาพแข็งแรง 9) เป็นผู้สามารถประกอบอาชีพ มีทักษะในการประกอบอาชีพ 10) เป็นผู้ที่มีจิตอาสา และทำประโยชน์ต่อสังคมและผู้อื่น

² ผู้ทรงเมตตา คือ พระนามหนึ่งของอัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังนั้นบ่าวของผู้เมตตาในที่นี้หมายถึงบ่าวของอัลลอฮ์ (ช.บ.) นั่นเอง

4. บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมเนื่องจากประชากรของประเทศไทยมีความหลากหลายในด้านเชื้อชาติ ความเชื่อหรือการนับถือศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ในจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศไทยมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามถือเป็นส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ จากรายงานสำมะโนประชากรประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 พบว่าผู้นับถือศาสนาอิสลามทั่วประเทศมีจำนวนประมาณ ร้อยละ 4.6 หรือประมาณ 3,035,156 คน จากจำนวนประชากรไทยทั้งประเทศจำนวนประมาณ 65,981,659 คน และในจำนวนดังกล่าวมีมุสลิมอาศัยอยู่ในภาคใต้โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มากที่สุดโดยมีจำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 80 จากจำนวนประชากรผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

แม้มุสลิมในประเทศไทยอาศัยกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ แต่สำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีบริบททางสังคมหรือสถาบันหลักที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศหลายด้าน ได้แก่ บริบทด้านศาสนา ภาษา และประวัติศาสตร์ (กิตติ รัตนฉายา, 2536; นูรีดา หะยียะโกะ, 2555) หรือสถาบันทางสังคมสำคัญที่สัมพันธ์กับชีวิตประชาชนมุสลิมคือสถาบันอิสลาม (หลักธรรมปฏิบัติ - มัสยิด - ปอเนาะหรือโรงเรียนสอนศาสนา) สถาบันผู้ปกครองและชุมชนชาวมลายู โดยเฉพาะความเป็นชาวมลายู หรือหมายถึงการปฏิบัติตามวัฒนธรรมมลายู การใช้ภาษามลายู (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2551) ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวในภาคใต้ของไทย (เชื้อชาติ - ภาษา - ขนบธรรมเนียม - วัฒนธรรม) มีอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งของชาวไทยมุสลิมทั้งประเทศ (จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต, และพรพิมล ตริโซติ, 2538) ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นประชากรมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น ผู้วิจัยนำเสนอบริบทต่าง ๆ ของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

4.1 ศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

หลักการพื้นฐานในศาสนาอิสลามโดยทั่วไปนั้นไม่แตกต่างกันสำหรับมุสลิมในทุกพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และอิสลามนั้นคือวิถีชีวิตหมายถึงอิสลามไม่ได้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางศาสนาเท่านั้นแต่อิสลามให้ความสำคัญกับทุกด้านในการดำเนินชีวิต ทั้งสังคม ศาสนา ศิลธรรม ปัญญา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง การเมือง (ฟัตฮี ยะกัน, 2521; อิมรอน มะลูลีม, กิติมา อมรทัต, และจรัญ มะลูลีม, 2550) โดยอิสลามได้สั่งสอนหลักการดำเนินชีวิตแก่มวลมนุษยชนครอบคลุมทุกวิถีของการดำรงชีพตั้งแต่กำเนิดจนตาย หรือตั้งแต่ตื่นนอนในช่วงเช้าไปจนถึงการหลับนอนในยามค่ำคืน ในอิสลามหลักความเชื่อที่สำคัญที่สุด คือ การเชื่อในพระเจ้าหรือหรืออัลลอฮ์พระองค์เดียว หมายถึงการศรัทธาและยอมรับในอำนาจ การเป็นผู้ทรงกำหนด และสร้างจักรวาลทั้งมวลหรือยอมรับ

ในคุณลักษณะของพระองค์ ดังนั้นมุสลิมจึงวิงวอน ขอความช่วยเหลือจากพระองค์เท่านั้นไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์ใด โดยสิ่งต่าง ๆ ที่อัลลอฮฺทรงกำหนด หรือประสงค์แก่มนุษย์นั้นทราบได้โดยการทรงผู้ทำหน้าที่บนผืนแผ่นดินในการทำหน้าที่นำสารของพระองค์ไปยังมวลมนุษย โดยแต่ละประชาชาติพระองค์ได้ส่งผู้แทนลงมาทำหน้าที่แตกต่างกัน เช่น ศาสนทูตอิซาที่ส่งมาสำหรับประชาชาติชาวคริสต์ ศาสนทูตมูซาที่ส่งมาสำหรับประชาชาติชาวยิว และศาสนทูตคนสุดท้ายนั้นคือ มุฮัมมัด ทำหน้าที่เป็นผู้รับสารจากพระองค์และทำหน้าที่เผยแผ่สารอิสลามสู่มวลมนุษยชาติ มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาว่ามุฮัมมัด คือ ศาสนทูตคนสุดท้ายไปจนถึงวันสิ้นโลกเพราะอัลลอฮฺ ได้ทรงดำรัสไว้อย่างชัดเจน

สำหรับหลักศรัทธาพื้นฐานของมุสลิมนั้นมี 6 ประการ ประกอบด้วย การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ การศรัทธาต่อเหล่ามลาอิกัตหรือเทวดาของพระองค์ การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต การศรัทธาต่อคัมภีร์ การศรัทธาต่อวันสิ้นโลก และการศรัทธาต่อกฎแห่งสภาวการณ นอกจากนี้มุสลิมมีวิธีการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย การกล่าวคำปฏิญาณตน การดำรงการละหมาดวันละ 5 เวลา การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การจ่ายซากาตหรือทานบังคับ และการประกอบฮัจญ์ที่เมืองมักกะ ประเทศสะอุดีอาราเบีย สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นถือเป็นหลักการสำคัญในศาสนาอิสลามที่มุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และทุกพื้นที่ต้องศรัทธาและปฏิบัติ นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังมีรายละเอียดและบทบัญญัติอีกหลายด้านครอบคลุมทุกการดำเนินชีวิตซึ่งหลักการต่าง ๆ สามารถศึกษาได้จากอัลกุรอานและประวัติการปฏิบัติของศาสนทูตมุฮัมมัดหรือที่เรียกว่าซุนนะฮฺของท่านได้

คุณลักษณะส่วนหนึ่งที่เห็นได้ชัดสำหรับมุสลิมทุกคน คือ การคลุมฮิญาบสำหรับสตรีมุสลิม เพราะอิสลามเป็นศาสนาแห่งการป้องกัน การคลุมฮิญาบนั้นเป็นการปกป้องเกียรติของสตรีให้รอดพ้นจากการกระทำของมนุษย์ในสังคม สำหรับหรับชายมุสลิมจะนิยมไว้เคราเพราะถือเป็นแบบอย่างจากท่านศาสดาทูตหลักการสำคัญของการไว้เคราที่นอกเหนือจากแบบอย่างของศาสนทูตแล้วคือการยอมรับในกฎของการสร้างมนุษย์ที่อัลลอฮฺ ทรงสร้างเพศชายและเพศหญิงให้มีความแตกต่างกันในเชิงรูปลักษณ์ ดังนั้นการไว้เคราถือเป็นการไม่ฝืนกฎของพระเจ้าและเป็นการยอมรับต่อสิ่งที่พระองค์ทรงกำหนด (ยูซุฟ กือรฎอวี, 2554)

สำหรับความเชื่อและการศรัทธาของมุสลิมในในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นโดยหลักแล้วมีหลักพื้นฐานที่เหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่างในหลักการปฏิบัติบางประการตามความเข้าใจหรือการตีความบทบัญญัติหรือหลักฐานที่ได้เรียนรู้ในศาสนา ซึ่งอิสลามให้การยอมรับได้สำหรับความแตกต่างในประเด็นปลีกย่อยนี้ เช่น ทศนการดูเดือนเพื่อประกาศเข้าเดือนใหม่ที่ยึดพื้นที่ของตนหรือยึดสถานที่แห่งใดก็ได้ในโลกนี้เมื่อมีรายงานการเห็นดวงจันทร์ ประเด็นการละหมาดนอกเหนือจากการละหมาดวันละ 5 เวลา ที่บังคับในศาสนา การละหมาดอื่น ๆ อาจมีความแตกต่างในจำนวนของการละหมาดได้ เช่น การละหมาดค้ำคืนในเดือนรอมฎอน เป็นต้น โดยส่วนใหญ่มุสลิมในสามจังหวัดจะแบ่งออกเป็น 2

กลุ่มใหญ่ คือมุสลิมคณะเก่า (คอลีฟ) และคณะใหม่ (ชาลีฟ) โดยกลุ่มแรกมีแนวทางการปฏิบัติทางศาสนกิจและการศรัทธาโดยมีการตีความบทบัญญัติทางศาสนา ในขณะที่กลุ่มหลังยึดหลักการตามตัวบทที่กล่าวไว้ตามบทบัญญัติอัลกุรอานหรือพระวจนะของศาสนทูต โดยนักวิชาการมุสลิมกลุ่มแรกส่วนใหญ่จะเป็นนักวิชาการยุคหลังจากที่ท่านศาสนทูตมูฮัมหมัดได้เสียชีวิตแล้ว 300 ปี ซึ่งเป็นอีกความหมายหนึ่งของคำว่า “คอลีฟ” (อับดุลสุโก ดินอะ, 2544) ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าหลักศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจบางประการของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลไปยังสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันในบางประเด็นตามลักษณะของกลุ่มมุสลิมที่กล่าวมาข้างต้นนี้

4.2 การเมืองและการปกครอง

อิสลามถือว่าการเมืองและการปกครองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา การเมืองและการปกครองในอิสลามก็เป็นวิธีหนึ่งในอิสลามที่ต้องมีความเข้าใจ (จรัญ มะลูลีม และคณะ, 2538) โดยการเมืองและการปกครองในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อนำบทบัญญัติของศาสนาไปบังคับใช้ในสังคมมุสลิม ดังนั้นในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นอกจากการเมืองและการปกครองตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายทั่วไปของสังคมไทยแล้ว สำหรับประชาชนมุสลิมได้มีการใช้การปกครองตามหลักการศาสนาด้วย โดยการดำเนินการในกิจการศาสนาอิสลามนั้นอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 โดยกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, 2542) 1) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับศาสนาอิสลามต่อผู้ว่าราชการจังหวัด 2) กำกับดูแลและตรวจตราการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดและจังหวัดอื่นตามที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมาย 3) ประนีประนอมหรือชี้ขาดคำร้องทุกข์ของสัปบุรุษประจำมัสยิดซึ่งเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 4) กำกับดูแลการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย 5) พิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 6) สอบสวนพิจารณาให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพ้นจากตำแหน่ง 7) สั่งให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพักหน้าที่ระหว่างถูกสอบสวน 8) พิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้ง การย้าย การรวม และการเลิกมัสยิด 9) แต่งตั้งผู้รักษาการแทนในตำแหน่ง อิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน เมื่อตำแหน่งว่างลง 10) ออกหนังสือรับรองการสมรสและการหย่าตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม 11) ประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องผู้ปกครองและมรดกตามบัญญัติแห่งศาสนาเมื่อได้รับการร้องขอ 12) จัดทำทะเบียนทรัพย์สิน เอกสารและบัญชีรายรับ รายจ่าย ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และรายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินและทรัพย์สินให้

คณะกรรมการกลางอิสลามทราบปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนมีนาคมของทุกปี 13) ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม

คณะกรรมการประจำมัสยิดเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจการของมัสยิดและชุมชน อย่างไรก็ตามอิหม่ามถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุด ซึ่งนอกจากทำหน้าที่ในฐานะประธานกรรมการประจำมัสยิดแล้วยังมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ 1) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม 2) ปกครองดูแลและแนะนำเจ้าหน้าที่ของมัสยิดให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เรียบร้อย 3) แนะนำให้สัปบุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย 4) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ 5) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปบุรุษประจำมัสยิด

4.3 การศึกษา

อิสลามให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่งเห็นได้จากพระดำรัสแรกของอัลลอฮ์ ที่ทรงประทานแก่ศาสนทูตมุฮัมมัดเพื่อส่งผ่านไปยังมนุษยชาติ คือ “จงอ่านด้วยพระนามของอัลลอฮ์” ซึ่งจากประโยคดังกล่าวเห็นได้ว่าการอ่านนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการเรียนรู้เนื้อหาทางศาสนาเท่านั้น และการศึกษาในอิสลามไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในอิสลามการศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้นการศึกษาในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึกและประสาทสัมผัส ดังนั้นการศึกษาของประเทศมุสลิมควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา การจินตนาการ สรีระวิทยา ศาสตร์ ภาษาศาสตร์ทั้งบุคคลและส่วนรวม พร้อมทั้งโน้มน้าวและชักจูงเข้าสู่พระผู้เป็นเจ้าของเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือ การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ทั้งในระดับบุคคล สังคมและมนุษยชาติ และจากความหมายดังกล่าว การให้การศึกษาที่แท้จริงจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่สมดุลในทุกด้าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สังคม จิตใจ วิญญาณ และสติปัญญา (ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2551)

ด้วยเหตุนี้การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจึงมีอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประเทศ และบุคคลในพื้นที่ก็นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพราะต้องการให้ได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและศาสนา (นิเลาะ แวอุซิง, ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, อิบราฮีม ณรงค์รักษา, อะห์มัด ยี่สุนทร, & แลมูฮามัดรูยานี บากา, 2552) ดังนั้นการศึกษาของมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีดังนี้

1. ระบบการศึกษาอิสลาม ในปัจจุบันประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มีระบบการศึกษาอยู่สองระบบที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ทั้งสองระบบวางอยู่บนพื้นฐานปรัชญาที่ต่างกัน เป้าหมายทางการ

ศึกษาจึงแตกต่างกันด้วย ระบบการศึกษาทั้งสองนี้คือระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional System) และระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ (Modern System) ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมหรืออาจเรียกว่า “ระบบการศึกษาศาสนา (Religious System)” การศึกษาในระบบนี้จะเน้นหนักในเรื่องศาสนา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจและนำศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต และยอมรับว่าอะหฺยู (คำวิวรรณ์) เป็นแหล่งที่มาของสัจธรรม ในส่วนระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่เป็นระบบการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาตะวันตกและปรัชญาเซคคิวลาร์ (Secular) ที่แยกศาสนาออกจากการเมือง การศึกษาในระบบนี้จะไม่ยอมรับว่าอะหฺยู (คำวิวรรณ์) คือแหล่งที่มาของความรู้ แต่จะยอมรับความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่มาจากสมมุติฐานต่าง ๆ ที่ได้รับการทดลองทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2552) ดังนั้นลักษณะของการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีลักษณะทั้งสองรูปแบบ คือแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ซึ่งมีการบูรณาการระหว่างการศึกษาแบบดั้งเดิมกับการศึกษาสมัยใหม่เข้าด้วยกัน

2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หรือเดิมเรียก “ปอเนาะ” เป็นสถาบันการศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นสถาบันที่มีบทบาททั้งทางศาสนาและทางการศึกษา (หะสัน หมัดหมาน, 2552) และผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันการศึกษานี้เป็นจำนวนมาก (ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี, 2551) การจัดการเรียนการสอนในปอเนาะระยะแรกนั้นได้ดำเนินการอย่างอิสระ ขาดการควบคุมจากรัฐ วัตถุประสงค์สำคัญของการเรียนการสอนเพื่อสืบทอดคำสอนของศาสนาเป็นหลัก อบรมสั่งสอนและขัดเกลาจิตใจบุตรหลานของมุสลิมให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของปอเนาะที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน เริ่มในปี พ.ศ. 2504 โดยรัฐบาลให้ปอเนาะจดทะเบียนต่อทางราชการ และ ช่วงปี พ.ศ.2508-2511 ถูกแปรสภาพให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามต่อมาในปี พ.ศ. 2526 รัฐบาลเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2526 และออกระเบียบการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนาอิสลาม สำหรับด้านการเรียนการสอนวิชาการอิสลาม ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาตัวเองของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยรัฐจะเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนนี้ (ชิตติก อาลี, 2554)

3. สถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นสถาบันสังคมของชุมชนอิสลามที่เสริมสร้างการเรียนรู้ในทางศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลาม เพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้และความประพฤติที่ดีงามในการดำรงชีพอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ โดยมี “โต๊ะครู” หรือผู้สอนที่มีความรู้ด้านศาสนาอิสลามเป็นอย่างดีเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนและเป็นเจ้าของปอเนาะ และ “ผู้ช่วยโต๊ะครู” หรือ ผู้ที่มีความรู้ด้านศาสนาอิสลามเป็นอย่างดีซึ่งโต๊ะครูให้ช่วยสอนในปอเนาะ เป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน คำว่า “ปอเนาะ” เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับ อ่านว่า “ปอนโต๊ะ” หรือ “พอนดอก” แปลว่ากระท่อมหรือที่พักเล็กๆ ความหมายปัจจุบันคือสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาการศาสนาอิสลามซึ่งมีทั้งที่พักและที่เรียน จึงเป็นสถานที่ฝึกฝนให้เด็กได้เรียนหนังสือและสถานที่ให้การศึกษแก่ลูกหลานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (หะสัน หมัดหมาน, 2552)

4. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เนื่องจากศาสนาอิสลาม กำหนดหน้าที่สำคัญในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานหรือผู้อยู่ในปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการศาสนาให้กับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หากบิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่มีความรู้ก็ต้องหาผู้ที่มีความรู้มาสอน ซึ่งส่วนใหญ่รวมกลุ่มกันจัดโดยใช้พื้นที่และอาคารในบริเวณมัสยิดเป็นศูนย์ มีอิหม่ามหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่นทำหน้าที่สอน ซึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่าโรงเรียนตาดีกาหรือศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ถือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาของมัสยิดที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีจริยธรรม และปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม โดยใช้อาคารบริเวณมัสยิดเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน (พหุญาอัน) ในการจัดการเรียนการสอนในตอนเย็นของวันจันทร์ถึงศุกร์ หรือวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตามความพร้อมของชุมชน ผู้สอนเป็นผู้นำศาสนาและอาสาสมัครในชุมชน ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่เรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล, 2552) การจัดการเรียนการสอนนั้นตลอดปีการศึกษามีเวลาเรียนประมาณ 252-440 ชั่วโมง คิดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2 วันๆ ละ 5-6 ชั่วโมง หรือหากจัดให้เรียนสัปดาห์ละ 5 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง โดยตาดีกาสามารถกำหนดช่วงเวลาการเปิดสอนได้ใน 2 ลักษณะ คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ ระหว่างเวลา 08.00 – 15.00 น. หรือวันธรรมดา (วันจันทร์-วันศุกร์) ระหว่างเวลา 16.00 – 18.00 น. ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนการสอนจะมีทั้งภาคทฤษฎี (วิชาการ) และภาคปฏิบัติ และจะต้องจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนที่เหมาะสม ประการสำคัญคือต้องดำเนินการไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (จารูวัตน์ สองเมือง, 2556)

5. การศึกษาศาสนาประจำสัปดาห์ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้หลักการศาสนา ด้วยเหตุนี้บุคคลที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็คือ โต๊ะครูและอุซตาซ หรือผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน

โดยเฉพาะโต๊ะครูที่มีบทบาทไม่เฉพาะการให้อบรมสั่งสอนเท่านั้น แต่ในหลายชุมชนยังเป็นถึงผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนควบคู่ไปด้วย โต๊ะครูหรืออุซตาซยังไม่ว่าเพียงแค่อบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนเท่านั้น แต่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีการจัดการเรียนการสอนนอกระบบหลายรูปแบบ เช่น การเรียนการสอนประจำมัสยิดในวันหยุด ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โดยสำหรับโต๊ะครูที่มีชื่อเสียงจะมีผู้มาเรียนจำนวนมากมาร่วมเรียน เช่น การเรียนศาสนาประจำสัปดาห์กับเชคอิสมาแอล สปันยัง ที่มีสยิดกลางจังหวัดยะลาและมัสยิดการจังหวัดปัตตานี การเรียนการสอนศาสนากับเชค ดร. อิสมาอีลลูฟี จะปะกียา ที่โรงเรียนบำรุงอิสลามจังหวัดปัตตานีแลมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาจังหวัดยะลาในวันเสาร์และวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ เป็นต้น

6. นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีสถาบันการอุดมศึกษาอิสลามที่มีหลักสูตรการศึกษาพิเศษที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม นั่นก็คือมหาวิทยาลัยฟาฏอนี (ชื่อเดิมมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา) และวิทยาลัยอิสลามศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี การศึกษาศาสนาอิสลามในทั้งสองสถาบันนี้ แตกต่างจากการศึกษาศาสนาในส่วนของทั้งปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเนื่องจากการศึกษาอิสลามระดับสูงในระดับปริญญาตรีไปจนถึงระดับปริญญาเอก (วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, 2556)

6.1 มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตั้งอยู่ที่บ้านปารามิแต ตำบลลูดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และปัจจุบันมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาได้ย้ายหน่วยงาน ส่วนใหญ่ไปตั้งที่วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3 บ้านโสร่ง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแหล่งความรู้ด้านอิสลามและสาขาวิชาอื่น ๆ ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของสังคม โดยมุ่งเน้นบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม สร้างความเข้าใจอันดี ความกลมเกลียว ความร่วมมือระหว่างคนในชาติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยสันติวิธี ปัจจุบันเปิดการสอนสาขาวิชาหลากหลายทั้งในระดับปริญญาตรี โทและเอก (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 2554)

6.2 วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในปี พ.ศ. 2551 สภามหาวิทยาลัยอนุมัติให้เปิด ในภาคการศึกษาที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้เปิด วิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็นหน่วยงานเทียบเท่า โดยกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้า วิจัยด้านวิชาการและศิลปะวิทยาการเกี่ยวกับอิสลามและบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งผลิตกำลังคนทางด้านอิสลามศึกษาทั่วไปในทุกสาขา วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็นสามหน่วยงานคือ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานวิชาการและบริการชุมชน และภาควิชาอิสลามศึกษา โดยวิทยาลัยฯได้ดำเนินการตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมตามศักยภาพและความพร้อม ปัจจุบันวิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้ทำหน้าที่

ผลิตภัณฑ์ออกไปปรับใช้สังคม ศึกษาค้นคว้าวิจัยความรู้ใหม่ๆ ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยวิทยาลัยได้ดำเนินการตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมตามศักยภาพและความพร้อมการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีทั้งในระดับปริญญาตรีประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโทและเอก (วิทยาลัยอิสลามศึกษา, 2556)

5. แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาการศึกษา

แนวคิดทางสังคมวิทยาที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural functionalism) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองผู้เป็นสมาชิกของครอบครัว โดยครอบครัวถือเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคม และเนื่องจากการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นเป้าหมายของสังคมโดยรวม ดังนั้นการนำแนวคิดโครงสร้างหน้าที่จึงมีความเหมาะสมในการพิจารณาครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม แนวคิดนี้มีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับหน้าที่ (Role) บรรทัดฐาน (Norm) และระบบสังคม (Social system) โดยเนื้อหาได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทางสังคมวิทยาในอดีตที่ผ่านมา (Appelrouth & Edles, 2011) นั่นคือแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักสังคมวิทยายุคต้นหลายท่าน เช่น ออกัสต์คองต์ (August Comte) เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) และ อีมิลเดอว์ไคม์ (Emile Durkheim) เป็นต้น ซึ่งต่างมองสังคมในลักษณะเสมือนระบบอินทรีย์หรือสิ่งมีชีวิตที่มีอวัยวะต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบ โดยแต่ละส่วนจะทำงานหรือมีหน้าที่เฉพาะ โดยทำงานประสานกันอย่างสมดุล ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่สามารถสรุปหลักการสำคัญได้ดังนี้ (ชนิตารักษ์พลเมือง, 2531; สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551; สุภาวดี มิตรสมหวัง, 2550)

1. สังคมเป็นระบบ ๆ หนึ่ง ดังนั้นการมองสังคมจะต้องมองในลักษณะภาพรวมที่เป็นระบบหรือระบบนั้นมีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้ประภูกฎการณ์ที่เกิดขึ้นกับองค์ประกอบหนึ่งของสังคมย่อมเป็นเหตุเป็นผล (Causation) ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในสังคม

2. ระบบมีขอบเขตที่แน่นอน พร้อมทั้งมีกระบวนการรักษาบูรณาการและอาณาเขตนั้นไว้เสมอ แม้ว่าจะไม่มีการบูรณาการที่สมบูรณ์ โดยพื้นฐานแล้วระบบสังคมมีสภาพเป็นดุลยภาพเชิงพลวัต (Dynamic equilibrium) การเปลี่ยนแปลงภายนอกจะส่งผลกระทบต่อระบบภายในสังคม โดยสังคมจะดำรงอยู่ได้ด้วยการปรับตัวและการควบคุมทางสังคม นั่นคือสังคมจะมีการวางระเบียบตนเองควบคุมตนเอง (Self-regulation) โดยมีแนวโน้มที่ส่วนประกอบต่าง ๆ พึงพาอาศัยกันและรักษาดุลยภาพไว้ได้

3. การเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยทั่วไปจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยเกิดขึ้นจากแหล่งพื้นฐานสามประการ ได้แก่ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก การเจริญเติบโตจากการ

พิจารณาแยกแยะ และการสร้างนวัตกรรมเชิงโครงสร้างหรือการที่บุคคลหรือกลุ่มในสังคมสร้างนวัตกรรมขึ้นมา

4. การรักษาสภาพของสังคมให้คงอยู่ได้นั้นสังคมจึงต้องมีโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่งขึ้นมา เพื่อให้สามารถพึ่งพา (Homeostasis) ดุลยภาพ (Equilibrium) และการมีชีวิต (Survival) อาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างหลายโครงสร้างสามารถสนองความต้องการจำเป็นอันเดียวกันได้ แต่โครงสร้างที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นหลายอย่างได้ในขณะเดียวกันนั้นมีจำนวนจำกัด

5. ฉันทามติทางค่านิยม (Value consensus) ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างการบูรณาการของสังคม กล่าวคือ เป้าหมายหรือหลักการกว้าง ๆ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของระบบสังคมมีความเห็นร่วมกันคือรากฐานของโครงสร้างทั้งหมดของสังคมและวัฒนธรรมนั้น นอกจากนี้ระบบค่านิยมหรือคุณธรรมยังเป็นองค์ประกอบส่วนที่มั่นคงในระบบสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วยนอกจากการเป็นแหล่งกำเนิดการบูรณาการของสังคมนั้น ๆ

ทัลคอตต์ พาร์สัน เป็นนักสังคมวิทยาคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคม จากแนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยมที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่เน้นเนื้อหาด้าน หน้าที่ บรรทัดฐานและระบบสังคม พาร์สันมีความเห็นว่า “ระบบสังคม” และ “หน้าที่” คือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม (สกุวงศ์ จันทวานิช, 2554) อย่างไรก็ตามผลงานของพาร์สันในช่วงต้นมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคล ซึ่งจากแนวคิดโครงสร้างการกระทำทางสังคม (The structure of social action) ซึ่งพาร์สันได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดของ ดุเคมที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางสังคม (Social fact) และแนวคิดการกระทำโดยสมัครใจ (Voluntarism) ของวีเบอร์ทำให้พาร์สันเชื่อว่า การกระทำทางสังคม (Social action) คือสาระหลักของการศึกษาสังคมวิทยา จึงทำให้เข้าเสนอทฤษฎีว่าด้วยการกระทำโดยอาสาสมัคร (Voluntaristic action theory) โดยอาศัยฐานคติการสมัครใจมาพิจารณาการกระทำของบุคคล ซึ่งจะตัดสินใจกระทำอย่างเสรีภายใต้กฎระเบียบและสถานการณ์ ซึ่งองค์ประกอบตามแนวคิดการกระทำโดยอาสาสมัครนี้ ประกอบด้วย 1) ผู้กระทำ (Actors) หมายถึงบุคคลที่เป็นผู้กระทำการ 2) เป้าหมาย (Ends) หมายถึง เป้าหมายที่ผู้กระทำมีความประสงค์ 3) วิธีการ (Means) หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่ผู้กระทำใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการกระทำ ผู้กระทำสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน 4) สถานการณ์ (Conditions) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้กระทำดำเนินอยู่ ซึ่งผู้กระทำจะเลือกวิธีการมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแต่ละสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ 5) บรรทัดฐาน (Norms) หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อและความคิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้ผู้กระทำเลือกใช้วิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อาจกล่าวได้ว่าเป็นบรรทัดฐานที่สัมพันธ์กับตัวบุคคลในการเลือกเป้าหมาย และวิธีการของตน (Fulcher & Scott, 2007)

แนวคิดการกระทำโดยอาสาสมัครของพาร์สัน เขาให้ชื่อว่าหน่วยการกระทำ (Unit act) โดยสังคมนั้นจะประกอบด้วยหน่วยการกระทำหลายหน่วยร่วมกัน ซึ่งแต่ละหน่วยจะมีผู้กระทำ หรืออาจมี

ผู้กระทำหลายคนสำหรับการกระทำหนึ่งหน่วย อย่างไรก็ตามแนวคิดของพาร์สันส์ถือว่าเป็นข้อเสนอเบื้องต้นที่ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งพาร์สันพยายามนำเสนอแนวคิดที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งแนวคิดที่กล่าวมานี้ก็ยังทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นฐานความคิดทางทฤษฎีที่สำคัญหลายอย่างเช่น ความคิดเกี่ยวกับการกระทำ (Action) นอกจากนี้แนวคิดเริ่มต้นของพาร์สันยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามของเขาที่จะสร้างรูปแบบจำลองที่สามารถสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม

แนวคิดของพาร์สันได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และระบบการกระทำ (System of action) ถือเป็นข้อเสนอถัดมาของพาร์สัน ทั้งนี้เพราะเขามีความเห็นว่าหน่วยการกระทำไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวแต่จะเกิดขึ้นในบริบททางสังคม (Social context) ซึ่งเป็นบริบทที่ผู้กระทำมีสถานภาพและแสดงพฤติกรรมตามสถานภาพที่กำหนดไว้ สถานภาพและบริบทต่าง ๆ ในสังคมประสานสัมพันธ์กันในรูปของระบบต่าง ๆ ดังนั้นหน่วยของการกระทำจึงเป็นระบบการกระทำระหว่างกัน (System of interaction) ซึ่งการกระทำที่กล่าวมาข้างต้น คือการแสดงบทบาทของผู้กระทำนั่นเอง ดังนั้นระบบการกระทำระหว่างกันจึงประกอบไปด้วยผู้กระทำจำนวนมากซึ่งมีสถานภาพและแสดงบทบาทที่รวมกันเข้าเรียกว่า “ระบบสังคม (Social system)” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551)

พาร์สันได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบสังคมเพิ่มเติมว่า เราสามารถเข้าใจสังคมได้จากการศึกษาหน้าที่หลักพื้นฐาน 4 ประการ ประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) การปรับตัว (Adaptation) การบูรณาการ (Integration) และการรักษาแบบแผน (Latency) หรือสามารถเรียกอย่างย่อคือ GAIL ซึ่งแต่ละหน้าที่มีรายละเอียดดังนี้ (Appelrouth & Edles, 2011; สุภางค์ จันทวานิช, 2554)

1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มคนในการจำแนกหรือทำตามเป้าหมาย กล่าวคือสังคมมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก เช่น สังคมประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความสามารถที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ หรือมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นระบบต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ระบบที่กล่าวมานี้ เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันผู้ประกอบการ สถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น ต่างก็ทำหน้าที่ในขอบข่ายของตนเพื่อบรรลุเป้าหมายของสังคมโดยรวม

2. การปรับตัว (Adaptation) คือ สังคมหรือระบบมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอย่างไร กล่าวคือการศึกษาให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว เช่น สังคมประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความสามารถที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่หรือมีทักษะในศตวรรษที่ 21 แต่สถานศึกษาหรือโรงเรียนยังคงดำเนินการสอนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีการปรับตัวหรืออาจมีการปฏิรูป

หลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม การปรับตัวของโรงเรียนสอดคล้องกับการมีเป้าหมายตามในข้อที่หนึ่ง นั่นคือการทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสังคมก็คือการปรับตัวของระบบโรงเรียนให้สอดคล้องกับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

3. การบูรณาการ (Integration) คือ มิติในด้านการสร้างการดำเนินการที่สอดคล้องกันหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบ กล่าวคือหน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เพราะสังคมมีระบบย่อยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่ มีภารกิจที่ต่างกัน ดังนั้นการดูแลให้เกิดการประสานกันจึงมีความจำเป็นเพื่อให้ระบบย่อยต่าง ๆ มีความสอดคล้อง หรือเป็นการบูรณาการเข้าหากันและกัน

4. การรักษาแบบแผน (Latent pattern maintenance) คือ การดำรงไว้ซึ่งค่านิยมร่วมของระบบหรือสังคม หรือการจัดการความตึงเครียด กล่าวคือ เป็นการดำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกัน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือกัน ถ้ามีคนบางกลุ่มเกิดความเห็นแตกต่างจนไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูขึ้นมา เพื่อให้กลับเข้ามาและยึดถือเป้าหมายหลักร่วมกันใหม่ให้ได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาหรือโรงเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมอาจเกิดความตึงเครียดเนื่องจากระบบย่อยต่าง ๆ มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นระบบหรือโรงเรียนจึงต้องมีการแก้ไขหรือทำหน้าที่ในการรักษาความตึงเครียดให้ระบบสามารถดำเนินไปได้ เช่น โรงเรียนอาจมีการกำหนดกติกา หรือการออกกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21

แคสเนอร์-ลอตโต และแบริงตัน (Casner-Lotto & Barrington, 2006) ได้ทำการศึกษาสำรวจความคิดเห็นผู้โหวตที่ลงทะเบียนจำนวน 800 คน ในปี 2007 การศึกษาพบว่าจำนวนผู้โหวตมากถึงร้อยละ 99 เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการสอนและการเรียนทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสารและการควบคุมตน การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยในหัวข้อ Are They Really Ready to Work? Employers' Perspectives on the Basic Knowledge and Applied Skills of New Entrants to the 21st Century U.S. Workforce ที่ได้ทำการวิจัยเชิงลึกเพื่อศึกษาความคิดเห็นขององค์กรหรือบริษัทเกี่ยวกับความพร้อมของแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต โดยได้ทำการศึกษาถึงผลของการศึกษาต่อการพัฒนาแรงงานของประเทศ การศึกษานี้ใช้วิธีการสำรวจโดยได้ดำเนินการในปี ค.ศ. 2006 และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการจัดการทรัพยากรมนุษย์รวมถึงผู้บริหารระดับสูง ซึ่งจากการศึกษาได้สรุปทักษะที่จำเป็นต่อ

การทำงานในระยะเวลาห้าปีข้างหน้า ทักษะที่จำเป็นมากที่สุด 5 อันดับ ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย (Barrington et al., 2006)

น้ำทิพย์ อองอาจวานิชย์ ศิริชัย กาญจนวาสี และชนาธิป ทั้ยแป (Ongardwanich, Kanjanawasee, & Tuipae, 2015) ได้ศึกษาองค์ประกอบของทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของผู้เรียน โดยใช้กรอบทักษะจากหุนส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ความรู้สารสนเทศและทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ จากการศึกษาพบว่านักเรียนรับรู้ประเด็นทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นในเรื่องทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ และส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะความยืดหยุ่น การปรับตัว ความคิดริเริ่ม การจัดการตนเอง ทักษะสังคมและวัฒนธรรม ความรับผิดชอบ การเป็นผู้ผลิต และความเป็นผู้นำ

แซนนา จาร์เวลา (OECD, 2008) ได้สรุปการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรูปแบบเครือข่ายที่มีความเชี่ยวชาญนั้นมีความต้องการเพิ่มขึ้นสำหรับอนาคต 2) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่สนใจ ทั้งในสิ่งที่เขายังขาดความสามารถหรือการเพิ่มศักยภาพหรือความสามารถของตนเอง 3) การเรียนรู้พัฒนาจากกลยุทธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทักษะการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ ศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่วนตัวและกิจกรรมทางสังคม และผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน 4) การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับเงื่อนไข บริบท ค่านิยมที่แตกต่างและคุณลักษณะทางวัฒนธรรม 5) เนื่องด้วยเทคโนโลยีเป็นเสมือนเครื่องมือที่ชาญฉลาดสำหรับสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคคล รวมถึงความร่วมมือในการเรียนรู้ระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่าง จึงทำให้มีหลายวิธีที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่เด็กนักเรียนแต่ละบุคคลได้

ซูบาตรา แนร์ และ ดั่ง เคียว งาม (Nair & Ngang, 2012) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะการคิดและการแก้ปัญหา โดยผู้ปกครองได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ ดังนี้ 1) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกระตุ้นทักษะการคิดและการแก้ปัญหาในระหว่างการเดินทาง การดูทีวี ระหว่างรับประทานอาหาร และก่อนนอน การแนะนำแนวทางถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งสำหรับช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหา 2) ผู้ปกครองควรจัดโภชนาการ และอาหารเสริมบางอย่างเพื่อพัฒนาการทางร่างกาย และสมองของเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา 3) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมในบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา เช่น ฝึกฝนเด็กให้ทำความสะอาดบ้าน ดูแลสวน การฝึกผูกเชือกด้วยเงื่อนแบบต่าง ๆ เป็นต้น

4) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พาเด็กไปตลาดหรือซูเปอร์มาร์เก็ต และให้เขาได้คำนวณค่าใช้จ่ายในตลาด และสอนเขาว่าจะเลือกซื้อสินค้าอย่างไร

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้ปกครอง

แสงวิไล จารูวาที (2554) ได้พัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องการส่งเสริมทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยด้วยการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเป็นเรื่องที่สนใจ ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ และได้รับความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมตามโปรแกรม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแม้ประสบปัญหา เช่น จากตัวผู้ปกครอง จากความพร้อมของเด็กและสภาพแวดล้อมในการทำกิจกรรม สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยได้เสนอว่าควรมีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาความรู้และขนาดของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งโดยทั่วไปจะมี 5 ลักษณะคือ

1. เป็นรายบุคคล การให้ความรู้เป็นรายบุคคลส่วนมากจะจัดแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเยี่ยมบ้าน การสนทนาซักถาม เป็นต้น เนื้อหาความรู้จะมีลักษณะเฉพาะที่ผู้ปกครองผู้นั้นสนใจ หรืออาจเป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ เช่น กิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างความสร้างสรรค์ให้เด็ก วิธีการฝึกหัดขับถ่ายให้เด็ก วิธีแก้ปัญหาเด็กที่ไม่ยอมกินผัก การแก้ปัญหาเด็กที่ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น

2. กลุ่มขนาดเล็ก รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองในกลุ่มขนาดเล็กส่วนมากจะจัดแบบไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะสนทนา การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมโต๊ะกลม การระดมสมอง เป็นต้น เนื้อหาความรู้จะเป็นเรื่องที่สมาชิกในกลุ่มมีความสนใจร่วมกัน เช่น อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก การอธิบายระยะห่างพิน้อง การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก วิธีสร้างบริโภคนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เป็นต้น

3. กลุ่มขนาดใหญ่ รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองในกลุ่มขนาดใหญ่อาจจัดได้หลายรูปแบบทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น หัวข้อความรู้ที่จัดจะเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่มีความต้องการและมีความสนใจร่วมกัน

4. ระดับชุมชน การให้ความรู้ผู้ปกครองในชุมชนหรือสังคมวงกว้างอาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การปาฐกถาหมู่ การโต้วาที การอภิปรายกลุ่ม การสนทนา เป็นต้น หัวข้อความรู้ที่จะให้เผยแพร่ผู้ปกครองในชุมชนเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น โรคที่เกิดบ่อยในเด็ก การป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้าน วิธีส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก บทบาทผู้ปกครองในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เป็นต้น

5. ระดับมวลชน การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครองโดยผ่านสื่อมวลชนอาจกระทำได้หลายทาง เช่น วิทยุ เทปเสียง วีดิทัศน์ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น หัวข้อความรู้ที่อาจเผยแพร่ให้ผู้ปกครองผ่านสื่อมวลชน เช่น โรคติดต่อให้เด็ก ลักษณะของอุปกรณ์ของเล่นที่ดี คุณลักษณะของโรงเรียนอนุบาลที่ดีลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

เบอร์มูเดซ และคณะ (Bermudez, Zak-Hunter, & Silva, 2011) ได้ศึกษาประสบการณ์หรือเสียงสะท้อนจากมารดาเชื้อชาติแมกซิกกันจำนวน 20 คน ที่ต้องดูแลบุตรอย่างโดดเดี่ยวที่ได้ผ่านการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือผ่านกิจกรรมการอบรมการเลี้ยงดูบุตร การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์หลังจากที่พวกเขาได้ผ่านการอบรมในชั้นเรียนแล้ว จากการศึกษาพบหัวข้อจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นประเด็นสำคัญมีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้ที่มีค่าสำหรับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตร 2) ผู้เข้าร่วมเกิดความตระหนักในหน้าที่หรือบทบาทของการเป็นมารดาของตนเองสูงขึ้น 3) กระบวนการในชั้นเรียนถือว่ามีความสำคัญสำหรับผู้เข้าร่วม 4) ประสบการณ์จากชั้นเรียนของตัวอย่างนั้นมีความแตกต่างกัน 5) กระบวนการในการสัมภาษณ์นั้นให้พลังและมีคุณค่า 6) ประสบการณ์ของผู้วิจัยนั้นมีพลังและมีคุณค่ามากเช่นกัน จุดเน้นที่สำคัญคือการศึกษาที่ผู้เข้าร่วมทุกคนต่างได้รับประโยชน์จากการเข้าชั้นเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านการเลี้ยงดูบุตรในครั้งนี้และได้พัฒนาตนเองให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นมารดาของตนเองเพิ่มมากขึ้น

จอร์คเนส และคณะ (Bjorknes, Kjobbli, Manger, & Jakobsen, 2012) ได้ศึกษาและตรวจสอบผลการปฏิบัติของมารดาชนกลุ่มน้อยในฐานะที่เป็นคนกลางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหา ซึ่งการวิจัยได้ศึกษาพ่อแม่ที่ผ่านการเข้าฝึกอบรมในโปรแกรมการจัดการของพ่อแม่ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยมารดาที่เป็นผู้อพยพชาวโซมาเลีย และปากีสถานจำนวน 96 คน และบุตรของพวกเขาอาศัยอยู่ในประเทศนอร์เวย์ กลุ่มตัวอย่างดำเนินการคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่ม จากการศึกษาโดยใช้รายงานบันทึกตนเองของผู้เข้าร่วมหลังจากเข้ารับการอบรม แสดงให้เห็นถึงการลดลงของเด็กที่สร้างปัญหา ซึ่งตัวแปรสำคัญคือการเลี้ยงดูเชิงบวกและการมีวินัยในตนของมารดา และเมื่อแยกปัจจัยทั้งสองออกจากกันก็พบว่าแต่ละปัจจัยทั้งการมีวินัยในตนและการเลี้ยงดูเชิงบวกต่างเป็นสื่อกลางที่ช่วยในการลดปัญหาของเด็ก ข้อค้นพบนี้จึงเป็นประเด็นสำคัญในการให้พัฒนาโปรแกรมการอบรมเลี้ยงดูแก่มารดาที่เป็นชนกลุ่มน้อยต่อไป

เฟอร์กูสัน และ แวนเดอพูล (Ferguson & Vanderpool, 2013) ได้ศึกษาผลการดำเนินการโปรแกรมเยี่ยมบ้านที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยงดูของครอบครัว โดยการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินครอบครัวที่เข้าร่วมโปรแกรมเยี่ยมบ้านที่จัดโดยสำนักงานสุขภาพด้านปัจจัยเสี่ยงในการเลี้ยงดูของรัฐ Kentucky จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการทดสอบก่อนและหลังโปรแกรมเยี่ยมเยียนทั้งสำหรับผู้ที่เป็นบิดาและมารดา และจากการทดสอบยังพบว่าการเปลี่ยนต่อปัจจัยเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการใช้ชีวิตและสุขภาพจิต

ทักษะการจัดการและระบบสนับสนุน ทักษะการจัดการความเครียดและการจัดการความโกรธ ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมเยี่ยมครอบครัวมีประโยชน์ต่อครอบครัวที่มีความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และผลลัพธ์ที่ดีต่อสุขภาพของเด็ก

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

ประไพจิตร หิรัญย์ชฐิติ (2545) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนานักเรียนโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 9 ตัวแปร และสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองได้ ร้อยละ 27.4 ประกอบด้วย 1) เพศของผู้ปกครอง 2) อายุ 3) ความสัมพันธ์กับนักเรียน 4) ความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอน 5) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของโรงเรียน 6) สังเกตโรงเรียน 7) ความพอใจในลักษณะของนักเรียน 8) การปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และ 9) การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ในส่วนการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกรณีตัวอย่างทั้ง 8 คนพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 6 ตัวแปรประกอบด้วย 1) สถานภาพสมรส 2) อาชีพ 3) ลักษณะเวลาการทำงาน 4) รายได้ 5) ความสัมพันธ์กับนักเรียน และ 6) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของโรงเรียน จากการสังเคราะห์จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสรุปได้ว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ 1) ความสัมพันธ์กับนักเรียน และ 2) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของโรงเรียน

กุลกนก คำเขียว (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 274 คน จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง และการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยความต้องการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมและการสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง และพบปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ เวลา การติดต่อสื่อสารกับครู และการขาดความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาแบบใหม่

สราวดี เฟิงศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท (2554) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยและศึกษาผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ

จัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนและการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 2) วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็ก ผู้ปกครองและโรงเรียน 3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 แบบได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผล 5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 6 ด้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูในฐานของผู้ปกครองด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชนและผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ณัฐพร ยืนนาน (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยศึกษาจากผู้ปกครอง จำนวน 380 คน จากการศึกษาพบว่า 1) ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้ทำการทดสอบรายคู่ด้านที่มีความแตกต่างกัน โดยวิธีของ Scheffe' พบว่า ผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอายุ 40 ปี ขึ้นไป 3) ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ปีสส์ และ ไทเร (Beisse & Tyre, 2013) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กของกลุ่มผู้อุปถัมภ์ จำนวน 101 คน โดยมีลักษณะทางเชื้อชาติและสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าผู้ดูแลเด็กได้รายงานการมีส่วนร่วมว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้านมากกว่าที่โรงเรียน โดยบางส่วนมีส่วนร่วมอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ และส่วนมากจะมีส่วนร่วมทุกวันและวันส่วนใหญ่ โดยร้อยละ 62.7 มีส่วนร่วมทุกวันและวันส่วนใหญ่ การศึกษาพบว่าผู้ดูแลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.85) ได้สนับสนุนการทำการบ้านของเด็ก และถามเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียนของเด็กว่าเป็นอย่างไร (ร้อยละ 83.17) ทุกวันและวันส่วนใหญ่ ในขณะที่ผู้ดูแลเด็กให้ความช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับการอ่าน ร้อยละ 57.58 และกิจกรรมคณิตศาสตร์ ร้อยละ 55.56 ในแต่ละวันหรือวันส่วนใหญ่ การศึกษายังพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างแรงจูงใจของผู้ดูแลกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม และการรับรู้การติดต่อ

กับโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียน ข้อค้นพบชี้ให้เห็นถึงนักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็ก

มिरานดา แบลซซี (Blazey, 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เป็นผู้อพยพ (Immigrants) ในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน Ontario โดยใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Constructivist case study) จากการสอบถามผู้ปกครองที่เข้าร่วมในการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการมีส่วนร่วมพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการการมีส่วนร่วม 7 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและข้อดีของบุตร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเป็นอาสาสมัครในชั้นเรียน การพบปะระหว่างครูและผู้ปกครองทุกคน การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การได้รับเชิญให้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยครูผู้สอน และ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ของโรงเรียน สำหรับการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับประเด็นที่โรงเรียนควรให้การสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองให้ความเห็น 4 ด้าน ประกอบด้วย โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนงานในอนาคตและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โรงเรียนควรเตรียมให้มีการประชุมของผู้ปกครองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โรงเรียนควรส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่นักเรียนต้องเข้าร่วมให้มากขึ้น และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็กนักเรียน

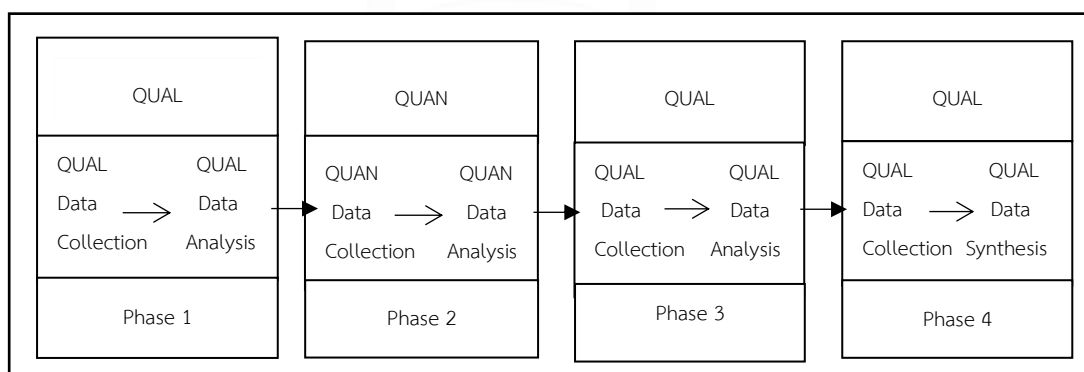
แมรี คริสเตียนากิส (Christianakis, 2011) ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยการสัมภาษณ์ครูจำนวน 15 คน จากโรงเรียนประถมเจฟเฟอร์สัน (Jefferson Elementary) ที่ตั้งอยู่ในตอนเหนือของอ่าวฟรานซิสโก จากการศึกษาพบว่า ครูได้มองการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะของการช่วยเหลือ โดยครูได้ใช้คำว่า "การช่วยเหลือ (Help)" เป็นการอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม ซึ่งครูได้มองตัวเองเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง (Supervisor) ในขณะที่ผู้ปกครองคอยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ครูในโรงเรียน (Helpers) และครูจำแนกการช่วยเหลือของผู้ปกครองออกเป็น 2 ส่วนคือ การช่วยเหลือที่บ้านกับที่โรงเรียน โดยที่โรงเรียนเป็นการช่วยเหลือครูในการช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การมีเวลาวางสำหรับการพบปะครูที่โรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ การดำเนินการตามภาระที่ได้รับมอบหมายร่วมกับนักเรียนให้สำเร็จ การสื่อสารกับครู และการจัดระเบียบและการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่าง ๆ ในส่วนการช่วยเหลือที่บ้าน ได้แก่ การให้การสนับสนุนการทำบ้านของนักเรียน ประกอบด้วย การอธิบายการบ้าน การอ่านร่วมกับนักเรียน การจัดสถานที่ที่สงบสำหรับการทำงานของนักเรียน และการส่งเสริมกิจกรรมนอกบ้าน เช่น การพานักเรียนไปห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

เซีย (Xia, 2009) ได้ศึกษาปัจจัยครอบครัวกับผลลัพธ์ของผู้เรียน (Family Factors and Student Outcomes) ทั้งผลลัพธ์ที่เป็นวิชาการ (Academic Outcome) และผลลัพธ์ที่ไม่เป็นวิชาการ (Nonacademic Outcome) โดยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสองกลุ่มที่อาจส่งผลต่อผลลัพธ์ของผู้เรียน คือ กระบวนการของครอบครัวกับสถานการณ์ของครอบครัว สำหรับปัจจัยกระบวนการของครอบครัวได้ศึกษาตัวแปร 6 ด้าน ดังนี้ 1) ความคาดหวังและความเชื่อของครอบครัว (Parental expectation and beliefs) ซึ่งได้ทำการศึกษาความคาดหวังของพ่อแม่ต่อผลลัพธ์ทางการเรียนของเด็กและความเชื่อในความสามารถของเด็กในการอ่านและคณิตศาสตร์ 2) โครงสร้างการเรียนรู้ (Learning structure) ประกอบด้วยตัวแปรเกี่ยวกับการทำการบ้านให้เป็นกิจวัตรเหมือนกิจวัตรอื่น ๆ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์และการอ่านหนังสือ เป็นต้น 3) ทรัพยากร โดยได้ศึกษาทรัพยากรในบ้านและชุมชนสำหรับเด็กที่ใช้เรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ หนังสือ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ พจนานุกรมและห้องสมุด 4) สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ประกอบด้วยตัวแปรด้านอารมณ์ ได้แก่ ความห่างเหิน ความรู้สึกเชิงลบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก 5) การเลี้ยงดูและการปฏิบัติภาระเบียบภายในบ้าน ซึ่งได้ศึกษาวิธีการภาระเบียบภายในครอบครัวและกฎในการดูโทรทัศน์ 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน กิจกรรมในบ้าน และกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในบ้านและนอกบ้านในส่วนปัจจัยสถานการณ์ครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรด้านเชื้อชาติ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และโครงสร้างของครอบครัว ดังนี้ 1) เชื้อชาติ (Race) ศึกษาชาวอเมริกัน 4 เชื้อชาติ ได้แก่ กลุ่มคนผิวดำ กลุ่มชนชาวสเปนและโปตุเกส กลุ่มชนชาวเอเชีย และกลุ่มอื่น ๆ 2) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว (Socio economic status) ศึกษาตัวแปรด้านการศึกษาของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่ และรายได้ครอบครัว 3) โครงสร้างครอบครัว (Family structure) ศึกษาตัวแปรสองกลุ่มคือพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและอื่น ๆ กับครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ในการดูแลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างครอบครัวและเด็กในระดับเกรด 5 (Grad 5) จำนวน 8,370 คนจากประชากรเด็กในระดับเดียวกันจำนวน 3,836,496 คนทั่วประเทศโดยวิธีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) พบว่ากระบวนการครอบครัว ซึ่งได้แก่ ความคาดหวังและความเชื่อของครอบครัว โครงสร้างการเรียนรู้ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน การเลี้ยงดูและการปฏิบัติภาระเบียบภายในบ้าน และการมีส่วนร่วมของครอบครัว มีผลต่อผลลัพธ์ของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าได้ควบคุมปัจจัยด้านโรงเรียนแล้วก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยว่าการส่งเสริมให้เด็กทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ การใช้อินเทอร์เน็ตในบ้านและชุมชนมีห้องสมุดมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในกลุ่มชนชาวผิวดำและครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) ในรูปแบบการวิจัยหลายระยะ เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (การวิจัยตอนที่ 1) และตามด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (การวิจัยตอนที่ 2) และนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตอนที่ 1 กับตอนที่ 2 มาเป็นกรอบสำหรับการศึกษาในตอนที่ 3 ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร และสุดท้ายเป็นการนำผลจากตอนที่ 3 มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอเพื่อนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป รายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยมีดังนี้

ภาพที่ 11 การประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงผสมวิธีในรูปแบบการวิจัยหลายระยะ
ที่มา: Creswell & Clark (2011)

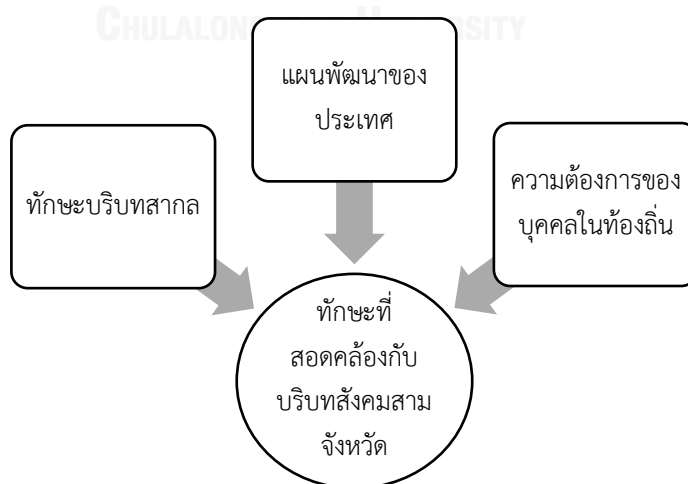
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยในตอนนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยนำแนวทางการวิเคราะห์ทักษะของโครงการการพัฒนารอบสมรรถนะบุคคล (DeSeCo Project) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (2001) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเบื้องต้น เนื่องจากเป็นแนวทางการวิเคราะห์ทักษะที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลและเป็นการวิเคราะห์ทักษะที่คำนึงถึงบริบทที่รอบด้านทั้งในระดับท้องถิ่นและสากล โดยแนวทางการวิเคราะห์ทักษะมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์แนวคิดทักษะจากบริบทสังคมโดยรวมเป็นการวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบทักษะในศตวรรษที่ 21 จากบริบทสังคมทั่วไปโดยรวม ที่ได้ดำเนินการแล้วโดยองค์ทั่วไปที่ได้รับการยอมรับ

2. การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ เป็นการพิจารณาบริบททางการเมืองหรือนโยบายทางการเมือง คือ การพิจารณาจากแผนพัฒนาของชาติ ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และแผนการพัฒนาประเทศ

3. การวิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์วิถีทัศน์ของสังคมและบุคคล ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่รวมถึงวัฒนธรรมของบุคคลในพื้นที่ที่มีความคาดหวังหรือเป้าหมายในทิศทางใด รวมถึงการพิจารณาความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ต่อผลที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะของเด็กหรือเยาวชนในพื้นที่

ภาพที่ 12 แนวทางการวิเคราะห์ทักษะที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัด

การดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ทักษะตามแนวทาง DeSeco มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การวิเคราะห์แนวคิดทักษะจากบริบทสังคมทั่วไป

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษากรอบทักษะเบื้องต้นจากองค์กร ทั้งในและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารปฐมภูมิ (Primary document) ขององค์กรที่มี จุดมุ่งหมายในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยตรง (Gaborone, 2006) และเอกสารที่ได้คัดเลือกมีคุณลักษณะ 3 ประการ (Scott, 2014) คือ 1) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึง เอกสารมีความเป็นวิชาการ มีความน่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากบุคคล 2) การเป็นตัวแทน (Representativeness) หมายถึง เอกสารที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงเป็นตัวแทนของ เนื้อหาและสาระที่ต้องการนำมาวิเคราะห์ หรือเป็นเอกสารหลักที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ประเด็นที่ศึกษา 3) การให้ความหมายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย (Meaning) หมายถึง เอกสารที่มีการ นำเสนอเนื้อหาที่ตรงประเด็น ชัดเจน และมีความง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ จากการพิจารณาโดย คุณลักษณะข้างต้นผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารจากองค์กร 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) เอกสารเรื่อง “สมรรถนะผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551” 2) เอกสารเรื่อง “การนิยามและการ คัดสรรสมรรถนะบุคคล (Definition and Selection of Competencies: DeSeCo)” โดยองค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development) หรือ OECD 3) เอกสารเรื่อง “กรอบทักษะบุคคลในศตวรรษที่ 21” โดยโครงการ การประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment & Teaching of 21st Century Skills) หรือ ATC21S มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย 4) เอกสารเรื่อง “กรอบการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21” โดยหุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือ P21 ประเทศสหรัฐอเมริกา เอกสารข้างต้นผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์กรอบ ทักษะที่มีความเหมาะสมมากที่สุดเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้

1.2 การวิเคราะห์ทักษะจากนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ จากเอกสารปฐมภูมิ (Primary document) ของหน่วยงานที่ดูแลนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเทศ คือ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)” และทำการ วิเคราะห์เอกสาร โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยผู้วิจัยนำกรอบทักษะของ ATC21S มาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาเบื้องต้น โดยเนื้อหาของกรอบทักษะแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม หลัก และ 11 กลุ่มย่อย โดยเป็นกรอบจาก ATC21S จำนวน 4 กลุ่ม และกลุ่มอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก กรอบทักษะของ ATC21S หรือเป็นจุดเน้นเฉพาะที่เด่นชัดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยได้แยกออก เฉพาะอีก 1 กลุ่ม การวิเคราะห์ผู้วิจัยได้จัดจำแนกประเภทกลุ่มทักษะหลัก (Categories) และ

ประเภทย่อย (Themes) ของทักษะในแต่ละกลุ่มที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและกรอบแนวคิดของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2557) และทำการวิเคราะห์เนื้อหาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาในแผนกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

สาระจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11	ประเภทย่อย	ประเภทหลัก
“...มุ่งพัฒนาคนไทยให้มี ศักยภาพในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้...”	- ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะการเรียนรู้	แนวทางการคิด
“...การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสารต่อสังคมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก...”	- ทักษะการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและสารสนเทศ	แนวทางการทำงาน
“...พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม ใฝ่เรียนรู้ ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย...”	- ทักษะชีวิตและการทำงาน	การใช้ชีวิตในสังคมโลก

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทั้งภายในและการตรวจสอบภายนอก การตรวจสอบภายในเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอและครอบคลุมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ เอกสารที่เลือกมาศึกษาเหมาะสมกับเรื่องและคำถามในการวิจัยเพียงใด และมีการนำเสนอวิธีการ ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ (ชาย โปธิสิตา, 2554) และการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงข้อคิดเห็น การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ และข้อสรุปเพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเหมาะสมและตรงประเด็นคำถามการวิจัยหรือไม่อย่างไร

1.3 การวิเคราะห์ทักษะตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) มีเป้าหมายในการวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรายละเอียดการดำเนินการมีดังนี้

1.3.1 ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ ผู้ปกครองมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 21 คน (ยะลา 9 คน ปัตตานี 7 คน นราธิวาส 5 คน) โดยผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองที่มีบุตรอายุระหว่าง 7 – 9 ปี หรือวัยประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 คน

2) ผู้ปกครองที่มีบุตรอายุระหว่าง 10 – 12 ปี หรือวัยประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน
 3) ผู้ปกครองที่มีบุตรอายุระหว่าง 13 – 15 ปี หรือวัยมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน ผู้ปกครองทำการคัดเลือกแบบเจาะจงอย่างมีเงื่อนไข (Propulsive sampling with the criterion) (Palys, 2008) จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 โรงเรียน (ยะลา 3 โรงเรียน ปัตตานี 2 โรงเรียน และนราธิวาส 2 โรงเรียน) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับการคัดเลือกผู้ปกครองที่มีความเหมาะสม ดังนี้ 1) เป็นผู้ปกครองที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนโดยมาร่วมอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีจิตอาสาในการเข้าร่วมกับกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นต้น 2) เป็นผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดโดยกำเนิด 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและสามารถเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง 4) ผู้ปกครองอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วย ผู้ปกครองและบุตรโดยต้องอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 5) สามารถให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มผู้ปกครองมุสลิมเป็นประเด็นคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured question) โดยข้อคำถามมีเพียงประเด็นเดียว คือ “ท่านคิดว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมสำหรับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตมีลักษณะเป็นอย่างไร” การเลือกใช้ประเด็นคำถามแบบไม่มีโครงสร้างเนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ผู้ปกครองมีอิสระและความยืดหยุ่นในการแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด โดยปราศจากอิทธิพล หรืออคติจากการกำหนดของผู้วิจัย หรืออคติที่เกิดจากประเด็นคำถามแบบมีโครงสร้าง (Reja, Manfreda, Hlebec, & Vehovar, 2003) ประเด็นคำถามข้างต้นได้นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความชัดเจนและคุณภาพของประเด็นคำถาม และก่อนการนำไปใช้ในกระบวนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่ผู้เข้าร่วมจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบว่าประเด็นคำถามสามารถสื่อความเข้าใจและสามารถเข้าถึงข้อมูลจากผู้ปกครองได้หรือไม่ โดยจากการทดลองใช้ประเด็นคำถามกับผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองสามารถเข้าใจในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและสามารถให้ข้อมูลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดจำแนกประเภทหลัก (Categories) และประเภทย่อย (Themes) ของทักษะในแต่ละกลุ่มที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและกรอบแนวคิดของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2557) ตัวอย่างการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม

เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม	ประเภทย่อย	ประเภทหลัก
“เห็นด้วยกับภาษาอังกฤษ ถ้าจะให้เด็กแข่งกับคนอื่น ๆ ได้ในอนาคตก็ต้องให้เขาเก่งภาษาอังกฤษ”	ทักษะการสื่อสาร	การใช้เครื่องมือในการทำงาน
“ถ้าเล่นกับพี่หรือน้องไม่ยอมให้เขาทะเลาะกัน อยากให้เขาแบ่งปันกันคือ การเล่นหรือการแบ่งปันกันของเด็กก็เป็นการฝึกให้เขาเล่นเป็นทีม โตขึ้นเขาเป็นคนที่ทำงานกับคนอื่นได้”	ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	การใช้เครื่องมือในการทำงาน
“อยากให้เขา (เด็ก) เก่งคณิตศาสตร์ เพราะจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนของเขาในอนาคต ปรกติก็ฝึกลูกให้คิดคำนวณโดยการตั้งคำถาม และสนับสนุนเขาให้ชอบเรียนคณิตศาสตร์”	ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	แนวทางการคิด

1.3.4 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทั้งภายใน (Internal validity) และการตรวจสอบภายนอก (External validity) การตรวจสอบภายในเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอและครอบคลุมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ และมีการนำเสนอวิธีการ ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ (ชาย โพธิสิตา, 2548) ส่วนการตรวจสอบภายนอกใช้วิธีการตรวจสอบโดยผู้เกี่ยวข้อง (Member Checks) ซึ่งเป็นวิธีการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ให้ผู้ปกครองที่ร่วมในการวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงข้อคิดเห็น การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ และข้อสรุปเพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเหมาะสมและตรงประเด็นคำถามการวิจัยหรือไม่อย่างไร

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้แนวทางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้แนะนำให้ผู้ปกครองพิจารณากรอบทักษะและองค์ประกอบของทักษะในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เข้าร่วมให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตอนที่ 1 ทำให้ทราบถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของกรอบทักษะมาสร้างเป็นแบบสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น หรือพิจารณาว่ามุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มองทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านใดสำคัญที่สุดและมีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด ซึ่งนำไปสู่การวิจัยตอนที่ 2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยในตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) หรือช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นว่า ความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สุบิน ยะระรัช, 2554) สำหรับความหมายของความน่าจะเป็นครอบคลุม 2 กลุ่ม คือ ด้านความแตกต่างและด้านการใช้ประโยชน์ที่ได้รับ โดยการศึกษาในขั้นตอนนี้ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็นด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยต้องการทราบว่าทักษะใดควรได้รับการพัฒนามากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ในการดำเนินการวิจัยในตอนนี้ เนื่องจากมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ คือ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งจากสถิติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชากรจำนวน 1,904,624 คน แบ่งเป็น จังหวัด ยะลา 493,767 คน ปัตตานี 663,485 คน และจังหวัดนราธิวาสจำนวน 747,372 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อใช้ในการสำรวจเพื่อหาความต้องการจำเป็นด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการกำหนด

ขนาดตัวอย่างจากสูตรยามาเน่ ที่กำหนดความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% จากประชากรประมาณ 1,904,624 คน ด้วยสูตร $n = N / 1 + N(e)^2$ จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ $(1,904,624 / 1 + (1,904,624 * .0025))$ เท่ากับ 400 คน สำหรับวิธีการที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีการรวบรวมข้อมูลให้มีการกระจายครบทั้ง 3 จังหวัด โดยการใช้การสุ่มอย่างมีระบบแบบแบ่งชั้นภูมิตามโควตา (Quota Stratified random sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 แบ่งชั้นภูมิระดับจังหวัด เพื่อให้การคัดเลือกสอดคล้องกับจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัดจึงกำหนดให้จังหวัดเป็นตัวแทนแบ่งชั้นให้ได้จำนวนรวม 420 คน และเก็บข้อมูลได้จริง 392 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างจังหวัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงประมาณ

ลำดับ	จังหวัด	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	เก็บข้อมูลได้จริง (คน)
1	ยะลา	433,167	106	98
2	ปัตตานี	609,015	150	141
3	นราธิวาส	670,002	164	153
	รวม	1,712,184	420	392

1.2.2 แบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามหน่วยงานหรือองค์กรในท้องถิ่น ตามกรอบการคัดเลือกที่ได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านการเมืองและการปกครอง 3) ด้านสาธารณสุข 4) ด้านธุรกิจ การเงิน การค้าและบริการ 5) ด้านการเกษตรและสหกรณ์ 6) ด้านกีฬาและนันทนาการ 7) ด้านสังคมสงเคราะห์ 8) ด้านตำรวจ ทหาร การรักษาความปลอดภัยและมั่นคง 9) ด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยจัดสัดส่วนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากผลของการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เครื่องมือเป็นสอบถามสำหรับบุคคลทั่วไป ใช้ประเมินสภาพปัจจุบันและความคาดหวังหรือสภาพที่ควรจะเป็นที่มีต่อทักษะของเด็กมุสลิมในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบบสำรวจมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Check List) ซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ 1) แบบประเมินสภาพปัจจุบันในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 2) แบบประเมินความคาดหวังหรือสภาพที่ควรจะเป็นต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แบบประเมินความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21

แบบประเมินความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นการประเมินสภาพของทักษะในปัจจุบันและทักษะที่ควรจะเป็นหรือความคาดหวังของผู้ปกครองต่อทักษะ โดยทักษะแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับอัลกุรอาน หลักศรัทธา และหลักการปฏิบัติของมุสลิมในชีวิตประจำวัน 2) ทักษะการจัดการตนเอง หมายถึง ทักษะในการจัดการตนเองสำหรับการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน เช่น ระเบียบวินัย การจัดการเวลา การควบคุมอารมณ์ สุขภาพ เป็นต้น 3) ทักษะการคิดและการเรียนรู้ หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิด และการเรียนรู้ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ เป็นต้น 4) ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสารด้วยภาษาที่หลากหลาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น 5) ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ การใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น 6) ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในวัฒนธรรม ความเคารพในความเชื่อ หรือวัฒนธรรมที่แตกต่าง และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม

ลักษณะแบบประเมินเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” ข้อคำถามทั้งหมดมีจำนวน 34 ข้อ แบ่งเป็นทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม จำนวน 5 ข้อ ทักษะการจัดการตนเอง จำนวน 7 ข้อ ทักษะการคิดและการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 6 ข้อ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 5 ข้อ และภายหลังการหาคุณภาพเครื่องมือ พบว่า

1. แบบประเมินทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.49 - 0.70 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ .43 - .58 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.82 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.75 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

2. แบบประเมินทักษะการจัดการตนเอง มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.54 - 0.79 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.32 - 0.54 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.89 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.75 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

3. แบบประเมินทักษะการคิดและการเรียนรู้ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.59 - 0.74 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.31 - 0.59 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.85 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.67 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

4. แบบประเมินนี้ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.52 - 0.67 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.40 - 0.65 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.82 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.79 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

5. แบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.49 - 0.73 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.39 - 0.64 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.86 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.78 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

6. แบบประเมินทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.62 - 0.80 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.31 - 0.61 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาเท่ากับ 0.87 (แบบประเมินสภาพปัจจุบัน) และ 0.71 (แบบประเมินสภาพความคาดหวัง)

เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบทั้ง 5 ตัวเลือก ผู้ตอบเลือกได้ 1 คำตอบในแต่ละข้อ ถ้าตอบ “มากที่สุด” ในคำถามเชิงบวก ได้ 5 คะแนน และลดลงตามลำดับจน ถึง “น้อยที่สุด” ได้ 1 คะแนน และพิจารณาจากการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) ที่ได้มาจากการเปรียบเทียบ *คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง* ลบ *คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน*หารด้วย *คะแนนเฉลี่ยของของสภาพปัจจุบัน* โดยมีค่าดัชนีที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า เป็นเนื้อหาที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด

ตารางที่ 11 ตัวอย่างคำถามจากแบบประเมินความต้องการจำเป็นทักษะ

ประเด็นคำถาม	สภาพทักษะของเด็กมุสลิมปัจจุบัน					สภาพที่ท่าน/ผู้ปกครองคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) การอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2) การเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวัด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม รวมถึงศึกษาวิธีการสร้างข้อคำถามและเครื่องมือสำหรับการวิจัย

3.2 ระดมความคิดเห็นร่วมกับผู้ปกครองเพื่อพิจารณาตัวแปร และกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของการวิจัย

3.3 สร้างแบบประเมินตัวแปรทั้งหมด โดยใช้มาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ที่ประกอบไปด้วยข้อความเชิงบวก (มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด) โดยการสร้างข้อคำถามของแบบประเมินอยู่บนพื้นฐานที่ตรงกับบริบท และสถานการณ์ของการวิจัย

3.4 นำเครื่องมือในการวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ปรึกษาร่วม ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของเนื้อหาจากข้อคำถาม

3.5 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำแบบประเมินทั้งหมด ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจว่าเครื่องมือมีข้อคำถามเกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือไม่ ครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ ถ้าผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วมีความเห็นตรงกันว่าข้อคำถามมีความเกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับเนื้อหา ก็สรุปได้ว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แต่หากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่ไม่สอดคล้อง ต้องปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำถามมีคุณภาพมากที่สุด ดังรายนามต่อไปนี้

- ดร.อาอีดะ ยีเจ๊ะนิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส 15
- ดร.ชาร์รี่ฟท์ สือนิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1

- ดร.ฐาศุภร์ จันประเสริฐ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริศรา พึ่งโพธิ์สม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ดร.ยศวีร์ สายฟ้า คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ หากมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกข้อคำถามข้อนั้นไว้ใช้ได้ แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง หรือตัดทิ้ง (อรพินทร์ ชูชม, 2545) และจากการพิจารณาพบว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพและความคาดหวังที่มีต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน มีค่า IOC ประกอบด้วย 1) ด้านอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม มีค่า IOC = 0.84 2) ด้านการจัดการตนเอง มีค่า IOC = 0.85 3) ด้านการคิดและการเรียนรู้ มีค่า IOC = 0.80 4) ด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่า IOC = 0.83 5) ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ 6) ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่า IOC = 0.84

3.6 นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มมุสลิมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในประชากรเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงคุณภาพแบบประเมิน ดังนี้

3.6.1 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาอำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้อด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) ปรับปรุงแบบประเมิน โดยตัดข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ ข้อที่มีความกำกวม หรือข้อที่มีคนไม่ตอบจำนวนมากทิ้งไป ทำการคัดเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวมเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.30 เป็นต้นไป (อรพินทร์ ชูชม, 2545)

3.6.2 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha coefficient)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามโดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการขออนุญาตเก็บข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 ขอนหนังสือแนะนำตัว และจดหมายขออนุญาต เพื่อแสดงฐานะของผู้วิจัยต่อหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพแต่ละด้าน และทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามไปยังหน่วยงานที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากหน่วยงานแต่ละแห่งแล้ว ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้ประสานงานในแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งชี้แจงวิธีการเก็บข้อมูลทั้งทางวาจา และเป็นลายลักษณ์อักษร

4.3 ติดตามผลการเก็บข้อมูลกับผู้ประสานงานแต่ละแห่งจนได้ข้อมูลครบตามที่กำหนด และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบของแบบประเมินแต่ละชุด และคัดเลือกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์

5.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินแต่ละแบบประเมิน โดยทำการลงรหัสข้อมูล และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม SPSS

5.3 นำคะแนนที่ได้จากการลงรหัสไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5.4 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index- PNI) ซึ่งเป็นการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) ที่ได้มาจากผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง ลบ คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ทหารด้วย คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตอนที่ 2 จึงทำให้ทราบถึงลำดับความต้องการจำเป็นที่สำคัญว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทักษะใดควรได้รับการพัฒนามากที่สุด ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยตอนที่ 2 มาเป็นกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าทักษะใดควรได้รับการพัฒนาอย่างไรบ้าง ซึ่งนำมาสู่การวิจัยตอนที่ 3

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participated action research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทั่วไปมีหลักการ ดังนี้ (McIntyre, 2007) 1) กระบวนการที่มีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลประโยชน์ทุกภาคส่วนใน

การศึกษาประเด็นหรือปัญหา 2) การดำเนินการที่เกิดขึ้นจากความปรารถนาของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วม โดยมุ่งหวังในการเข้าใจปรากฏการณ์ ประเด็นที่สนใจที่ได้จากกระบวนการในการศึกษาและวิจัย 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสำหรับการค้นหา และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 4) การสร้างพันธมิตรระหว่างนักวิจัยและผู้เข้าร่วมทุกฝ่ายในการวางแผน การปฏิบัติและการสะท้อนกลับสำหรับทุกขั้นตอนในกระบวนการของการวิจัย

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาของผู้ปกครองซึ่งเป็นกระบวนการโดยผู้วิจัย และผู้ปกครองร่วมมือกันในการออกแบบและปฏิบัติในทุกๆ กระบวนการการวิจัย สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ระดับการมีส่วนร่วมนั้นนักวิจัยและผู้ปกครองมีบทบาทในการเป็นผู้วิจัยร่วมกัน (Researcher and families as co-researchers) (Turnbull, Friesen, & Ramirez, 1998) รายละเอียดของวิธีการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมุสลิมในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับบุตรตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิเคราะห์จากการปฏิบัติของผู้ปกครองกรณีศึกษา ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยผู้เข้าร่วมเป็นผู้ปกครองมุสลิม จำนวน 51 คน จากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การคัดเลือกผู้ปกครองให้ความสำคัญกับผู้ปกครองที่มีความแตกต่างทั้งในด้านอาชีพ โดยกรณีศึกษาพิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและลักษณะของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแต่ละผู้ปกครองจะมีระดับการมีส่วนร่วมต่างกันไปขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ปกครอง ดังนั้นเพื่อให้ผลของการศึกษาเป็นการสะท้อนจากกรณีศึกษาที่หลากหลายผู้วิจัยคัดเลือกผู้ปกครองที่มีลักษณะ คือ 1) ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยต่างกัน คือ ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาดอนต้น (อายุระหว่าง 7-9 ปี) ประถมศึกษาตอนปลาย (อายุระหว่าง 10-12 ปี) และมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 13-15 ปี) เนื่องจากเด็กแต่ละช่วงวัยผู้ปกครองมีส่วนร่วมแตกต่างกัน 2) ผู้ปกครองที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะของการเลี้ยงดูกับสาขาอาชีพมีแนวทางการมีส่วนร่วมต่างกัน ดังนั้นผู้เข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 12 ผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจำแนกรายจังหวัด

วัยของบุตร	จำนวนผู้ปกครอง (คน)			รวม
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	
1. ประถมศึกษาตอนต้น	10	8	5	24
2. ประถมศึกษาตอนปลาย	6	6	5	14
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	5	3	3	13
รวม	21	17	13	51

2. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

การคัดเลือกผู้ปกครองใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ปกครองจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 โรงเรียน (ยะลา 3 โรงเรียนปัตตานี 2 โรงเรียน และนราธิวาส 2 โรงเรียน) การคัดเลือกผู้ปกครองผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับการคัดเลือกผู้ปกครองที่มีความเหมาะสม ดังนี้ 1) เป็นผู้ปกครองที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนโดยมาร่วมอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนการเรียนรู้อะไรของนักเรียนทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีจิตอาสาในการเข้าร่วมกับกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นต้น 2) เป็นผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดโดยกำเนิด 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ การเสวนากลุ่มและสามารถเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง 4) ผู้ปกครองอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วยผู้ปกครองและบุตรโดยต้องอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 5) สามารถให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย

วิธีการคัดเลือกผู้ปกครองเพื่อเข้าร่วมในการศึกษามีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำเกณฑ์การคัดเลือกผู้ปกครองตามที่ได้กำหนด ให้โรงเรียนพิจารณา และคัดเลือกผู้ปกครอง โดยให้เสนอผู้ปกครองจำนวน โรงเรียนละ 5-6 ครอบครัว 2) ผู้วิจัยร่วมกับโรงเรียนพิจารณาผู้ปกครองอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ครูได้คัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ปกครองที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัย 3) ผู้วิจัยติดต่อผู้ปกครองเพื่อพูดคุยและอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยรวมถึงการสอบถามความพร้อมและความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยทุกคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 ส่วนประกอบด้วย

3.1 แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย บันทึกภาคสนามเป็นการบันทึกในสิ่งที่ผู้วิจัยได้สังเกตจากสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยมีการบรรยายรายละเอียด วันที่ บรรยากาศ สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ และการบันทึกเกี่ยวกับบุคคลว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยผู้วิจัยบันทึกทั้งในลักษณะของการตีความและไม่ตีความสถานการณ์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2557) ผู้วิจัยทำการบันทึกให้เร็วที่สุดและใช้อุปกรณ์ช่วยในการบันทึก ประกอบด้วยกล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง

3.2 ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ของบุตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้าน ด้านการร่วมมือกับโรงเรียน ด้านการร่วมมือกับชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และ 2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาได้นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังรายนามต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
2. ดร.อาอีตะ ยีเจะนิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 15 จังหวัดนราธิวาส
3. นายแพทย์หมัดมุซูลัม เปาะจี โรงพยาบาลจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

สำหรับประเด็นคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่ผู้เข้าร่วมจำนวน 3 ท่าน ก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อตรวจสอบว่าประเด็นคำถามสามารถสื่อความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงข้อมูลจากผู้ปกครองได้หรือไม่ โดยจากการทดลองใช้ประเด็นคำถามกับผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองสามารถเข้าใจในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและสามารถให้ข้อมูลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการในการค้นหา (Exploration) การปฏิบัติ (Action) และการสะท้อนกลับ (Reflection) (McIntyre, 2007) โดยการดำเนินการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระบวนการ สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดขั้นตอน และวิธีการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ คินดอน และคณะ (Kindon et al., 2007) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจร่วมกัน

เป็นการประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ผู้วิจัยและทีมงานเข้าสู่สนามโดยการประชุมร่วมกับผู้ปกครอง จำนวน 51 คน โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 สถานที่ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการแนะนำตนเองของผู้เข้าร่วม การแสดงความรู้สึก และความคาดหวังจากการเข้าร่วม ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักในประเด็นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร การเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น และร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อกำหนดขอบเขตความร่วมมือและเวลาในการดำเนินการเบื้องต้น และผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม

ระยะที่ 2 การวางแผนและการออกแบบการวิจัย

เป็นการประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 2 1 ผู้วิจัยและทีมงานเข้าสู่สนามโดยการประชุมร่วมกับผู้ปกครอง จำนวน 51 คน โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 สถานที่ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในระยะนี้การประชุมมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมร่วมกันกำหนดข้อตกลง และบทบาทในการดำเนินการวิจัย และเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น โดยมีการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วมเพื่อสร้างให้ผู้เข้าร่วมทุกคนเข้าใจกระบวนการในการวิจัย ผู้วิจัยปรึกษารื้อหรือกับผู้ปกครองในประเด็นข้อตกลง และบทบาทในการดำเนินการวิจัยร่วม กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ การกำหนดรูปแบบ และกำหนดการในการประชุม กำหนดกลไกในการขับเคลื่อนโครงการ โครงสร้างการดำเนินการ และการประสานงานการพิจารณาสภาพ และการฉายภาพความคาดหวังในอนาคต การประชุมให้ความสำคัญต่อการแสดงความเห็นของผู้ปกครองเป็นสำคัญ โดยผู้ปกครองสามารถกำหนดแนวทางและกิจกรรมตามความต้องการของผู้ปกครองทุกประการโดยผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยและอำนวยความสะดวก และผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม

ระยะที่ 3 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนของการนำสิ่งที่ได้ร่วมกันวางแผนจากระยะที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ การดำเนินการมีระยะเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือน มีนาคม - พฤษภาคม พ.ศ. 2558 โดยผู้เข้าร่วมทำหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินการตามกระบวนการวิจัย และระหว่างปฏิบัติการได้มีการสนับสนุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่องและการนิเทศ ติดตามจากผู้วิจัย

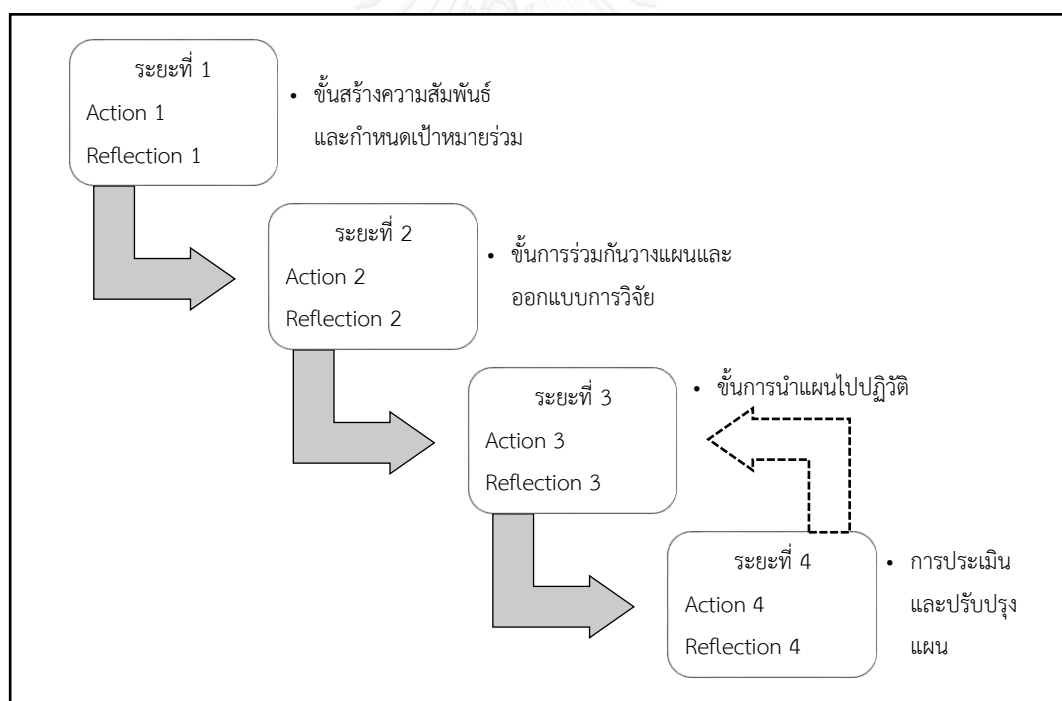
ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงแผนการปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนของการประชุมเพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการประชุมเพื่อประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาแผนการปฏิบัติ การร่วมพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติม และนำแผนที่ได้ปรับปรุงไป

ปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่แบ่งออกเป็นจังหวัด ดังนี้

1. จังหวัดยะลา ประชุมผู้ปกครองเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2558
2. จังหวัดปัตตานี ประชุมผู้ปกครองเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2558
3. จังหวัดนราธิวาส ประชุมผู้ปกครองเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2558

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และแบบบันทึกภาคสนาม และจากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 นี้ได้นำไปสู่การดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 อีกครั้งเพื่อให้ผู้ปกครองนำผลจากการพัฒนาในขั้นตอนนี้ไปปฏิบัติ การดำเนินการหลังจากขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 1 เดือน และได้มีการประชุมครั้งสุดท้าย โดยการประชุมจัดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เพื่อสรุปผลของการปฏิบัติ โดยทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์และสรุปผลจากการปฏิบัติ และนำเสนอร่างแนวทางสำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของคินดอน และคินณะ (2007)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามหลักการวิเคราะห์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2557)

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลในขณะที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กันไป สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในงานวิจัยตอนที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทั้งภายใน (Internal validity) และการตรวจสอบภายนอก (External validity) การตรวจสอบภายในเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอและครอบคลุมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ และมีการนำเสนอวิธีการขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ (ชาย โพธิ์สิตา, 2548) ส่วนการตรวจสอบภายนอกใช้วิธีการตรวจสอบโดยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง (Member Checks) ซึ่งเป็นวิธีการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ให้ผู้ปกครองที่ร่วมในการวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แสดงข้อคิดเห็น การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ และข้อสรุปเพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเหมาะสมและตรงประเด็นคำถามการวิจัยหรือไม่อย่างไร

2. การตรวจสอบแบบสามเส้าจากหลากหลายแหล่ง (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ การใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน หรือตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มา จากผู้ให้ข้อมูลหลายคน เพื่อตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ผลสรุปไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

5. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในครอบครัวในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และมีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน และชุมชน ซึ่งข้อมูลบางส่วนอาจส่งผลกระทบต่อโรงเรียนและชุมชนที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมที่ผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือ และอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลได้ ผู้วิจัยจะมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เช่น ชื่อ และนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล โดยก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ รวมถึงแจ้งการพิทักษ์

สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกทุกครั้ง แต่จะไม่มี การลงนามชื่อเพื่อแสดงความยินยอมในการให้ข้อมูลเนื่องจากข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับเพื่อการวิจัยเท่านั้น และเพื่อสร้างความสะดวกใจในการให้ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ข้อค้นพบที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในตอนต้นที่ 3 มาดำเนินการในรูปแบบการสัมภาษณ์ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการวิจัยตอนที่ 4 ต่อไป

ตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นแนวทางของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฉบับร่าง) และนำแนวทางที่สร้างขึ้นมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อสรุปที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นการแสวงหาความรู้ความจริงทางสังคม ที่จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการนำมาศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ครอบครัวยุคใหม่ และเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาและสังคมมุสลิมที่ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาทและผลงานวิชาการ หรืองานวิจัย หรือการอบรม หรือกิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น มาอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 10 ปี จากเกณฑ์ข้างต้นผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 1 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุวัจน์ สองเมือง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษา 1 ท่าน คือ ดร.มูฮัมหมัดรุษานี บากา ผู้อำนวยการอิสลาม ศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 12
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัวมุสลิม 1 ท่าน นายแพทย์อหมัดมุซูลิม เปาะจี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจะนะ จังหวัดนราธิวาส
4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและสตรี 1 ท่าน คือ ผศ. ซอลีฮะห์ หะยีสะมะแอ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สภาความร่วมมือองค์กรสตรีมุสลิมเพื่อสันติภาพ (สอส)
5. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาบูรณาการอิสลาม 1 ท่าน คือ อาจารย์ชากีรีน สุมาลี ผู้ประเมินการศึกษาภายนอกและนักวิชาการอิสระ

นอกจากผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้นผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ครู ผู้บริการโรงเรียน ผู้นำชุมชน และเยาวชน เพื่อพิจารณาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำนวน 7 ท่าน ดังนี้

1. นายอับดุลเลาะ เซ็ง ผู้แทนผู้ปกครอง
2. นายฮัมดี คอแดะ ผู้แทนผู้ปกครอง
3. นายสุกรี สาและ ผู้อำนวยการโรงเรียนดาร์ลุโลมนิบงบารู จังหวัดยะลา
4. นายบรูฮัน พานามิ ครูโรงเรียนอาลาวิยะห์วิทยา จังหวัดยะลา
5. นายซอลาฮุดดีน จารู รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตานะปูเต๊ะ
6. ผู้แทนเยาวชน จำนวน 2 ท่าน

2. การดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาระยะนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดปัญหาการวิจัย หรือประเด็นที่ต้องการศึกษารวบรวมข้อมูล รวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เหมาะสม ซึ่งในการวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยต้องการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และออกแบบประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ครอบครัว และเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้ให้ข้อมูลหลักจากการวิจัยระยะที่ 3 เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 3 เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีประสบการณ์โดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทุกท่านที่ให้การสัมภาษณ์และให้ความคิดเห็น มีความสำคัญและมีความเท่าเทียมกัน

3. คัดเลือกผู้ให้การสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงรายละเอียดของงานวิจัย และรูปแบบในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม และสามารถชี้แจงรายละเอียดของงานวิจัยให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้อย่างดี

4. ผู้วิจัยสร้างประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ร่างเป็นแนวทางสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิม แล้วจึงนำมาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านให้ความเห็นเพื่อให้แนวทางที่นำเสนอมีความสมบูรณ์และเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้มากที่สุด

5. ผู้วิจัยมีการติดต่อล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน และทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านได้รับทราบ รวมทั้งทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยนำแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทำความเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการให้การสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ตามกำหนดวันและเวลาที่ได้ตกลงกันไว้

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยรายละเอียดของการสัมภาษณ์ได้เน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็น(ร่าง) แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นไว้สำหรับการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหัวข้อ/ชื่อเรื่องของแนวทางที่นำเสนอ
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
- ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำแนวทางการมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับชุมชนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
- ท่านคิดว่าควรมีประเด็นใดเพิ่มเติมที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือข้างต้นได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความชัดเจนและคุณภาพของประเด็นคำถาม เช่น ภาษา เนื้อหา การสื่อความหมาย เป็นต้น ในกระบวนการสนทนากลุ่ม ดังรายนามต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2. ดร.อาอีตะ ยีเจนิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 15 จังหวัดนราธิวาส

3. นายแพทย์อหมัดมุซูลิม เปาะจี โรงพยาบาลจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

และก่อนการนำไปใช้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่ผู้เข้าร่วมจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบว่าประเด็นคำถามสามารถสื่อความเข้าใจและสามารถเข้าถึงข้อมูลจากผู้ปกครองได้หรือไม่ โดยจากการทดลองใช้ประเด็นคำถามกับผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองสามารถเข้าใจในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและสามารถให้ข้อมูลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ครู เยาวชน และผู้นำชุมชน ในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด โดยการนำความคิดเห็นที่ได้รับการเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมในแนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างไว้ให้ครบทุกประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอ ที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลภายใน (Internal validity) โดยการพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอและครอบคลุมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ และมีการนำเสนอวิธีการ ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ (ชาย โปธิสิตา, 2548) และการตรวจสอบภายนอก (External validity) โดยใช้วิธีการตรวจสอบโดยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง (Member Checks) ซึ่งเป็นวิธีการนำข้อมูลที่ได้จากกรณีศึกษาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้อง และการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงข้อคิดเห็น การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ และข้อสรุปเพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเหมาะสม และตรงประเด็นคำถามการวิจัยหรือไม่อย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเด็กมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 4) การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 ผลการวิเคราะห์กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 จากบริบทสากล

การวิเคราะห์ทักษะจากบริบทสังคมโดยรวมซึ่งเป็นการนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนิยามทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ผู้วิจัยได้คัดเลือกโครงการการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) หรือ ATC21S เป็นกรอบหลักในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจาก ATC21S เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลและได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ทักษะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 โดยการมีส่วนร่วมจากหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยในอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลายในการพิจารณาทักษะให้มีความสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริงในบริบทสังคมทั่วไป ซึ่งสามารถสะท้อนภาพทักษะในสังคมโดยรวมได้ ATC21S เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับความร่วมมือจากหลายประเทศทั่วโลกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีนักวิจัยเข้าร่วมโครงการมากกว่า 250 คน จากองค์กร และสถาบันต่าง ๆ มากกว่า 60 สถาบันทั่วโลก โดยมีประเทศผู้ร่วมก่อตั้งจำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีประเทศคอซตาริกา เนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อการศึกษา และเข้าใจผลของภาษา และวัฒนธรรมที่จะมีผลต่อการประเมิน และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยสำนักงานโครงการตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) ประเทศออสเตรเลีย

จากการศึกษากรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S พบว่าทักษะที่ได้นำเสนอครอบคลุมทักษะหลายด้านที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการการศึกษาในบทความการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามองค์กรที่ได้ทำการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังมีอีกหลายองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติเช่นเดียวกัน เช่น หุ้นส่วนเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century) ประเทศสหรัฐอเมริกา โครงการการนิยามและการคัดเลือกสมรรถนะ (Definition and Selection of Competencies) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น รวมถึงองค์กรเอกชนอีกหลายแห่งที่ศึกษาประเด็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามบริบทของแต่ละสังคมประเทศ ซึ่งพบว่าในภาพรวมแล้วมีการวิเคราะห์ทักษะที่ไม่แตกต่างกันมาก เพียงแต่ละองค์กรอาจมีจุดเน้นหรือรายละเอียดของทักษะในบางทักษะเท่านั้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบทักษะของ ATC21S แบ่งออกเป็น 10 ด้าน และจัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มทักษะ ดังนี้ 1) แนวทางการคิด (Way thinking) ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การเรียนรู้เพื่อเรียนและการตระหนักรู้ 2) แนวทางการทำงาน (Way of Working) ประกอบด้วย การสื่อสาร ความร่วมมือ หรือการทำงานเป็นทีม 3) การใช้เครื่องมือในการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศและ 4) การใช้ชีวิตในสังคมโลก (Living in the world) ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโลก ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ การรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงความตระหนักในด้านวัฒนธรรม

<p style="text-align: center;">แนวทางการคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> • คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม • คิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ปัญหา และตัดสินใจ • การเรียนรู้ 	<p style="text-align: center;">แนวทางการทำงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> • การสื่อสาร • การทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานเป็นทีม
<p style="text-align: center;">การใช้ชีวิตในสังคมโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและโลก • ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ • ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และทักษะวัฒนธรรม 	<p style="text-align: center;">การใช้เครื่องมือในการทำงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความรู้ด้านสารสนเทศ • การรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ

ภาพที่ 14 กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S

ที่มา: Binkley et al. (2012b)

1.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 11

การพัฒนาประเทศไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีวิสัยทัศน์คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งการพัฒนามีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ใช้หลักบริหารประเทศด้วยความสมดุลหรือทางสายกลาง โดยเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมือง เตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

นอกจากนี้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ 2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ทิศทางการเติบโตในรูปแบบใหม่ 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสำหรับการวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาฉบับนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนเป็นหลัก ซึ่งแผนฉบับนี้มีจุดเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในประเด็นการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวและชุมชนสู่สังคมที่มีคุณภาพ สามารถจัดการความเสี่ยงและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวมและเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ 2) การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่

สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน จากการวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางการคิด ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจรรณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และการเรียนรู้ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ระบุถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจรรณญาณ และการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังข้อความที่ได้ระบุ ดังนี้

“มุ่งพัฒนาคนไทยให้มี ศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ควบคู่กับการเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา และแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชนยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนลุ่มสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน (ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป/หน้า 15)

“...ยึดหลักการปฏิบัติตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...” “...ยึดหลักความพอเพียง ที่มีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจ ของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก...” “...การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย...” (แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ/หน้า 19)

“พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย...” (วิสัยทัศน์และพันธกิจ แผนพัฒนาฯ/21)

“การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการลงทุนทางปัญญา เชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนลุ่มสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 45)

“...ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“สนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัย ผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรม...” “...การสร้างสรรค่นวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์...” “... การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 47)

“เสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น... (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 48)

“สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชนประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 48)

2. แนวทางการทำงาน ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร และความร่วมมือหรือการทำงานเป็นทีม โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ระบุถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมไทยให้สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกันอย่างมีคุณภาพ โดยสอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังข้อความที่ได้ระบุ ดังนี้

“...แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนักการศึกษารุ่นใหม่อย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“...สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกย่องทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนักการศึกษารุ่นใหม่อย่างยั่งยืน/หน้า 47)

“...ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชนประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนักการศึกษารุ่นใหม่อย่างยั่งยืน/หน้า 48)

3. การใช้เครื่องมือในการทำงาน ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ระบุถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีการสื่อสารในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย รวมถึงการใช้เพื่อการเรียนรู้และประกอบอาชีพ โดยสอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังข้อความที่ได้ระบุ ดังนี้

“สนับสนุนการใช้สื่อเพื่อสังคมทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น และสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นพลังหนุนเสริมในการพัฒนา โดยเป็นช่องทางเข้าถึงผู้คนทุกภาคส่วนของสังคม ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและแหล่งอื่นที่ถูกต้อง เป็นธรรม และสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นช่องทางในการ เสริมสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่ดีงาม โดยมีกระบวนการสร้างความเข้าใจในการกลั่นกรองความน่าเชื่อถือของข่าวสาร พร้อมกับการส่งเสริมการยึดมั่นในจรรยาบรรณของสื่อในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสังคม...” (ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม/หน้า 38)

“...การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสารต่อสังคมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนักการศึกษารุ่นใหม่อย่างยั่งยืน/หน้า 48)

4. การใช้ชีวิตในสังคมโลก ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโลก ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ การรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และความตระหนักในด้านวัฒนธรรม โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้สามารถใช้ชีวิต

ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เท่าทันกระแสสังคมทั้งท้องถิ่นและสังคมโลก ด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่าง และทักษะการทำงานที่สามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยสอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังข้อความที่ได้ระบุ ดังนี้

“มุ่งพัฒนาคนไทยให้มี ศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น (ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป/หน้า 15)

“...ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก...” “...พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ/หน้า 19)

“พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย...” (วิสัยทัศน์และพันธกิจ แผนพัฒนาฯ/21)

“...มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ/หน้า 23)

“...ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนในทุกภาคส่วนให้มีทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ/ หน้า 24)

“สร้างค่านิยมใหม่ที่ยอมรับร่วมกันบนฐานของความไว้วางใจและเกื้อกูลกันในสังคม” “...ปลูกฝังกระบวนการคิดในการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยอมรับข้อจำกัดความแตกต่างของอัตลักษณ์ในพื้นที่ และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์...” (ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม/หน้า 37)

“คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 53)

“...แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์...”
(ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการ ควบคุม ดูแลอารมณ์ ได้อย่างเหมาะสม...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“...การสร้างแรงจูงใจ ปลุกฝังค่านิยมในการเรียนสายอาชีพและการประกอบอาชีพ อิศระการยกระดับคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ..” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 47)

“สร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ตระหนักถึงการเคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน การสร้างค่านิยมให้มีพฤติกรรมการผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงาน มีการเรียนรู้ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมน่าอยู่” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 48)

“สร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 50)

5. **ทักษะอื่นตามจุดเน้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11** ประกอบด้วย การมีคุณธรรม จริยธรรม ความพอเพียงและพอประมาณ ทักษะสุขภาพวะ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ยึดหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาติ ดังนั้นทักษะสำคัญที่เห็นได้จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ การสร้างคนไทยให้มีความพอเพียง มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีในการใช้ชีวิต นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อสุขภาพของคนไทย ซึ่งคนไทยต้องมีทักษะสุขภาพเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง โดยสอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังข้อความที่ได้ระบุ ดังนี้

“มุ่งพัฒนาคนไทยให้มี มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น...(ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป/หน้า 15)

“...ยึดหลักความพอเพียง ที่มีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ...” การเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน“คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิต...” (แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ/หน้า 19)

“พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย...” (วิสัยทัศน์และพันธกิจ แผนพัฒนาฯ/21)

“คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาพที่ดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น” (วัตถุประสงค์และเป้าหมาย/หน้า 22)

“...ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ/หน้า 23)

“เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการ ควบคุม ดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจในหลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และ การใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 46)

“...การปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ควบคู่กับการพัฒนาคน ด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่าง...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 48)

“...ความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน การลดปัจจัยเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพที่มีผลต่อสุขภาพ...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 48)

“พื้นที่วัฒนธรรมที่ดีและนำคุณค่าอันดีงามของครอบครัวไทย อาทิ ความเอื้ออาทรและการเป็นเครือญาติมาใช้ในวิถีชีวิต ควบคู่กับการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ...” (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน/หน้า 50)

จากการศึกษาพบว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างเด่นชัด และครอบคลุมทักษะหลายด้านที่สอดคล้องกับกรอบทักษะสากล เพื่อให้เห็นความสอดคล้องระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 กับ กรอบทักษะของ ATC21S สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
1. การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	พัฒนานวัตกรรมที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต	การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
2. การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และแก้ปัญหา	การคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
3. การเรียนรู้	การมีสติปัญญาที่รอบรู้ มีการสั่งสมทุนทางปัญญา การเรียนรู้ในห้องเรียน และการเรียนรู้ นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน ตั้งแต่วัยเด็ก	การเรียนรู้เพื่อเรียนและการตระหนักรู้
4. การสื่อสาร	การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน และสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย	ทักษะการสื่อสาร

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
5. การทำงานเป็นทีม	การรับฟังความเห็นของผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการควบคุม ดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	ความร่วมมือหรือการทำงานเป็นทีม
7. ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	การใช้สื่อเพื่อสังคมทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น และสังคมออนไลน์เพื่อเป็นพลังหนุนเสริมในการพัฒนา การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและแหล่งอื่นที่ถูกต้องเป็นธรรม และสร้างสรรค์	ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ
8. ความเป็นพลเมือง	รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น	ความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโลก
9. ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ	มีความเพียร ระเบียบวินัย และทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต มีความพร้อมทั้งกาย ใจ และสติปัญญา สามารถพึ่งตนเอง พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง	ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ
10. การรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และความตระหนักในด้านวัฒนธรรม	ตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย มีความไวเนื้อเชื่อใจ และเกื้อกูลกันในสังคม เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยอมรับอัตลักษณ์ในพื้นที่ และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	การรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และความตระหนักในด้านวัฒนธรรม
11. คุณธรรมและจริยธรรม	มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม	ทักษะคุณธรรมและจริยธรรม
12. ความพอเพียงและพอประมาณ	ยึดหลักความพอเพียงและความพอประมาณ	ทักษะพอเพียง

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
13. สุขภาวะและ โภชนาการ	มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม มีทักษะในการ ดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน ใน หลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และการ ใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ	ทักษะ สุขภาวะ และ โภชนาการ

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ประกอบด้วย 13 กลุ่มทักษะหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่สอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S ซึ่งมี 10 ทักษะ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 2) การคิดวิเคราะห์ วิจัยญาณและแก้ปัญหา 3) การเรียนรู้ 4) การสื่อสาร 5) การทำงานเป็นทีม 6) ความรู้ด้านสารสนเทศ 7) ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ 8) ความเป็นพลเมือง 9) ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ 10) การรู้รับผิดชอบตนเองและสังคม และความตระหนักในด้านวัฒนธรรม และกลุ่มทักษะเพิ่มเติมตามจุดเน้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งมี 3 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะคุณธรรมและจริยธรรม 2) ทักษะความพอเพียงและพอประมาณ 3) ทักษะสุขภาวะและโภชนาการ

ภาพที่ 15 ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

1.3 ผลการวิเคราะห์ทักษะจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสนทนากลุ่มมีเป้าหมายหลักเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน และอนาคต ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ปกครองทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1.3.1 ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น

1.3.1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับประถมศึกษาตอนต้น มีเข้าร่วม 8 คน (ชาย 3 คน หญิง 5 คน) ประกอบด้วย อาชีพครู จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน บุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 2 คน และรับราชการ จำนวน 1 คน แม่บ้าน จำนวน 2 คน โดยเป็นตัวแทนจากจังหวัดยะลา 4 คน จังหวัดปัตตานี 2 คน และจังหวัดนราธิวาส 2 คน จากจำนวนผู้เข้าร่วม 8 คน มีบุตร 1 คน จำนวน 2 คน มีบุตร 2 คน จำนวน 2 คน มีบุตร 3 คน จำนวน 3 คน และบุตร 4 คน จำนวน 1 คน และผู้เข้าร่วมจบการศึกษาระดับปริญญาตรี 6 คน และจบระดับปริญญาโท 2 คน

1.3.1.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน และอนาคต

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมวัยประถมศึกษา เพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การใช้ภาษา เช่น ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ เป็นต้น ผู้ปกครองยังให้ความสำคัญในด้านการมีทักษะทางสังคม โดยเฉพาะกับพ่อแม่ หรือสมาชิกในครอบครัว เช่น การเชื่อฟังพ่อแม่ ระเบียบวินัย การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ปกครองต้องการให้เด็กมีทักษะการคิดที่ดี สามารถคิดวิเคราะห์ และแยกแยะระหว่างสิ่งที่ดีกับสิ่งที่ไม่ดีตามศักยภาพของช่วงวัย เช่น การเลือกบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ การเลือกดูรายการทีวีที่มีประโยชน์ เป็นต้น และส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดี มีความรัก และนิสัยที่ร่าเริงแจ่มใส อีกประเด็นหนึ่งผู้ปกครองมุสลิมได้เน้นย้ำให้เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนา คือ การปลูกฝังทักษะสำคัญทางความเชื่อ ความศรัทธา หรือศาสนา เช่น การฝึกฝนในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ การละหมาด การอ่านบทสวดในศาสนา การอ่านและท่องจำอัลกุรอานได้ในระดับที่เหมาะสมกับช่วงวัย เป็นต้น โดยรายละเอียดทักษะที่ผู้ปกครองเห็นว่ามีความจำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. การใช้ภาษาที่หลากหลาย

สำหรับเด็กในวัยที่มีช่วงอายุระหว่าง 7-9 ปี หรือระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กสามารถใช้ภาษาได้หลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ และโอกาสในการประกอบอาชีพในอนาคต โดยผู้ปกครองส่วนมากให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาไทย และจีน ตามลำดับ นอกจากนี้ได้เน้นย้ำในเรื่องการสื่อสารของเด็กที่นุ่มนวล สุภาพ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยให้ความรู้สึกถึงความรัก และความห่วงใยในการสื่อสารระหว่างกัน ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“เห็นด้วยกับภาษาอังกฤษ ถ้าจะให้เด็กแข่งกับคนอื่น ๆ ได้ในอนาคตก็ต้องให้เขาเก่งภาษาอังกฤษ” [G1M6 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ต้องการให้เขาสามารถพูดภาษาอังกฤษให้เก่ง และภาษาอาหรับ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ทั่วโลก ส่วนภาษาอาหรับนั้นเป็นภาษาอัลกุรอานที่มุสลิมต้องศึกษา และเข้าใจ ยิ่งเขาได้ภาษามากเขาก็มีโอกาสมากที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ก๊ะ (พี่) คิดว่าภาษาอังกฤษสำคัญเวลาจะไปเรียนต่อหรือชิงทุนไปต่างประเทศ เห็นหลายคนเก่งภาษาอังกฤษแล้วเขาไปได้ไกลมาก เพื่อนกะเองก็หลายคนเลย” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ส่วนตัวแล้วต้องการให้เด็กมุสลิมเก่งภาษาอาหรับก่อน และภาษาอังกฤษ สองภาษานี้สำคัญ ภาษามลายูก็สำคัญนะ ตอนนี้เด็กคุยมลายูไม่ค่อยได้แล้ว เสียหายมาก ยิ่งเข้าอาเซียนด้วยยิ่งสำคัญ ส่วนภาษาไทยเด็กทุกคนมีโอกาสพูดอยู่แล้ว และอีกภาษาที่ผมเห็นว่าจำเป็นมากคือภาษาจีนในอนาคตภาษานี้น่าจะแข่งภาษาอื่น ๆ” [G1F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“สื่อสารต้องให้อ่อนโยน สุภาพ น้อยนะ เด็กสมัยนี้เวลาคุยกับผู้ใหญ่หรือพวกเขาตัวเองเสียงดังไม่ค่อยเคารพผู้ใหญ่ ทักษะการพูดคุยตรงนี้อาจให้ลูก ๆ ได้ฝึกตั้งแต่เด็ก เพราะไม่งั้นแล้วโตขึ้นเขาจะติดนิสัยการพูดแบบนี้ไปตลอด” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

2. การทำงานร่วมกับผู้อื่น

การทำงานร่วมกับผู้อื่นตามความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมสำหรับเด็กในวัยประถมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก โดยเฉพาะการมีจิตอาสา หรือสมัครใจช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน เช่น การทำความสะอาดบ้าน การช่วยพ่อกับแม่ดูแลน้อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้ต้องการให้เด็กมีทักษะในการแบ่งปัน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อต้องเล่นร่วมกับเพื่อน หรือญาติ ดังตัวอย่างผู้ปกครองได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อยากเห็นเด็กมุสลิมมีจิตอาสาที่จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ให้เขาได้ฝึกทำงานกับพ่อแม่ก่อน ที่บ้านเราก็จะแบ่งหน้าที่กันทำงานอยู่แล้ว แม่จะให้เขาช่วยงานบ้านบ่อย ๆ เราไม่ได้เจาะจงให้เขาฝึกการทำงานเป็นทีม แต่อย่างน้อยเขามีความรู้สึกมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านร่วมกับคนในครอบครัว” [G1F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ถ้าเล่นกับพี่หรือน้องไม่อยากให้เขาทะเลาะกัน อยากให้เขาแบ่งปันกันคือ การเล่นหรือการแบ่งปันกันของเด็กก็เป็นการฝึกให้เขาเล่นเป็นทีม โตขึ้นเขาเป็นคนที่ทำงานกับคนอื่นได้” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ที่บ้านก็ฝึกเขาเหมือนกันให้ช่วยงานพ่อแม่ทำความสะอาดบ้าน ก็ให้เขาฝึกทำงานกับที่บ้านก่อน” [G1M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ให้เขามีทักษะในการรับฟังคนอื่น เวลาเล่นต้องไม่เอาแต่ใจตัวเอง แบ่งปันกับเพื่อน ๆ เวลาเล่น” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทักษะการทำงานเป็นทีมของเด็กสำคัญ เพราะปัจจุบันเราต้องทำงานแบบร่วมมือกัน อยากให้เด็กมุสลิมมีทักษะนี้เพราะสำคัญ โดยเฉพาะตอนเขาไปทำงานในอนาคต อิสลามก็สอนเรื่องการทำงานเป็นทีม ความเป็นญามาอะฮ์ (กลุ่มหรือทีม)” [G1F3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

3. ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ผู้ปกครองต้องการสำหรับบุตรวัยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นนั้น เน้นในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้เคียง เช่น สมาชิกในครอบครัว ครู และเพื่อนที่โรงเรียน เป็นต้น ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟังพ่อแม่ และครูที่โรงเรียน การทักทาย หรือมีอัธยาศัยดี สามารถพูดคุยกับผู้อื่นได้โดยไม่เงินอาย และไม่แสดงกิริยาที่ก้าวร้าวเมื่อพูดคุยหรือเล่นกับเพื่อน ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“สำหรับกะ (พี) แล้ว เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ก่อนเป็นลำดับแรก การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเขาจะต้องเคารพผู้ใหญ่ ที่โรงเรียนก็ต้องเชื่อฟังครู และที่อื่น ๆ กับญาติพี่น้องก็เช่นกัน” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทำอย่างไรให้เขาเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ มีอัยยาศยดี กล้าที่จะพูดคุย ทักทายคนอื่นก่อน หรือการให้สลามก่อน นี่ถือว่าการเริ่มการสร้างความสัมพันธ์ในอิสลาม” [G1F3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กไม่ควรแสดงกริยาที่ก้าวร้าว เวลาพูดคุยกับคนอื่น เด็กหลายคนที่สังเกตเวลาพูดคุยแล้วไม่ค่อยน่ารักเท่าไรเลย บางคนอาจเป็นเพราะพ่อแม่ตามใจด้วยหรือปล่าว ไม่แนใจ” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

4. การคิดวิเคราะห์ การคิดคำนวณ และการตัดสินใจที่เหมาะสมกับช่วงวัย

ผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการคิดสำหรับเด็กในวัยประถม โดยเน้นในเรื่องการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับช่วงวัย การคิดคำนวณพื้นฐาน และการตัดสินใจโดยเฉพาะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน โดยสามารถจำแนกสิ่งที่ควรปฏิบัติกับไม่ควรปฏิบัติ หรือสิ่งที่ดีต่อตนเอง หรือผู้อื่น หรืออาจส่งผลเสียต่อตนเอง หรือผู้อื่นจากการปฏิบัติของตน เช่น สามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นอันตราย หรือปลอดภัยในการเล่น สามารถจำแนกอาหารที่จะรับประทานว่าการเลือกบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ การเลือกรายการทีวีที่มีประโยชน์ เป็นต้น รวมถึงสิ่งที่ส่งผลเสียหรือเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังตัวอย่างผู้ปกครอง ดังนี้

“เด็ก ๆ สมัยนี้ต้องคิดให้เป็น เราควรสอนเขาให้รู้จักคิดที่จะใช้ชีวิตอย่างไรให้ปลอดภัย เพราะปัจจุบันมีความเสี่ยงมาก ทั้งยาเสพติด สื่อต่าง ๆ ที่ไม่ดีต่อเด็ก พ่อแม่ต้องอธิบายหรือตั้งคำถามกับเขา เช่น ตอนเห็นคนพูดเสียงดังก็จะคุยกับลูกเลย และถามเขาว่าถ้าพ่อคุยเสียงดังแบบนี้กับลูก ลูกชอบมั๊ย คือตั้งคำถามให้เขาได้คิด แล้วเขาจะคิดเป็นเอง” [G1F3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“กะ (พี) อยากให้ลูก คิดเป็นเหมือนกันในเรื่องการใช้ชีวิต เวลาออกไปเล่นนอกบ้าน เขาต้องรู้ว่าอันไหนอันตราย หรือไม่อันตราย เช่น ไปเล่นริมถนนต้องรู้ว่ามียานยนต์ผ่านมันอันตราย หรือบางทีแอบไปปีนต้นไม้ เขาจะต้องคิดได้ เพราะกะเป็นห่วงเขามาก” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เขา (เด็ก) เก่งคณิตศาสตร์ เพราะจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนของเขา ในอนาคต ปรกติก็ฝึกลูกให้คิดคำนวณโดยการตั้งคำถาม และสนับสนุนเขาให้ชอบเรียนคณิตศาสตร์” [G1M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ถ้าตอนกินขนมก็จะคอยสอนเขาให้รู้จักเลือกอาหารหรือขนมที่มีประโยชน์ อาหารฮาลาล เพราะลูกชอบกินขนม อยากให้ลูก ๆ พวกเรารู้จักคิดว่าอันไหนทานแล้วดีต่อเขา อันไหนไม่มีประโยชน์” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“คณิตศาสตร์สำคัญนะผมเห็นด้วย เพราะเด็กต้องฝึกพื้นฐานเรื่องคำนวณเพื่อเรียนต่อในอนาคต ถ้าเขามีทักษะคณิตศาสตร์ที่ดีแล้ว เขาจะเป็นคนที่มีทักษะการคิดดีด้วย ผมเห็นหลายคนที่เก่ง ๆ เขามักจะเก่งคำนวณ แต่พ่อแม่ก็ต้องสนับสนุนเขาละ” [G1F3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ส่วนตัวแล้วอยากให้ลูกเป็นคนไม่เรียนรู้ เป็นคนเห็นความสำคัญของการเรียน และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยเฉพาะการอ่าน ยากเหมือนกันที่จะทำให้ลูกชอบอ่านหนังสือ แต่ก็อยากให้ช่วยกันคิดหาวิธีการสนับสนุนให้ลูก ๆ ของเราเป็นนักอ่าน และชอบที่จะหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวเอง” [G1F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

5. ทักษะการจัดการตนเอง

ทักษะการจัดการตนเองที่ผู้ปกครองคาดหวังสำหรับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น เป็นเรื่องการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเองในเรื่องส่วนตัว เช่น การรักษาความสะอาด ที่นอนของตนเอง การแต่งตัว การจัดหนังสือ เป็นต้น การมีระเบียบวินัยในตนเอง และการจัดการเวลา โดยเข้าใจว่าเวลาช่วงใดต้องทำกิจกรรมอะไร ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ดังนี้

“อย่างน้อยเขาต้องดูแลตัวเองได้ในเรื่องของความสะอาด การแต่งตัว” [G1M1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เขามีระเบียบวินัยในตนเอง เด็กในวัยนี้พ่อแม่จะต้องเน้นย้ำ และสอนเขาอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคนในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างให้เขาเห็น” [G1M4 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็ก ๆ ต้องมีระเบียบวินัย และรู้จักเวลาว่าช่วงไหนต้องทำอะไร ตอนไหนต้องเล่น หรือเรียนที่บ้านก็จะสนับสนุนให้เขาทำตารางกิจกรรม และพอกับแม่ก็คอยบอกเขา สอนเขาเรื่องความสำคัญของเวลาตลอด” [G1F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

6. ทักษะอัลกุรอาน

อัลกุรอานถือเป็นธรรมนูญการดำเนินชีวิตของมุสลิม ทักษะ และความสามารถในการเรียนรู้อัลกุรอานถือเป็นความคาดหวังของผู้ปกครองมุสลิมที่ต้องการให้บุตรทุกคนมีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในอนาคต ผู้ปกครองมุสลิมคาดหวังให้บุตรสามารถอ่านได้อย่างถูกต้องตามหลักศรัทธา (ไวยาการณ์อาหรับ) และการท่องจำอัลกุรอานได้ตามศักยภาพของเด็ก ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“เราต้องให้ความสำคัญกับอัลกุรอานให้มาก ๆ เพราะอัลกุรอานเป็นธรรมนูญของชีวิต หากเราไม่สนใจอัลกุรอานแล้วชีวิตเราก็ไม่มีค่าอะไร ลูก ๆ ของเราทุกคนต้องให้อ่าน และท่องจำอัลกุรอานให้ได้ พ่อกับแม่ก็ต้องอ่านไปพร้อมกับเขาด้วย” [G1F3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้ลูกท่องจำอัลกุรอานให้ได้มาก ๆ เป็นความใฝ่ฝันของคนเป็นแม่เลย อยากให้เขานำละหมาดและอ่านอัลกุรอานได้ยาว ๆ ยิ่งอ่านได้เพราะก็ยิ่งดีมาก ๆ” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กต้องอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักศรัทธา และท่องจำให้ได้ ในวัยนี้ก็นั่งอายัต (ประโยค) หรือซูเราะฮฺ (บท) สั้น ๆ ก่อน ให้เขาได้อ่านต่อเนื่อง และท่องจำทีละอายัต” [G1M4 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้ลูกตัวเองอ่านอัลกุรอาน และท่องจำได้เช่นกัน ที่บ้านก็สนับสนุนเขา อาเยาะฮฺ (พ่อ) เป็นคนสอนเขาเอง หลังละหมาดมีขริบทุกวัน” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ก็เห็นด้วยกับทุกคนเรื่องทักษะอัลกุรอานที่ต้องปลูกฝังและพัฒนาเด็ก ๆ อย่างต่อเนื่อง” [G1M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทุกบ้านต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องนี้ให้ได้ อัลกุรอานสำคัญมาก ต้องปลูกฝังแก่ลูก ๆ และพ่อกับแม่ก็ต้องอ่าน และท่องจำไปพร้อมกับเขาด้วย” [G1F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

7. ทักษะทางศาสนกิจในอิสลาม

ผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่าทักษะในการปฏิบัติศาสนกิจถือเป็นทักษะที่สำคัญเนื่องจากตามหลักศรัทธาของมุสลิมแล้ว การสร้างมนุษย์ของพระเจ้านั้นก็เพื่อการเคารพภักดีต่อพระองค์ และ

การปฏิบัติศาสนากิจก็ถือว่าเป็นการแสดงความเคารพเพื่อหวังความเมตตา และความโปรดปรานจากพระเจ้า ทักษะการปฏิบัติศาสนากิจสำหรับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้นเน้นในเรื่องหลักการเบื้องต้น โดยต้องได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ได้แก่ การละหมาด 5 เวลา การอ่านอัลกุรอาน การท่องจำบทสวดในชีวิตประจำวัน และอัลกุรอานบทที่เหมาะสมกับวัย ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อยากให้เด็กมุสลิมมีทักษะในการปฏิบัติศาสนากิจ เช่น การละหมาด การถือศีลอด และมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น” [G1F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทำอย่างไรให้เขาสามารถรักษาละหมาดได้ รู้คุณค่าของการละหมาด และทำอิบาดะฮ์ (ศาสนากิจ) อื่น ๆ เขาต้องมีทักษะในการทำอิบาดะฮ์ต่าง ๆ” [G1M8 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทักษะอิสลามสำคัญมากเพราะเราเกิดมาก็เพื่อทำการอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ทักษะการละหมาด การถือศีลอด การอ่านอัลกุรอาน และท่องจำนั้น พ่อแม่ต้องสอนเขา และให้พื้นฐานแก่เขาตั้งแต่เด็ก อีกอย่างเป็นการบังคับในศาสนาด้วย ที่พ่อแม่ต้องรับผิดชอบในการสอนลูก ๆ ให้เข้าใจในศาสนา และสามารถปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่าง ๆ ได้” [G1M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เข้าห้องดุอา (บทสวด) ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วย ดุอากินข้าว ก่อนนอน ขึ้นรถ เข้าห้องน้ำ อะไรที่ง่าย ๆ ที่เขาสามารถท่องจำ และปฏิบัติได้ทันที” [G1M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

จากการสนทนากลุ่มผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมตอนต้นตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ลำดับ	ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
1	การใช้ภาษาที่หลากหลาย	ความสามารถในการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาไทย และจีน เป็นต้น	การสื่อสาร

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับ	ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
2	การทำงานร่วมกับผู้อื่น	มีจิตอาสา หรือสมัครใจช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน การแบ่งปัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	การสื่อสาร
3	ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	การให้ความเคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่อย่างศิวิไลซ์ สามารถพูดคุยกับผู้อื่นได้โดยไม่เงินอาย และไม่แสดงกิริยาที่ก้าวร้าวเมื่อพูดคุยหรือเล่นกับเพื่อน	การสื่อสาร
4	การคิดวิเคราะห์ การคิดคำนวณ และการตัดสินใจที่เหมาะสมกับช่วงวัย	การคิดวิเคราะห์ การแยกแยะระหว่างสิ่งที่ดีและไม่ดีที่จะเกิดต่อตนเองและผู้อื่น	การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
5	ทักษะการจัดการตนเอง	การรักษาความสะอาด การแต่งตัว การจัดหนังสือ การมีระเบียบวินัยในตนเอง และการจัดการเวลา	ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ
6	ทักษะอัลกุรอาน	สามารถอ่านและท่องจำอัลกุรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย	ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม
7	ทักษะทางศาสนกิจในอิสลาม	การปฏิบัติศาสนกิจพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เช่น ละหมาด ถือศีลอด มารยาทในอิสลาม เป็นต้น	ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 7 กลุ่มทักษะหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่สอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S ซึ่งมี 5 ทักษะ ได้แก่ 1) การใช้ภาษาที่หลากหลาย 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 4) การคิดวิเคราะห์ การคิดคำนวณ และการตัดสินใจที่เหมาะสมกับช่วงวัย 5) ทักษะการจัดการตนเองและกลุ่มทักษะเพิ่มเติมที่ผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กมุสลิม ซึ่งมี 2 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะอัลกุรอาน และ 2) ทักษะทางศาสนกิจในอิสลาม

ภาพที่ 16 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น

1.3.2 ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนปลาย

1.3.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับประถมศึกษาตอนต้น มีผู้เข้าร่วม 7 คน (ชาย 3 คน หญิง 4 คน) ประกอบด้วย อาชีพครู 2 คน บุคลากรทางสาธารณสุข 1 คน และธุรกิจส่วนตัว 1 ท่าน รับราชการ 3 คน โดยเป็นตัวแทนจากจังหวัดยะลา 2 คน จังหวัดปัตตานี 3 คน และจังหวัดนราธิวาส 2 คน จากจำนวนผู้เข้าร่วม 7 คน มีบุตร 1 คน จำนวน 2 คน มีบุตร 2 คน จำนวน 1 คน มีบุตร 3 คน จำนวน 2 คน และบุตร 4 คน จำนวน 1 คน และบุตร 5 คน จำนวน 1 คน และผู้เข้าร่วมจบการศึกษาระดับปริญญาตรี 7 คน

1.3.2.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน และอนาคต

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมวัยประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาที่หลากหลาย เพราะผู้ปกครองเห็นว่าการสื่อสารมีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในทุกด้านสำหรับเด็กในอนาคต ตามด้วยทักษะอัลกุรอานกับทักษะในการเรียนรู้อิสลาม ผู้ปกครองเห็นว่าทักษะเหล่านี้ถือเป็นแกนหลักในการดำเนินชีวิตของมุสลิมตามความศรัทธาของมุสลิมทุกคน นอกจากนี้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในด้าน

ทักษะการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทักษะการคิดที่ดี ทักษะในการจัดการเวลา และระเบียบวินัย รวมถึงความสามารถในการใช้สื่ออย่างเหมาะสม การรู้และเท่าทันสารสนเทศ และทักษะการเรียนรู้ โดยต้องการให้เด็กมุสลิมใฝ่เรียนรู้ และสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยรายละเอียดทักษะที่ผู้ปกครองเห็นว่ามีความจำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. การใช้ภาษาที่หลากหลาย

สำหรับเด็กในวัยระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กสามารถใช้ภาษาได้หลากหลายเช่นเดียวกับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองเห็นว่าภาษาถือเป็นเรื่องมือที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของเด็กในอนาคต หากเด็กสามารถสื่อสารได้หลายภาษา โอกาสที่จะเรียนรู้ และประสบความสำเร็จในการทำงานก็มีมากยิ่งขึ้น โดยภาษาที่ผู้ปกครองให้ความสนใจ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ตามลำดับ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ภาษาเนียเป็นเครื่องมือที่สำคัญเลยสำหรับเด็ก ต่อไปเขาจะทำงานที่ดีก็ต้องเก่งภาษาอังกฤษ ภาษามลายู เด็กที่เก่งภาษาจะได้เปรียบกว่าคนอื่น” [G2F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ที่บ้านเราพูดภาษามลายู เพราะไม่อยากให้เขาลืมภาษามลายู และยังตอนนี้เข้าสู่อาเซียนด้วยภาษามลายูสำคัญมาก จะไปมาเล อินโด สิงคโปร์ ก็ใช้ภาษามลายูหมด” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กต้องฝึกภาษาให้ตั้งแต่เด็ก ๆ ถ้าไม่ได้ภาษาแล้วลำบากต่อไป ยิ่งเด็กสามจังหวัด ภาษาของเราอ่อนมาก ภาษาไทยไม่ค่อยเก่งทำให้เวลาไปสอบก็เสียเปรียบ ส่วนภาษาที่เห็นว่าสำคัญก็คือภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษาอาหรับ ยิ่งได้หลายภาษายิ่งดี” [G2M4 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ภาษาอังกฤษสำคัญมาก และก็อยากให้เขาได้ภาษาอาหรับด้วย ภาษามลายูก็ต้องเก่งเพราะเป็นภาษาบ้านเรา” [G2M1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เห็นด้วยกับทุกคนค่ะ ภาษาเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับเด็ก ในอนาคตการทำงานจะต้องร่วมมือกับคนหลายแบบ ตอนนี้อู๊ ๆ ของอุมมี (แม่) ก็พยายามฝึกให้เขาได้หลายภาษา แต่ปัญหาตอนนี้คือพ่อแม่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญเท่าที่ควร และไม่คอยรู้วิธีสอนให้ลูกเก่งภาษา เหมือนที่บ้านเองก็พยายามสอนเท่าที่รู้ อยากให้มีครูเก่ง ๆ คอยสอนให้ลูก ๆ เก่งภาษา” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

2. ทักษะอัลกุรอาน

ความสามารถในการเรียนรู้อัลกุรอาน หรือทักษะอัลกุรอาน เป็นหนึ่งทักษะที่ผู้ปกครองมุสลิมให้ความสำคัญ เพราะอัลกุรอานนั้นควบคู่กับการดำเนินชีวิตของมุสลิม ผู้ปกครองมุสลิมคาดหวังให้บุตรมีทักษะอัลกุรอานเพราะเชื่อว่าอัลกุรอานจะสามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ โดยต้องการให้เด็กสามารถอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา สามารถที่จะท่องจำอัลกุรอาน และที่สำคัญคือการทำความเข้าใจในเนื้อหาอัลกุรอาน เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“สำหรับมุสลิมไม่มีสิ่งใดสำคัญไปกว่าการเรียนรู้อัลกุรอาน เพราะอัลกุรอานคือทางนำของเรา ผมว่าเด็กต้องอ่านอัลกุรอานให้ได้ และท่องจำอัลกุรอานด้วย ผมเห็นในคลิปเด็กอินโดสามารถท่องจำอัลกุรอานได้ทั้งเล่ม อายุแค่เจ็ดปีเอง ผมคิดว่าลูก ๆ ของเราก็มักศักยภาพสามารถท่องจำได้ถ้าพ่อแม่ให้ความสำคัญ” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เขาอ่านอัลกุรอานเก่ง ๆ และก็ให้เขาท่องจำได้หลาย ๆ ซูเราะฮฺ (บท)” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ลูก ๆ ที่บ้านให้เรียนอัลกุรอานทุกวัน จะไปเรียนที่มีสยิด มีครูคอยสอนอัลกุรอาน หลังละหมาดมีฆริบจนถึงอีซา อัลฮัมดุลิลลาฮฺ (บรรดาการสรรเสริญเป็นของอัลลอฮฺ) ลูก ๆ ทุกคนสามารถอ่านอัลกุรอานได้แล้ว ก็จะพยายามให้เขาท่องจำกันต่อ ตอนนี้ก็จำได้บ้างแล้ว หลายซูเราะฮฺ (บท) จะพยายามให้เขาท่องจำได้อีก” [G2M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“นอกจากให้เขาอ่านได้ ท่องจำได้ อยากให้เขาเข้าใจความหมายได้ด้วย ไม่อยากให้เขาท่องจำอย่างเดียว ที่บ้านจะทำฮาลาเกะฮฺอัลกุรอาน (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) ตลอดจะได้ศึกษาความหมายอาบี (พ่อ) จะเป็นคนนำ เราทำกันสัปดาห์ละครั้ง” [G2M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อัลกุรอานสำคัญมากสำหรับมุสลิม อยากให้ลูกอ่านอัลกุรอาน และท่องจำได้เหมือนกัน พยายามให้เขาอ่านทุกวันเหมือนกัน ที่บ้านพ่อกับแม่เองก็พยายามอ่านไปพร้อมกับเขา” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

3. ทักษะในการเรียนรู้อิสลาม

ทักษะในการเรียนรู้อิสลามเป็นทักษะที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญเช่นเดียวกับทักษะอัลกุรอานเพราะมุสลิมให้ความสำคัญกับหลักการศาสนา ผู้ปกครองมุสลิมได้สั่งสอนและสนับสนุนให้บุตรได้เรียนรู้ศาสนาตั้งแต่วัยเด็กเพื่อเป็นพื้นฐาน และเสริมสร้างความศรัทธาให้เข้มแข็งตามความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนปลาย การเรียนรู้อิสลามหมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้คำสอนต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามทั้งจากอัลกุรอาน พระวจนะท่านศาสนทูต และหลักการต่าง ๆ ของศาสนา เพื่อสามารถนำไปปรับกับชีวิตประจำวันของตนเองได้ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“เด็ก ๆ ต้องเข้าใจความหมายอัลกุรอาน และกัฮาดิษ (พระวจนะท่านศาสนทูต) อยากรู้ให้เขาท่องจำเพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันของเขาได้” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“คำสอนของอิสลามในอัลกุรอาน และกัฮาดิษ (พระวจนะท่านศาสนทูต) จำเป็นมากที่เราต้องศึกษา ต้องพัฒนาให้เด็ก ๆ มีทักษะในการศึกษาคำสอนของอิสลาม เขาจะต้องศึกษาคำสอนต่าง ๆ ไปตลอดชีวิต ไม่มีวันสิ้นสุด การเรียนรู้อิสลามไม่มีวันสิ้นสุด” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ต้องให้ลูก ๆ ศึกษาความหมายอัลกุรอานด้วย และก็เรียนกัฮาดิษ ประวัติศาสตร์อิสลามก็สำคัญเหมือนกัน ถ้าไม่เรียนประวัติศาสตร์ก็จะไม่เข้าใจอิสลาม” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

4. ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ทักษะการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นเป็นทักษะที่ผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนปลายคาดหวัง และเห็นว่ามีความสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพราะสังคมมีการติดต่อสื่อสารการมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองเห็นว่าเด็กขาดทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี โดยเฉพาะกับผู้อาวุโส ดังนั้นจึงเน้นให้เด็กมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายได้ในอนาคต ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองทักษะที่ผู้ปกครองเห็นว่ามีความสำคัญ ได้แก่ การมีมารยาทที่ดีงาม ปฏิบัติตน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น รวมถึงการให้ความเคารพ และให้เกียรติต่อผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างผู้ปกครองมุสลิมที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“เด็ก ๆ สมัยนี้ไม่ค่อยเคารพผู้ใหญ่ เวลาพบปะ หรือพูดคุยกับผู้ใหญ่แล้ว ทำกริยาไม่ค่อยเหมาะสม การพูดจาที่ไม่ไพเราะ จะต้องให้ความสำคัญกับทักษะเหล่านี้ อีกอย่าง

เราเป็นมุสลิมยิ่งต้องมีมารยาทที่ดี อิสลามสอนเรื่องมารยาท และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้ปลูกฝังเรื่องมารยาทให้มาก ๆ สำหรับเด็กในยุคปัจจุบัน เรื่องความเคารพต่อผู้ใหญ่ เด็กเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีปัญหาเพราะยังเชื่อฟังอยู่ แต่พอโตแล้วไม่ค่อยสนใจคนอื่น ชอบเล่นมือถือ พ่อแม่ต้องสอนเขาตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะเวลาโตขึ้นเขาจะได้มีนิสัยที่ดี” [G2F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ต้องปลูกฝังเรื่องมารยาท และการทำดีต่อคนอื่น ไม่เฉพาะมุสลิม กับคนที่ไม่ใช่มุสลิมด้วย เราต้องให้เกียรติกับทุกคน อิสลามสอนให้เราทำดีกับทุกคน ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างให้เขา ตอนที่ไปเจอเพื่อน ๆ เราก็ก็นำมาให้เขาเห็นว่าเราทักทาย พูดคุยอย่างไร ให้เหมาะสม” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทักษะที่สำคัญคือเรื่องมารยาท และความเคารพต่อผู้ใหญ่ เห็นว่าสำคัญมาก” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

5. ทักษะการคิดที่ดี

ทักษะการที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมศึกษาตอนปลาย ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมเกี่ยวกับการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองเห็นว่าทักษะการคิดเป็นทักษะที่สำคัญ โดยเด็กต้องคิดได้บนหลักการศาสนา โดยสามารถคิดวิเคราะห์ระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ผิด ทั้งในหลักการทั่วไป และหลักการศาสนา สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดจะเป็นประโยชน์ และสิ่งใดอาจให้โทษ สามารถที่จะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“การใช้ชีวิตในแต่ละวันของเราต้องคิดเป็น และตัดสินใจได้ว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี เด็ก ๆ ก็ต้องได้รับการสอนให้คิดในทางที่ดี เลือกสิ่งที่ถูกต้อง ทักษะการคิดนั้นจะต้องฝึกอย่างต่อเนื่อง เสียหายที่โรงเรียนไม่ได้สอนให้เด็กคิดเท่าที่ควร การศึกษาของเราเน้นการท่องจำมากกว่าที่จะให้เด็กได้คิดเป็น” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“คิดว่าการคิดที่สำคัญก็คือคิดแบบอิสลาม อิสลามสอนให้เราได้คิดไตร่ตรอง ในอัลกุรอานหลายอายัต ที่สอนเรื่องการคิดไตร่ตรอง เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ของอัลลอฮ์ ถ้าเราคิดได้ด้วยหลักการอิสลาม เด็กก็จะตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีกับเขา” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เขาคิดเป็น ทักษะการคิดพ่อแม่ต้องคอยตั้งคำถามกับลูกตั้งแต่เด็ก ๆ เราสามารถพัฒนาเขาได้” [G2F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

6. ทักษะในการจัดการเวลา

ผู้ปกครองมุสลิมมีความเห็นว่าทักษะในการจัดการเวลาเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมที่เด็กจะต้องได้รับการปลูกฝัง และให้สามารถจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองทักษะการจัดการเวลา คือ การรู้คุณค่าของเวลา สามารถแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อยากให้เด็กเห็นคุณค่าและความสำคัญของเวลา พวกเราไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไร เห็นได้เลยเวลานัดหมาย หรือพบปะมักมากันไม่ตรงเวลา และก็ต้องจัดการเวลาให้เป็น ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“สำคัญมากเรื่องเวลา ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กเลย ๆ” [G2M1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

7. ทักษะการใช้สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้ปกครองหลายท่านสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของเด็ก ๆ ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบันได้เข้าถึงบุคคลมากขึ้น และอายุของผู้ใช้ก็น้อยลง โดยเด็กสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ตั้งแต่เด็ก และบางครั้งผู้ปกครองไม่สามารถควบคุม และดูแลการใช้งานของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ถูกต้อง สามารถจัดการเวลาในการใช้ และใช้สื่อในทางที่สร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณในการเสพสื่อ หรือการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ตอนนี้ที่บ้านค่อนข้างเป็นปัญหาเหมือนกันเรื่องใช้อินเทอร์เน็ต ไม่เฉพาะลูก ๆ เท่านั้น รวมถึงพ่อแม่เองก็ติดไลน์ ติดเฟส เหมือนกัน ลูก ๆ เองก็ดูพ่อแม่เป็นแบบอย่าง จะสอนเขาอย่างไรให้รู้จักใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กเล่นเฟส ไลน์ เป็นตั้งแต่เด็ก เขามีกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน บางทีครูก็สั่งงานผ่านเฟสบุ๊ค จะห้ามก็ไม่ได้ แต่ก็พยายามดูเขาเสมอว่าใช้งานอย่างไรบ้าง หรือทำสิ่งที่ไร้สาระหรือเปล่า เล่นพวกสื่อออนไลน์พ่อแม่ไม่ต้องสอนเลย ไม่รู้ว่าเก่งมาจากไหน บางทีเก่งกว่าผู้ปกครองอีก” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เดี๋ยวนี้ทุกบ้านมีอินเทอร์เน็ตใช้ มันมีทั้งที่ดีและข้อเสีย อยู่ที่การใช้ของเรา ทำอย่างไรให้เขาใช้สิ่งเหล่านี้เป็น ใช้ในทางที่ถูกต้องได้” [G2F2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เดี๋ยวนี้มีการหลอกลวงในสื่อออนไลน์มาก และก็มีเรื่องที่ไม่ดีก็มีเยอะ เป็นห่วงลูกเหมือนกัน เราเองก็ไม่มีเวลามาดูแลเขาใช้ตลอด อยากให้เขาใช้แบบคิดได้ รู้ระหว่างสิ่งที่ดีหรือไม่ดี” [G2M4 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้โรงเรียนสอนเขาเรื่องการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ ใช้ในทางที่ดี เข้าใจว่าสมัยนี้จำเป็นมากการใช้เทคโนโลยีพวกนี้ แต่ก็ต้องสอน ควบคุมการใช้ให้เหมาะสม” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เวลาดูเฟสแล้วเห็นเด็กวัยรุ่นโพสต์กันก็หนักใจ ตอนนี้อายุยังเล็กอยู่อาจยังไม่ได้โพสต์อะไรมาก แต่ตอนโตขึ้นไม่รู้จะเป็นอย่างไร ไม่อย่างนั้นลูกมาระบายทุกอย่างผ่านเฟส อยากให้เขามาปรึกษาเรามากกว่านะ” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

8. ทักษะการเรียนรู้

ผู้ปกครองหลายท่านให้ความเห็นว่าปัจจุบันเด็กจะต้องเป็นผู้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้น และหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ สามารถรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้น ค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการหาความรู้ได้ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ปัจจุบันลูก ๆ ของเราต้องรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถสืบค้น หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ได้ เวลาใช้อินเทอร์เน็ตอยากให้เขาใช้เพื่อหาความรู้ หาความรู้ที่เขาต้องการ เด็กจะต้องมีทักษะในการหาความรู้เหล่านี้” [G2M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เขาเป็นนักอ่าน ชอบที่จะเรียนรู้ คนไทยไม่ค่อยเป็นนักอ่าน ทำอย่างไรให้อ่านหนังสือเป็นนิสัย” [G2M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ตอนนี้สามารถหาความรู้ได้ง่ายมาก ถ้าบ้านมีอินเทอร์เน็ตก็หาความรู้ได้เลย เด็กทำการบ้านเดี๋ยวนี้ไม่เข้าใจอะไรก็เสิร์ชหาจากกูเกิล สะดวกมากในปัจจุบัน ครู และพ่อ

แม่ต้องฝึกเขาให้หาข้อมูลเก่ง ๆ มีทักษะในการหาข้อมูล” [G2F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

จากการสนทนาลุ่มย่อยผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมศึกษาตอนปลายตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ลำดับ	ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
1	การใช้ภาษาที่หลากหลาย	เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษามลายู เป็นต้น	การสื่อสาร
2	ทักษะอัลกุรอาน	การอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา สามารถที่จะท่องจำอัลกุรอาน และที่สำคัญ คือการทำความเข้าใจในเนื้อหาอัลกุรอาน	ทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม
3	ทักษะในการเรียนรู้อิสลาม	ความสามารถในการเรียนรู้คำสอนต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามทั้งจากคัมภีร์อัลกุรอาน พระวจนะของท่านศาสนทูต และหลักการต่าง ๆ ของศาสนา เพื่อสามารถนำไปปรับกับชีวิตประจำวันของตนเองได้	ทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม
4	ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	การมีมารยาทที่ดีงาม ปฏิบัติตน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น รวมถึงการให้ความเคารพ และให้เกียรติต่อผู้ใหญ่	การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
5	ทักษะการคิดที่ดี	สามารถคิดวิเคราะห์ระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ผิด ทั้งในหลักการทั่วไป และหลักการศาสนา สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดจะเป็นประโยชน์ และสิ่งใดอาจให้โทษ สามารถที่จะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม	การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ลำดับ	ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
6	ทักษะในการจัดการเวลา	การรู้คุณค่าของเวลา สามารถแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด	ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ
7	ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ถูกต้อง สามารถจัดการเวลาในการใช้ และใช้สื่อในทางที่สร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณในการเสพสื่อ หรือการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ	ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ
8	ทักษะการเรียนรู้	เป็นผู้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้นและหาความรู้จากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ได้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ	การเรียนรู้เพื่อเรียนและการตระหนักรู้

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 8 กลุ่มทักษะหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่สอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S ซึ่งมี 6 ทักษะ ได้แก่ 1) การใช้ภาษาที่หลากหลาย 2) ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ทักษะการคิดที่ดี 4) ทักษะในการจัดการเวลา 5) ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ทักษะการเรียนรู้ และกลุ่มทักษะเพิ่มเติมที่ผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กมุสลิม ซึ่งมี 2 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะอัลกุรอาน และ 2) ทักษะในการเรียนรู้อิสลาม

ภาพที่ 17 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนปลาย

1.3.3 ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนปลาย

1.3.3.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับประถมศึกษาตอนต้น มีเข้าร่วม 6 คน (ชาย 2 คน หญิง 4 คน) ประกอบด้วย อาชีพครู จำนวน 1 คน บุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 1 คน รับราชการ จำนวน 1 คน ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 2 คน และแม่บ้าน จำนวน 1 คน โดยเป็นตัวแทนจากจังหวัดยะลา จำนวน 3 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 2 คน และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 1 คน จากจำนวนผู้เข้าร่วม 6 คน มีบุตร 2 คน จำนวน 1 คน มีบุตร 3 คน จำนวน 1 คน มีบุตร 4 คน จำนวน 2 คน และมีบุตร 5 คน จำนวน 2 คน และผู้เข้าร่วมจบการศึกษาระดับปริญญาตรี 5 คน และจบระดับปริญญาโท 1 คน

3.2 1.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน และอนาคต

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมวัยประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะอัลกุรอาน ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะงานบ้าน และการอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการใช้เวลา โดยรายละเอียดทักษะที่ผู้ปกครองเห็นว่ามีความจำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในวัยประถมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. ทักษะการอ่านอัลกุรอาน

ผู้ปกครองมุสลิมต้องการให้เด็กมุสลิมนำหลักการที่ได้เรียนรู้จากอัลกุรอานไปใช้เป็นกรอบหรือแนวทางการดำเนินชีวิต เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นช่วงวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงจากปัญหาสังคมหลายด้าน การมีกุรอานจะช่วยป้องกันให้เด็กห่างไกลจากปัญหาต่าง ๆ ได้ ผู้ปกครองจึงเน้นย้ำในเรื่องเรื่องกุรอานสำหรับเด็กในวัยมัธยมศึกษา โดยตามความคิดเห็นของผู้ปกครองทักษะกุรอาน ได้แก่ สามารถเรียนรู้ และเข้าใจความหมายของกุรอาน การอ่าน และการท่องจำกุรอาน ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อาบี (พ่อ) มองว่าเด็กมัธยมต้องเน้นเรื่องกุรอานให้มาก ๆ ให้เขาอยู่กับกุรอาน ให้กุรอานติดตัวเขาไปทุกที่ เวลาว่างก็หยิบกุรอานมาอ่าน หรือศึกษาความหมาย อาจทำฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษากุรอาน) กับเพื่อน ๆ หรือครูที่โรงเรียน ส่วนที่บ้านก็ต้องทำกับสมาชิกในครอบครัว” [G3F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทักษะอื่น ๆ เด็กสามารถพัฒนาที่ไหนก็ได้ เขายังมีโอกาสที่จะพัฒนาได้ แต่กุรอานนี้ถ้าไม่ปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โตขึ้นเขาจะไม่เป็นผู้มีกุรอานในหัวใจ” [G3M1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ก็อยากให้เขาอ่านเพราะ ๆ ท่องจำด้วย เป็นลำดับแรก และถ้าได้รู้ความหมายยิ่งดีเลย อินชาอัลลอฮ (หากอัลลอฮประสงค์) จะพยายามสนับสนุนเขาให้มาก ๆ ในเรื่องนี้เห็นด้วยว่ากุรอานสำคัญกว่าทุกทักษะสำหรับมุสลิม” [G3M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทุกบ้านต้องมีนโยบายหนึ่งบ้านหนึ่งตะฮฟิฟกุรอาน (นักท่องจำกุรอาน) พ่อแม่จะต้องสร้างลูกให้เป็นตะฮฟิฟให้ได้ อินชาอัลลอฮ” [G3M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ตอนนี้เราแค่อ่าน และท่องจำอย่างเดียวไม่พอแล้ว ต้องศึกษาความหมายด้วย” [G3M2 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

2. ทักษะการใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นทักษะที่ผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากปัจจุบันเด็ก โดยเฉพาะในวัยมัธยมศึกษาต่างมีโทรศัพท์สมาร์ทโฟนใช้ในการสื่อสาร และเด็กในวัยมัธยมเป็นวัยที่ต้องการความเป็นส่วนตัว หรือเริ่มมีอิสระในความคิดเห็น หรือการใช้ชีวิตมากขึ้น ในขณะที่เวลาของผู้ปกครองในการติดตามบุตรก็มีจำกัดมากยิ่งขึ้นด้วยภาระงาน และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้จึงมีความห่วง

ใหญ่ในเรื่องทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศของบุตรมากกว่าเด็กในวัยประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศคือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ การรู้จักเวลาในการใช้งานอย่างเหมาะสม การและการรู้เท่าทันสื่อ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“จริง ๆ แล้วไม่ได้อยากให้ลูกใช้โทรศัพท์ แต่มีความจำเป็นเพราะต้องติดต่อกับเขา เวลาไปโรงเรียน และไปนอกบ้าน พยายามคุยกับลูกตลอดว่าใช้โทรศัพท์ให้เป็นเวลา อย่าใช้มากจนเกินไป พยายามอ่านหนังสือให้มาก ในเรื่องการใช้โทรศัพท์ก็อยากให้เขารู้จักเวลาในการใช้ให้เหมาะสม” [G3M3 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กสมัยนี้มีโทรศัพท์ใช้กันทุกคน พ่อแม่ก็สนับสนุนให้ใช้เพราะราคาก็ไม่แพงเหมือนแต่ก่อน ส่วนตัวต้องการให้เขาใช้ในทางที่ถูกต้อง ใช้เพื่อการเรียน ติดต่อสื่อสารที่เป็นประโยชน์ได้ แต่ถ้าใช้ในทางที่ไม่ดี บางครั้งดูอะไรที่ไม่เหมาะสมก็ต้องตักเตือนเขาเหมือนกัน” [G3M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“อยากให้เด็กมุสลิมใช้โทรศัพท์ให้เป็นประโยชน์ เข้าใจว่าเขาต้องใช้เฟส ไลน์เพื่อติดต่อกับเพื่อน หรือติดตามข่าวสาร แต่ก็ต้องพูดเสมอให้ใช้อย่างระมัดระวัง พ่อแม่ต้องมีเฟสของลูก ๆ ด้วยจะได้ติดตามว่าเขาโพสต์” [G3F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เด็กวัยนี้ค่อนข้างจะมีโลกส่วนตัวสูง เวลาตักเตือนจะไม่ค่อยรับฟัง ส่วนพ่อแม่เองก็ไม่ค่อยมีเวลาดูแลเขาเหมือนตอนเด็ก ๆ เพราะต้องทำงานหลายอย่าง เขาเองก็มีอิสระในการชีวิตมากกว่าเดิม อยากให้เขาตระหนักเรื่องเวลา อยากอยู่กับหนังสือให้มากกว่าใช้เวลาอยู่กับมือถือ” [G3M4 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

3. ทักษะงานบ้านและการอาชีพ

ทักษะงานบ้าน และการอาชีพเป็นทักษะที่ผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นว่ามีความสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากผู้ปกครองในวัยประถมศึกษา ผู้ปกครองเห็นว่าเด็กควรมีการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบ้านการเรือน และการประกอบอาชีพให้มากขึ้น เพื่อให้เขามีทักษะชีวิตที่สามารถช่วยตนเองได้ในอนาคต รวมถึงการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในบ้าน ทักษะงานบ้านตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง เช่น การทำอาหาร การดูแลทำความสะอาดบ้าน การตกแต่งบ้านเรือน เป็นต้น และทักษะการประกอบอาชีพ เช่น งานฝีมือที่ตนถนัด งานซ่อมแซม หรืองานช่างเบื้องต้น เป็นต้น โดยผู้ปกครองให้เด็กใช้เวลาว่างในการฝึกประสบการณ์หรือทักษะดังกล่าว หรือให้เป็นงานอดิเรกหากเขาชื่นชอบในงานต่าง ๆ ที่กล่าวมา ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อยากให้ลูก ๆ ทำงานบ้านเป็นด้วย โดยเฉพาะลูกสาว เขาต้องทำกับข้าว จัดบ้าน ทำงานบ้านเป็น เสียตายที่เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยสนใจ พ่อแม่ก็ไม่สนับสนุนเท่าไร” [G3M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“ทักษะอาชีพก็สำคัญในปัจจุบัน ถ้าเขาเก่งเรื่องงานช่าง ซ่อมแซม ประดิษฐ์เครื่องมือ ได้ยิ่งดีเลย ในอนาคตเขาจะมีทักษะช่วยเหลือตัวเองได้ ที่บ้านก็พยายามให้ลูกมา ช่วยงานตลอดตอนไปทำสวน ทำรั้ว หรือทาสี ก็ให้เขาช่วยนะ ตั้งใจให้เขาเก่งงานพวก นี้” [G3F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

4. ทักษะการเรียนรู้

ทักษะการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองผู้ปกครองที่มีบุตรในวัยมัธยมศึกษา ตอนต้น เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ หรือพัฒนาตนเอง การทำการบ้านโดยสามารถหาคำตอบ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือการเตรียมตัวสอบที่สามารถจัดหาหนังสือหรือจัดการ ตนเองให้มีความพร้อมได้ ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ผมต้องการให้เขาสามารถจัดการตนเองในเรื่องการเรียน แบบไม่ต้องบอกว่าจะอ่าน หนังสืออะไร เรียนอย่างไร ให้เขามีทักษะในการเตรียมตัว หรือหาหนังสือมาอ่านได้ ด้วยตนเอง แบบนี้มีทักษะในการเรียนรู้ เด็กหลายคนพ่อแม่ต้องคอยบอกคอยเตือน ให้อ่านหนังสือตลอดเวลา บางคนไม่รู้ด้วยว่าตัวเองต้องเรียนอย่างไร ต้องทำอะไรบ้าง ในเรียน” [G3F1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

5. ทักษะการจัดการเวลา

ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรในวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ทักษะในการ จัดการเวลา เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของเวลา รู้จักการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ การรักษาเวลาหรือตรง ต่อเวลา โดยให้เป็นนิสัยที่ติดตัวไปตลอด ดังตัวอย่างผู้ปกครองที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“อยากให้เขาใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เป็นคนตรงต่อเวลา ยากมากที่จะหาคนที่รักษา เวลาได้ ต้องฝึกลูก ๆ ของเราให้เป็นคนที่รู้ค่าของเวลาให้ได้” [G3M5 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

“เรื่องเวลานี้คุยที่ไรแล้วเครียดทุกที เพราะจะสร้างคนให้เป็นที่ตรงเวลานี้ยากมาก แต่ ก็ต้องพยายาม อยากให้เด็กมุสลิมเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับเวลาเช่นกัน เพราะ อิสลามก็สอนเรื่องความสำคัญของเวลา ต้องให้เขาตระหนักมาก ๆ” [G3M1 FG-21 กุมภาพันธ์ 2558]

จากการสนทนากลุ่มย่อยผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรในวัยมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในวัยมัธยมศึกษาตอนต้นตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ลำดับ	ทักษะ	ความหมายของทักษะ	ทักษะของ ATC21S
1	ทักษะการอ่าน	สามารถเรียนรู้ และเข้าใจความหมายของอัลกุรอาน การอ่าน และการท่องจำอัลกุรอาน	ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม
2	ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ การรู้จักเวลาในการใช้งานอย่างเหมาะสม และการรู้เท่าทันสื่อ	ความรู้ด้านสารสนเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ
3	ทักษะงานบ้าน และการอาชีพ	การทำอาหาร การดูแลทำความสะอาดบ้าน การตกแต่งบ้านเรือน เป็นต้น และทักษะการประกอบอาชีพ เช่น งานฝีมือที่ตนถนัด หรืองานช่างเบื้องต้น เป็นต้น	ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ
4	ทักษะการเรียนรู้	ความสามารถในการเรียนรู้ หรือพัฒนาตนเอง การทำการบ้านโดยสามารถหาวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	การเรียนรู้เพื่อเรียนและการตระหนักรู้
5	ทักษะการจัดการเวลา	การเห็นคุณค่าของเวลา รู้จักการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รักษาเวลาหรือตรงต่อเวลา	ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 5 กลุ่มทักษะหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่สอดคล้องกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S ซึ่งมี 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ทักษะงานบ้าน และการอาชีพ 3) ทักษะการเรียนรู้ 4) ทักษะการจัดการเวลา และกลุ่มทักษะเพิ่มเติมที่ผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่ามีสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กมุสลิม ซึ่งมี 1 กลุ่มทักษะ คือ ทักษะอัลกุรอาน

ภาพที่ 18 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กในแต่ละช่วงวัยได้ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่	ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเด็ก			ความสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S
	วัยประถมต้น	วัยประถมปลาย	วัยมัธยมต้น	
1	การคิดวิเคราะห์ การคิดคำนวณ และ การตัดสินใจที่ เหมาะสมกับช่วงวัย	ทักษะการคิดที่ดี		การคิดอย่างมี วิจารณญาณ การ แก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ
2		ทักษะการเรียนรู้	ทักษะการเรียนรู้	การเรียนรู้เพื่อเรียนและ การตระหนักรู้

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ที่	ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเด็ก			ความสอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ATC21S
	วัยประถมต้น	วัยประถมปลาย	วัยมัธยมต้น	
3	การใช้ภาษาที่ หลากหลาย	การใช้ภาษาที่ หลากหลาย		การสื่อสาร
4	การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น			การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น
5	การปฏิสัมพันธ์	ทักษะการ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น		การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น
6		ทักษะการใช้สื่อและ เทคโนโลยี สารสนเทศ	ทักษะการใช้สื่อ ออนไลน์ และ เทคโนโลยี สารสนเทศ	ความรู้ด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและ สารสนเทศ
7			งานบ้านและการ อาชีพ	ทักษะชีวิตและการ ประกอบอาชีพ
8	การจัดการตนเอง			ทักษะชีวิตและการ ประกอบอาชีพ
9		การจัดการเวลา	การจัดการเวลา	ทักษะชีวิตและการ ประกอบอาชีพ)
10	อัลกุรอาน	ทักษะกุรอาน	ทักษะกุรอาน	ทักษะอิสลาม
11	ศาสนกิจในอิสลาม			ทักษะอิสลาม
12		การเรียนรู้อิสลาม		ทักษะอิสลาม

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมเพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในปัจจุบัน สามารถจัดกลุ่มทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองได้ดังนี้

ตารางที่ 18 สังเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มทักษะหลัก	ทักษะย่อย	ความหมายของทักษะ
1. แนวทางการคิด	การคิด	การคิดวิเคราะห์ การแยกแยะระหว่างสิ่งที่ถูกกับผิด ทั้งตามหลักการทั่วไป และหลักการศาสนา สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดจะเป็นประโยชน์ และสิ่งใดอาจให้โทษ การตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม
	การเรียนรู้	ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถสืบค้นเพื่อหาคำตอบ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. แนวทางการทำงาน	การใช้ภาษา	ความสามารถในการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาไทย และจีน เป็นต้น
	การทำงานร่วมกับผู้อื่น	จิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน การแบ่งปัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
	การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	การมีมารยาทที่ดีงาม การให้ความเคารพ เชื่อฟังผู้อาวุโส อัยยาศ์ดี สามารถพูดคุยกับผู้อื่นได้โดยไม่เขินอาย และไม่แสดงกิริยาที่ก้าวร้าวเมื่อพูดคุยหรือเล่นกับผู้อื่น
3. การใช้เครื่องมือในการทำงาน	การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ถูกต้อง สามารถจัดการเวลาในการใช้ และใช้สื่อในทางที่สร้างสรรค์ รู้เท่าทันสื่อ และมีวิจรรย์ญาณในการเสพสื่อหรือการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์
	4. การใช้ชีวิตในสังคมโลก	ทักษะการจัดการตนเอง
ทักษะงานบ้าน		การทำอาหาร การดูแลทำความสะอาดบ้าน การตกแต่งบ้านเรือน
การอาชีพ		งานฝีมือที่ตนถนัด งานซ่อมแซม หรืองานช่างเบื้องต้น

ตารางที่ 18 (ต่อ)

กลุ่มทักษะหลัก	ทักษะย่อย	ความหมายของทักษะ
5. ทักษะอิสลาม	ทักษะ	สามารถอ่านถูกต้องตามหลักภาษา และท่องจำกุรอานได้ตาม
	อัลกุรอาน	ศักยภาพของช่วงวัย และเข้าใจความหมายของกุรอาน
	ทักษะทางศาสนกิจในอิสลาม	การปฏิบัติศาสนกิจพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เช่น การละหมาด ถือศีลอด มารยาทในอิสลาม เป็นต้น
	ทักษะในการเรียนรู้อิสลาม	ความสามารถในการเรียนรู้คำสอนต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามทั้งจากคัมภีร์กุรอาน พระวจนะท่านศาสนทูต และหลักการต่าง ๆ ของศาสนา เพื่อสามารถนำไปปรับกับชีวิตประจำวันของตนเองได้

ผลจากการประชุมผู้ปกครองเพื่อนำเสนอกรอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การนำเสนอกรอบและองค์ประกอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมดำเนินการด้วยการประชุมผู้ปกครองจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ทักษะที่ได้จากการวิเคราะห์ทักษะจากองค์กร ATC21S การวิเคราะห์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และการวิเคราะห์จากความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดที่มีบุตรในช่วงวัย 7 – 15 ปี โดยพัฒนาเป็นร่าง (ร่าง 1) กรอบและองค์ประกอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นร่างที่ผู้วิจัยได้พัฒนาได้นำเสนอในที่ประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้ความคิดเห็น และเสนอแนะทักษะที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยทำการแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอของที่ประชุม เพื่อพัฒนาเป็นกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ผลจากการประชุมผู้ปกครองทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

ภาพที่ 19 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้นทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 6 กลุ่มทักษะ ดังนี้

1. ทักษะการอ่าน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ประกอบด้วย 1.1) การอ่านกรูอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา 1.2) การท่องจำกรูอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย 1.3) การศึกษาความหมาย การสรุป และนำความรู้จากกรูอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 1.4) การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น 1.5) การรู้จักใช้ชีวิตสายกลาง มีความสมดุล ไม่นิยมความรุนแรง

2. ทักษะการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 2.1) การเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2.2) การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน 2.3) การบริหาร และจัดการเวลา 2.4) การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโส และให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 2.5) การใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น 2.6) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น 2.7) มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต

3. ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3.1) การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3.2) การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ 3.3) การวิเคราะห์ และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งตามหลักการศาสนาและ

หลักการทั่วไป 3.4) ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ 3.5) การรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทั้งศาสตร์และสามัญ

4. ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ประกอบด้วย 4.1) การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู จีน เป็นต้น 4.2) ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด 4.3) สามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสาธิต การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น 4.4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 4.5) สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 4.6) สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย

5. ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 5.1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน 5.2) สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ 5.3) สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก เป็นต้น หรือสื่อออนไลน์เพื่อการจัดการสารสนเทศ 5.4) สามารถใช้ไอซีทีในการสื่อสาร สืบค้น จัดการข้อมูล และรับหรือส่งข้อมูล 5.5) มีจริยธรรมในการใช้ไอซีทีและสื่อต่าง ๆ และใช้ไอซีทีในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ 5.6) สามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม

6. ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 6.1) เกื้อกูล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ 6.2) ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม 6.3) ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก 6.4) การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน 6.5) เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของมุสลิมต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพ และความคาดหวังที่มีต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการอ่าน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) ทักษะการจัดการตนเอง 3) ทักษะการคิด และการเรียนรู้ 4) ทักษะความร่วมมือ และการสื่อสาร 5) ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ และ 6) ทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นรายกลุ่มจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามรายจังหวัด ซึ่งผลของการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นในภาพรวมทั้ง 3 จังหวัด

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมทั้ง 3 จังหวัด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (ลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง) และ ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความต้องการจำเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 19 ลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างจำแนกรายจังหวัด

ลักษณะทางชีวสังคม	ยะลา		ปัตตานี		นราธิวาส	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
- ชาย	35	35.7	29	20.6	50	32.7
- หญิง	63	64.3	112	79.4	103	67.3
รวม	98	100	141	100	153	100
สถานภาพ						
- โสด	15	15.3	22	15.6	37	24.2
- สมรส	81	82.7	118	83.7	115	75.2
- อื่น ๆ	2	2	1	0.7	1	0.7
รวม	98	100	141	100.0	153	100

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคม	ยะลา		ปัตตานี		นราธิวาส	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตร						
- 0 คน	15	15.3	29	20.6	41	26.8
- 1 คน	26	26.5	32	22.7	22	14.4
- 2 คน	27	27.6	53	37.6	37	24.2
- 3 คน	19	19.4	22	15.6	33	21.6
- 4 คน	7	7.1	3	2.1	5	3.3
- 5 คน	2	2	1	0.7	10	6.5
- มากกว่า 5 คน	2	2	1	0.7	5	3.3
รวม	98	100	141	100	153	100
อายุ						
- ต่ำกว่า 31 ปี	30	30.6	41	29.1	40	26.1
- 31-40 ปี	41	41.8	60	42.6	65	42.5
- 41-50 ปี	20	20.4	31	22.0	33	21.6
- 51-60 ปี	5	5.1	5	3.5	11	7.2
- 61 ปีขึ้นไป	2	2	4	2.8	4	2.6
รวม	98	100	141	100	153	100
การศึกษาสูงสุด						
- ต่ำกว่าปริญญาตรี/เทียบเท่า	21	21.4	25	17.7	50	32.7
- ปริญญาตรี/เทียบเท่า	70	71.4	98	69.5	91	59.5
- ปริญญาโท	4	4.1	16	11.3	8	5.2
- ปริญญาเอก	2	2.0	2	1.4	3	2.0
- อื่น ๆ	1	1	0	0	1	0.7
- รวม	98	100	141	100	153	100
หน้าที่ปัจจุบัน						
- การศึกษา	40	40.8	51	36.2	41	26.8
- การเมือง/การปกครอง	12	12.2	21	14.9	20	13.1
- สาธารณสุข	14	14.3	26	18.4	27	17.6

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคม	ยะลา		ปัตตานี		นราธิวาส	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ธุรกิจ/การเงิน/การค้าบริการ	15	15.3	7	5.0	8	5.2
- การเกษตร/สหกรณ์	3	3.1	12	8.5	12	7.8
- กีฬา/นันทนาการ	3	3.1	0	0	3	2
- สังคมสงเคราะห์	1	1.0	6	4.3	10	6.5
- ตำรวจ ทหาร การรักษาความ	6	6.1	1	0.7	6	3.9
ปลอดภัยและมั่นคง						
- ศาสนา/วัฒนธรรม	4	4.1	17	12.1	20	13.1
- อื่น ๆ	0	0	0	0	6	3.9
รวม	98	100	141	100	153	100
รายได้ต่อเดือน						
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	18	18.4	28	19.9	33	21.6
- 10,000 - 20,000 บาท	44	44.9	77	54.6	70	45.8
- 20,000 - 30,000 บาท	23	23.5	23	16.3	35	22.9
- 30,000 - 40,000 บาท	9	9.2	12	8.5	8	5.2
- มากกว่า 40,000 บาท	4	4.1	1	0.7	7	4.6
รวม	98	100	141	100	153	100

จากตารางข้างต้นพบว่า 1) จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง ร้อยละ 64.3 สถานภาพสมรส ร้อยละ 82.7 จำนวนบุตร 2 คน ร้อยละ 27.6 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 41.8 การศึกษาสูงสุดปริญญาตรี/เทียบเท่า ร้อยละ 71.4 หน้าที่ส่วนใหญ่ด้านการศึกษา ร้อยละ 40.8 และมีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,000 - 20,000 บาท ร้อยละ 44.9 2) จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง ร้อยละ 79.4 สถานภาพสมรส ร้อยละ 83.7 จำนวนบุตร 2 คน ร้อยละ 37.6 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 42.6 การศึกษาสูงสุดปริญญาตรี/เทียบเท่า ร้อยละ 69.5 หน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ร้อยละ 36.2 และมีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 54.6 และ 3) จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.3 สถานภาพสมรส ร้อยละ 75.2 ไม่มีบุตร ร้อยละ 26.8 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 42.5 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี/เทียบเท่า ร้อยละ 59.5 หน้าที่ปัจจุบันส่วนใหญ่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ร้อยละ 26.8 และมีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 45.8

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัด

2.1 ภาพรวมค่าเฉลี่ย และค่าความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ

ตารางที่ 20 สรุปภาพค่าความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นรายด้าน	สภาพปัจจุบัน	ความคาดหวัง	ลำดับ
	Mean	Mean	
1. ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม	3.015	4.398	1
2. ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร	3.037	4.400	2
3. ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	3.069	4.423	3
4. ทักษะการจัดการตนเอง	3.111	4.467	4
5. ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	3.169	4.452	5
6. ทักษะการคิดและการเรียนรู้	3.143	4.410	6

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาจากการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) ที่ได้มาจากการเปรียบเทียบ *คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง - คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน* หาดด้วย *คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน* โดยมีค่าดัชนีที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า เป็นเนื้อหาที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า เด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และทักษะการคิดและการเรียนรู้ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.459, 0.449, 0.441, 0.436, 0.405 และ 0.403 จึงเห็นได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนา ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม เป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะการจัดการตนเอง และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.2 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม

ตารางที่ 21 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลามเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. การศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกูรอ่านไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	2.898	0.957	4.426	0.659	0.527
2. การท่องจำกูรอ่านได้ตามศักยภาพของช่วงวัย	2.918	1.018	4.293	0.707	0.471
3. การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น	3.071	1.024	4.508	0.667	0.468
4. การอ่านกูรอ่านได้ถูกต้องตามหลักภาษา	3.023	1.020	4.393	0.670	0.453
5. การรู้จักใช้ชีวิตสายกลาง มีความสมดุล ไม่นิยมความรุนแรง	3.166	0.968	4.372	0.725	0.381

ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในการศึกษาความหมายการสรุปและนำความรู้จากกูรอ่านไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกูรอ่านได้ตามศักยภาพของช่วงวัย และการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.527, 0.471 และ 0.468 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนาในการศึกษาความหมายการสรุปและนำความรู้จากกูรอ่านไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกูรอ่านได้ตามศักยภาพของช่วงวัย และการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน

2.3 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตารางที่ 22 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย	2.898	0.991	4.378	0.882	0.511
2. สามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสานเสวนา การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น	3.043	1.042	4.421	0.700	0.453
3. การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น	3.056	1.057	4.434	0.698	0.451
4. สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	3.051	0.987	4.413	0.677	0.446
5. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	3.115	0.949	4.416	0.717	0.418
6. ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด	3.059	0.967	4.339	0.852	0.418

ด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.511, 0.453 และ 0.451 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนาในการใช้ภาษาที่หลากหลาย สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.4 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ

ตารางที่ 23 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. สามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม	2.974	1.016	4.401	0.740	0.480
2. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน	3.018	1.055	4.439	0.668	0.471
3. สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ	3.092	1.045	4.459	0.742	0.442
4. มีจริยธรรมในการใช้ไอซีทีและสื่อต่าง ๆ และใช้ไอซีทีในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์	3.064	1.067	4.401	0.679	0.436
5. สามารถใช้ไอซีทีในการสื่อสาร สืบค้น จัดการข้อมูล และรับหรือส่งข้อมูล	3.120	1.096	4.436	0.787	0.422
6. สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก เป็นต้น หรือสื่อออนไลน์เพื่อการจัดการสารสนเทศ	3.143	1.070	4.403	0.767	0.401

ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.480, 0.471 และ 0.442 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ

2.5 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการจัดการตนเอง

ตารางที่ 24 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการจัดการตนเองเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. การบริหารและจัดการเวลา	3.066	1.039	4.510	0.655	0.471
2. การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตและการทำงาน	3.041	1.074	4.452	0.742	0.464
3. การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า	3.110	0.999	4.538	0.647	0.459
4. มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต	3.145	1.045	4.548	0.677	0.446
5. ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน ที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น	3.130	1.019	4.462	0.725	0.426
6. การใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น	3.099	0.990	4.418	0.721	0.426
7. การเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง	3.184	1.076	4.344	0.800	0.364

ด้านทักษะการจัดการตนเอง พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในการบริหาร และจัดการเวลา การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.471, 0.464 และ 0.459 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะการจัดการตนเอง ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการบริหาร และจัดการเวลา การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และการมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

2.6 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

ตารางที่ 25 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. เกื้อกูล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์	3.179	1.021	4.492	0.640	0.413
2. ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม	3.173	0.986	4.467	0.743	0.408
3. ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก	3.130	0.978	4.403	0.719	0.407
4. เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.194	0.995	4.467	0.743	0.399
5. การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน	3.171	0.975	4.429	0.708	0.397

ด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในการเกื้อกูล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.413, 0.408 และ 0.407 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการเกื้อกูล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก

2.7 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการคิดและการเรียนรู้

ตารางที่ 26 ค่าความต้องการจำเป็นของทักษะการคิดและการเรียนรู้เรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็น	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ค่า PNI
	Mean	SD	Mean	SD	
1. การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.122	0.989	4.469	0.663	0.431
2. ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้	3.179	0.945	4.469	0.674	0.406
3. การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์	3.105	0.997	4.370	0.681	0.407
4. การวิเคราะห์และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งตามหลักการ ศาสนาและหลักการทั่วไป	3.107	0.937	4.314	0.768	0.388
5. การรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ	3.204	0.932	4.426	0.647	0.381

ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.431, 0.406 และ 0.407 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นรายจังหวัด

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลรายจังหวัด เพื่อให้เข้าใจความต้องการจำเป็นในแต่ละจังหวัด และเปรียบเทียบค่าความต้องการจำเป็นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดของข้อมูลในแต่ละจังหวัดมีดังนี้

2.2.1 จังหวัดยะลา

2.2.1.1 ภาพรวมความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ

ตารางที่ 27 สรุปค่าความต้องการจำเป็นของจังหวัดยะลารายด้านเรียงตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นรายด้าน	สภาพปัจจุบัน	ความคาดหวัง	ลำดับ
	Mean	Mean	
1. ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม	3.145	4.292	1
2. ทักษะการจัดการตนเอง	3.311	4.427	2
3. ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร	3.254	4.335	3
4. ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	3.331	4.429	4
5. ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	3.284	4.349	5
6. ทักษะการคิดและการเรียนรู้	3.327	4.298	6

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของเด็กมุสลิมในจังหวัดยะลาทั้ง 6 ด้าน พบว่า เด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ควรพัฒนาในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และทักษะการคิดและการเรียนรู้ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.365 0.337, 0.332, 0.330, 0.324 และ 0.292 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนา ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม เป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นทักษะการจัดการตนเอง ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และทักษะการคิดและการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.2.1.2 ความต้องการจำเป็นรายด้าน

ด้านทักษะการอ่าน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ควรพัฒนาในการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย การอ่านกรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.428, 0.377 และ 0.365 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย และการอ่านกรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา

ด้านทักษะการจัดการตนเอง พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลาควรพัฒนาในการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต การบริหาร และจัดการเวลา การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.398, 0.352 และ 0.346 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะการจัดการตนเอง ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาการมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต การบริหาร และจัดการเวลา การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

ด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร พบว่า เด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลาควรพัฒนาในการที่จะสามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.389, 0.366 และ 0.331 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาที่จะสามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น และสามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลาควรพัฒนาในการเกื้อกูล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.397, 0.348 และ 0.326 ตามลำดับ

จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาการถือกุล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม และเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ควรพัฒนาในการมีจริยธรรมในการใช้ไอซีทีและสื่อต่าง ๆ และใช้ไอซีทีในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน สามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.381, 0.372 และ 0.354 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาในการมีจริยธรรมในการใช้ไอซีทีและสื่อต่าง ๆ และใช้ไอซีทีในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน และสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม

ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ควรพัฒนาในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.334, 0.308 และ 0.293 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดยะลา ในด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ และการมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์

2.2.2 จังหวัดปัตตานี

2.2.2.1 ภาพรวมความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ

ตารางที่ 28 ค่าความต้องการจำเป็นของจังหวัดปัตตานีรายด้านเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นรายด้าน	สภาพปัจจุบัน	ความคาดหวัง	ลำดับ
	Mean	Mean	
1. ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม	3.027	4.360	1
2. ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร	3.054	4.374	2
3. ทักษะการจัดการตนเอง	3.122	4.444	3
4. ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	3.119	4.408	4
5. ทักษะการคิดและการเรียนรู้	3.177	4.397	5
6. ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	3.243	4.440	6

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ทั้ง 6 ด้าน พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.440, 0.432, 0.423, 0.413, 0.384 และ 0.369 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนา ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม เป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นความร่วมมือและการสื่อสาร การจัดการตนเอง ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ

2.2.2.2 ความต้องการจำเป็นรายด้าน

ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น การอ่านกรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.507, 0.458 และ 0.448 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น และการอ่านกรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา

ด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาเพื่อที่จะสามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.526, 0.438 และ 0.435 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเพื่อที่จะสามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด

ด้านทักษะการจัดการตนเอง พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า การบริหาร และจัดการเวลา โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.520, 0.481 และ 0.475 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะการจัดการตนเอง ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่าและการบริหารและจัดการเวลา

ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.466, 0.433 และ 0.418 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ

ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ การรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.418, 0.403 และ 0.388 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ และการรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ

ด้านทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.381, 0.377 และ 0.369 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดปัตตานี ในด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม และการเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน

2.2.3 จังหวัดนราธิวาส

2.2.3.1 ภาพรวมความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ

ตารางที่ 29 สรุปค่าเฉลี่ย และค่าความต้องการจำเป็นของจังหวัดนราธิวาสรายด้านเรียงตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นรายด้าน	สภาพปัจจุบัน	ความคาดหวัง	ลำดับ
	Mean	Mean	
1. ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	2.884	4.485	0.555
2. ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร	2.883	4.466	0.549
3. ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม	2.922	4.502	0.541
4. ทักษะการจัดการตนเอง	2.973	4.515	0.519
5. ทักษะการคิดและการเรียนรู้	2.995	4.493	0.500
6. ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	2.999	4.477	0.493

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสทั้ง 6 ด้าน พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.555, 0.549, 0.541, 0.519, 0.500 และ 0.493 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ควรเน้นในขอบเขตเพื่อการพัฒนา ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมตามลำดับ

2.2.3.2 ความต้องการจำเป็นรายด้าน

ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบเหมาะสม และน่าเชื่อถือ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.583, 0.577 และ 0.557 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเพื่อที่จะสามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบเหมาะสม และน่าเชื่อถือ

ด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเพื่อที่จะสามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสนทนา การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.610, 0.584 และ 0.548 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเพื่อที่จะสามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสนทนา การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย ตลอดจนการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น

ด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากกูรอ่านไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกูรอ่านได้ตามศักยภาพของช่วงวัย การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.615, 0.590 และ 0.568 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จาก

อัลกุรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การท่องจำกุรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย และการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น

ด้านทักษะการจัดการตนเอง พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน การบริหาร และจัดการเวลา ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของคนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.563, 0.554 และ 0.552 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะการจัดการตนเอง ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน การบริหาร และจัดการเวลา และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของคนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น

ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวิเคราะห์และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งตามหลักการศาสนาและหลักการทั่วไป การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.588, 0.508 และ 0.478 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวิเคราะห์และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งตามหลักการศาสนาและหลักการทั่วไป การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ และใฝ่เรียนรู้ มีความอดทน และมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้

ด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาในการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.522, 0.497 และ 0.496 ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมจังหวัดนราธิวาส ในด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ใน 3 ลำดับแรก ควรเน้นในขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ ซารา คินดอน และคณะ (Sara Kindon, Rachel Pain and Mike Kesby, 2007: 15) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ขั้นตอนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วม และการสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในประเด็น และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 ขั้นตอนการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ การออกแบบกระบวนการวิจัย และเครื่องมือ และการปรึกษาหารือและระบุสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติ ระยะที่ 3 เป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่ได้ร่วมกันวางแผนจาก ระยะที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้เข้าร่วมทำหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินการตามกระบวนการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และการร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 4 ขั้นตอนของการนำผลที่ได้จากระยะที่ 3 มาพิจารณาปรับปรุงแผนปฏิบัติเพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติอีกครั้ง และทำการประเมินผลการปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบตามเป้าหมายของการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป ผลจากการดำเนินการในแต่ละระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจร่วมกัน

1.1 ปฏิบัติการ ตอนที่ 1 (Action 1)

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติขั้นตอนที่หนึ่ง (Action 1) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อสร้างความตระหนักความเข้าใจในประเด็นของการศึกษา และกระบวนการวิจัย ผลจากการปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการวิจัย ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพราะการวิจัยในรูปแบบนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมการวิจัย บนพื้นฐานของความเชื่อมั่น และความเคารพในศักยภาพของกันและกัน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วม หรือระหว่างผู้เข้าร่วมวิจัยด้วยกันจึงถือเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อให้การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างมีเอกภาพ การเริ่มกระบวนการหรือกิจกรรมได้ด้วยความประทับใจ และสามารถสร้างให้ผู้เข้าร่วมทุกคนมีความเชื่อมั่นสามารถส่งผลให้การดำเนินการในระยะต่อไปดำเนินการได้ด้วยความสะดวกจาก

ความร่วมมือของทุกคน ดังนั้นกิจกรรมในช่วงแรกของการพบปะกันจึงเน้นการสร้างความสัมพันธ์ และการสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้เข้าร่วมทุกคน

เนื่องจากผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นผู้ปกครองที่มีพื้นฐานครอบครัวแตกต่างกัน และมาจากหลายพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้การพบปะในครั้งแรกผู้ปกครองยังไม่แสดงบทบาท หรือศักยภาพผ่านการพูดคุย หรือการสื่อสารเท่าที่ควร อาจด้วยความที่ยังไม่สนิทสนมกัน และคุ้นเคยกับการประชุมในรูปแบบทั่วไปที่เน้นในด้านวิชาการ และวิทยากรเป็นผู้มีบทบาทหลักในการประชุม อีกทั้งสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เผชิญกับความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แม้ช่วงหลังสถานการณ์ได้ลดน้อยลงไป แต่ความรู้สึกของคนในพื้นที่ยังคงมีความระแวง และไม่กล้าที่จะพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามมีผู้ปกครองหลายท่านที่รู้จักกันมาก่อนจึงพอมีความสนิทสนมอยู่บ้าง และผู้ปกครองที่มาจากโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งเคยพบปะกันในงานหรือกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้บรรยากาศในการพบปะไม่ดูเจียมหรือเครียดจนเกินไป สิ่งสำคัญความเชื่อ และความศรัทธาของมุสลิมที่ให้ความไว้วางใจในความเป็นมุสลิม เมื่อพบปะกันมีการให้สละม หรือการทักทายในรูปแบบอิสลาม ทำให้ความสนิทสนมมีมากยิ่งขึ้น

สถานที่ในการจัดการประชุมครั้งนี้คือ ห้องประชุมเซคตาอุด อัลฟาฎอนี วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สถานที่สำหรับการจัดประชุมถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ปกครองหลายท่านมีอุปสรรคและกังวลในเรื่องสถานที่ในการจัดประชุม โดยเฉพาะในเรื่องความปลอดภัย ผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือกับหลายท่าน และสอบถามผู้ปกครองบางท่านที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากชุมชนเมืองเกี่ยวกับสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และผู้ปกครองสามารถเดินทางได้สะดวก โดยได้สรุปให้ใช้สถานที่ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพราะอยู่กึ่งกลางระหว่างสองจังหวัด คือ ยะลา กับ นราธิวาส ผู้ปกครองสะดวกที่จะเดินทางมาร่วมการประชุมในครั้งนี้ สถานที่ที่ใช้มีผลอย่างยิ่งต่อความมั่นใจของผู้ปกครอง และการใช้สถานที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ส่งผลให้การประชุมมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และนายกสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามที่อำนวยความสะดวกในการประสานงาน และอนุญาตให้ผู้วิจัยใช้สถานที่ รวมถึงทรัพยากรของวิทยาลัยได้ตามความต้องการของผู้วิจัย

กิจกรรมแรกๆที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ คือ การแนะนำตนเอง ทีมงานผู้วิจัย และให้ผู้เข้าร่วมทุกคนแนะนำตัวเอง โดยให้ทำการแนะนำสั้น ๆ โดยการบอกชื่อกับสกุล สถานที่ทำงาน หรืออาชีพ บ้านที่อาศัยปัจจุบัน และจำนวนบุตร รวมถึงความคาดหวังในการเลี้ยงดูบุตร สำหรับทีมงานของผู้วิจัยในครั้งนี้มี 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ท่าน (ผู้อำนวยการ

การสนทนากลุ่ม เป็นครูจากโรงเรียนรัฐ จำนวน 1 ท่าน และครูโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 ท่าน โดยทั้งสามท่านจบการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้วิจัยได้พบปะกับวิทยากรกระบวนการในการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ก่อนวันประชุมโครงการ เพื่อวางแผน และปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทาง และวิธีการจัดทำ การสนทนากลุ่ม) ผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวก และเอกสารในการประชุม จำนวน 3 ท่าน (ผู้ช่วยในเรื่องการประสานงาน การจัดเตรียมเอกสาร และอำนวยความสะดวกในการประชุม เป็นนักศึกษา จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้ประสานงานขอความร่วมมือกับสโมสรนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในการขออาสาสมัครนักศึกษาในการประชุมครั้งนี้) ผู้วิจัยได้ทำการแนะนำตัวเอง และชี้แจงเป้าหมายสำหรับกิจกรรมการวิจัย และได้แนะนำทีมงานวิจัย ให้ผู้เข้าร่วมได้รู้จัก และให้ความเข้าใจแก่ผู้เข้าร่วมว่าโครงการนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัย กับผู้เข้าร่วม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรตามความต้องการของผู้เข้าร่วม และบริบทสังคมสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ จากการสังเกตผู้วิจัยสามารถสัมผัสได้ว่าผู้ปกครองมีความเชื่อมั่น และมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้

สำหรับผู้เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือกับเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอัสสลาม เพื่อปรึกษาหารือประเด็น การคัดเลือกผู้ปกครองจากโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งครอบคลุมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัย ได้รับคำแนะนำ และเสนอชื่อโรงเรียนจำนวน 6 โรงเรียนจากจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือไปยังโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการคัดเลือกผู้ปกครองที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ ผู้วิจัยกำหนด โดยผู้ปกครองที่เข้าร่วมประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน ที่มีอายุระหว่าง 7- 9 ปี หรือเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มที่ 2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 10-12 ปี หรือเด็กวัยประถมศึกษาตอนปลาย และ กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี หรือเด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 51 คน (34 ครอบครัว) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 จำนวน 24 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 14 คน และ กลุ่มที่ 3 จำนวน 13 คน โดยผู้ปกครองจากจังหวัดปัตตานี 17 คน ยะลา 21 คน และนราธิวาส 13 คน

ผู้ปกครองแต่ละท่านได้แนะนำตนเอง และความคาดหวังในการพัฒนาบุตร โดยผู้ปกครองท่านอื่นต่างให้ความสนใจในการรับฟัง และบรรยากาศเป็นไปด้วยความอบอุ่น มีเสียง หัวเราะจากความขบขันในการพูดคุยของผู้ปกครองบางท่านที่ได้แนะนำตัวอย่างสนุกสนาน และเป็นกันเอง ในระหว่างการแนะนำตัวถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของเด็กมุสลิมใน ปัจจุบันไปพร้อมกันด้วย เพราะผู้ปกครองสะท้อนความคาดหวังพร้อมกับสภาพการดำเนินชีวิตของ บุตร ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ และได้แลกเปลี่ยนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตร หลายด้าน การดำเนินการกิจกรรมในขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ผู้วิจัย และทีมงานได้ตัดสินใจด

กิจกรรมสหนาการกับผู้เข้าร่วม เนื่องจากมุสลิมมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดกิจกรรมสหนาการ และมีผู้ปกครองหลายท่านที่เคร่งครัดในเรื่องศาสนา ดังนั้นกิจกรรมสหนาการบางอย่างจึงไม่เหมาะสมสำหรับผู้ปกครอง และผู้เข้าร่วมในครั้งนี้อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าผู้เข้าร่วมสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้อีกหลายโอกาส เพราะในกิจกรรมการประชุมมีการสนทนาแลกเปลี่ยนทั้งในกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยซึ่งสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ปกครองมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ สาเหตุหนึ่งเนื่องจากการคัดเลือกผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ โรงเรียนได้คัดเลือกผู้ปกครองที่มีความกระตือรือร้นในการส่งเสริม และพัฒนาบุตรอยู่แล้ว ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ปกครองที่ผู้วิจัยได้กำหนด โดยได้ส่งเกณฑ์ให้โรงเรียนทำการคัดเลือกผู้ปกครองที่มีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้การประชุมครั้งนี้จึงเต็มไปด้วยบรรยากาศความมุ่งมั่น และความตั้งใจในการเรียนรู้ และกระตือรือร้นในกิจกรรมของโครงการวิจัย

1.1.2 การสร้างความตระหนักความเข้าใจในประเด็นของการศึกษา

การสร้างความตระหนัก และความเข้าใจในประเด็นของการศึกษา และกระบวนการวิจัย เป็นการสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการวิจัยตลอดกระบวนการของการวิจัย ความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินการทุกกิจกรรม เพราะการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเกิดจากความเข้าใจร่วมกันของคนในทีม มีความเป็นเอกภาพในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สำหรับประเด็นเบื้องต้นในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักแก่ผู้เข้าร่วมมี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวคิดการศึกษา และการเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21 และ 2) แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร และ 3) แนวคิดการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจ และความตระหนักแก่ผู้เข้าร่วม รายละเอียด และผลจากการดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

1.1.2.1 แนวคิดการศึกษาและการเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21

แนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในด้านเป้าหมาย และกระบวนการ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แม้ได้มีการเผยแพร่ และขับเคลื่อนมาหลายปี ทั้งในระดับสากล รวมถึงประเทศไทย แต่แนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ยังคงเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองหลายท่านยังคงยึดติดกับรูปแบบการศึกษาตามที่ตนเคยได้รับมาในอดีต และการขับเคลื่อนแนวคิดการศึกษาแนวใหม่ยังคงรับรู้เฉพาะในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาเป็นหลัก เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองควรรับรู้ และเข้าใจในประเด็นการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การพัฒนาเด็กสามารถดำเนินไปได้จากความเข้าใจของทุกฝ่าย โดยโรงเรียนกับผู้ปกครอง

สามารถร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กได้อย่างเป็นเอกภาพ ดังนั้นเพื่อสร้างความรู้ และความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การศึกษาในศตวรรษที่ 21: ความท้าทายใหม่สำหรับผู้ปกครอง” โดยวิทยากรในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองผู้เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สารระสำคัญจากการบรรยายของวิทยากร คือ การฉายภาพความแตกต่างระหว่างการศึกษาในอดีตกับปัจจุบัน และเป้าหมายของการจัดการศึกษา และวิธีการที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากอดีต รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษา และการหาความรู้ การเคลื่อนที่ขอความรู้ที่มีอย่างมหาศาล และจุดยืน รวมถึงบทบาทของมุสลิมที่ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ต้องมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้การบรรยายของวิทยากรได้บูรณาการให้เข้ากับหลักคิดของอิสลาม ซึ่งสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในความสำคัญ และประเด็นการศึกษาที่มีมิติทัศน์ใหม่ โดยผู้ปกครองต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ และเป้าหมายในการพัฒนา ซึ่งต้องสอดคล้องกับบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากการบรรยายในหัวข้อ “การศึกษาในศตวรรษที่ 21” เพื่อให้เน้นย้ำถึงความสำคัญ และการสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครอง รวมถึงการให้ผู้ปกครองได้เห็นแนวทางการพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21 จากการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมในหัวข้อ “ประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณภาพ” โดยอาจารย์ขอและ ตาเลาะ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จังหวัดปัตตานี วิทยากรที่เชิญมาแลกเปลี่ยนในครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของบุตร 5 คน ซึ่งเป็นครอบครัวที่เป็นตัวอย่างในการเลี้ยงดูบุตร และการจัดการครอบครัวให้มีคุณภาพ สารระสำคัญจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ บทบาทครอบครัว หรือผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ปัญหา และอุปสรรค รวมถึงวิธีการในการแก้ปัญหาในการเลี้ยงดูบุตร โดยบุตรแต่ละคนมีนิสัยแตกต่างกัน ผู้ปกครองต้องมีจิตวิทยา และความเข้าใจในการแก้ปัญหา โดยบูรณาการให้เข้ากับหลักคำสอนของอิสลามในการเลี้ยงดูบุตร วิทยากรยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติในการเลี้ยงดูของผู้ปกครองสำหรับบุตรในสังคมปัจจุบัน ซึ่งต้องคิดเชิงบวก และเห็นคุณค่าของบทบาทของตนเองในฐานะผู้ปกครองให้มากยิ่งขึ้น การใช้เวลากับสมาชิกในครอบครัว และให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ

1.1.2.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

ความเข้าใจในประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ถือเป็นหัวข้อสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นตัวแปรหลักของการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้วิจัย

กับผู้เข้าร่วมการวิจัย ในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวข้อสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นนี้ คือ “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร: แนวคิดสำคัญ และการปฏิบัติ” หัวข้อนี้ผู้วิจัยทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองด้วยตัวเอง เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อมูลจากการที่ได้พบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของบุตร และศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สารหลักที่ผู้วิจัยแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครองคือ แนวคิด ค่านิยม รูปแบบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร รวมถึงการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) จากทั้งในประเทศ รวมถึงการสอบถามความคิดเห็น และประสบการณ์จากผู้ปกครองที่เข้าร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ สำหรับการแลกเปลี่ยนในประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเบื้องต้น ผู้ปกครองต่างมีความคิดที่แตกต่างกัน และผู้ปกครองแต่ละท่านมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน แต่หลายท่านยังขาดความครอบคลุมในกิจกรรมการมีส่วนร่วม และความเข้าใจที่คาดเคลื่อนบางประการ รวมถึงความเข้าใจในปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ผู้ปกครองมีความตระหนัก และความเข้าใจในประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรมากยิ่งขึ้น

1.2 การสะท้อนกลับ ตอนที่ 1 (Reflection 1)

การสะท้อนกลับ 1 (Reflection 1) เป็นผลการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสำหรับการปฏิบัติการ ตอนที่ 1 (Action 1) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสร้างความตระหนักความเข้าใจในประเด็นของการศึกษา และกระบวนการวิจัย ปฏิบัติ ผลสะท้อนกลับจากปฏิบัติการ ตอนที่ 1 มีดังนี้

1.2.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วม และระหว่างผู้เข้าร่วม จากการดำเนินการกิจกรรมเป็นไปด้วยความอบอุ่น ผู้เข้าร่วมการประชุมมีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นกันเอง และพอใจในการดำเนินการของผู้วิจัย และทีมงาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวิทยากร ทั้งผู้เข้าร่วม และวิทยากรต่างแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นอย่าง เป็นกันเอง เนื่องจากผู้เข้าร่วมที่โรงเรียนทำการคัดเลือกเป็นกลุ่มผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร และมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาของบุตรเป็นทุนเดิม ทำให้บรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น และกิจกรรมดำเนินไปได้โดยไม่มี

อุปสรรค ผู้ปกครองท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “วันนี้ผมกับภรรยาได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากวิทยากรหลายเรื่อง ผมชอบบรรยากาศการประชุมแบบนี้ เพราะมันไม่เครียดมาก ผมเอง และผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ และน้อง ๆ ทุกคนก็น่ารักคอยช่วยเหลือกิจกรรมตลอด” ผู้ปกครองยังได้สะท้อนถึงความต้องการในการพบปะกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร และสามารถช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้ และการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรในอนาคต ผู้ปกครองท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ถ้าเป็นไปได้คืออยากให้มีโอกาสแบบนี้บ่อย ๆ แบบให้ผู้ปกครองได้มาพบปะกัน กะรู้สึกว่าการที่เราแลกเปลี่ยนประสบการณ์เลี้ยงลูกแล้ว ทำให้มีกำลังใจ และพัฒนาให้เราสามารถเลี้ยงลูกได้ดียิ่งขึ้น” สรุปโดยภาพรวมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมเป็นไปในทิศทางที่ดี ผู้ปกครองมีความเข้าใจในเป้าหมายร่วมของการพัฒนา และมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในประเด็นของการศึกษา

การสร้างความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากรที่มีประสบการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง การสะท้อนกลับในชั้นตอนนี้ คือ ความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครองในประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการประเมินความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครอง โดยการทำแบบสอบถาม ก่อน-หลัง การจัดกิจกรรม เพื่อวัดความรู้ และความตระหนักของผู้ปกครอง โดยผลการประเมินในแต่ละประเด็น พบว่าความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหลังจากที่ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยผลการประเมินความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครองหลังจากกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นก่อนกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด (ก่อนกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 2.948 และหลังกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 4.054) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองทั้งในด้านความเข้าใจ และทัศนคติ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการจัดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ต้องการพัฒนาผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับประเด็นหัวข้อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรพบว่า ความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนั้นมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเช่นเดียวกันหลังจากที่ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยผลการประเมินความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครองหลังจากกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นก่อนกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด (ก่อนกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 3.132 และหลังกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 4.168) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองทั้งในด้านความเข้าใจ และทัศนคติ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการ

จัดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ต้องการพัฒนาผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ 2 การวางแผนและการออกแบบการวิจัย

2.1 ปฏิบัติการ ตอนที่ 2 (Action 2)

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติขั้นตอนที่สอง (Action 2) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อกำหนดข้อตกลง และบทบาทในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น การออกแบบกระบวนการวิจัย เครื่องมือ และการปรึกษาหารือ และระบุสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติ ผลจากการปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การกำหนดข้อตกลงและบทบาทในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน

การสร้างข้อตกลงร่วมกันในเป้าหมายการมีส่วนร่วม และการดำเนินการวิจัยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นหลังจากกิจกรรมการสร้างความตระหนัก และความรู้แก่ผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21 และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร การสร้างข้อตกลงร่วมกันถือเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากการวิจัยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วม ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการ และขั้นตอนการทำวิจัยแก่ผู้ปกครอง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาตลอดการดำเนินการวิจัยเป็นเวลาโดยประมาณ 6 เดือน ผู้วิจัยจัดทำเป็นคู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแจกแจงแก่ผู้ปกครองเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม และแผนการปฏิบัติการกิจกรรมในภาพรวม โดยผู้ปกครองสามารถเสนอความคิดเห็น หรือแก้ไขกำหนดการ และรูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนตามความเหมาะสม หรือความคิดเห็นโดยรวมจากที่ประชุมผู้ปกครอง สำหรับผลการประชุมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในเป้าหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และการดำเนินการวิจัย มีประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

2.1.1.1 กรอบระยะเวลาในการดำเนินการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กรอบระยะเวลาการดำเนินการเป็นประเด็นแรกที่ผู้เข้าร่วมให้ความสำคัญ เนื่องจากผู้ปกครองต่างมีภารกิจ และหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายด้าน ทั้งในเรื่องการดูแลสมาชิกในครอบครัว การทำงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย การปรึกษาหารือในประเด็นขอบเขตเวลาในการดำเนินการ ผู้วิจัยทำการประชุมแบบกลุ่มใหญ่โดยให้ผู้ปกครองทุกคนมีสิทธิ์นำเสนอกรอบเวลาในการวิจัย ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้เสนอระยะเวลาการวิจัย 6 เดือน ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2558 ผู้ปกครองได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 12 เดือน

ผู้ปกครองหลายท่านมีความกังวลเรื่องเวลาว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจะส่งผลต่อเวลาในการทำงาน ในขณะที่บางท่านต้องการให้จัดโครงการในระยะยาว เพื่อพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนา แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเวลาที่ผู้ปกครอง ต้องมีส่วนร่วมในโครงการวิจัย ซึ่งพยายามให้มีผลกระทบต่อเวลาในการทำงาน และการดูแล ครอบครัวยุคใหม่ให้น้อยที่สุด และเน้นย้ำเรื่องความยืดหยุ่น โดยผู้ปกครองมีอิสระในการเข้าร่วมใน กระบวนการวิจัยตลอดระยะเวลาของการวิจัย และไม่มีการผูกพันต่อการเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมของ ผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ขอความกรุณาจากผู้ปกครองให้สนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรม จนสิ้นสุดกระบวนการของการวิจัย ผลสรุปจากการปรึกษาหารือในประเด็นกรอบระยะเวลาของ โครงการ คือ ระยะเวลา 6 เดือน ตามที่ผู้วิจัยได้เสนอ และสามารถขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม

2.1.1.2 รูปแบบและกำหนดการในการประชุม

รูปแบบของการประชุม หรือการพบปะกันระหว่างกระบวนการวิจัยเป็นประเด็น ที่ต่อเนื่องจากกรอบระยะเวลาของโครงการวิจัย ผู้ปกครองได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการ พบปะกันตามข้อเสนอของผู้วิจัย เบื้องต้นผู้วิจัยได้เสนอการพบปะของผู้ปกครองตามที่ได้กำหนดไว้ใน คู่มือการดำเนินการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ภาคผนวก 3) โดยให้มีการประชุม 4 ครั้ง แบ่งเป็นการประชุมรวมทั้งสามจังหวัด 2 ครั้ง และการประชุมในแต่ละจังหวัด 2 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 การประชุมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความตระหนัก และความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และการสร้างข้อตกลง และการออกแบบการวิจัยร่วมกัน (ประชุมรวมทั้ง 3 จังหวัด) ครั้งที่ 2 การ ประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงาน และถอดบทเรียนจากผู้ปกครอง (ประชุมรายจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รอบที่ 1) ครั้งที่ 3 การประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงาน และถอดบทเรียนจาก ผู้ปกครอง (ประชุมรายจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รอบที่ 2) ครั้งที่ 4 การทบทวนการ ดำเนินการ การประเมินผล ถอดบทเรียน และสรุปจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการ (ประชุม รวมทั้ง 3 จังหวัด)

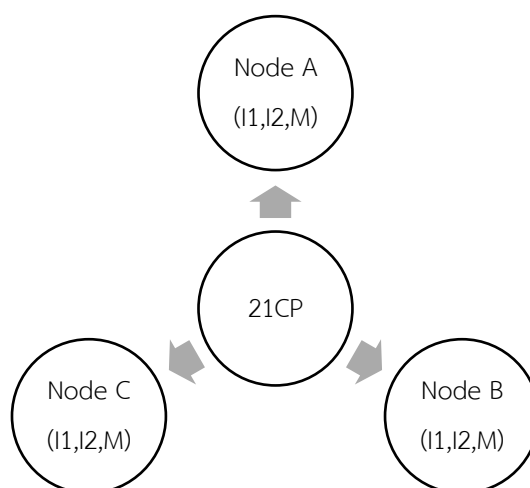
ผู้ปกครองได้ร่วมเสนอความคิดเห็นโดยให้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนครั้งในการ ประชุม หรือการพบปะกันระหว่างการดำเนินการจาก 4 ครั้ง เป็น 3 ครั้ง โดยให้ลดจำนวนครั้งในการ ประชุมในแต่ละจังหวัดเหลือ 1 ครั้ง และเสนอให้ผู้วิจัยสอบถาม และติดตามผู้ปกครองผ่านการพูดคุย ทางโทรศัพท์ หรือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ส่งรายงานการดำเนินการ โดยให้ผู้วิจัยออกแบบ แบบฟอร์มการรายงานให้มีรูปแบบเดียวกัน การลดการประชุมเพื่อประหยัดเวลา และ งบประมาณ ของทั้งผู้ปกครอง และผู้วิจัย รวมถึงความเสี่ยงจากการเดินทาง การประชุมในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัย ยังคงให้ความยืดหยุ่นกับการเข้าร่วมของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมได้ตามความสะดวก และสามารถประสานงานกับผู้วิจัยโดยใช้ช่องทางตามความสะดวกของผู้ปกครอง

2.1.1.3 กลไกในการขับเคลื่อนโครงการ

การดำเนินการโครงการแต่ละโครงการจำเป็นต้องมีกลไกในการขับเคลื่อน เพราะหากขาดองค์ประกอบนี้แล้ว โครงการหรือกิจกรรมอาจไม่สามารถดำเนินการ หรือขับเคลื่อนไปได้ คำว่ากลไกในการขับเคลื่อนตามความเข้าใจร่วมกันของผู้เข้าร่วม คือ รูปแบบของการดำเนินงานกิจกรรม ซึ่งรวมถึงการประสานงานระหว่างกัน โดยกลไกในการดำเนินการในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมเสนอให้จัดตั้งในรูปแบบของเครือข่าย ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการจัดทำเครือข่าย โดยยึดหลัก INN (I = Intelligence, N = Nodes, N = Network) โดยการดำเนินการในครั้งนี้ให้แต่ละจังหวัดเป็น Node ได้แก่ ปัตตานี (Node A) ยะลา (Node B) และนราธิวาส (Node C) โดยทั้ง 3 Node รวมกันแล้วเป็นเครือข่าย โดยใช้ชื่อ Twenty-first-century parents หรือชื่อย่อว่า 21CP สำหรับ I หรือ Intelligence หมายถึง หัวหน้าทีม หรือ ผู้ประสานงานของแต่ละ Node โดยหัวหน้าทีมให้คัดเลือกตามความเหมาะสม โดยการนำเสนอจากผู้ปกครองในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยสามารถจัดการประชุมกับหัวหน้าเป็นการเฉพาะ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถเป็นผู้นำกลุ่มได้ตามความเหมาะสม

2.1.1.4 โครงสร้างการดำเนินการ และการประสานงาน

โครงสร้างในการดำเนินการให้ยึดหลักรูปแบบกลไกของการขับเคลื่อนโครงการตามที่ได้เสนอในประเด็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยผู้เข้าร่วมได้เสนอโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เน้นประสิทธิภาพในการดำเนินการ มีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม สำหรับข้อสรุปจากการประชุมผู้เข้าร่วมเสนอให้เพิ่ม รองหัวหน้า อีกหนึ่งตำแหน่ง ดังนั้นโครงสร้างการดำเนินการจึงประกอบด้วย หัวหน้า (I1) รองหัวหน้า (I2) และสมาชิก (M) โดยโครงสร้างการดำเนินการมีรูปแบบดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 20 โครงสร้างการประสานงาน และดำเนินการโครงการวิจัย

ภาพข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าโครงสร้างการดำเนินการโครงการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้วิจัยเป็นผู้ประสานหลักทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแต่ละจังหวัดมีหัวหน้า และ รองหัวหน้า เป็นผู้ประสานงาน และปรึกษาหารือกับผู้วิจัยในเรื่องการดำเนินการในแต่ละจังหวัด

2.1.1.5 การพิจารณาสภาพและการฉายภาพความคาดหวังในอนาคต

หัวข้อนี้เป็นการร่วมพิจารณาสถานการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในอดีตกับ ปัจจุบัน และร่วมกันวางแผนความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในอนาคต ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 กับ ขั้นตอนที่ 2 มีพิจารณาร่วมกัน และนำมาเชื่อมโยงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การนำทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง และนำผลค่าคะแนนความต้องการจำเป็นมา พิจารณา เพื่อกำหนดเป้าหมาย และลำดับความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด การศึกษาของบุตร สำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม สำหรับพิจารณา สภาพ และความคาดหวังเพื่อฉายภาพอนาคตร่วมกันในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การ พิจารณาสภาพ และความคาดหวังต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 2) การพิจารณาสภาพ และความคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยรายละเอียด มีดังนี้

2.1.1.5.1 การพิจารณาสภาพและความคาดหวังต่อทักษะในศตวรรษที่

21 ของเด็กมุสลิม

การพิจารณาสภาพและความคาดหวังต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็ก มุสลิมเป็นการนำผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับ เด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัด ประกอบด้วย 6 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะ อัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) ทักษะการจัดการตนเอง 3) ทักษะการคิด และการเรียนรู้ 4) ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร 5) ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และ 6) ทักษะ วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เกี่ยวกับการ พิจารณาค่าความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังแสดงใน ตารางที่ 20 โดยให้ ผู้ปกครองพิจารณาทั้งภาพรวม และรายละเอียดของทักษะแต่ละกลุ่ม การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็น การฉายผลจากการศึกษาให้ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการได้ตระหนัก และเห็นภาพรวมด้านทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวมา ข้างต้น และได้นำเสนอให้ผู้ปกครองได้พิจารณาร่วมกันในที่ประชุม ผู้ปกครองหลายท่านที่เข้าร่วม ประชุมเป็นกลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษ ที่ 21 ตามความต้องการของผู้ปกครองมุสลิม ในขณะที่ผู้ปกครองบางท่านไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรม

ข้างต้น จากการพิจารณา และรับทราบข้อมูลทำให้ผู้ปกครองเข้าใจสภาพทักษะของเด็กมุสลิมในปัจจุบัน และให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งกับผลข้อมูลที่ได้นำเสนอ ผู้ปกครองหลายท่านให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะของเด็กมุสลิม ผู้ปกครองท่านหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นว่า “ผมคิดว่าข้อมูลนี้สำคัญมาก ต้องเผยแพร่ให้ผู้ปกครองรู้ว่าเด็กของเรามีทักษะอย่างไร ด้านไหนสูง ด้านไหนต่ำ เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลได้” และผู้ปกครองอีกท่านได้กล่าวว่า “ต้องยอมรับว่าเด็กมุสลิมเราอ่อนแอมากในด้านทักษะการคิด เราไม่ค่อยฝึกให้เด็กได้คิด คิดว่าต่อจากนี้ต้องมีการพูดคุยกันมากขึ้นเพื่อช่วยกันในการแก้ปัญหา”

2.1.1.5.2 การพิจารณาสภาพ และความคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครอง

การพิจารณาสภาพ และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการสนทนาสร้างอนาคตร่วมกัน (Future search conference) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพหรือสถานการณ์ปัจจุบัน และภาพอนาคตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเริ่มจากการให้ผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรในอดีตกับปัจจุบัน และตามด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพอนาคตในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง การดำเนินการผู้วิจัยแบ่งผู้ปกครองออกเป็น 3 กลุ่ม ตามช่วงอายุของบุตร โดยกิจกรรมใช้เวลา 1.30 ชั่วโมง ผลจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มได้นำมาพิจารณาร่วมกัน และนำเสนอสถานการณ์ในภาพรวมทั้งหมด และจากการดำเนินการกิจกรรมผลจากการร่วมระดมความคิดเห็นจากผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพ และภาพอนาคตที่คาดหวังในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของบุตร ดังแสดงใน ตารางที่ 30 และ ตารางที่ 31 ดังนี้

ตารางที่ 30 สภาพการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรในปัจจุบัน

สภาพการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในอดีตกับปัจจุบัน
1. สนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของบุตร เช่น ครูสั่งให้ลูกนำวัสดุหรือสิ่งไปโรงเรียน ผู้ปกครองได้จัดหา และสนับสนุนให้แก่บุตร เป็นต้น
2. การสอนการบ้านให้แก่ลูก
3. การพาลูก ๆ และสมาชิกภายในบ้านไปท่องเที่ยวในวันหยุด
4. กระตุ้น และการสร้างแรงจูงใจในการเรียน การให้กำลังใจ และรางวัล
5. สอนความศรัทธาในศาสนา เช่น การอ่านอัลกุรอาน การละหมาด การทำความดีต่อผู้อื่น เป็นต้น
6. พยายามพาลูก ๆ เดินทางไปพร้อมกันเพื่อสามารถพูดคุยกับลูกในระหว่างการเดินทาง
7. การหมั่นของดูอา (พร) จากอัลลอฮ์เพื่อให้ลูกยึดมั่นในศาสนา เป็นเด็กดี และเรียนเก่ง
8. การจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาอิสลามภายในครอบครัว
9. แนะนำการศึกษา และการทำงานให้แก่ลูก
10. คอยติดตาม สอบถามเกี่ยวกับการเรียน การบ้านของลูก
11. ผู้ปกครองไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ๆ เช่น การควบคุมอารมณ์ การพูดจาไพเราะ การรักษาความสะอาด และระเบียบวินัย การสูบบุหรี่ เป็นต้น
12. ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการทำงานจนขาดเวลาในการดูแล การเล่น หรือการพูดคุยกับลูกอย่างเพียงพอ
13. ผู้ปกครองไม่มีความรู้ในบางวิชาที่สามารถสอนการบ้านให้ลูกได้ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

ตารางที่ 31 ภาพอนาคตต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร

ภาพอนาคตตามความคาดหวังของผู้ปกครอง
1. บ้านคือห้องสมุด และห้องสมุดคือบ้าน
2. การให้การศึกษาของผู้ปกครอง หรือหลักสูตรสำหรับผู้ปกครอง เช่น การจัดการเรียนรู้ให้บุตร วิธีการใช้หนังสือ จิตวิทยาพัฒนาการหรือการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น
3. ผู้ปกครองสามารถสนับสนุน และควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
4. ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบในการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตร
5. ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการกระตุ้น การเสริมแรง การให้รางวัล และกำลังใจในการเรียนรู้ของบุตรที่มีประสิทธิภาพ
6. การพูดคุย หรือสื่อสารกับลูกในทุกสถานการณ์โดยการอธิบายเหตุผล
7. เน้นการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมในการดำเนินชีวิต
8. การมอบหมายให้ลูกทำหน้าที่ภายในบ้านเพื่อฝึกฝนทักษะการทำงาน และความรับผิดชอบ
9. การจัดกลุ่มศึกษาอิสลามภายในครอบครัว
10. การพูดคุยกับลูกอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการเรียน การใช้ชีวิต หรืออื่น ๆ ที่ลูกสนใจ
11. การทำกิจกรรมนอกบ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น พักผ่อนนอกสถานที่ เล่นกีฬา เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในบ้าน เป็นต้น
12. ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองในการเลี้ยงดูบุตร
13. ผู้ปกครองเท่าทันเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้สมัยใหม่ และติดตามการใช้เทคโนโลยีของบุตร
14. การร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ และการมีจิตอาสาเพื่อสาธารณะ
15. การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรในทุกสถานการณ์ของการดำเนินชีวิต
16. การหมั่นของดุอา (พร) จากอัลลอฮ์ เพื่อให้ลูกยึดมั่นในศาสนา เป็นเด็กดีและเรียนเก่ง

การร่วมกันพิจารณาสภาพในอดีตกับปัจจุบัน และวาดภาพอนาคตร่วมกันเป็นกิจกรรมที่สร้างความสำนึกร่วมกันของผู้เข้าร่วม เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์การดำเนินการของตนเองจากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต วิธีที่ได้ดำเนินการสามารถเป็นกรอบในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบนพื้นฐานประสบการณ์ที่ร่วมกันนำเสนอ นอกจากนี้ผู้ปกครองสามารถมองเห็นเป้าหมายในการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการดำเนินการกิจกรรม โดยส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยมีทิศทางเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.1.1.6 เป้าหมายของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กมุสลิม ครั้งนี้ผู้เข้าร่วมมีความเห็นร่วมกันที่ต้องการรูปแบบหรือแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร โดยสามารถนำไปใช้กับผู้ปกครองที่มีบุตรในวัยประถมศึกษาตอนต้น วัยประถมศึกษาตอนปลาย และวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองหวังให้การวิจัยในครั้งนี้สามารถถอดบทเรียน และพัฒนาเป็นคู่มือสำหรับผู้ปกครอง และโปรแกรมสำหรับการอบรมผู้ปกครองเพื่อสร้างความตระหนัก และความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องตามความต้องการของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ผู้ปกครองมุ่งหวังในการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในระดับจังหวัด และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้มแข็ง สามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือได้ระดับประเทศให้มีคุณภาพในอนาคต

2.1.2 การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น การออกแบบกระบวนการวิจัย เครื่องมือ และการปรึกษาหารือ และระบุสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนการวิจัยร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วม เป็นการดำเนินการก่อนนำไปสู่การปฏิบัติ และเนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้น ในขั้นตอนนี้จึงเริ่มด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วม เพื่อให้ทุกคนสามารถเป็นนักวิจัยได้ และหลักจากที่ผู้เข้าร่วมเข้าใจแนวคิด และวิธีการในการวิจัยแล้ว จึงนำไปสู่ขั้นตอนของการวางแผน การออกแบบการวิจัย การกำหนดเป้าหมาย และความต้องการจากการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน รายละเอียดของการดำเนินการมีดังนี้

2.1.2.1 การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมในชุมชนหรือท้องถิ่น โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลจากการปฏิบัติ ผู้เข้าร่วมจึงถือว่ามีบทบาทไม่น้อยไปกว่านักวิจัย หรือมากกว่านักวิจัยในบางกรณี โดยผู้วิจัยเป็นเพียงผู้คอยสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าร่วมสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ดังนั้นความเข้าใจในแนวคิดกระบวนการวิจัยจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้เข้าร่วม เพื่อให้การดำเนินการสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างเป็นระบบ ตรงตามระเบียบวิธีการวิจัย และเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นแก่ผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัย จึงได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การวิจัยไม่ยากอย่างที่

คิด ผู้ปกครองก็ทำได้” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุวัตร สองเมือง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมในการเป็นนักวิจัย สาระสำคัญที่วิทยากรได้ให้ความรู้เริ่มจากหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย กระบวนการ และวิธีการ และการบูรณาการการปฏิบัติจากงานประจำให้เป็นงานวิจัย (Routine to research) โดยผู้ปกครองสามารถทำงานประจำภายในบ้านให้เป็นการวิจัยได้ ด้วยการตั้งคำถาม วัตถุประสงค์ การบันทึก วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งผลให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การทำงานระหว่างนักวิจัยและผู้ปกครองดำเนินไปได้ด้วยความเข้าใจในหลักการวิจัย

2.1.2.2 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมด้วยความเคารพในศักยภาพของกันและกัน สำหรับประเด็นของการออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ปกครองได้มีการระดมความคิดเห็นร่วมกัน และคำแนะนำจากวิทยากรจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเห็นว่าแนวทางการวิจัยจากงานประจำสู่การวิจัย (Routine to research) หรือ R2R มีความเหมาะสมสำหรับการออกแบบการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้เข้าร่วมมีความเห็นให้ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูล ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองในครั้งต่อไป การออกแบบการวิจัยในครั้งนี้ให้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติของผู้ปกครอง ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้โดยใช้การสนทนากลุ่ม และการสังเกต และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่นำไปสู่ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ต่อไป

2.2 การสะท้อนกลับ ตอนที่ 2 (Reflection 2)

การสะท้อนกลับ 2 (Reflection 1) เป็นผลการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสำหรับการปฏิบัติการ ตอนที่ 2 (Action 2) ซึ่งมีเป้าหมายในการกำหนดข้อตกลง และบทบาทในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น การออกแบบกระบวนการวิจัย เครื่องมือ และการปรึกษาหารือ และระบุสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติ ผลสะท้อนกลับจากปฏิบัติการ ตอนที่ 2 มีดังนี้

2.2.1 กรอบระยะเวลา และรูปแบบการในการดำเนินการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คือ ระยะเวลา 6 เดือน และสามารถขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม สำหรับการประชุมเพื่อการเก็บข้อมูล และถอดบทเรียนจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง มีจำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 การประชุมเพื่อสร้างความสัมพันธ์

ความตระหนัก และความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และการสร้างข้อตกลง และการ ออกแบบการวิจัยร่วมกัน (ประชุมรวมทั้ง 3 จังหวัด) ครั้งที่ 2 การประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงาน และถอดบทเรียนจากผู้ปกครอง (ประชุมรายจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ครั้งที่ 3 การ ทบทวนการดำเนินการ การประเมินผล ถอดบทเรียน และสรุปจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการ (ประชุมรวมทั้ง 3 จังหวัด) กำหนดการในการดำเนินการดังแสดงใน ตารางที่ 32 ดังนี้

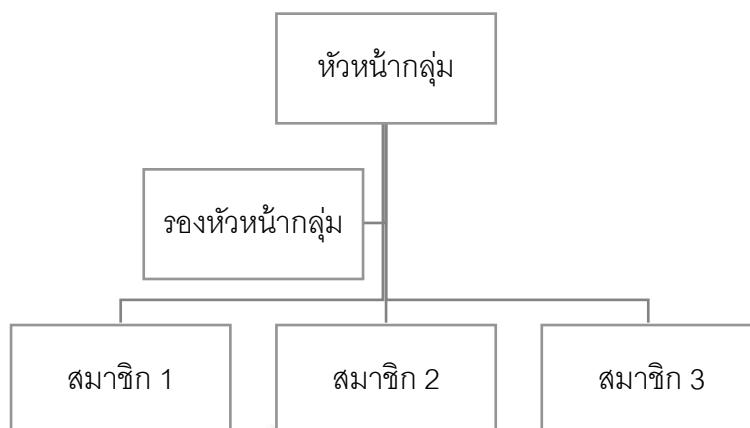
ตารางที่ 32 กำหนดการการประชุมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรม	เดือน (พ.ศ. 2558)						
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
1. การประชุมผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งที่ 1 เพื่อทำ ความเข้าใจ และกำหนดข้อตกลง การ วางแผนร่วมกันในกระบวนการวิจัย	↔						
2. การประชุมผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งที่ 2 (แยก จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส) เพื่อนิเทศ และติดตามการดำเนินงาน และถอด บทเรียน		↔	↔				
3. การนิเทศรายกรณี (บางครอบครัว)		↔	↔	↔			
4. การประชุมผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งที่ 3 เพื่อ ทบทวนประเมินผล และสรุปจากการปฏิบัติ ตามแผนการดำเนินการ (ประเมินครั้งที่ 2)				↔			
5. การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย					↔	↔	
6. จัดทำรายงานการดำเนินการเพื่อให้ ผู้เข้าร่วมพิจารณา						↔	↔

2.2.2 กลไกในการขับเคลื่อน โครงสร้างการประสานงาน และบทบาทและความ รับผิดชอบร่วมกัน

กลไกในการขับเคลื่อนในการดำเนินการครั้งนี้ คือ โมเดล INN โดย I หมายถึง หัวหน้า
ทีม หรือ ผู้ประสานงานของแต่ละ N (Node) หรือกลุ่มผู้ปกครองในแต่ละจังหวัด โดยกำหนดให้
จังหวัดปัตตานี เป็น Node A ยะลา เป็น Node B และนราธิวาส เป็น Node C โดยทั้ง 3 Node
รวมกันแล้วเป็นเครือข่าย (Network) โดยใช้ชื่อ Twenty-first-century parents หรือชื่อย่อว่า 21CP
และเครือข่ายมีโครงสร้างในการดำเนินการหรือการประสานงานตามรูปแบบกลไกของการขับเคลื่อน

โครงการ ซึ่งในแต่ละกลุ่มจังหวัดประกอบด้วย หัวหน้า (I1) รองหัวหน้า (I2) และสมาชิก (M) โดยโครงสร้างมีรูปแบบดังตัวอย่างจังหวัด หรือ Node ที่แสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 21 โครงสร้างการปฏิบัติงานของกลุ่มจังหวัด

บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. หัวหน้ากลุ่ม ทำหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกภายใน Node และการประสานงานกับผู้วิจัยในด้านการดำเนินการโครงการภายใน Node
2. รองหัวหน้ากลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มในการประสานงานกับสมาชิกภายใน Node และการประสานงานกับผู้วิจัยในด้านการดำเนินการโครงการภายใน Node รวมถึงการทำหน้าที่เป็นเลขานุการของ Node
3. สมาชิก ทำหน้าที่ในการให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการดำเนินการโดยการประสานกับหัวหน้า หรือรองหัวหน้าตามความเหมาะสม และการนำไปปฏิบัติ พร้อมกับการบันทึกตามแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลที่ได้มอบหมาย

2.2.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้น

การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยเบื้องต้นของผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเป็นนักวิจัย โดยเข้าใจแนวคิด และกระบวนการในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยชุมชน และบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การสะท้อนกลับในขั้นตอนนี้ คือ ความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครองในด้านการวิจัย โดยผู้วิจัยทำการประเมินความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครอง โดยการทำแบบสอบถาม ก่อน-หลัง การจัดกิจกรรม เพื่อวัดความรู้ และความตระหนักของผู้ปกครอง โดยผลการประเมินประเด็นหัวข้อการวิจัยเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองมีพบว่า ความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น หลังจากที่คุณปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อการวิจัย โดยผลการ

ประเมินความรู้ และทัศนคติของผู้ปกครองหลังจากกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นก่อนกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด (ก่อนกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 2.17 และหลังกิจกรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวม = 3.40) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองทั้งในด้านความเข้าใจและทัศนคติ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการจัดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ต้องการพัฒนาผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

2.2.4 ปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินการ

การดำเนินการในครั้งนี้มีปัจจัยสนับสนุนการดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1) ปัจจัยภายใน 2) ปัจจัยภายนอก จากการวิเคราะห์ โดยประยุกต์ใช้หลักการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน (SWOT) พบว่าปัจจัยสนับสนุนการดำเนินการ มีดังนี้

1. ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถควบคุม หรือจัดการได้ โดยเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ 1) ผู้เข้าร่วมในการวิจัย หมายถึง ผู้วิจัย และผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล ซึ่งการดำเนินการในครั้งนี้บุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมีหลายด้าน เช่น ความรู้ เวลา และความมุ่งมั่น หรือความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงความรับผิดชอบในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการกระบวนการวิจัย ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนทั้งในด้านกระบวนการและเป้าหมาย สำหรับการดำเนินการในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมได้มีการดำเนินการโดยใช้เครือข่ายในการประสานงาน และกำหนดเป้าหมายในแต่ละขั้นตอน และระบุสิ่งที่ต้องการในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน 3) งบประมาณ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในครั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมการดำเนินการมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าอาหาร ค่าประสานงาน และเดินทาง เป็นต้น การดำเนินการโครงการในครั้งนี้ผู้วิจัยสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยบางส่วนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และผู้เข้าร่วมสนับสนุนส่วนหนึ่ง โดยผู้เข้าร่วมยินดีออกค่าใช้จ่ายบางส่วนตามศักยภาพ เช่น ค่าเดินทาง หรือค่าอาหาร เป็นต้น 4) ทรัพยากรในการดำเนินการ หมายถึง เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการดำเนินการ รวมถึงสถานที่สำหรับการประชุม โครงการนี้ได้รับความอนุเคราะห์ทรัพยากรจาก วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม และโรงเรียนภายใต้สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม

2. ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่ผู้เข้าร่วมไม่สามารถควบคุมหรือจัดการได้ ได้แก่ 1) สถานการณ์ในพื้นที่ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น สถานการณ์ความไม่สงบที่อาจส่งผลต่อการดำเนินการวิจัย ภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุทั้งต่อบุคคลหรือชุมชนโดยรวม เป็นต้น 2) สภาพเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจสามารถส่งผลกระทบต่อ

ดำเนินการได้ โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมวิจัย เศรษฐกิจที่ดีสามารถส่งผลให้บุคคลมีกำลังในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ได้ 3) นโยบายของรัฐ หมายถึง นโยบายที่กำหนดโดยภาครัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดอาจส่งผลต่อการดำเนินการโครงการ เช่น นโยบายความมั่นคง เป็นต้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.5.5 การออกแบบวิจัยและแผนปฏิบัติการ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมมีความเห็นในการนำรูปแบบการวิจัยแบบงานประจำสู่งานวิจัย (Routine to research) โดยคำถามในการวิจัยเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรเป็นอย่างไร 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเป็นอย่างไร คำถามข้างต้นใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการค้นหาคำตอบ โดยผู้ปกครองใช้กรอบการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

สำหรับวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นคำถามเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการถามผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและผ่านการเสนอแนะจากความคิดเห็นของผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดกลุ่มที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามคำถามการวิจัย สำหรับแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับการออกแบบการวิจัย มีรายละเอียดดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 แผนการปฏิบัติการในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

คำถามการวิจัย	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน	ระยะเวลา
1. การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการจัด การศึกษาของบุตรเป็น อย่างไร	1. ด้านเนื้อหา - กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อ พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 รูปแบบ ได้แก่ การเลี้ยงดู การจัดการ เรียนรู้ในบ้าน การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน การพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาของผู้ปกครอง	- แบบ บั น ที ก ภาคสนาม - ประเด็นคำถาม การสนทนากลุ่ม	- มีการระบุกิจกรรมการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการ มีส่วนร่วมแต่ละด้าน - มีการระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการมี ส่วนร่วมแต่ละด้าน	มีนาคม ถึง กรกฎาคม
2. ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง กับการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการจัด การศึกษาของบุตรเป็น อย่างไร	- ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองตามการรับรู้ของ ผู้ปกครอง	- ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการมี ส่วนร่วมแต่ละด้าน - ผู้ปกครองได้รับความรู้ และประสบการณ์	- ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุม อย่างน้อยร้อยละ 80 จากจำนวน ผู้ปกครองทั้งหมด	

ระยะที่ 3 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

3.1 ปฏิบัติการ ตอนที่ 3 (Action 3)

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติขั้นตอนที่ 3 (Action 3) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อนำแผนที่ได้พัฒนาและตกลงร่วมกันสู่การปฏิบัติ และ 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการของครอบครัว ผลจากการปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การนำแผนที่ได้พัฒนา และตกลงร่วมกันสู่การปฏิบัติ

การนำแผนปฏิบัติการได้จากการประชุมร่วมกันของผู้เข้าร่วมวิจัยดำเนินการหลังจากการปฏิบัติการตอนที่ 2 ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้รับแผนปฏิบัติการที่ประกอบด้วย คำถามการวิจัย ตัวบ่งชี้การดำเนินการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ และได้รับประเด็นคำถามเบื้องต้นสำหรับการบันทึกข้อมูลจากการปฏิบัติ ผู้ปกครองที่มีบุตรวัยประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับแผน และประเด็นคำถามที่คล้ายกัน โดยผู้ปกครองนำไปปฏิบัติภายในครอบครัวของตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการใช้การสนทนากลุ่มเมื่อมีการประชุมร่วมกัน โดยผู้ปกครองสามารถแลกเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติ และประสบการณ์ในการปฏิบัติการของตนเองได้อย่างเป็นอิสระตามความต้องการของผู้ปกครอง

3.1.2 การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินการ

สำหรับการสื่อสารในระหว่างการดำเนินการกิจกรรม ประกอบด้วย การใช้โทรศัพท์ ไลน์ กลุ่มผู้ปกครองระดับจังหวัด (Node) โดยมีหัวหน้า และรองหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ประสานงานหลัก ระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในระหว่างการปฏิบัติการผู้ปกครองได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันเป็นระยะ และแบ่งปันความรู้ต่าง ๆ ให้กับสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่มไลน์ นอกจากการสื่อสารทางไลน์ การเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการด้วยการโทรศัพท์พูดคุยกับผู้ปกครองบางครอบครัว โดยการสุ่มเลือกผู้ปกครองเพื่อเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ การดำเนินการใช้เวลาทั้งหมด 6 เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์กับเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิบัติ

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินการ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการในการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินการ และระหว่างการปฏิบัติการของผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องผ่านการสังเกต การสนทนากลุ่ม การพูดคุยทางโทรศัพท์ และกลุ่มไลน์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล โดยการจัดกลุ่ม และวิเคราะห์ความสอดคล้องจากการปฏิบัติการของผู้ปกครอง และการวิเคราะห์ข้อมูลทำการ

วิเคราะห์รายครอบครัว แต่นำเสนอในภาพรวมการปฏิบัติของผู้ปกครองซึ่งแบ่งตามช่วงวัยของเด็กเท่านั้น เพื่อปกป้องสิทธิ์ของผู้ปกครองตามหลักจริยธรรมของการวิจัย

3.2 การสะท้อนกลับ ตอนที่ 2 (Reflection 2)

การสะท้อนกลับ 3 (Reflection 3) เป็นผลการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสำหรับการปฏิบัติการ ตอนที่ 3 (Action 3) ซึ่งมีเป้าหมายในการเพื่อนำแผนที่ได้พัฒนา และตกลงร่วมกันสู่การปฏิบัติ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการ ผลสะท้อนกลับจากปฏิบัติการ ตอนที่ 3 มีดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการของครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ตามกลุ่มทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) ทักษะการจัดการตนเอง 3) ทักษะการคิด และการเรียนรู้ 4) ทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ และ 6) ทักษะวัฒนธรรม และความรู้ รับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้กรอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเลี้ยงดู 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน 3) การร่วมมือกับโรงเรียน 4) การร่วมมือกับชุมชน และ 5) การศึกษาของผู้ปกครอง การวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอภาพรวมทั้งหมดของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของบุตรทุกระดับ โดยผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.2.1.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม

ทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ประกอบด้วย 1) การอ่านอัลกุรอาน ได้ถูกต้องตามหลักภาษา 2) การท่องจำอัลกุรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัย 3) การศึกษาความหมาย การสรุป และนำความรู้จากอัลกุรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 4) การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น 5) การรู้จักใช้ชีวิตสายกลาง มีความสมดุล ไม่นิยมความรุนแรง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ดังแสดงใน Error! Reference source not found. ดังนี้

ตารางที่ 34 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากกรปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
1. การเลี้ยงดู ¹	<p>1. การดูแลเรื่องสุขภาพ และโภชนาการ</p> <p>เช่น การเคลื่อนไหว หรือการออกกำลังกายของบุตร การพักผ่อนที่เพียงพอ</p> <p>รับประทานอาหารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตร</p> <p>รับประทานอาหารฮาลาล และดอยฮัน เป็นต้น</p> <p>2. การจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร เช่น ความก้าวร้าว พูด การตีตบเกม หรือสื่อที่ไม่เหมาะสม ความเครียด ความเชื่อมั่น และการรู้คุณค่าของตัวเอง เป็นต้น</p>	<p>1. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>3. ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว</p> <p>4. ระดับพัฒนาการของบุตร</p> <p>5. แบบอย่างจากผู้ปกครอง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
1. การเลี้ยงดู	<p data-bbox="494 694 534 1456">ผู้ปกครองสนับสนุน</p> <p data-bbox="542 694 925 1456">3. ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย</p> <p data-bbox="933 694 1141 1456">4. การสนับสนุน และส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจ อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เช่น บุตรชอบศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ หรือกีฬา เป็นต้น</p> <p data-bbox="1149 694 1340 1456">5. การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัว ให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุตรเห็นความรัก ความห่วงใยจากผู้ปกครอง</p> <p data-bbox="1348 694 1388 1456">6. การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง เช่น ไม่สูบบุหรี่ พุดจาเพเราะ ระเบียบวินัย มารยาท เป็นต้น</p>	<p data-bbox="494 1467 534 1892">ภายนอกครอบครัว</p> <p data-bbox="542 1467 798 1892">1. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กร ด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น</p> <p data-bbox="805 1467 845 1892">2. ลักษณะของชุมชนที่อาศัย</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน
<p>1. การเลี้ยงดู</p> <p>7. ลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์ หรือ สมาร์ทโฟน หรือกิจกรรมที่ทำลายสมาธิ ของบุตร</p> <p>8. การเป็นแบบอย่างในด้านารปฏิบัติ ศาสนากิจ เช่น การละหมาด การอ่าน อัลกุรอาน การถือศีลอด การบริจาค การช่วยเหลือผู้อื่น หรือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เป็นต้น</p>		
<p>2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน</p> <p>1. การสอนอัลกุรอาน ดุอา (บทสวด) ใน ชีวิตประจำวัน</p> <p>2. การจัดกลุ่มศึกษาอิสลามกับสมาชิกใน ครอบครัว</p> <p>3. การพูดคุยกับลูกในหลักศรัทธา และคำ สอนในศาสนา</p> <p>4. การจัดเตรียมหนังสือ สื่อการเรียนรู้ เกี่ยวกับอิสลามที่เหมาะสมสำหรับบุตร</p>	<p>1. หนังสือ หรือคู่มือเทคนิคการสอน อัลกุรอานที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>2. สื่อสำหรับการเรียนรู้อัลกุรอาน และ อิสลาม สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาเด็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความรู้และทักษะด้านอัลกุรอาน ของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความรู้และทักษะด้านศาสนาของ ผู้ปกครอง</p> <p>3. การจัดการเวลาของผู้ปกครอง</p> <p>4. ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุตร</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
<p>2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน</p> <p>5. จัดเวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในบ้าน</p> <p>6. การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการศึกษา</p> <p>7. การเน้นย้ำในเรื่องการใช้ชีวิตอิสลาม</p> <p>สายกลางที่ไม่สุดโต่ง หรือหย่อนยาน</p>	<p>3. หนังสือ หรือคู่มือเทคนิคการสอน</p> <p>อัลกุรอานที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>4. สื่อสำหรับการเรียนรู้อัลกุรอาน และอิสลาม สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>ภายในครอบครัว (ต่อ)</p> <p>5. ความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น</p>
<p>3. การร่วมมือกับโรงเรียน</p> <p>1. การสื่อสารกับคุณครูเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้</p> <p>2. การร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>3. การพัฒนาทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตอิสลาม</p>	<p>1. การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ และการปฏิบัติของบุตรแก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2. การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการเรียนรู้แก่นักเรียน</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองต่อครู หรือโรงเรียน</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
<p>3. การร่วมมือกับโรงเรียน</p>	<p>1. การมีส่วนร่วมจากครอบครัวหรือศูนย์ศึกษาศึกษาสำหรับเด็กในชุมชน เช่น โรงเรียนสอนอัลกุรอาน ตาตีกา เป็นต้น</p> <p>2. การสนับสนุนศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัลกุรอานสำหรับเด็ก</p>	<p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียนสำหรับผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของครูหรือโรงเรียนต่อผู้ปกครอง</p> <p>3. บรรยากาศของโรงเรียน</p> <p>4. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน</p>
<p>4. การร่วมมือกับชุมชน¹</p>	<p>1. การเปิดโอกาสของศูนย์การเรียนรู้อิสลามในชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และพัฒนาการเรียนการสอน</p> <p>2. การสนับสนุนศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัลกุรอานสำหรับเด็ก</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	
4. การร่วมมือกับชุมชน	<p>2. งบประมาณสนับสนุน หรือ อาสาสมัครในชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการบริจาคของชุมชน</p>	<p>ภายนอกครอบครัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน 2. สิ่งแวดล้อมชุมชน 3. ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง
5. การพัฒนาตนเองด้านภาษาของผู้ปกครอง	<p>1. การเรียนรู้และพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะอัลกุรอาน และหลักปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อสารสนเทศ มัลติมีเดีย (การบรรยายศาสนาที่มีสียิด) งานบรรยายศาสนา การประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ อัลกุรอาน และการปฏิบัติศาสนกิจของบุตรที่ประสบความสำเร็จ</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เวลาของผู้ปกครอง 2. ความมุ่งหวัง หรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ 3. งบประมาณ 4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้ไอซีที <p>1. หนังสือหรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมอิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปกครองด้านการเลี้ยงดูบุตรแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p>

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
<p>5. การพัฒนาตนเองด้าน การศึกษา ของ ผู้ปกครอง</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกรุอัน</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการพัฒนาบุตรแต่ละด้านหรือในภาพรวม</p>	<p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่มีคุณภาพ</p>	<p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์การด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น</p>
		<p>2. สถานที่ในการจัดกิจกรรม</p>

3.2.1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการจัดการตนเอง ของบุตร

ทักษะการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 1) การเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2) การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน 3) การบริหาร และจัดการเวลา 4) การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโส และให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 5) การใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น 6) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น 7) มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะการจัดการตนเอง ดังแสดงในตารางต่อไป

ตารางที่ 35 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการจัดการตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากภาคการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	
1. การเลี้ยงดู	<p>1. การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวันที่เหมาะสมแก่บุตร โดยคำนึงถึงศักยภาพของบุตร มีความยืดหยุ่นหรือไม่สร้างความเครียดแก่บุตรจนเกินไป</p> <p>2. การกำหนดบทบาทในการทำหน้าที่ภายในครอบครัวให้ชัดเจน เช่น เวิร์ก ความสะอาด รัดน้ำตื้นไม่ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น</p> <p>3. การเป็นแบบอย่างในเรื่องการบริหารเวลาของผู้ปกครอง เช่น ตรงเวลาในการนัดหมาย การเดินทางกำหนดการ การรับประทานอาหาร ตรงเวลาในการละหมาด เป็นต้น</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แบบอย่างจากผู้ปกครอง 2. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 3. ความต่อเนื่องในการปฏิบัติ และการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง 4. คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุตร <p>ภายนอกครอบครัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเป็นแบบอย่างของผู้คนภายนอกครอบครัว 2. การสนับสนุนจากครู 3. พฤติกรรมการจัดการตนเองของเพื่อนของบุตร

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
1. การเลี้ยงดู	4. การเป็นแบบอย่างในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ การพูดคุย และการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น 5. การเลี้ยงดูโดยให้ลูกช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดหนังสือตามตารางเรียน การแต่งตัว การทำความสะอาดห้องนอน เป็นต้น	
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	1. การพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับความสำคัญของการมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และการแสดงความเคารพ และสามารถที่ติดต่อผู้อื่น 2. การฝึกให้บุตรเรียนรู้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในชีวิตประจำวัน 3. การให้ลูกช่วยแม่ทำอาหาร และฝึกการทำอาหารเพื่อเพิ่มทักษะชีวิต และการทำงาน	1. การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง 2. ความต่อเนื่องในการสอน หรือจัดการเรียนรู้ของเด็ก 3. เวลาของผู้ปกครอง 4. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 5. การสื่อสารภายในครอบครัว

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	<p>4. การให้ลูกเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยการทำงานที่สวาม ช่วยเหลือบิดาในการทำงานบ้าน เช่น งานทำสวน ซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น</p> <p>5. พูดคุยเพื่อปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม และ จริยธรรม</p> <p>6. ฝึกฝนให้บุตรรู้จักการออม ด้วยการออมเงิน และการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>7. ฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง</p> <p>8. การมอบหมายความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับพี่น้อง เช่น ตั้งใจทำงานในแต่ละวัน ให้ช่วยกันคิด วางแผน แก้ไข เป็นต้น</p> <p>9. การฝึกให้ลูกเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ เมื่อมีอารมณ์โกรธ การตั้งสติ การกล่าว</p>	<p>6. สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศในบ้าน</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนจากครู หรือ โรงเรียน</p> <p>2. ภาระงานของผู้ปกครองจากที่ทำงาน</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากกรปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	10. สร้างความเป็นผู้นำและสอนเกี่ยวกับ การตัดสินใจ เช่น ฝึกให้ดูแลตนเองแทน พ่อแม่ เป็นต้น	
3. การร่วมมือกับโรงเรียน	1. การสื่อสารกับครูเกี่ยวกับทักษะการ จัดการตนเองของบุตร 2. การร่วมมือส่วนร่วมกับโรงเรียนในการ พัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของ บุตร	1. การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับ ภายนอกครอบครัว พัฒนาการด้านทักษะการจัดการตนเอง 1. เวลาของผู้ปกครอง ของบุตรแก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง 2. ทักษะของผู้ปกครองต่อครู หรือ โรงเรียน 2. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะ ในการจัดการตนเองของบุตรได้ เช่น การ เรียนรู้แบบโครงการ การใช้ปัญหาเป็น ฐาน เป็นต้น 3. การจัดเวทหรือช่องทางสำหรับ ภายนอกครอบครัว ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการ 1. ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่ สำหรับผู้ปกครอง บุตร 2. ทักษะของครูหรือโรงเรียนต่อ ผู้ปกครอง 3. บรรยากาศของโรงเรียน

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
3. การร่วมมือกับโรงเรียน		4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน 5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
4. การร่วมมือกับชุมชน	1. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมสยิต งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ระเบียบวินัยในการทำงาน 2. การสนับสนุนองค์การภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสา เป็นต้น 3. สนับสนุนให้บุตรใส่ใจสุขภาพด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายในชุมชน	1. การเปิดโอกาสของชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตร 2. การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะในการจัดการตนเองแก่เด็กของชุมชน เช่น ค่าย กิจกรรมอาสา อบรมจริยธรรมเยาวชน เป็นต้น 1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน 2. เวลาของผู้ปกครอง 1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน 2. สิ่งแวดล้อมชุมชน 3. ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
<p>ผู้ปกครองมีส่วนร่วม</p> <p>ผู้ปกครองสนับสนุน</p>	<p>ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน</p>	<p>ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง</p>
<p>5. การพัฒนาตนเองด้าน</p> <p>การศึกษาร่วม</p> <p>ผู้ปกครอง</p>	<p>1. การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะอัตรการอ่าน และหลักปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อสารสนเทศ มีจิต อิทธิ (การบรรยายศาสนา) การประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ อัตรการอ่าน และการปฏิบัติศาสนกิจของบุตรที่ประสบความสำเร็จ</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการพัฒนาบุตรแต่ละด้านหรือในภาพรวม</p>	<p>หนังสือ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองใน การเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้อีซีที</p> <p>1. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>2. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>3. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ความรู้ในการจัดการกิจกรรม</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความมุ่งมั่น หรือแรงบันดาลใจใน การเรียนรู้</p> <p>3. งบประมาณ</p> <p>4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้อีซีที</p> <p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบัน อุดมศึกษา และสถาบัน ศาสนา เป็นต้น</p> <p>2. สถานที่ในการจัดการกิจกรรม</p>

3.2.1.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้

ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ 3) การวิเคราะห์ และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งตามหลักการศาสนาและหลักการทั่วไป 4) ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ 5) การรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะการคิด และการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 36 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
1. การเลี้ยงดู	<p>1. การใช้ตัวอย่างที่ดี การ 1. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้าน การในครอบครัว</p> <p>รับฟังความคิดเห็นของบุตร และ การศึกษาของผู้ปกครองในการเลี้ยง 1. ความรู้ และทักษะของ ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูแบบใช้</p> <p>เปิดโอกาสให้บุตรได้ซักถามอธิบาย และการพัฒนามาที่ทักษะของเด็กที่ เหตุผล</p> <p>และตอบอย่างมีเหตุผล</p> <p>2. การให้กำลังใจ และมีให้ลูกคิดเชิง ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>บวก</p>	<p>2. การใช้เวลาร่วมกันระหว่าง ผู้ปกครองกับบุตร</p> <p>3. แบบอย่างจากผู้ปกครอง</p>
		ภายนอกครอบครัว
		<p>1. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กร ด้านครอบครัว สถาบัน อุดมศึกษา เป็นต้น</p> <p>2. ลักษณะของชุมชนที่อาศัย</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนใจที่เกี่ยวกับ	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
การมีส่วนร่วมจากครอบครัว	ผู้ปกครองต้องสามารถสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องสามารถสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	<p>1. การพูดคุยกับลูกโดยการตั้งคำถามในสิ่งที่พบเห็นประจำวัน และรับฟังคำตอบ และการแสดงความเห็นจากบุตร</p> <p>2. อ่านหนังสือร่วมกัน และตั้งคำถาม หรือให้ลูกสรุปความรู้ที่ได้จากการอ่าน</p> <p>3. การจัดบ้านให้เป็นห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ โดยมีหนังสือ หรือสื่อการเรียนรู้ เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>4. การจัดเวลาหรือตารางประจำวันสำหรับการอ่านของบุตร</p> <p>5. การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรในการเลือกซื้อหนังสือ หรือวางแผนการอ่านหนังสือ</p> <p>6. สนับสนุนการอ่านหนังสือของบุตร โดยเฉพาะในเนื้อหาที่บุตรสนใจ</p> <p>7. การทำกลุ่มศึกษาอิสลามร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว</p>	<p>1. สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาทักษะการคิด</p> <p>2. ของเล่นที่สามารถส่งเสริมทักษะการคิดของเด็ก</p> <p>3. เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>4. บุคคลภายนอกเข้าใจและเปิดโอกาสในการตั้งคำถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมของเด็ก</p> <p>5. การสื่อสารภายในครอบครัว</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	8. การสนับสนุนให้ลูกเล่นกิจกรรมที่ประดิษฐ์ หรือสร้างสิ่งใหม่ เช่น ดินน้ำมัน ประติษฐ์จากกระดาษ ศิลปะและหัตถกรรม เป็นต้น	ภายนอกครอบครัว 1. สิ่งแวดล้อมของชุมชน 2. ลักษณะการเรียนรู้การสอนของโรงเรียน
	9. การฝึกทักษะการคิดคำนวณจากการปฏิบัติจริง เช่น ให้ลูกซื้อของที่ตลาด การช่วยผู้ปกครองคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การวางแผนการเงิน เป็นต้น	3. ลักษณะเพื่อนของบุตร
	10. การอ่านอัลกุรอานพร้อมความหมายและอธิบายหลักการคำสอนจากอัลกุรอาน	
	11. การสนับสนุนให้ลูกท่องจำอัลกุรอาน	

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
<p>3. การร่วมมือกับโรงเรียน</p> <p>1. การสื่อสารกับครูเกี่ยวกับทักษะการคิด และการเรียนรู้เองของบุตร</p> <p>2. การร่วมมือส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตร</p> <p>3. การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ของบุตรในโรงเรียน</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ของเด็กได้ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น</p> <p>2. การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองในการนำเสนอแนวทางการเรียนรู้แก่เด็ก</p> <p>3. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพในด้านการพัฒนาทักษะการคิดของเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน</p> <p>4. จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประกวดสิ่งประดิษฐ์ แข่งขันวิทยาศาสตร์ เป็นต้น</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองต่อครู หรือโรงเรียน</p> <p>3. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน สำหรับผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครอง</p> <p>3. บรรยากาศของโรงเรียน</p> <p>4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p> <p>5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
<p>4. การร่วมมือกับชุมชน</p> <p>1. การสนับสนุน และพาบุตรไปเรียนรู้ที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เช่น ห้องสมุด ที่เคพาร์ต ศูนย์เยาวชน เป็นต้น</p> <p>2. การสนับสนุนให้บุตรมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อพบสิ่งใหม่ ๆ ที่สามารถ ส่งเสริมทักษะการคิด</p> <p>3. การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนใน การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด การเรียนรู้สำหรับเด็ก เช่น ค่าย การเรียนรู้สำหรับเด็ก เช่น ค่าย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะ สร้างสรรค์ เป็นต้น</p>	<p>1. การเปิดโอกาสของชุมชนให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอ ความคิดเห็น และจัดกิจกรรมพัฒนา ทักษะการคิด และการเรียนรู้ของ บุตร</p> <p>2. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการ คณิต การเรียนรู้สำหรับเด็ก เช่น ค่าย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะ สร้างสรรค์ เป็นต้น</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปกครองกับชุมชน</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว กับชุมชน</p> <p>2. สิ่งแวดล้อมชุมชน</p> <p>3. ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน	
<p>5. การพัฒนาตนเอง</p> <p>ด้านการศึกษของผู้ปกครอง</p> <p>1. การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อสารสนเทศ มัลติมีเดีย (การบรรยายศาสนาที่มีสื่อดิจิทัล) งานบรรยายศาสนา การประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการพัฒนาบุตรแต่ละด้านหรือในภาพรวม</p>	<p>1. หนังสือ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตร การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตร การไอชิตาม เช่น คลิป์วิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความมุ่งหวัง หรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้</p> <p>3. งบประมาณ</p> <p>4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้อีซีที</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น</p> <p>2. สถานที่ในการจัดกิจกรรม</p>

3.2.1.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย 1) การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู จีน เป็นต้น 2) ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด 3) สามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสานเสวนา การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 5) สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 6) สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหา และสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมายผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะการคิด และการเรียนรู้ ดังแสดงใน ตารางที่ 37 ดังนี้

ตารางที่ 37 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
1. การเลี้ยงดู	<p>1. การสื่อสาร หรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่ดี ไม่ใช่คำพูดที่ก้าวร้าว หรือสร้างความรู้สึกทางลบต่อบุตร</p> <p>2. การพูดในลักษณะการให้กำลังใจ คำชื่นชม หรือแสดงความภูมิใจในบุตร</p> <p>3. การให้บุตรมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือภารกิจของผู้ปกครองตามเหมาะสม</p> <p>4. ไม่เลี้ยงบุตรแบบพ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครอง</p> <p>2. การใช้เวลาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับบุตร</p> <p>3. แบบอย่างจากผู้ปกครอง</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์การตำรวจ สภากาชาด อุดมศึกษา เป็นต้น</p> <p>2. ลักษณะของชุมชนที่อาศัย</p>

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องต้องการสนับสนุน	
2. การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน	<p>1. การพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยการใช้ภาษาที่ถูกต้องแต่เริ่มต้น</p> <p>2. การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรโดยใช้ภาษาที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้ปกครอง เช่น ภาษามลายู หรือ อังกฤษ ไทย เป็นต้น</p> <p>3. การส่งเสริมให้ลูกรู้จักบันทึก หรือเขียนในสิ่งที่เขาคิด หรือสนใจ หรือประสบการณ์ที่ประทับใจ</p> <p>4. กิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติร่วมกับพี่น้องหรือผู้ปกครอง</p> <p>5. การศึกษาอัลกุรอานพร้อมอ่านความหมาย</p> <p>6. กิจกรรมอ่านอัลกุรอานพร้อมคำแปลโดยใช้หนังสือแปลความหมายหลายภาษา เช่น ไทย อังกฤษ มลายู เป็นต้น</p>	<p>1. สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>2. ของเล่นที่สามารถส่งเสริมทักษะการสื่อสารของเด็ก</p> <p>3. เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>4. ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>5. สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน</p> <p>6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว</p> <p>7. การสื่อสารภายในครอบครัว</p>
		<p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะของบุตร</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>3. ความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากผู้ปกครอง</p> <p>4. ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>5. สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน</p> <p>6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว</p> <p>7. การสื่อสารภายในครอบครัว</p>
		<p>1. สิ่งแวดล้อมของชุมชน</p> <p>2. ลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียน</p> <p>3. ลักษณะเพื่อนของบุตร</p>

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	7. การอ่านหนังสือร่วมกัน และแลกเปลี่ยนสาระสำคัญ หรือเนื้อหาที่น่าสนใจจากการอ่าน	
	8. ส่งสอนมารยาทในการพูดกับผู้อื่น	
	9. การจัดกิจกรรมฮาเลาะ (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) ในครอบครัว	
	10. การเล่นร่วมกับญาติพี่น้องหรือเพื่อนของบุตร โดยผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้มาทำกิจกรรมที่บ้าน	
	11. สนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานหรือภารกิจร่วมกับผู้ปกครอง เช่น แม่ให้ลูกช่วยทำอาหาร พ่อให้ลูกช่วยล้างรถ เป็นต้น เพื่อรู้สึกในการทำงานเป็นทีม	

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
3. การร่วมมือกับโรงเรียน	<p>1. การสื่อสารกับครูเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของบุตร</p> <p>2. การร่วมมือส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของบุตร</p> <p>3. การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของบุตรของบุตรในโรงเรียน</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของบุตร ได้ เช่น การสอนภาษาที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบโครงการ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น</p> <p>2. การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่นัก</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา ภายใต้อบรมครู</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองต่อครู</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p>	<p>1. ภายใต้อบรมครู</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองต่อครู</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p> <p>1. ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน สำหรับผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองหรือโรงเรียนต่อผู้ปกครอง</p> <p>3. บรรยากาศของโรงเรียน</p> <p>4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p> <p>5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน</p>

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
4. การร่วมมือกับชุมชน	<p>1. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>2. การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่าใช้จ่าย การฝึกอาชีพ กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น</p>	<p>1. การเปิดโอกาสของชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็ก</p> <p>2. การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้ปกครอง</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p>
	<p>1. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>2. การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่าใช้จ่าย การฝึกอาชีพ กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น</p>	<p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน</p> <p>2. สิ่งแวดล้อมชุมชน</p> <p>3. ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง</p>
	<p>เช่น ค่าใช้จ่าย กิจกรรมอาสา อบรมจริยธรรมเยาวชน เป็นต้น</p> <p>3. สื่อที่ใช้ภาษาหลากหลายภายในชุมชน เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อสถานที่ เป็นต้น</p>	

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง		ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน	
5. การพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาของ ผู้ปกครอง	<p>1. การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับ การเรียนรู้ของบุตร จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อ สารสนเทศ มัลติมีเดีย (การบรรยาย ศาสนาที่มีชีวิต) งานบรรยายศาสนา การประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาค้นคว้า</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการพัฒนาบุตรแต่ละด้านหรือในภาพรวม</p>	<p>1. หนังสือ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองใน การเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับ การเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความมุ่งหวัง หรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้</p> <p>3. งบประมาณ</p> <p>4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้ไอซีที</p> <p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น</p> <p>2. สถานที่ในการจัดกิจกรรม</p>

3.2.1.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีสารการสื่อสาร และสารสนเทศ

ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน 2) สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ 3) สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก เป็นต้น หรือสื่อออนไลน์เพื่อการจัดการสารสนเทศ 4) สามารถใช้ไอซีทีในการสื่อสาร สืบค้น จัดการข้อมูล และรับหรือส่งข้อมูล 5) มีจริยธรรมในการใช้ไอซีทีและสื่อต่าง ๆ และใช้ไอซีทีในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ 6) สามารถผลิตหรือสร้างสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะการคิด และการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 38 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และสารสนเทศ

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องดำเนินการสนับสนุน	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
1. การเลี้ยงดู	<p>1. การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมสำหรับ</p> <p>การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร</p> <p>2. การติดตาม และเข้มงวดในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ</p> <p>3. เพ้าทันการใช้สื่อของบุตร รับรู้และติดตามการใช้สื่อในสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ เป็นต้น</p> <p>4. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นช่องทางในการสื่อสารกับบุตร</p>	<p>1. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองในความเสี่ยงดูบุตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบครัวควบคุมทุกด้าน</p>	<p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครอง</p> <p>2. การใช้เวลาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับบุตร</p> <p>3. แบบอย่างจากผู้ปกครอง</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น</p> <p>2. ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ</p>

ตารางที่ 38 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องดำเนินการสนับสนุน	
<p>2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสื่อที่มีประโยชน์ และให้โทษด้วยการสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ 2. การชมสื่อ หรือสื่อออนไลน์พร้อมๆกับบุตรและอธิบายแบบอย่างที่ดีเห็นที่ดีหรือไม่ดี แนะนำบทเรียนจากการชมสื่อให้ลูกได้ตระหนักในโทษ 3. สอนให้ลูกรู้จักสิ่งฮาลาล (อนุมัติ) และหะรอม (ห้าม) ในหลักการศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องการชมสื่อที่หะรอมหรือไม่เกิดประโยชน์ 4. จัดเตรียมสื่อทางเลือกที่ฮาลาล และเหมาะสมสำหรับบุตรที่เพียงพอเพื่อให้บุตรได้บริโภคสื่อที่เป็นประโยชน์ 5. ตั้งใจจากสื่อที่รับชมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ในครอบครัว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ 2. เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 	<p>ภายในครอบครัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ และพัฒนาทักษะของบุตร 2. เวลาของผู้ปกครอง 3. ความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากผู้ปกครอง 4. ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุตร 5. สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 7. การสื่อสารภายในครอบครัว

ตารางที่ 38 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
รูปแบบการมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	6. สื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่สามารถก่อให้เกิดผลเสีย หรืออันตรายต่อบุตร เช่น ข้อมูลที่หลอกลวง สื่อที่มีความรุนแรง หรือการไม่เคารพสิทธิของบุคคล	ภายนอกครอบครัว 1. สิ่งแวดล้อมของชุมชน 2. ลักษณะการเรียนรู้การสอนของโรงเรียน 3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร
	7. แนะนำแหล่งความรู้ หรือสื่อที่มีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุตร เช่น YouTube เพื่อเรียนรู้ภาษา ละครสอนคนที่เป็นประโยชน์ การตั้งสร้างสรรค์ เป็นต้น	
	8. ใช้อินเทอร์เน็ตที่เปิดเผย ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตให้ถูกทาง และให้บุตรได้เรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองมากกว่าความบันเทิง	

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
<p>2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน</p> <p>จัดเตรียมโปรแกรม หรือแอปพลิเคชันในลักษณะการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ลูกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการสร้างนวัตกรรม</p>		
<p>3. การร่วมมือกับโรงเรียน</p> <p>1. การสื่อสารกับครูเกี่ยวกับทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร</p> <p>2. การร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร</p> <p>3. การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตรในโรงเรียน</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร เช่น การสอนการใช้สารสนเทศของบุตร การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การรู้เท่าทันสื่อ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำโครงการ หรือการทำงานเป็นทีม เป็นต้น</p> <p>2. การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่เด็ก</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองหรือโรงเรียน</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน</p> <p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน</p> <p>2. ทักษะของผู้ปกครองหรือโรงเรียน</p>

ตารางที่ 38 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
3. การร่วมมือกับโรงเรียน (ต่อ)	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
3. การร่วมมือกับโรงเรียน (ต่อ)	3. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพในด้านการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน	ภายนอกครอบครัว (ต่อ) 3. บรรยากาศของโรงเรียน 4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน 5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
4. การร่วมมือกับชุมชน	1. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยใช้ทักษะไอซีทีช่วยเหลืองานของชุมชนหรือการกุศล เช่น การออกแบบประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น	1. การเปิดโอกาสของชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร
2. การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ เช่น ค่ายคอมพิวเตอร์ ค่ายนักร้องแบบกราฟิกดีไซน์ เป็นต้น	2. การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ จากองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน	ภายนอกครอบครัว 1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน 2. สิ่งแวดล้อมชุมชน 3. ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
5. การพัฒนาตนเองด้านการศึกษของผู้ปกครอง	<p>1. การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงดู และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อสารสนเทศ มีจิตซื่อสัตย์ (การบรรยายศาสนาที่มีสยิด) การประชุม หรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการพัฒนาบุตรแต่ละด้าน</p>	<p>1. หนังสือ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ ภาวะโภชนาการ การจัดการพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่มีคุณภาพ</p>
	<p>1. หนึ่งสื่อ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ ภาวะโภชนาการ การจัดการพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่มีคุณภาพ</p>	<p>1. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความมุ่งหวัง หรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้</p> <p>3. งบประมาณ</p> <p>4. ศักยภาพของผู้ปกครองในการใช้ไอซีที</p>
	<p>1. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่มีคุณภาพ</p>	<p>1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กรด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น</p> <p>2. สถานที่ในการจัดกิจกรรม</p>

3.2.1.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความ รับผิดชอบต่อสังคม

ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 1) เกื้อกูล เอื้อ
อาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ 2) ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อ
แก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม 3) ตระหนักและให้ความช่วยด้านมนุษยธรรม
หรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก 4) การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศ
เพื่อนบ้าน 5) เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง จากการวิเคราะห์ข้อมูล
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 5 ด้าน ต่อทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังแสดงใน
ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 39 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรู้รับผิดชอบต่อสังคม

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	
1. การเลี้ยงดู	<p>1. การเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของบุตร</p> <p>2. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในครอบครัวเพื่อฝึกความรับผิดชอบ</p> <p>3. การแสดงความรัก และความห่วงใยระหว่างกันเพื่อเป็นพื้นฐานในการแสดงถึงความรักระหว่างกัน</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครอง</p> <p>2. การใช้เวลาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับบุตร</p> <p>3. แบบอย่างจากผู้ปกครอง</p>
	<p>1. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p>	<p>ภายนอกครอบครัว</p> <p>1. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์กร ด้านครอบครัว สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น</p> <p>2. ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ</p>

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องจัดการสนับสนุน	
<p>2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน</p> <p>1. การสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับคำสอนของอิสลามในเรื่องการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคล เช่น อัลกุรอาน แบบอย่างศาสนทูต และประวัติศาสตร์ศาสนา</p> <p>2. การนำสื่อการเรียนรู้ หรือบรรยายศาสนาเกี่ยวกับแบบอย่างการใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายโดยเฉพาะมุสลิมที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับทุกศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข</p> <p>3. การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปัน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น</p>	<p>1. สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ</p> <p>2. เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ</p> <p>3. ประสิทธิภาพ</p>	<p>ภายในครอบครัว</p> <p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ และพัฒนาทักษะของบุตร</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>3. ความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากผู้ปกครอง</p>
<p>3. การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปัน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น</p>	<p>1. สื่อการเรียนรู้หรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ</p> <p>2. เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ</p> <p>3. ประสิทธิภาพ</p>	<p>1. ความรู้ และทักษะของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ และพัฒนาทักษะของบุตร</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>3. ความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากผู้ปกครอง</p> <p>4. ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุตร</p> <p>5. สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน</p> <p>6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว</p> <p>7. การสื่อสารภายในครอบครัว</p>

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องต้องการสนับสนุน	
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้าน (ต่อ)	4. การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านความช่วยเหลือผู้อื่นที่ลำบาก การทำงานเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือเด็กกำพร้า ผู้ป่วย หรือกิจกรรมการกุศล เป็นต้น 5. การพาดูเยี่ยมเยียนชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การรู้จักเพื่อนของผู้ปกครองที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง 6. การพาร่วมงานช่วยเหลือสังคม เช่น เด็กกำพร้า การช่วยเหลือชาวซีเรีย โรฮิงญา เป็นต้น	ภายนอกครอบครัว 1. สิ่งแวดล้อมของชุมชน 2. ลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียน 3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน	
3. การร่วมมือกับโรงเรียน	<p>1. การสื่อสารกับครูเกี่ยวกับทักษะ วัฒนธรรม และการมีจิตอาสาของบุตร</p> <p>2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมของบุตร</p> <p>3. การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรม และ ความรับผิดชอบต่อสังคมของบุตรในโรงเรียน</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนา ทักษะทางวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การสอน เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p> <p>2. ทัศนคติของผู้ปกครองต่อครู</p> <p>3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง กับโรงเรียน</p> <p>ทัศนศึกษาชุมชนที่มีวัฒนธรรม หลากหลาย กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น</p> <p>2. การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับ ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการ นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่ เด็ก</p> <p>3. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มี ศักยภาพในด้านการพัฒนาทักษะการ ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และ สารสนเทศของบุตรของเด็กมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน โรงเรียน</p>
	<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนา ทักษะทางวัฒนธรรม และการมีจิตอาสาของบุตร</p> <p>2. ทัศนคติของครูหรือโรงเรียนต่อ ผู้ปกครอง</p> <p>3. บรรยากาศของโรงเรียน</p> <p>4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง กับโรงเรียน</p> <p>5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน</p>	

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ปกครองสนับสนุน	ผู้ปกครองต้องการสนับสนุน
4. การร่วมมือกับชุมชน	<p>1. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกการมีจิตอาสาเพื่อสังคม</p> <p>2. การสนับสนุนองค์การภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของชุมชน เช่น ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม เช่น ค่าใช้จ่ายนม กิจการมัสยิดอาสา กิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น</p>	<p>1. การเปิดโอกาสของชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตร</p> <p>2. การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะในการจัดการตนเองแก่เด็กของชุมชน เช่น ค่าใช้จ่ายในการอาสา อบรมจริยธรรมเยาวชน เป็นต้น</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน</p> <p>2. เวลาของผู้ปกครอง</p> <p>1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน</p> <p>2. สิ่งแวดล้อมชุมชน</p> <p>3. ความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชน</p>

ตารางที่ 39 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมจากภาคการปฏิบัติของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
ผู้ปกครองสนใจ	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
<p>5. การพัฒนาตนเองด้าน การศึกษา ของ ผู้ปกครอง</p> <p>1. การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตร จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อสารสนเทศ มัลติมีเดีย (การบรรยาย ศาสนาที่มีชีวิต) งานบรรยายศาสนา การประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น</p> <p>2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ ของบุตร</p> <p>3. การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน</p> <p>4. ติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ สื่อสาร เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ที่มี เนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการ พัฒนาบุตรแต่ละด้านหรือในภาพรวม</p>	<p>หนังสือ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองใน การเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการ อิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละ ช่วงวัยที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ</p> <p>1. หมายสื่อ หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองใน การเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น</p> <p>2. สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการ อิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น</p> <p>3. กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละ ช่วงวัยที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>4. ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ</p>

3.2.2 ข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัย การนำเสนอการปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมุสลิมในการจัดการศึกษาของบุตร เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้ปกครองมุสลิมจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรที่หลากหลาย และพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีบุตรในแต่ละวัยมีการปฏิบัติในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมเป็นรายละเอียดด้านการพัฒนาทักษะ และพัฒนาการของบุตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัย สำหรับข้อค้นพบจากการศึกษา และการนำเสนอสู่การปฏิบัติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 มีได้ดังนี้

3.2.2.1 ด้านการเลี้ยงดู

ประเด็นที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุน

3.2.2.1.1 การเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ และทักษะของเด็กทุกด้าน เพื่อให้บุตรสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้เต็มศักยภาพ สิ่งที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ คือ 1) การดูแลเรื่องสุขภาวะ และโภชนาการ เช่น การเคลื่อนไหว หรือการออกกำลังกายของบุตร การพักผ่อนที่เพียงพอ การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตร รับประทานอาหารฮาลาล และดอยยิบัน เป็นต้น 2) การจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร เช่น ความก้าวร้าว การพูด การติดเกม หรือสื่อที่ไม่เหมาะสม ความเครียด ความเชื่อมั่น และการรู้จักคุณค่าของตัวเอง เป็นต้น 3) ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย 4) การสนับสนุน และส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจอย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เช่น บุตรชอบศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ หรือกีฬา เป็นต้น 5) การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัวให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุตรเห็นความรัก ความห่วงใยจากผู้ปกครอง 6) การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง เช่น ไม่สูบบุหรี่ พุดจาไฟเราะ ระเบียบวินัย มารยาท เป็นต้น 7) การลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟน หรือกิจกรรมที่ทำลายสมาธิของบุตร

3.2.2.1.2 การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีทักษะอัลกุรอาน และ การใช้ชีวิตวิถีอิสลาม คือการเป็นแบบอย่างในด้านการปฏิบัติศาสนากิจ เช่น การละหมาด การอ่านอัลกุรอาน การถือศีลอด การบริจาค การช่วยเหลือผู้อื่น หรือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เป็นต้น

3.2.2.1.3 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง คือ 1) การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมแก่บุตร โดยคำนึงถึงศักยภาพของบุตร มีความ

ยึดหยุ่น หรือไม่สร้างความเครียดแก่บุตรจนเกินไป 2) การกำหนดบทบาทในการทำหน้าที่ภายในครอบครัวให้ชัดเจน เช่น เวรทำความสะอาด รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น 3) การเป็นแบบอย่างในเรื่องการบริหารเวลาของผู้ปกครอง เช่น ตรงเวลาในการนัดหมาย การเดินทางตามกำหนดการ การรับประทานอาหารเช้า ตรงเวลาในการละหมาด เป็นต้น 4) การเป็นแบบอย่างในเรื่องการควบคุมอารมณ์ การพูดคุย และการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น 5) การเลี้ยงดูโดยให้ลูกช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดหนังสือตามตารางเรียน การแต่งตัว การทำความสะอาดห้องนอน เป็นต้น

3.2.2.1.4 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ คือ 1) การเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของบุตร และเปิดโอกาสให้บุตรได้ซักถามอธิบาย และตอบอย่างมีเหตุผล 2) การให้กำลังใจ และฝึกให้ลูกคิดเชิงบวก

3.2.2.1.5 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 1) การสื่อสาร หรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่ดี ไม่ใช่คำพูดที่ก้าวร้าว หรือสร้างความรู้สึกทางลบต่อบุตร 2) การพูดในลักษณะการให้กำลังใจ คำชื่นชม หรือแสดงความภูมิใจในตัวบุตร 3) การให้บุตรมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือภารกิจของผู้ปกครองตามความเหมาะสม 4) ไม่เลี้ยงบุตรแบบพ่อแม่ทำทุกอย่าง

3.2.2.1.6 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ คือ 1) การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมสำหรับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร 2) การติดตาม และเข้มงวดในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตรในทางที่สร้างสรรค์ 3) เท่าทันการใช้สื่อของบุตร รับรู้และติดตามการใช้สื่อในสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ เป็นต้น 4) ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นช่องทางในการสื่อสารกับบุตร

3.2.2.1.7 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม คือ 1) การเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของบุตร 2) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในครอบครัวเพื่อฝึกความรับผิดชอบ 3) การแสดงความรัก และความห่วงใยระหว่างกันเพื่อเป็นพื้นฐานในการแสดงถึงความรักระหว่างกัน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการเลี้ยงดู คือ 1) การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน 2) การเป็นแบบอย่างจากบุคคลภายนอกเช่น ญาติ ผู้อาวุโส เพื่อน และครู เป็นต้น

ในด้านทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการพัฒนา และ 3) การสนับสนุน และตักเตือนในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบวินัย และการจัดการตนเองจากบุคคลภายนอกครอบครัว เป็นต้น

3.2.2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้าน

ประเด็นที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุน

3.2.2.2.1 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะอัลกุรอ่าน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การสอนอัลกุรอ่าน ดุอา (บทสวด) ในชีวิตประจำวัน 2) การจัดกลุ่มศึกษาอิสลามกับสมาชิกในครอบครัว 3) การพูดคุยกับลูกในหลักศรัทธา และคำสอนในศาสนา 4) การจัดเตรียมหนังสือ สื่อการเรียนรู้ ที่เหมาะสมสำหรับบุตรที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม 5) จัดเวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในบ้าน 6) การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และ 7) การเน้นย้ำในเรื่องการใช้ชีวิตอิสลามสายกลางที่ไม่สุดโต่งหรือหย่อนยาน

3.2.2.2.2 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตรผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับความสำคัญของการมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และการแสดงความเคารพ และมารยาทที่ดีต่อผู้อื่น 2) การฝึกให้บุตรเรียนรู้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในชีวิตประจำวัน 3) การให้ลูกช่วยแม่ทำอาหาร และฝึกการทำอาหารเพื่อเพิ่มทักษะชีวิต และการทำงาน 4) การให้ลูกเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยการช่วยเหลือบิดาในการทำงานบ้าน เช่น งานทำสวน ซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น 5) พูดคุยเพื่อปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม 6) ฝึกฝนให้บุตรรู้จักการออม ด้วยการออมเงิน และการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง 8) การมอบหมายความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับพี่น้อง เช่น ตั้งใจทำงานในแต่ละวัน ให้ช่วยกันคิด วางแผน แก้ไข เป็นต้น 9) การฝึกให้ลูกเรียนรู้การควบคุมอารมณ์เมื่อมีอารมณ์โกรธ การตั้งสติ การกล่าวอติตัมพาร (คำสรรเสริญอัลลอฮ์) การเอาน้ำละหมาดตามคำสอนในศาสนา 10) สร้างความเป็นผู้นำและสอนเกี่ยวกับการตัดสินใจ เช่น ฝึกให้พี่ดูแลน้องแทนพ่อแม่ เป็นต้น

3.2.2.2.3 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การพูดคุยกับลูกโดยการตั้งคำถามในสิ่งที่พบเห็นประจำวัน และรับฟังคำตอบ และการแสดงความคิดเห็นจากบุตร 2) อ่านหนังสือร่วมกัน และตั้งคำถาม หรือให้ลูกสรุปความรู้ที่ได้จากการอ่าน 3) การจัดบ้านให้เป็นห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ โดยมีหนังสือ หรือสื่อการเรียนรู้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ของบุตร 4) การจัดเวลาหรือตารางประจำวันสำหรับการอ่านของบุตร 5) การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรในการเลือกซื้อหนังสือ หรือวางแผนการอ่านหนังสือ 6) สนับสนุน

การอ่านหนังสือของบุตร โดยเฉพาะในเนื้อหาที่บุตรสนใจ 7) การทำกลุ่มศึกษาอิสลามร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว 8) การสนับสนุนให้ลูกเล่นกิจกรรมที่ประดิษฐ์ หรือสร้างสิ่งใหม่ เช่น ดินน้ำมัน ประดิษฐ์จากกระดาษ ศิลปะและหัตถกรรม เป็นต้น 9) การฝึกทักษะการคิดคำนวณจากการปฏิบัติจริง เช่น ให้ลูกซื้อของที่ตลาด การช่วยผู้ปกครองคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การวางแผนการใช้เงิน เป็นต้น 10) การอ่านอัลกุรอานพร้อมความหมายและอธิบายหลักการคำสอนจากอัลกุรอาน 11) การสนับสนุนให้ลูกท่องจำอัลกุรอาน

3.2.2.2.4 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยการใช้ภาษาที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น 2) การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรโดยใช้ภาษาที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้ปกครอง เช่น ภาษามลายู อาหรับ อังกฤษ ไทย เป็นต้น 3) การส่งเสริมให้ลูกรู้จักบันทึก หรือเขียนในสิ่งที่เขาคิด หรือสนใจ หรือประสบการณ์ที่ประทับใจ 4) กิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติร่วมกับพี่น้อง หรือผู้ปกครอง 5) การศึกษาอัลกุรอานพร้อมอ่านความหมาย 6) กิจกรรมอ่านกุรอานพร้อมคำแปลโดยใช้หนังสือแปลความหมายหลายภาษา เช่น ไทย อังกฤษ มลายู เป็นต้น 7) การอ่านหนังสือร่วมกัน และแลกเปลี่ยนสาระสำคัญ หรือเนื้อหาที่น่าสนใจจากการอ่าน 8) ส่งสอนมารยาทในการพูดกับผู้อื่น 9) การจัดกิจกรรมฮาเลาะ (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) ในครอบครัว 10) การเล่นร่วมกับญาติพี่น้องหรือเพื่อนของบุตร โดยผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้มาทำกิจกรรมที่บ้าน 11) สนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานหรือภารกิจร่วมกับผู้ปกครอง เช่น แม่ให้ลูกช่วยทำอาหาร พ่อให้ลูกช่วยล้างรถ เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการทำงานเป็นทีม

3.2.2.2.5 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสารสนเทศ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) สร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสื่อที่มีประโยชน์ และให้โทษด้วยการสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ 2) การชมสื่อ หรือสื่อออนไลน์พร้อมกับบุตรและอธิบายแบบอย่างที่ดีหรือไม่ดี แนะนำบทเรียนจากการชมสื่อให้ลูกได้ตระหนักในโทษ 3) สอนให้ลูกรู้จักสิ่งฮาลาล (อนุมัติ) และหะรอม (ห้าม) ในหลักการศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องการชมสื่อที่หะรอม หรือไม่เกิดประโยชน์ 4) จัดเตรียมสื่อทางเลือกที่ฮาลาล และเหมาะสมสำหรับบุตรที่เพียงพอเพื่อให้บุตรได้บริโภคสื่อที่เป็นประโยชน์ 5) ตั้งใจทบทวนสื่อที่รับชมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ในครอบครัว 6) สื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่สามารถก่อให้เกิดผลเสีย หรืออันตรายต่อบุตร เช่น ข้อมูลที่หลอกลวง สื่อที่มีความรุนแรง หรือการไม่เคารพสิทธิของบุคคล 7) แนะนำแหล่งความรู้ หรือสื่อที่มีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุตร เช่น YouTube เพื่อเรียนรู้ภาษา ละครสอนคนที่เป็นประโยชน์ การ์ตูนเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น 8) ให้ใช้อินเตอร์เน็ตที่เปิดเผยส่งเสริมการใช้อินเตอร์เน็ตให้ถูกทาง และให้บุตรได้เรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

มากกว่าความบันเทิง 9) จัดเตรียมโปรแกรม หรือแอปพลิเคชันในลักษณะการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ลูกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการสร้างนวัตกรรม

3.2.2.2.3 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับคำสอนของอิสลามในเรื่องการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคล เช่น อัลกุรอาน แบบอย่างจากศาสนทูต และประวัติศาสตร์ศาสนา 2) การนำสื่อการเรียนรู้ หรือบรรยายศาสนาเกี่ยวกับแบบอย่างการใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายโดยเฉพาะมุสลิมที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับทุกศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข 3) การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปันแก่สมาชิกภายในครอบครัว เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น 4) การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นที่ลำบาก การทำงานเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือเด็กกำพร้า ผู้ป่วย หรือกิจกรรมการกุศล เป็นต้น 5) การพาลูกเยี่ยมชมชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การรู้จักเพื่อนของผู้ปกครองที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง 6) การพาบุตรร่วมงานช่วยเหลือสังคม เช่น เด็กกำพร้า การช่วยเหลือชาวซีเรีย โรฮิงญา เป็นต้น

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้าน คือ 1) สื่อการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 แบบบูรณาการอิสลามที่ผู้ปกครองสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หนังสือ ของเล่น วิดีโอ สิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น 3) เทคนิคหรือวิธีการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของบุตรภายในบ้าน 2) การสนับสนุนจากครูหรือโรงเรียนในการมอบหมายภารกิจเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ของบุตร โดยการร่วมวางแผนกับผู้ปกครอง และการสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตนเอง

3.2.2.3 ด้านการร่วมมือกับโรงเรียน

ประเด็นที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุน

การร่วมมือกับโรงเรียนเป็นรูปแบบที่สำคัญอีกด้านสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยการร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียนแบ่งออกเป็นสามด้าน คือ 1) การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้ พัฒนาการด้านทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูกับผู้ปกครองเข้าใจระดับการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

เช่น ร่วมนำเสนอนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด 3) การเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยครูในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้ปกครองที่มีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านสามารถเป็นอาสาสมัครในการจัดการเรียนการสอนได้ เช่น ผู้ปกครองที่ทำอาชีพทำเกษตรสามารถช่วยครู หรือพาเด็กชมการทำเกษตรจากภาพปฏิบัติจริง ผู้ปกครองที่เป็นหมอ หรือตำรวจ สามารถช่วยสอนในเรื่องสุขภาพ และระเบียบวินัยได้ เป็นต้น

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการร่วมมือกับโรงเรียน คือ 1) ช่องทางในการสื่อสารกับโรงเรียนที่หลากหลายเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่บุตร 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น 4) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพ หรือความเชี่ยวชาญในสาขาที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ หรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน 5) จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง เช่น ค่ายภาษาต่างประเทศ ประกวดสิ่งประดิษฐ์ แข่งขันวิทยาศาสตร์ ค่ายจิตอาสา เป็นต้น

3.2.2.4 ด้านการร่วมมือกับชุมชน

ประเด็นที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุน

การร่วมมือของผู้ปกครองกับชุมชนมีความสำคัญเช่นกันสำหรับการพัฒนาการศึกษาของบุตร ชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับเด็กสามารถส่งเสริมศักยภาพของเด็กได้ การร่วมมือกับชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) การร่วมมือกับมัสยิดหรือองค์กรศาสนา 2) การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น 3) การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก เช่น สถานพยาบาล ส่วนราชการต่าง ๆ เป็นต้น 4) องค์กรเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือ NGO เป็นต้น สำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้ปกครองสามารถร่วมมือกับชุมชน ได้ดังนี้

3.2.2.4.1 การพัฒนาทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ได้แก่

1) การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้อัลกุรอาน หรือศูนย์อิสลามศึกษาสำหรับเด็กในชุมชน เช่น โรงเรียน

สอนอัลกุรอาน ตาดีกา เป็นต้น 2) การสนับสนุนมัสยิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัลกุรอานสำหรับเด็ก

3.2.2.4.2 1 การพัฒนาทักษะการจัดการตนเองด้วยการส่งเสริมให้บุคตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ระเบียบวินัยในการทำงาน การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสา เป็นต้น และสนับสนุนให้บุตรใส่ใจสุขภาพด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายในชุมชน

3.2.2.4.3 การสนับสนุนทักษะการคิด และการเรียนรู้โดยการการสนับสนุน และพาบุตรไปเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เช่น ห้องสมุด ที่เคพาร์ค ศูนย์เยาวชน เป็นต้น การสนับสนุนให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อพบสิ่งใหม่ ที่สามารถส่งเสริมทักษะการคิด การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด การเรียนรู้สำหรับเด็ก เช่น ค่ายคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น

3.2.2.4.4 การสนับสนุนทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสา เป็นต้น

3.2.2.4.5 การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศช่วยเหลืองานของชุมชน หรือการกุศล เช่น การออกแบบประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศเช่น ค่ายคอมพิวเตอร์ ค่ายนักออกแบบกราฟฟิคดีไซน์ เป็นต้น

3.2.2.4.6 การสนับสนุนให้บุตรมีจิตอาสา เข้าใจวัฒนธรรม และรู้รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม โดยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกการมีจิตอาสาเพื่อสังคม การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม เช่น ค่ายวัฒนธรรม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการร่วมมือกับชุมชน คือ 1) การเปิดโอกาสของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และพัฒนาการจัดเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ 2) การสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการหรือกิจกรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การจัดโครงการ หรือกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ เช่น ค่ายผู้นำ กิจกรรมอาสา อบรมจริยธรรมเยาวชน เป็นต้น 4) การจัดทำสื่อที่ใช้ภาษาหลากหลายภายในชุมชน เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อสถานที่ เป็นต้น

3.2.2.5 ด้านการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

ประเด็นที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุน

การศึกษาของผู้ครอง เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเลี้ยงดูบุตร หรือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร เพราะความรู้ และทักษะของผู้ปกครองมีความสำคัญสำหรับการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ หากผู้ปกครองมีความรู้ และทักษะที่ดีก็สามารถให้การเลี้ยงดูบุตรมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามมาด้วย การพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองมีหลายลักษณะ ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนาความรู้ และทักษะของตนเองได้ตามความเหมาะสม โดยเฉพาะในยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ ส่งผลให้การเรียนรู้ของบุคคลในปัจจุบันมีความสะดวก และเข้าถึงความรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองมุสลิมสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากการอ่านหนังสือ วารสาร เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ 2) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร หรือสารสนเทศ เช่น วิทยุทัศน์ ยูทูป เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ยูทูป เป็นต้น 3) การเรียนรู้ในกิจกรรมการบรรยายศาสนา เช่น มัจลิซอิลมี (บรรยายศาสนาประจำสัปดาห์) บรรยายศาสนา เป็นต้น 4) การร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครองคนอื่น ๆ หรือเครือข่ายผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ หรือทักษะในด้านต่าง ๆ 5) การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน เพื่อเรียนรู้ และพัฒนาตนเองร่วมกับสมาชิกในกลุ่มศึกษา เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการเลี้ยงดูบุตรวิถีอิสลาม

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน

ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการศึกษาของผู้ปกครอง คือ 1) หนังสือ หรือคู่มือสำหรับ

ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น 2) สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น 3) กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน 4) ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงแผนการปฏิบัติ

4.1 ปฏิบัติการ ตอนที่ 4 (Action 4)

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติขั้นตอนที่สี่ (Action 4) หรือขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ การปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินผลจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการ 2) เพื่อรับฟังประสบการณ์ และข้อเสนอแนะจากการดำเนินการของแต่ละครอบครัว ผลจากการปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์ รายละเอียดดังนี้

4.1.1 การประเมินผลจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลจากการปฏิบัติของผู้ปกครองตามแผนการปฏิบัติการ (Error! Reference source not found.) ที่มีคำถามการวิจัยเพื่อนำไปสู่คำตอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเป็นอย่างไร 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเป็นอย่างไร และมีเกณฑ์ในการประเมิน 3 ส่วน คือ 1) มีการระบุงิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมแต่ละด้าน 2) มีการระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมแต่ละด้าน 3) ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมอย่างน้อยร้อยละ 80 จากจำนวนผู้ปกครองทั้งหมด

4.1.2 เพื่อรับฟังประสบการณ์ และข้อเสนอแนะจากการดำเนินการของแต่ละครอบครัว ผลจากการปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้เป็นการรับฟังความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของผู้ปกครอง และข้อเสนอแนะในการดำเนินการอื่น ๆ เพิ่มเติม การดำเนินการใช้วิธีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมโครงการ และเปิดเวทีเพื่อแสดงความคิดเห็น และสะท้อนประสบการณ์จากการดำเนินการของผู้ปกครอง

4.2 การสะท้อนกลับ 4 (Reflection 4)

การสะท้อนกลับ 4 (Reflection 4) เป็นผลการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสำหรับการปฏิบัติการ ตอนที่ 4 (Action 4) ซึ่งมีเป้าหมายในการประเมินผลจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการและรับฟังประสบการณ์ และข้อเสนอแนะจากการดำเนินของแต่ละครอบครัว ผลสะท้อนกลับจากปฏิบัติการ ตอนที่ 4 มีดังนี้

4.2.1 การประเมินผลจากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินการ

1. การปฏิบัติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ผู้ปกครองมีการระบุงิจกรรมการมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติแต่ละด้าน ตามที่ได้รับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปได้ว่าการประเมินในส่วนนี้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง

2. การปฏิบัติของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากการระบุงิจกรรมการมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติแล้ว ผู้ปกครองยังได้ระบุปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เห็นได้จากการสะท้อนระหว่างการสนทนากลุ่ม สามารถได้ว่าการประเมินในส่วนนี้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดจากการปฏิบัติของผู้ปกครอง

3. จากการประชุมผู้ปกครองทั้งในระดับสามจังหวัด และระดับกลุ่มจังหวัด จำนวน 3 ครั้งพบว่าภาพรวมจำนวนการเข้าร่วมการประชุมของผู้ปกครองมีจำนวน ร้อยละ 89.50 โดยจำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมการประชุมครั้งที่ 1 จำนวน ร้อยละ 100 ครั้งที่ 2 จำนวน ร้อยละ 79.62 และครั้งที่ 3 จำนวน ร้อยละ 88.8 โดยภาพรวมของการประเมินผลเกินเป้าหมายจากที่ได้กำหนดในแผนซึ่งระบุว่าผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมอย่างน้อยร้อยละ 80 จากจำนวนผู้ปกครองทั้งหมด

4.2.2 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินการของครอบครัว

จากการดำเนินการกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองสามารถสรุป ผลสะท้อนกลับจากการปฏิบัติได้ ดังนี้

1. การเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้สามารถสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงดู และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้มากยิ่งขึ้น ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมโดยมีเป้าหมายในการปฏิบัติ และแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยควรมีการขยายกลุ่มเป้าหมายผู้ปกครองให้มากยิ่งขึ้นเพื่อต้องการให้ผู้ปกครองท่านอื่นมีความเข้าใจในกิจกรรมการเลี้ยงดู และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร

3. ผู้ปกครองยังขาดทรัพยากรในการเรียนรู้ และแบบอย่างในการเลี้ยงดู หรือการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาองค์ความรู้ และจัดเตรียม

ทรัพยากรในการเรียนรู้ที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ปกครอง เพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ

4. ควรจัดเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ปกครองให้ต่อเนื่อง และเรียนเชิญผู้ปกครองที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดู หรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรมาถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้ปกครอง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในด้านการเลี้ยงดูบุตรเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการเลี้ยงดูบุตรของตน

5. ความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเกิดจากการร่วมมือ และความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างสามัคคีกับภรรยา ดังนั้นการดำเนินการควรเพิ่มการมีส่วนร่วมจากทั้งสองฝ่ายที่สมดุล และเท่าเทียมกัน เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของบุตรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 ผลการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการดำเนินการเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม และสังเคราะห์เป็น (ร่าง) แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ครู เยียวชน และผู้นำชุมชน โดยเบื้องต้นแนวทางการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) แนวทางสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย ด้านการเลี้ยงดู ด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้าน ด้านการร่วมมือกับโรงเรียน ด้านการร่วมมือกับชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง 2) แนวทางสำหรับโรงเรียน และ 3) แนวทางสำหรับชุมชน และมีข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ร่างแนวทาง

1. แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม

1.1 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบด้วย 5 แนวทางย่อย คือ แนวทางสำหรับการเลี้ยงดู แนวทางสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้าน แนวทางสำหรับความร่วมมือกับโรงเรียน แนวทางสำหรับความร่วมมือกับชุมชน และแนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

1.1.1 ด้านการเลี้ยงดู

1.1.1.1 การเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ และทักษะของเด็กทุกด้าน เพื่อให้บุตรสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้เต็มศักยภาพ สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ควรปฏิบัติ คือ 1) การดูแลเรื่องสุขภาวะ และโภชนาการ เช่น การเคลื่อนไหว หรือการออกกำลังกายของบุตร การพักผ่อนที่เพียงพอ การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตร รับประทานอาหารฮาลาล และดื่มน้ำสะอาด เป็นต้น 2) การจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร เช่น ความก้าวร้าว การพูด การติดเกม หรือสื่อที่ไม่เหมาะสม ความเครียด ความเชื่อมั่น และการรู้คุณค่าของตัวเอง เป็นต้น 3) ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย 4) การสนับสนุน และส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจ อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เช่น บุตรชอบศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ หรือกีฬา เป็นต้น 5) การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัวให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุตรเห็นความรัก ความห่วงใยจากผู้ปกครอง 6) การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง เช่น ไม่สูบบุหรี่ พุดจาไพเราะ ระเบียบวินัย มารยาท เป็นต้น 7) การลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟน หรือกิจกรรมที่ทำให้สายสมาธิของบุตร

1.1.1.2 การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม คือการเป็นแบบอย่างในด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด การอ่านอัลกุรอาน การถือศีลอด การบริจาค การช่วยเหลือผู้อื่น หรือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เป็นต้น

1.1.1.3 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง คือ 1) การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมแก่บุตร โดยคำนึงถึงศักยภาพของบุตร มีความยืดหยุ่น หรือไม่สร้างความเครียดแก่บุตรจนเกินไป 2) การกำหนดบทบาทในการทำหน้าที่ภายในครอบครัวให้ชัดเจน เช่น เวรทำความสะอาด รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น 3) การเป็นแบบอย่างในเรื่องการบริหารเวลาของผู้ปกครอง เช่น ตรงเวลาในการนัดหมาย การเดินทางตามกำหนดการ การรับประทานอาหาร ตรงเวลาในการละหมาด เป็นต้น 4) การเป็นแบบอย่างในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ การพูดคุย และการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น 5) การเลี้ยงดูโดยให้ลูกช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดหนังสือตามตารางเรียน การแต่งตัว การทำความสะอาดห้องนอน เป็นต้น

1.1.1.4 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ คือ 1) การเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของบุตร และเปิดโอกาสให้บุตรได้ซักถามอธิบาย และตอบอย่างมีเหตุผล 2) การให้กำลังใจ และฝึกให้ลูกคิดเชิงบวก

1.1.1.5 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 1) การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่ดี ไม่ใช่คำพูดที่ก้าวร้าวหรือสร้างความรู้สึกทางลบต่อบุตร 2) การพูดในลักษณะการให้กำลังใจ คำชื่นชม หรือแสดงความภูมิใจในตัวบุตร 3) การให้บุตรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือภารกิจของผู้ปกครองตามความเหมาะสม 4) ไม่เลี้ยงบุตรแบบพ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง

1.1.1.6 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ คือ 1) การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมสำหรับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตร 2) การติดตาม และเข้มงวดในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตรในทางที่สร้างสรรค์ 3) เท่าทันการใช้สื่อของบุตร รับรู้และติดตามการใช้สื่อในสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ เป็นต้น 4) ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นช่องทางในการสื่อสารกับบุตร

1.1.1.7 การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม คือ 1) การเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของบุตร 2) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในครอบครัวเพื่อฝึกความรับผิดชอบ 3) การแสดงความรักและความห่วงใยระหว่างกันเพื่อเป็นพื้นฐานในการแสดงถึงความรักระหว่างกัน

1.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้าน

1.1.2.1 ด้านทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การสอนอัลกุรอาน คฺุอา (บทสวด) ในชีวิตประจำวัน 2) การจัดกลุ่มศึกษาอิสลามกับสมาชิกในครอบครัว 3) การพูดคุยกับลูกในหลักศรัทธา และคำสอนในศาสนา 4) การจัดเตรียมหนังสือ สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุตรที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม 5) จัดเวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในบ้าน 6) การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาและศาสนกิจและ 7) การเน้นย้ำในเรื่องการใช้ชีวิตอิสลามสายกลางที่ไม่สุดโต่งหรือหย่อนยาน

1.1.2.2 ด้านทักษะการจัดการตนเองของบุตรผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับความสำคัญของการมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และการแสดงความเคารพ และมารยาทที่ดีต่อผู้อื่น 2) การฝึกให้บุตรเรียนรู้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในชีวิตประจำวัน 3) การให้ลูกช่วยแม่ทำอาหาร และฝึกการทำอาหารเพื่อเพิ่มทักษะชีวิตและการทำงาน 4) การให้ลูกเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยการช่วยเหลือบิดาในการทำงานบ้าน เช่น งานทำสวน ซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น 5) พูดคุยเพื่อปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม 6) ฝึกฝนให้บุตรรู้จักการออมด้วยการออมเงิน และการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง 8) การมอบหมายความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับพี่น้อง เช่น ตั้งใจทำงานในแต่ละวัน ให้ช่วยกันคิดวางแผนและแก้ไข เป็นต้น 9) การฝึกให้ลูกเรียนรู้การควบคุมอารมณ์เมื่อมีอารมณ์โกรธ การตั้งสติ

การกล่าวอติธิพาร (คำสรรเสริญอัลลอฮ์) การเอาน้ำละหมาดตามคำสอนในศาสนา 10) สร้างความเป็นผู้นำและสอนเกี่ยวกับการตัดสินใจ เช่น ฝึกให้พี่ดูแลน้องแทนพ่อแม่ เป็นต้น

1.1.2.3 ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ คือ 1) การพูดคุยกับลูกโดยการตั้งคำถามในสิ่งที่พบเห็นประจำวัน และรับฟังคำตอบ และการแสดงความเห็นจากบุตร 2) อ่านหนังสือร่วมกันและตั้งคำถามหรือให้ลูกสรุปความรู้ที่ได้จากการอ่าน 3) การจัดบ้านให้เป็นห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ โดยมีหนังสือ หรือสื่อการเรียนรู้สำหรับบุตร 4) การจัดเวลาหรือตารางประจำวันสำหรับการอ่านของบุตร 5) การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรในการเลือกซื้อหนังสือ หรือวางแผนการอ่านหนังสือ 6) สนับสนุนการอ่านหนังสือของบุตร โดยเฉพาะในเนื้อหาที่บุตรสนใจ 7) การทำกลุ่มศึกษาอิสลามร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว 8) การสนับสนุนให้ลูกเล่นกิจกรรมที่ประดิษฐ์ หรือสร้างสิ่งใหม่ เช่น ดินน้ำมัน ประดิษฐ์จากกระดาษ ศิลปะและหัตถกรรม เป็นต้น 9) การฝึกทักษะการคิดคำนวณจากการปฏิบัติจริง เช่น ให้ลูกซื้อของที่ตลาด การช่วยผู้ปกครองคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การวางแผนการเงิน เป็นต้น 10) การอ่านอัลกุรอานพร้อมความหมายและอธิบายหลักการคำสอนในอัลกุรอาน 11) การสนับสนุนให้ลูกท่องจำอัลกุรอาน

1.1.2.4 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยการใช้ภาษาที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น 2) การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรโดยใช้ภาษาที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้ปกครอง เช่น ภาษามลายู อาหรับ อังกฤษ ไทย เป็นต้น 3) การส่งเสริมให้ลูกรู้จักบันทึก หรือเขียนในสิ่งที่เขาคิด หรือสนใจ หรือประสบการณ์ที่ประทับใจ 4) กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติร่วมกับพี่น้องหรือผู้ปกครอง 5) การศึกษาอัลกุรอานพร้อมอ่านความหมาย 6) กิจกรรมอ่านอัลกุรอานพร้อมคำแปลโดยใช้หนังสือแปลความหมายหลายภาษา เช่น ไทย อังกฤษ มลายู เป็นต้น 7) การอ่านหนังสือร่วมกัน และแลกเปลี่ยนสาระสำคัญ หรือเนื้อหาที่น่าสนใจจากการอ่าน 8) สั่งสอนมารยาทในการพูดกับผู้อื่น 9) การจัดกิจกรรมฮาเลาะ (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) ในครอบครัว 10) การเล่นร่วมกับญาติพี่น้องหรือเพื่อนของบุตร โดยผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้มาทำกิจกรรมที่บ้าน 11) สนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานหรือภารกิจร่วมกับผู้ปกครอง เช่น แม่ให้ลูกช่วยทำอาหาร พ่อให้ลูกช่วยล้างรถ เป็นต้น เพื่อรู้สึกในการทำงานเป็นทีม

1.1.2.5 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและสารสนเทศ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) สร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสื่อที่มีประโยชน์ และให้โทษด้วยการสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ 2) การชมสื่อหรือสื่อออนไลน์พร้อมกับบุตรและอธิบายแบบอย่างที่ดีหรือไม่ดี แนะนำบทเรียนจากการชมสื่อให้ลูกได้ตระหนักในโทษ 3) สอนให้ลูกรู้จักสิ่งฮาลาล (อนุมัติ) และหะรอม (ห้าม) ในหลักการศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องการชมสื่อที่หะรอมหรือไม่เกิดประโยชน์ 4) จัดเตรียมสื่อทางเลือกที่ฮาลาลและเหมาะสมสำหรับบุตร

ที่เพียงพอเพื่อให้บุตรได้บริโภคสื่อที่เป็นประโยชน์ 5) ตั้งโจทย์จากสื่อที่รับชมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ในครอบครัว 6) สื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่สามารถก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายต่อบุตร เช่น ข้อมูลที่หลอกลวง สื่อที่มีความรุนแรงหรือการไม่เคารพสิทธิของบุคคล 7) แนะนำแหล่งความรู้ หรือสื่อที่มีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุตร เช่น YouTube เพื่อเรียนรู้ภาษา ละครสอนคนที่เป็นประโยชน์ การ์ตูนเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น 8) การให้บุตรใช้อินเทอร์เน็ตในที่เปิดเผย ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตให้ถูกทาง และให้บุตรได้เรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองมากกว่าความบันเทิง 9) จัดเตรียมโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันในลักษณะการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ลูกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างนวัตกรรม

1.1.2.6 การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับคำสอนของอิสลามในเรื่องการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคล เช่น อัลกุรอาน แบบอย่างจากศาสนทูต และประวัติศาสตร์ศาสนา 2) การนำสื่อการเรียนรู้ หรือบรรยายศาสนาเกี่ยวกับแบบอย่างการใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายโดยเฉพาะมุสลิมที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับทุกศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข 3) การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปันแก่สมาชิกภายในครอบครัว เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น 4) การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นที่ลำบาก การทำงานเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือเด็กกำพร้า ผู้ป่วย หรือกิจกรรมการกุศล เป็นต้น 5) การพาลูกเยี่ยมเยียนชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การรู้จักเพื่อนของผู้ปกครองที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง 6) การพาลูกมาร่วมงานช่วยเหลือสังคม เช่น เด็กกำพร้า การช่วยเหลือชาวซีเรีย โรฮิงญา เป็นต้น

1.1.3 ด้านการร่วมมือกับโรงเรียน

1.1.3.1 การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูกับผู้ปกครองเข้าใจระดับการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.3.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น ร่วมนำเสนอนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.1.3.3 การเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยครูในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้ปกครองที่มีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านสามารถเป็นอาสาสมัครในการจัดการเรียนการสอนได้

เช่น ผู้ปกครองที่ทำอาชีพทำเกษตรสามารถช่วยครู หรือพาเด็กชมการทำเกษตรจากกาปฏิบัติจริง ผู้ปกครองที่เป็นหมอ หรือตำรวจ สามารถช่วยสอนในเรื่องสุขภาพ และระเบียบวินัยได้ เป็นต้น

1.1.4 ด้านการร่วมมือกับชุมชน

1.1.4.1 การพัฒนาทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ได้แก่

1) การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้อัลกุรอานหรือศูนย์อิสลามศึกษาสำหรับเด็กในชุมชน เช่น โรงเรียนสอนอัลกุรอาน ตาดีกา เป็นต้น 2) การสนับสนุนมัสยิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัลกุรอานสำหรับเด็ก

1.1.4.2 การพัฒนาทักษะการจัดการตนเองด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ระเบียบวินัยในการทำงาน การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสา เป็นต้น และสนับสนุนให้บุตรใส่ใจสุขภาพด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายในชุมชน

1.1.4.3 การสนับสนุนทักษะการคิด และการเรียนรู้โดยการสนับสนุน และพาบุตรไปเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เช่น ห้องสมุด ทีเคพาร์ค ศูนย์เยาวชน เป็นต้น การสนับสนุนให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อพบสิ่งใหม่ ๆ ที่สามารถส่งเสริมทักษะการคิด การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด การเรียนรู้สำหรับเด็ก เช่น ค่ายคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น

1.1.4.4 การสนับสนุนทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสำหรับเด็ก เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสา เป็นต้น

1.1.4.5 การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศช่วยเหลืองานของชุมชน หรือการกุศล เช่น การออกแบบประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศเช่น ค่ายคอมพิวเตอร์ ค่ายนักออกแบบกราฟฟิคดีไซน์ เป็นต้น

1.1.4.6 การสนับสนุนให้บุตรมีจิตอาสา เข้าใจวัฒนธรรม และรู้รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม โดยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยาย

ศาสนา งานการกุศล เป็นต้น เพื่อฝึกการมีจิตอาสาเพื่อสังคม การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม เช่น ค่ายวัฒนธรรม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

1.1.5 ด้านการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1.1.5.1 การเรียนรู้ด้วยการอ่าน เช่น การอ่านหนังสือ วารสาร บทความ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร การอ่านครอบคลุมหนังสือทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและสามัญ

1.1.5.2 กลุ่มศึกษาของผู้ปกครอง คือ ชุมชนเรียนรู้ของผู้ปกครองที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ กับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ โดยสามารถสร้างกลุ่มเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองในชุมชน สถานที่ทำงาน หรือกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนที่โรงเรียนของบุตร

1.1.5.3 การเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ เป็นต้น โดยเฉพาะปัจจุบันที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองสามารถที่จะติดตามข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้

1.1.5.4 การฟังบรรยายความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ โดยเฉพาะในด้านศาสนา ผู้ปกครองสามารถนำหลักการและคำสอนจากศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรได้ และการบรรยายทั่วไปที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยกิจกรรมบรรยายจัดโดยองค์กรหลายแห่งทั้งในระดับชุมชน ตำบล จังหวัดและประเทศ ตามความสามารถหรือศักยภาพของผู้ปกครอง

1.1.5.5 การเข้าร่วมสัมมนาหรือการอบรม ที่จัดขึ้นโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาครอบครัว ปัจจุบันกิจกรรมสัมมนาและอบรมได้มีการจัดโดยหลายหน่วยงานและมีเนื้อหาที่หลากหลาย การบรรยายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมีการจัดทุกปี โดยโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาครอบครัว

1.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะการเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง 2) การ

จัดการเวลาของผู้ปกครองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมใน 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองแก่บุตรในทุกด้าน 5) ความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรม 6) การพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 7) การมีความมุ่งมั่น และพยายามหาแรงบันดาลใจ ในการพัฒนาการเรียนของบุตร 8) การจัดบรรยากาศ หรือสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสม 9) การสร้างความสัมพันธ์ การสื่อสารกับโรงเรียน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อครู 10) การสร้างความสัมพันธ์ การสื่อสารกับชุมชน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อชุมชน

2. แนวทางและปัจจัยและเงื่อนไขสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

2.1 แนวทางสำหรับโรงเรียน

2.1.1 การจัดเตรียมช่องทางในการสื่อสารกับโรงเรียนที่หลากหลายเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก และการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 การจัดเวทีหรือช่องทางสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่เด็ก

2.1.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

2.1.4 การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพ หรือความเชี่ยวชาญในสาขาที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ หรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.1.5 จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง เช่น ค่าภาษาต่างประเทศ ประท้วงสิ่งประดิษฐ์ แข่งขันวิทยาศาสตร์ ค่าจิตอาสา เป็นต้น

2.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

2.2.1 การสนับสนุนจากโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กร่วมกับผู้ปกครอง

2.2.2 ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียนสำหรับผู้ปกครอง

2.2.3 ทัศนคติของครูหรือโรงเรียนต่อผู้ปกครอง

2.2.4 บรรยากาศของโรงเรียน

2.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

2.2.6 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

2.2.7 การดูแลพฤติกรรมของนักเรียน

3. แนวทางและปัจจัยและเงื่อนไขสำหรับชุมชนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

3.1 แนวทางสำหรับชุมชน

3.1.1 การเปิดโอกาสของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือ การจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้

3.1.2 การสนับสนุนงบประมาณ หรือทรัพยากรสำหรับครอบครัว หรือเด็กในชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการจัดทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสนับสนุนครอบครัว และกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

3.1.3 การจัดโครงการ หรือกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ เช่น ค่ายผู้นำ กิจกรรมอาสา อบรมจริยธรรมเยาวชน เป็นต้น

3.1.4 การจัดทำสื่อที่ใช้ภาษาหลากหลายภายในชุมชน เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อสถานที่ ชื่อต้นไม้ หรือสัญลักษณ์ที่สามารถสนับสนุนทักษะการสื่อสารของเด็กในชุมชน เป็นต้น

3.1.5 การจัดสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่สามารถสนับสนุนทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็ก และการควบคุมสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลเสียต่อการใช้ชีวิต หรือการเรียนรู้ของเด็กในชุมชน

3.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

3.2.1 การสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 ลักษณะของชุมชนที่อาศัย

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน

3.2.4 ความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชน

3.2.5 แบบอย่างจากบุคคลในชุมชน

3.2.6 ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อเสนอแนะในประเด็นการพัฒนาแนวทางให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับหัวข้อหรือชื่อเรื่องของแนวทาง

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่าหัวข้อที่นำเสนอมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการปรับหัวข้อหรือชื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงเพราะการให้การศึกษาแก่บุตรนั้นถือเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองอยู่แล้ว การใช้คำว่า “การมีส่วนร่วม” ให้ความรู้สึกที่ไม่ใช่หน้าที่ของผู้ปกครอง อาจเปลี่ยนเป็น “บทบาท” หรือ “การสานความร่วมมือ” เพื่อให้สื่อความหมายได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา” อาจจะไม่ใช่อำนาจที่ถูกต้องนัก เนื่องจากโดยหลักการแล้ว การให้การศึกษาเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของบิดามารดา แต่ในที่นี้อาจจะเข้าใจความหมายได้ว่า เป็นการเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งเกิดจากสภาพปัจจุบันที่ในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครอบครัวผลัดภาระการศึกษาไปให้กับสถาบันการศึกษาโดยไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ต่อการพัฒนาเด็ก ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กในสถานศึกษา โดยในอิสลามมีระบุหน้าที่นี้ไว้อย่างชัดเจนให้กับบิดามารดาในการดูแลปกป้องคุ้มครองเด็ก ส่วนสถานศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการแบ่งปันอามานะห์ (ความรับผิดชอบ) และการรับต่อการพัฒนาเด็กจากครอบครัว คำว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จึงเกิดมุมคิดได้ว่าเป็นมุมมองที่มองย้อนกลับไปยังการเสริมประสิทธิภาพของการทำงานของหน่วยอื่น ๆ ในสังคมในการพัฒนาเด็ก หากเป็นจาก “การมีส่วนร่วม” เป็น “บทบาท” หรือ “การสานความร่วมมือ” จะทำให้ร่างนี้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากเนื้อหาภายในส่วนใหญ่เป็นการออกแบบที่เน้นการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็ก”

2. ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความเหมาะสมและครอบคลุมทุกด้านในการพัฒนาบุตร ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “รูปแบบที่ออกแบบมีความครอบคลุม และครอบคลุมมิติทั้งภายในตัวของผู้ปกครอง ภายนอก และบริบทรอบข้าง” อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอเกี่ยวกับชื่อรูปแบบเกี่ยวกับ “การเลี้ยงดู” และการจัดการเรียนรู้ในบ้าน” ที่มีข้อเสนอให้ให้ระบุคำว่า “วิถีอิสลาม” หรือ “บูรณาการอิสลาม” เพื่อให้เห็นบริบทวัฒนธรรมและมีอัตลักษณ์ที่สื่อความหมายของมุสลิมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังข้อเสนอที่กล่าวว่า “การเลี้ยงดูควรเพิ่มเติมเป็น “การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม” ส่วนการจัดการเรียนรู้ก็ควรระบุด้วยว่าเป็น “การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม” เพื่อให้เห็นบริบทความเป็นอิสลามมากยิ่งขึ้น” นอกจากนี้ได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือกับเครือญาติ เพราะเป็นส่วนที่แตกต่างจากความร่วมมือกับโรงเรียนหรือชุมชน และเครือญาตินั้นมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กในบางครอบครัว ดังตัวอย่างข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวว่า “แต่หากจะให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจจะเพิ่มเรื่องของความเป็นเครือญาติ อีกสักประเด็น ซึ่งเครือญาติจะมีความหมาย

ต่างจากชุมชน” นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะในประเด็นการใช้คำ “ความร่วมมือ” ระหว่างความร่วมมือกับโรงเรียน และความร่วมมือกับชุมชน อาจมีความซ้ำซ้อนในรายละเอียด ดังข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวว่า “ในข้อ 4 กับ 5 คำที่ใช้เป็นความร่วมมือ ซึ่งจะกลายเป็นประเด็นซ้ำซ้อนเมื่อมีการให้รายละเอียด ทั้งนี้ในสองข้อนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่อาจจะปรับการใช้คำใหม่เพื่อให้เห็นเป้าหมายว่า ผู้ปกครองจะต้องดำเนินการอะไรกับโรงเรียนและชุมชน (หรือรวมถึงเครือข่าย) มากกว่าใช้คำว่า การร่วมมือ”

3. ประเด็นปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นด้วยกับปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน อย่างไรก็ตามควรมีการอธิบายหรือยกตัวอย่างความหมายของปัจจัยเงื่อนไขแต่ละด้านให้สามารถเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ดังข้อเสนอแนะที่กล่าวว่า “น่าจะอธิบายให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นว่าปัจจัยแต่ละด้านนั้นหมายถึงอะไรหรืออาจมีตัวอย่างประกอบก็จะยิ่งดี” และควรให้คำนิยามของชุมชนให้ชัดเจนเพราะเงื่อนไขเกี่ยวกับนโยบายสนับสนุนในกรณีที่ชุมชนหมายถึงการรวมกลุ่มของคนอาจไม่จำเป็นต้องมีเงื่อนไข ดังข้อเสนอแนะดังนี้ “คำว่า ชุมชน หมายถึง ความเป็นหมู่บ้าน ตำบลหรือเปล่า ถ้าใช่ เงื่อนไขเกี่ยวกับ นโยบายสนับสนุนผู้ปกครองจะใช้ แต่หากเป็นชุมชนในมิติของการรวมตัว การอยู่ร่วมกัน เงื่อนไขนี้จะไม่ค่อยมีผลมากนักและไม่ต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขก็ได้”

4. ประเด็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายเครือข่ายผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่มีเห็นว่า การนำเสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามควรพิจารณาถึงความยั่งยืนของเครือข่ายมากกว่าการรวมกลุ่มเนื่องจากปัจจุบันการรวมกลุ่มถือว่ามีความสะดวกเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร แต่ความยั่งยืนของเครือข่ายคือสาระหรือกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกัน ดังข้อเสนอแนะที่กล่าวว่า “แต่ทั้งนี้เงื่อนไขเชิงพื้นที่อาจจะมีผลน้อยต่อการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย เนื่องจากความสะดวกในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน และความยั่งยืนของเครือข่ายน่าจะมาจากโจทย์หรือประเด็นที่สมาชิกมีส่วนร่วมกันมากกว่า”

บทที่ 5

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้วิเคราะห์จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ครู เยาวชน และผู้นำชุมชน พิจารณาและให้ความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขและปรับปรุงแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามข้อเสนอของผู้ที่เกี่ยวข้องข้างต้นให้มีคุณภาพ โดยแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหลังจากที่ได้ปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขของผู้ปกครอง

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) แนวทางสำหรับการเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) แนวทางสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม 3) แนวทางการร่วมมือกับโรงเรียน 4) แนวทางการร่วมมือกับชุมชน และ 5) แนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 10 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1.1 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

1.1.1 แนวทางด้าน การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม

การเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ และทักษะของเด็กทุกด้าน แนวทางสำหรับการเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 40 การเลี้ยงดูวิถีอิสลามของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
1. พัฒนาการทั่วไป ของบุตร ³	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดูแลเรื่องสุขภาพ และโภชนาการ เช่น การเคลื่อนไหว หรือการออกกำลังกายของบุตร การพักผ่อนที่เพียงพอ การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตร รับประทานอาหารฮาลาล (อนุมัติในอิสลาม) และตอยยิบัน (มีประโยชน์) เป็นต้น 2. การจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร เช่น ความก้าวร้าว การพูด การติดเกม หรือสื่อที่ไม่เหมาะสม ความเครียด ความเชื่อมั่น และการรู้คุณค่าของตัวเอง เป็นต้น 3. ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย 4. การสนับสนุน และส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจ อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เช่น บุตรชอบศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ หรือกีฬา เป็นต้น 5. การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัวให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุตรเห็นความรัก ความห่วงใยจากผู้ปกครอง 6. การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง เช่น ไม่สูบบุหรี่ พุดจาไพเราะ ระเบียบวินัย มารยาท เป็นต้น 7. การลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟน หรือกิจกรรมที่ทำลายสมาธิของบุตร
2. อัลกุรอานและ การใช้ชีวิตวิถี อิสลาม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเป็นแบบอย่างในด้านการปฏิบัติศาสนากิจ เช่น การละหมาด การอ่านอัลกุรอาน การถือศีลอด การบริจาค การช่วยเหลือผู้อื่น หรือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เป็นต้น

³ พัฒนาการทั่วไปถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเลี้ยงดูเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุตรทุกด้าน

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. การจัดการตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสมแก่บุตร โดยคำนึงถึงศักยภาพของบุตร มีความยืดหยุ่น หรือไม่สร้าง ความเครียดแก่บุตรจนเกินไป 2. การกำหนดบทบาทในการทำหน้าที่ภายในครอบครัวให้ชัดเจน เช่น เวิร์กความสะอาด รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น 3. การเป็นแบบอย่างในเรื่องการบริหารเวลาของผู้ปกครอง เช่น ตรง เวลาในการนัดหมาย การเดินทางตามกำหนดการ การรับประทานอาหาร ตรงเวลาในการละหมาด เป็นต้น 4. การเป็นแบบอย่างในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ การพูดคุย และการ แสดงความเคารพต่อผู้อื่น 5. การเลี้ยงดูโดยให้ลูกช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัด หนังสือตามตารางเรียน การแต่งตัว การทำความสะอาดห้องนอน เป็นต้น
4. การคิดและการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของบุตร และ เปิดโอกาสให้บุตรได้ซักถามอธิบาย และตอบอย่างมีเหตุผล 2. การให้กำลังใจ และฝึกให้ลูกคิดเชิงบวก
5. การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสื่อสาร หรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่ดี ไม่ใช่ คำพูดที่ก้าวร้าว หรือสร้างความรู้สึกทางลบต่อบุตร 2. การพูดในลักษณะการให้กำลังใจ คำชื่นชม หรือแสดงความภูมิใจในตัวบุตร 3. การให้บุตรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือภารกิจของผู้ปกครองตามความเหมาะสม 4. ไม่เลี้ยงบุตรแบบพ่อแม่ทำให้ทุกอย่างหรือตามใจ

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
6. เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมสำหรับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศของบุตร 2. การติดตามและเข้มงวดในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศของบุตรในทางที่สร้างสรรค์ 3. เท่าทันการใช้สื่อของบุตร รับรู้และติดตามการใช้ชื่อในสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ เป็นต้น 4. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นช่องทางในการสื่อสารกับบุตร
7. วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของบุตร 2. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในครอบครัวเพื่อฝึกความรับผิดชอบ 3. การแสดงความรัก และความห่วงใยระหว่างกันเพื่อเป็นพื้นฐานในการแสดงถึงความรักระหว่างกัน

1.1.2 แนวทางด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม

การจัดการเรียนรู้บูรณาการอิสลามภายในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับบุตรเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้ปกครอง ซึ่งมีแนวทางดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 41 การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลามของเพื่อพัฒนาทักษะของบุตร

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
1. อัลกุรอานและการใช้ชีวิตอิสลาม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสอนอัลกุรอาน ดุอา (บทสวด) ในชีวิตประจำวัน 2. การจัดกลุ่มศึกษาอิสลามกับสมาชิกในครอบครัว 3. การพูดคุยกับลูกในหลักศรัทธา และคำสอนในศาสนา 4. การจัดเตรียมหนังสือ สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุตรที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม 5. จัดเวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในบ้าน 6. การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา 7. การเน้นย้ำในเรื่องการใช้ชีวิตอิสลามสายกลางที่ไม่สุดโต่งหรือหย่อนยาน

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
2. การจัดการตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับความสำคัญของการมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และการแสดงความเคารพ และมารยาทที่ดีต่อผู้อื่น 2. การฝึกให้บุตรเรียนรู้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในชีวิตประจำวัน 3. การให้ลูกช่วยแม่ทำอาหาร และฝึกการทำอาหารเพื่อเพิ่มทักษะชีวิต และการทำงาน 4. การให้ลูกเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยการช่วยเหลือบิดาในการทำงานบ้าน เช่น งานทำสวน ซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น 5. พูดคุยเพื่อปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม 6. ฝึกฝนให้บุตรรู้จักการออม ด้วยการออมเงิน และการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ 7. ฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง 8. การมอบหมายความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับพี่น้อง เช่น ตั้งใจทำงานในแต่ละวัน ให้ช่วยกันคิด วางแผนและแก้ไข เป็นต้น 9. การฝึกให้ลูกเรียนรู้การควบคุมอารมณ์เมื่อมีอารมณ์โกรธ การตั้งสติ การกล่าวอติสติฆพาร (คำสรรเสริญอัลลอฮ์) การอาบน้ำละหมาดตามคำสอนในศาสนา 10. สร้างความเป็นผู้นำและสอนเกี่ยวกับการตัดสินใจ เช่น ฝึกให้พี่ดูแลน้อง แทนพ่อแม่ เป็นต้น
3. การคิดและการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพูดคุยกับลูกโดยการตั้งคำถามในสิ่งที่พบเห็นประจำวัน และรับฟังคำตอบ และการแสดงความเห็นจากบุตร 2. อ่านหนังสือร่วมกัน และตั้งคำถาม หรือให้ลูกสรุปความรู้ที่ได้จากการอ่าน 3. การจัดบ้านให้เป็นห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ โดยมีหนังสือ หรือสื่อการเรียนรู้เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ของบุตร 4. การจัดเวลาหรือตารางประจำวันสำหรับการอ่านของบุตร

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. การคิดและการเรียนรู้ (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 5. การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรในการเลือกซื้อหนังสือ หรือวางแผนการอ่านหนังสือ 6. สนับสนุนการอ่านหนังสือของบุตร โดยเฉพาะในเนื้อหาที่บุตรสนใจ 7. การทำกลุ่มศึกษาอิสลามร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว 8. การสนับสนุนให้ลูกเล่นกิจกรรมที่ประดิษฐ์ หรือสร้างสิ่งใหม่ เช่น ดินน้ำมัน ประดิษฐ์จากกระดาษ ศิลปะและหัตถกรรม เป็นต้น 9. การฝึกทักษะการคิดคำนวณจากการปฏิบัติจริง เช่น ให้ลูกซื้อของที่ตลาด ช่วยผู้ปกครองคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ วางแผนการใช้เงิน เป็นต้น 10. การอ่านกุรอ่านพร้อมความหมายและอธิบายหลักการคำสอนจากกุรอ่าน 11. การสนับสนุนให้ลูกท่องจำอัลกุรอ่านอย่างเป็นระบบ
4. การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยการใช้ภาษาที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น 2. การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรโดยใช้ภาษาที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้ปกครอง เช่น ภาษามาลายู อาหรับ อังกฤษ ไทย เป็นต้น 3. การส่งเสริมให้ลูกรู้จักบันทึก หรือเขียนในสิ่งที่เขาคิดและสนใจ หรือบันทึกประสบการณ์ที่ประทับใจ 4. กิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติร่วมกับพี่น้องหรือผู้ปกครอง 5. การศึกษาอัลกุรอ่านพร้อมอ่านความหมาย กิจกรรมอ่านอัลกุรอ่านพร้อมคำแปลโดยใช้หนังสือแปลความหมายหลายภาษา เช่น ภาษาไทย อังกฤษ มลายู เป็นต้น 6. การอ่านหนังสือร่วมกันและแลกเปลี่ยนสาระสำคัญ หรือเนื้อหาที่น่าสนใจจากการอ่าน 7. สั่งสอนมารยาทในการพูดกับผู้อื่น 8. การจัดกิจกรรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอัลกุรอ่าน) ในครอบครัว 9. การเล่นร่วมกับญาติพี่น้องหรือเพื่อนของบุตร โดยผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้มาทำกิจกรรมที่บ้าน 10. สนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานหรือภารกิจร่วมกับผู้ปกครอง เช่น แม่ให้ลูกช่วยทำอาหาร พ่อให้ลูกช่วยล้างรถ เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้สึกในการทำงานเป็นทีม

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
5. เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสื่อที่มีประโยชน์ และให้โทษด้วยการสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ 2. การชมสื่อ หรือสื่อออนไลน์พร้อมกับบุตรและอธิบายแบบอย่างที่ดีหรือไม่ดี แนะนำบทเรียนจากการชมสื่อให้ลูกได้ตระหนักในโทษ 3. สอนให้ลูกรู้จักสิ่งฮาลาล (อนุมัติ) และหะรอม (ห้าม) ในหลักการศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องการชมสื่อที่หะรอม หรือไม่เกิดประโยชน์ 4. จัดเตรียมสื่อทางเลือกที่ฮาลาล และเหมาะสมสำหรับบุตรที่เพียงพอเพื่อให้บุตรได้บริโภคสื่อที่เป็นประโยชน์ 5. ตั้งใจจากสื่อที่รับชมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ในครอบครัว 6. สื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่สามารถก่อให้เกิดผลเสีย หรืออันตรายต่อบุตร เช่น ข้อมูลที่หลอกลวงสื่อที่มีความรุนแรง หรือการไม่เคารพสิทธิของบุคคล เป็นต้น 7. แนะนำแหล่งความรู้ หรือสื่อที่มีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุตร เช่น YouTube เพื่อเรียนรู้ภาษา ละครสอนคนที่เป็นประโยชน์ การ์ตูนเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น 8. ให้ใช้อินเตอร์เน็ตที่เปิดเผย ส่งเสริมการใช้อินเตอร์เน็ตให้ถูกทาง และให้บุตรได้เรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองมากกว่าความบันเทิง 9. จัดเตรียมโปรแกรม หรือแอปพลิเคชันในลักษณะการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ลูกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และการสร้างนวัตกรรม
6. วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับคำสอนของอิสลามในเรื่องการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคล เช่น อัลกุรอานแบบอย่างจากศาสนทูต และประวัติศาสตร์ศาสนา เป็นต้น 2. การนำสื่อการเรียนรู้ หรือบรรยายศาสนาเกี่ยวกับแบบอย่างการใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายโดยเฉพาะมุสลิมที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับทุกศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ทักษะ	แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
6. วัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม	3. การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปันแก่สมาชิกภายในครอบครัว เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น
	4. การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นที่ลำบาก การทำงานเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือเด็กกำพร้า ผู้อพยพ หรือ กิจกรรมการกุศล เป็นต้น
	5. การพาลูกเยี่ยมชมชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การรู้จักเพื่อนของผู้ปกครองที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง
	6. การพายุตร่วมงานช่วยเหลือสังคม เช่น เด็กกำพร้า การช่วยเหลือชาวซีเรีย โรฮิงญา เป็นต้น

1.1.3 แนวทางด้านการร่วมมือกับโรงเรียน

การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนเป็นการรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาของบุตร ซึ่งมีแนวทางสำหรับผู้ปกครองดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 42 แนวทางการร่วมมือกับโรงเรียนของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

แนวทางการร่วมมือกับโรงเรียนของผู้ปกครอง
1. การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูกับผู้ปกครองเข้าใจระดับการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. การมีส่วนร่วมในแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น ร่วมนำเสนอนโยบายของโรงเรียน การเป็นกรรมการสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด
3. การเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยครูในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้ปกครองที่มีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านสามารถเป็นอาสาสมัครในการจัดการเรียนการสอนได้ เช่น ผู้ปกครองที่ทำอาชีพทำเกษตรสามารถช่วยครู หรือพาเด็กชมการทำเกษตรจากกาปฏิบัติจริง ผู้ปกครองที่เป็นหมอหรือตำรวจ สามารถช่วยสอนในเรื่องสุขภาพและระเบียบวินัยได้ เป็นต้น

1.1.4 แนวทางการร่วมมือกับชุมชน

การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับชุมชนเป็นการรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาของบุตร ซึ่งมีแนวทางสำหรับผู้ปกครองดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 43 แนวทางการร่วมมือกับชุมชนของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
1. การสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการกำหนดนโยบาย และวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร
2. การสนับสนุนและพบบุตรเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร เช่น โรงเรียนสอน อัลกุรอาน ตาติกา มัสยิด ห้องสมุดชุมชน ทีเคพาร์ค (TK park) ศูนย์เยาวชน เป็นต้น
3. การส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานมัสยิด งานบรรยายศาสนา งานการกุศล เป็นต้น
4. การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะสำหรับเด็ก เช่น ค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมจิตอาสา ค่ายคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น
5. การสนับสนุนให้บุตรใส่ใจสุขภาพด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายในชุมชน
6. การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนตามศักยภาพของผู้ปกครอง
7. จัดตั้งและเข้าร่วมในเครือข่ายครอบครัวในชุมชนเพื่อร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ ในการพัฒนาบุตร

1.1.5 แนวทางการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้แบบเป็นทางการ 2) การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ รายละเอียดดังนี้

1.1.5.1 การเรียนรู้แบบเป็นทางการ คือ การเรียนรู้ที่จัดขึ้นโดยองค์กรหรือหน่วยงานสนับสนุนหรือพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองในด้านต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การจัดการภายในครอบครัว เป็นต้น โดยการเรียนรู้มีหลักสูตร กำหนดเวลา การประเมินผลอย่างเป็นขั้นตอนหรือเป็นระบบ

1.1.5.2 การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ

1.1.5.2.1 การเรียนรู้ด้วยการอ่าน เช่น การอ่านหนังสือ วารสาร บทความ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร การอ่านครอบคลุมหนังสือทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและสามัญ

1.1.5.2.2 เครือข่ายชุมชนเรียนรู้ของผู้ปกครอง คือ ชุมชนเรียนรู้ของผู้ปกครองที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ กับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ โดยสามารถสร้างกลุ่มเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองในชุมชน สถานที่ทำงาน หรือกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนที่โรงเรียน

1.1.5.2.3 การเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ เป็นต้น โดยเฉพาะปัจจุบันที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองสามารถที่จะติดตามข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้

1.1.5.2.4 การฟังบรรยายความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ โดยเฉพาะในด้านศาสนา ผู้ปกครองสามารถนำหลักการและคำสอนจากศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรได้ และการบรรยายทั่วไปที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยกิจกรรมบรรยายจัดโดยองค์กรหลายแห่งทั้งในระดับชุมชน ตำบล จังหวัดและประเทศ ตามความสามารถหรือศักยภาพของผู้ปกครอง

1.1.5.2.5 การเข้าร่วมสัมมนาหรือการอบรม ที่จัดขึ้นโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาครอบครัว โดยจัดขึ้นในบางโอกาส ปัจจุบันกิจกรรมสัมมนาและอบรมได้มีการจัดโดยหลายหน่วยงานและมีเนื้อหาที่หลากหลาย การบรรยายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมีการจัดทุกปี โดยโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาครอบครัว

1.2 ปัจจัยเงื่อนไขเกี่ยวกับผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ดังนี้

1.2.1 ความรู้ หมายถึง การพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูบุตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูที่สอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุตร

1.2.2 เวลา หมายถึง การจัดการเวลาของผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของบุตร

1.2.3 การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หมายถึง ที่ดีภายในครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับการแสดงความรัก การเอาใจใส่ การสื่อสาร และการใช้เวลาร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1.2.4 แบบอย่างที่ดี หมายถึง การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองแก่บุตรในทุกด้าน

1.2.5 ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ หมายถึง ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมหรือการเอาใจใส่ ติดตามการเรียนรู้ และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของบุตรอย่างต่อเนื่อง

1.2.6 ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การพัฒนาทักษะตนเองในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารหรือสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าทันสื่อ

1.2.7 ความมุ่งมั่นและพยายามหาแรงบันดาลใจในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร

1.2.8 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่ดี หมายถึง การจัดหรือสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของบุตร หรือจัดสิ่งแวดล้อมที่ทำให้กายสมาธิหรืออารมณ์ที่ดีของบุตร

1.2.9 ความสัมพันธ์กับโรงเรียน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ การสื่อสารกับโรงเรียน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อครูหรือบุคลากรของโรงเรียนเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร

1.2.10 ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ การสื่อสารกับชุมชน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร

2. แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขของโรงเรียน

แนวทางสำหรับโรงเรียนในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม 3) การสนับสนุนความร่วมมือกับโรงเรียน 4) การสนับสนุนผู้ปกครองด้านความร่วมมือกับชุมชน และ 5) การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 7 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางสำหรับโรงเรียนในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

แนวทางสำหรับโรงเรียนในการสนับสนุนผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายละเอียดดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 44 แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนผู้ปกครอง
1. การเลี้ยงดู	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรายงานหรือสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของบุตรในโรงเรียน 2. การให้คำแนะนำ แนวทาง และการติดตามช่วยเหลือผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมกับช่วงวัย
2. การจัดการ เรียนรู้ในบ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์แก่ผู้ปกครองเพื่อการจัดการเรียนรู้ในบ้าน 2. การให้คำแนะนำ แนวทาง และการติดตามช่วยเหลือผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาบุตร
3. การร่วมมือ กับโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น จดหมาย วารสาร อีเมล เฟสบุ๊ก โทรศัพท์ การประชุมผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น 2. การจัดให้มีสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุทัศน์ สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น ที่ให้ผู้ปกครองและนักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ 3. การจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ (KM) เพื่อให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมร่วมกัน 4. การเชิญผู้ปกครองเป็นกรรมการสถานศึกษา หรืออนุกรรมการในการพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 5. การเชิญผู้ปกครองที่มีศักยภาพเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน 6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน 7. จัดบรรยากาศของโรงเรียนและบริการที่ดีสำหรับผู้ปกครองเมื่อมามีส่วนร่วมกับโรงเรียน 8. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีทัศนคติที่ดี และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองบนฐานของความเคารพในศักยภาพของกันและกัน

ตารางที่ 49 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนผู้ปกครอง
4. การร่วมมือ กับชุมชน	1. เป็นศูนย์กลางหรือผู้ประสานงานระหว่างครอบครัวกับชุมชนในการทำงาน ร่วมกัน 2. จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
5. การพัฒนา ตนเองด้าน การศึกษาของ ผู้ปกครอง	1. การจัดชั้นเรียนสำหรับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาของบุตร 2. การจัดเตรียมทรัพยากรในการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองที่เพียงพอและ ครอบคลุมสำหรับการผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

2.2 ปัจจัยเงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียน

การสนับสนุนของโรงเรียนต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนดังนี้

2.2.1 นโยบายและการสนับสนุนจากโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กร่วมกับผู้ปกครอง เช่น การกำหนดนโยบายในการพัฒนาการสนับสนุนครูและผู้ปกครองในการทำงานร่วมกัน การจัดบรรยากาศของโรงเรียน เป็นต้น

2.2.2 ช่องทางการสื่อสารของโรงเรียนสำหรับผู้ปกครอง หรือวิธีการที่หลากหลายในการสื่อสารกับผู้ปกครอง ตามความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถสื่อสารถึงการดำเนินการหรือการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

2.2.3 ทักษะของครูหรือโรงเรียนต่อผู้ปกครอง หรือการยอมรับของครูหรือโรงเรียนในศักยภาพของผู้ปกครองที่สามารถสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

2.2.4 บรรยากาศของโรงเรียนหรือสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น สถานที่สำหรับผู้ปกครอง การต้อนรับจากครู และบุคลากรของโรงเรียน การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นความรู้สึกรักผูกพันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และต้องการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน

2.2.6 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กได้ เช่น การสอนแบบโครงการ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น และเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

2.2.7 การติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลสำหรับเด็กวัยเรียน ดังนั้นพฤติกรรมบางอย่างของเพื่อนสามารถส่งผลกระทบต่อเด็กได้ เช่น ความก้าวร้าว ระเบียบวินัย เป็นต้น ดังนั้นโรงเรียนจึงควรเอาใจใส่ดูแลพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนที่อาจส่งผลเสียต่อเด็กได้

3. แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขของชุมชน

แนวทางสำหรับชุมชนในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม 3) การสนับสนุนความร่วมมือกับโรงเรียน 4) การสนับสนุนผู้ปกครองด้านความร่วมมือกับชุมชน และ 5) การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 6 ด้าน รายละเอียดดังนี้

3.1 แนวทางสำหรับโรงเรียนในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

แนวทางสำหรับชุมชนในการสนับสนุนผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายละเอียดดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 แนวทางสำหรับชุมชนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	แนวทางการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับชุมชน
1. การเลี้ยงดู	1. การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างมีคุณภาพ 2. การประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำ แนวทาง และการติดตามช่วยเหลือผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมกับช่วงวัย
2. การจัดการ เรียนรู้ในบ้าน	1. การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์แก่ผู้ปกครองเพื่อการจัดการเรียนรู้ในบ้าน 2. การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนสำหรับเด็กเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถพาบุตรไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ของชุมชน
3. การร่วมมือ กับโรงเรียน	1. เป็นศูนย์กลางหรือผู้ประสานงานระหว่างครอบครัวกับโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน 2. จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ตารางที่ 45 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	แนวทางการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับชุมชน
4. การร่วมมือ กับชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น จดหมาย วารสาร อีเมล เฟสบุ๊ก โทรศัพท์ การประชุมผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น 2. การเชิญผู้ปกครองเป็นกรรมการชุมชนหรืออนุกรรมการในการพัฒนากิจกรรม เพื่อส่งเสริมศักยภาพครอบครัว เด็กและเยาวชน 3. การเชิญผู้ปกครองที่มีศักยภาพเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กในชุมชน 4. การจัดศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับเด็กและเยาวชนที่บูรณาการหรือเชื่อมโยงระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน 5. จัดสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศของชุมชนให้ปลอดภัยจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อเด็ก เช่น ยาเสพติด อาชญากรรม การพนัน เป็นต้น 6. การสนับสนุนงบประมาณ หรือทรัพยากรสำหรับครอบครัว หรือเด็กในชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการจัดทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสนับสนุนครอบครัว และกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
5. การพัฒนา ตนเองด้าน การศึกษาของ ผู้ปกครอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดชั้นเรียนสำหรับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร โดยความร่วมมือกับองค์กรภายนอกที่สามารถสนับสนุนครอบครัว เช่น อนามัย โรงเรียน ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น 2. การจัดเตรียมทรัพยากรในการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองที่เพียงพอและครอบคลุมสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรในศูนย์เรียนรู้หรือห้องสมุดของชุมชน

3.2 ปัจจัยเงื่อนไขเกี่ยวกับชุมชน

การสนับสนุนของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ดังนี้

3.2.1 นโยบายและการสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรด้านครอบครัว องค์กรธุรกิจ ภาคเอกชน สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็ก เช่น การจัดกิจกรรมสร้างความรู้ กิจกรรมสำหรับเด็ก เป็นต้น

3.2.2 ลักษณะของชุมชนที่อาศัย คือ บรรยากาศของชุมชน ที่ตั้งของชุมชน เพราะชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้อต่อการพัฒนาเด็กในชุมชนได้มากกว่าชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมไม่ดี

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน เป็นความรู้สึกรักผูกพันระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน และต้องการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนชุมชน

3.2.4 ความเป็นผู้นำของผู้ปกครอง เป็นคุณลักษณะของผู้นำในชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเด็ก และครอบครัว การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน ชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ส่งผลต่อการสร้างชุมชนที่ดีได้

3.2.5 แบบอย่างจากบุคคลในชุมชน คือ คุณลักษณะของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หากบุคคลในชุมชนเป็นแบบอย่างแก่กันและกันในการปฏิบัติตนแล้วจะสามารถสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนได้

3.2.6 ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถส่งผลต่อการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ได้ ทำให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองสำหรับโรงเรียนและชุมชน

โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครอง โดยมีแนวทางในการดำเนินการ 2 ส่วน ดังนี้

4.1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

องค์กรสนับสนุนสามารถจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครอง 2 รูปแบบ ดังนี้

4.1.1 การจัดการศึกษาที่เน้นทักษะเป็นฐาน (Skills-based program) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร เช่น กิจกรรมสาธิต การประดิษฐ์ของเล่น การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลี้ยงดู เป็นต้น

4.1.2 รูปแบบสารสนเทศเป็นฐาน (Informational-based programs) คือ กิจกรรมที่เน้นการให้ข้อมูลสารสนเทศ หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้นอกบ้าน เช่น การบรรยายโดยวิทยากร ศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มศึกษาผู้ปกครอง และกิจกรรมเสวนา เป็นต้น 2) กิจกรรมการเรียนรู้ในบ้าน เช่น วิดีโอ หนังสือ/วารสาร คู่มือผู้ปกครอง สารสนเทศออนไลน์ (ยูทูป เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก) เป็นต้น

4.2 การจัดทำเนื้อหาหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

องค์กรสนับสนุนควรพัฒนาหลักสูตรหรือสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง โดยเนื้อหาควรมีการบูรณาการกับหลักการอิสลาม 4 ด้าน ดังนี้

4.2.1 หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ได้แก่ 1) การดูแลเรื่องสุขภาพและโภชนาการ 2) การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของ 3) จิตวิทยาและพัฒนาของบุตรในแต่ละช่วงวัย 4) การสร้างแรงจูงใจและการเสริมพลังเชิงบวกแก่บุตร และ 5) การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับบุตรที่มีประสิทธิภาพ

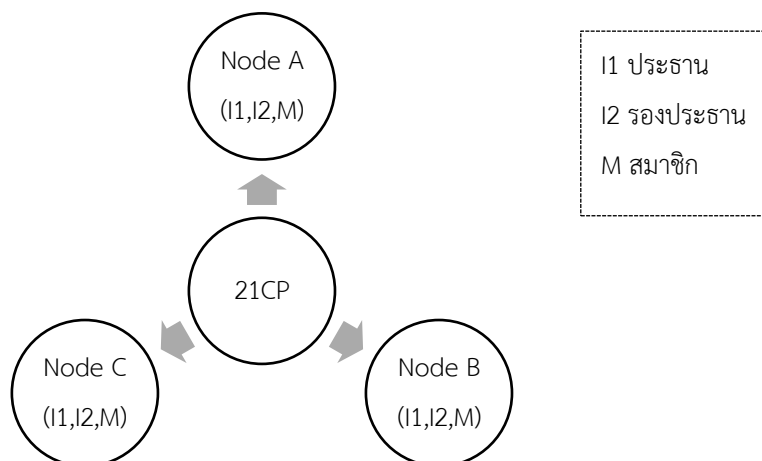
4.2.2 หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 บูรณาการอิสลามสำหรับผู้ปกครอง ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลามของบุตร 2) การพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตร 3) การพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ของบุตร 4) การพัฒนาทักษะความร่วมมือและการสื่อสารของบุตร 5) การพัฒนาทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศของบุตร 6) การพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและยอมรับผิดชอบต่อสังคมของบุตร

4.2.3 หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการภายในครอบครัว ได้แก่ การสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ครอบครัว การจัดการเวลา สมดุลชีวิตและการทำงาน การจัดการปัญหาครอบครัว เป็นต้น

4.2.4 หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนหรือชุมชน เป็นต้น

5. การสร้างเครือข่ายชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการศึกษาของบุตร

ชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครอง (Parents Learning Community: PrLC) มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21 การจัดการกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง และบุตรกับผู้ปกครอง และบุตรทำนอื่น และร่วมกันแลกเปลี่ยนเพื่อการสนับสนุนสถานศึกษา หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หรือสนับสนุนบุตรให้สามารถเติบโตในสังคมยุคใหม่อย่างมีคุณภาพ โดยรูปแบบของชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครอง โดยยึดหลัก INN (I = Intelligence, N = Nodes, N = Network) โดยการดำเนินการในครั้งนี้ให้แต่ละจังหวัดเป็น Node ได้แก่ ปัตตานี (Node A) ยะลา (Node B) และนราธิวาส (Node C) โดยทั้ง 3 Node รวมกันแล้วเป็นเครือข่าย โดยใช้ชื่อ Twenty-First-Century Parents หรือชื่อย่อว่า 21CP สำหรับ I หรือ Intelligence หมายถึง หัวหน้าทีม หรือผู้ประสานงานของแต่ละจังหวัด โดยโครงสร้างของชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครองมีรูปแบบดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 22 เครือข่ายชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครองเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร

6. โมเดลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โมเดลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ส่วน โดยเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง และแนวทางสำหรับหน่วยสนับสนุนผู้ปกครอง คือ โรงเรียนชุมชน และกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิบัติของผู้ปกครอง รายละเอียดดังนี้

1. ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีความหลากหลายที่สุดของรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร 5 รูปแบบ ประกอบด้วย การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง โดยมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 10 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม เวลา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การเป็นแบบอย่างที่ดี ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทักษะการใช้ไอซีที ความมุ่งมั่น สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน

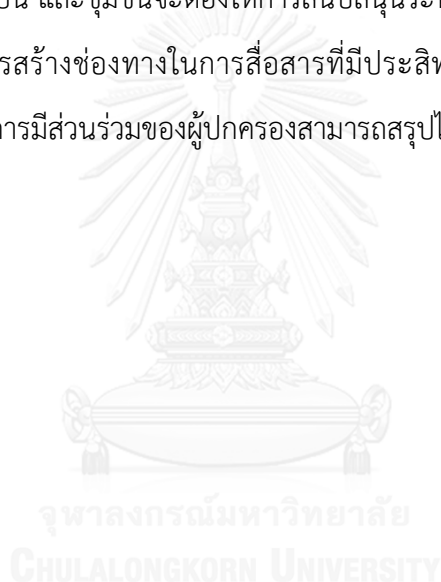
2. โรงเรียน เป็นผู้สนับสนุนผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้เต็มศักยภาพ โดยสนับสนุนผู้ปกครองทั้ง 5 รูปแบบของการมีส่วนร่วม และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน 7 ด้าน ประกอบด้วย นโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้ปกครอง การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ทิศนคติของครูต่อผู้ปกครอง บรรยากาศของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง รูปแบบการเรียนการสอน และการติดตามพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด

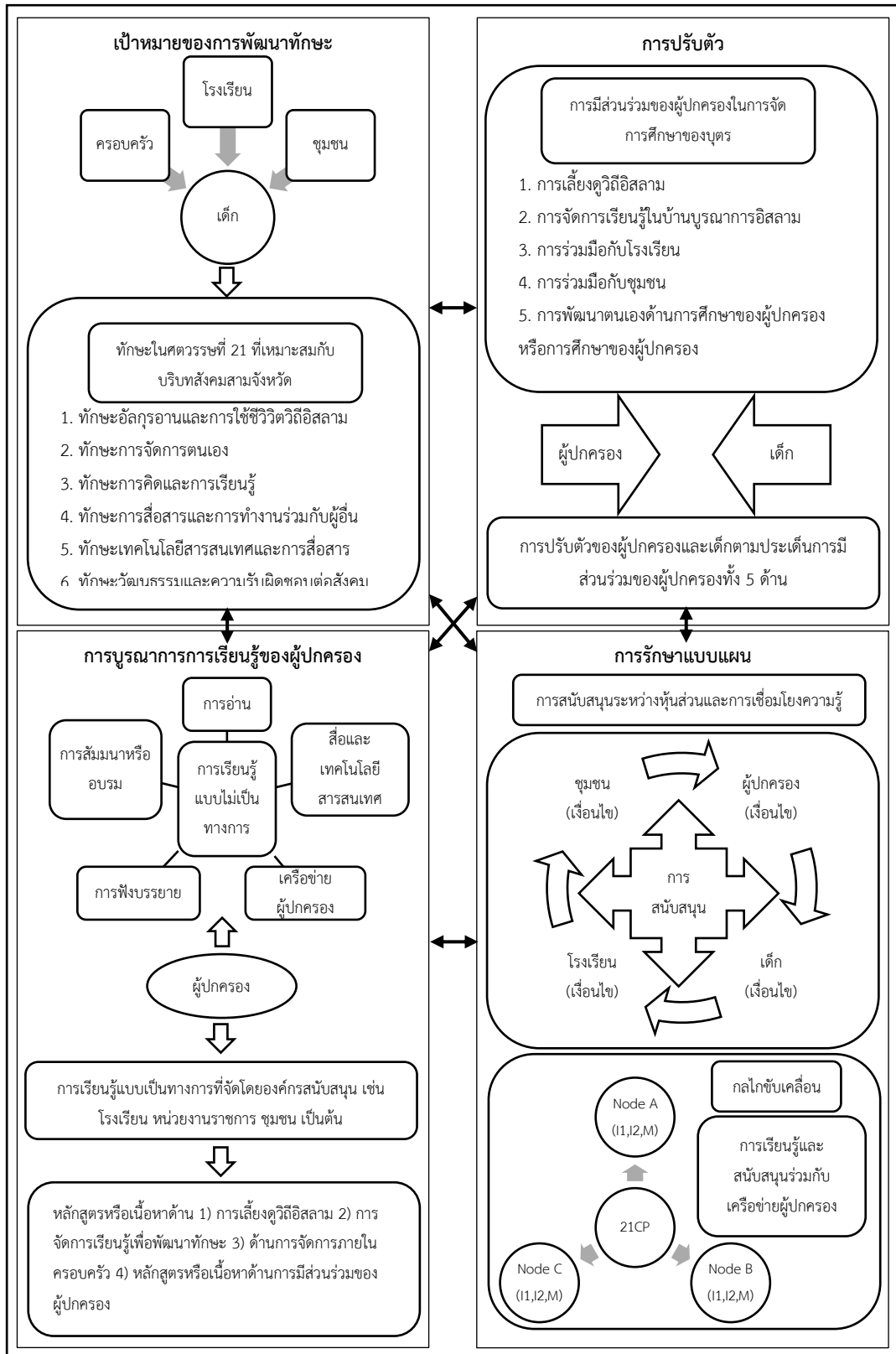
3. ชุมชน เป็นผู้สนับสนุนผู้ปกครองเหมือนกับโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้เต็มศักยภาพ โดยสนับสนุนผู้ปกครองทั้ง 5 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับชุมชน 7 ด้าน ประกอบด้วย นโยบายสนับสนุนผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้ปกครอง แบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน ภาวะผู้นำของผู้ในชุมชน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4. กลไกขับเคลื่อนการปฏิบัติของผู้ปกครอง ที่สำคัญ 2 ส่วนประกอบด้วย การศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการศึกษาที่ผู้ปกครองมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบเป็นทางการที่จัดโดยหน่วยงานสนับสนุนผู้ปกครอง หรือแบบไม่เป็นทางการ และเครือข่ายผู้ปกครองซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครองที่สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร และการสนับสนุนระหว่างผู้ปกครอง สำหรับเครือข่ายผู้ปกครองมีชื่อว่า “เครือข่ายผู้ปกครองในศตวรรษที่ 21 (21st Century Parents: 21CP)”

ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนจะต้องให้การสนับสนุนระหว่างกันและสร้างความสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็ง รวมถึงการสร้างช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การทำงานร่วมกันมีเอกภาพมากที่สุด โมเดลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 23 โมเดลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของมุสลิมต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) ในรูปแบบการวิจัยหลายตอน (Multiphase Design) ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยนำแนวทางการวิเคราะห์ทักษะของโครงการการพัฒนากรอบสมรรถนะบุคคล (DeSeCo Project) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (2001) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาการศึกษา ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิยามทักษะในศตวรรษที่ 21 จากองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ การวิเคราะห์ทักษะจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และการสนทนากลุ่มผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้เข้าร่วมทำการคัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในระยะนี้มีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงการให้ความหมาย และองค์ประกอบของทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อนำไปสู่การวิจัยตอนที่ 2 ต่อไป

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสำรวจความคิดเห็นของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ที่ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาในตอนต้นที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 392 คน ทำการคัดเลือกโดยใช้การสุ่มอย่างมีระบบแบบแบ่งชั้นภูมิตามโควตา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น (PNI) ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนนี้นำไปสู่การวิจัยในตอนต้นที่ 3 ต่อไป

ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล สำหรับผู้เข้าร่วมเป็นผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 51 คน (ปัตตานี 17 คน ยะลา 21 คน และนราธิวาส 13 คน) ผู้วิจัยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย บันทึกภาคสนามของผู้วิจัย แบบประเมินก่อนและหลังการทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนนี้เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรในตอนที่ 4 ต่อไป

ตอนที่ 4 การวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูล และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยตอนที่ 3 มาพัฒนาเป็นแนวทางของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฉบับร่าง) และนำแนวทางที่สร้างขึ้นมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลด้วยการรับฟังความคิดเห็น การพูดคุย จากผู้ให้ข้อมูลหลักต่อประเด็นของการวิจัย จำนวน 12 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 1 ท่าน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษา 1 ท่าน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัวมุสลิม 1 ท่าน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและสตรี 1 ท่าน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษามุสลิม 1 ท่าน 6) ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 2 ท่าน 7) ผู้แทนครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 ท่าน และ 8) ผู้แทนผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน และ 9) ผู้แทนเยาวชน จำนวน 2 ท่าน เพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยสรุปจากข้อค้นพบ การอภิปรายผล และข้อเสนอจากการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย

1.1 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

จากการศึกษาพบว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) ทักษะการจัดการตนเอง 3) ทักษะการคิดและการเรียนรู้ 4) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และ 6) ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบ ต่อสังคม โดยทักษะแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1.1 ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ประกอบด้วย 1.1) การอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักภาษา 1.2) การท่องจำอัลกุรอานได้ตามศัภษาของช่วงวัย 1.3) การศึกษาความหมาย การสรุปและนำความรู้จากอัลกุรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.4) การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น 5) การรู้จักใช้ชีวิตสายกลาง มีความสมดุล ไม่นิยมความรุนแรง

1.1.2 ทักษะการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 2.1) การเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2.2) การมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตและการทำงาน 2.3) การบริหารและจัดการเวลา 2.4) การมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 2.5) การใส่ใจสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น 2.6) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น 2.7) มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตนและมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต

1.1.3 ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.1) การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเองและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 1.2) การมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ 1.3) การวิเคราะห์และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง และเหมาะสมทั้งตามหลักการศาสนาและหลักการทั่วไป 1.4) ใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ 1.5) การรู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ทั้งศาสนาและสามัญ

1.1.4 ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ประกอบด้วย 4.1) การใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู จีน เป็นต้น 4.2) ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสาร และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยการเขียนหรือการพูด 4.3) สามารถใช้เครื่องมือหรือวิธีการเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุม การสานเสวนา การสอน การสัมภาษณ์ เป็นต้น 4.4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 4.5) สามารถพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น รับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 4.6) สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีทักษะการแก้ปัญหาและสามารถนำจุดแข็งของแต่ละคนหรือชักจูงผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย

1.1.5 ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 5.1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน 5.2) สามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ เหมาะสมและน่าเชื่อถือ 5.3) สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก เป็นต้น หรือสื่อออนไลน์เพื่อการจัดการสารสนเทศ 5.4) สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร สืบค้น จัดการข้อมูลและรับหรือส่งข้อมูล 5.5) มีจริยธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อต่าง ๆ และใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ 5.6) สามารถผลิตหรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยรวม

1.1.6 ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 6.1) เกื้อกูลเอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ 6.2) ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมในภาพรวม 6.3) ตระหนักและให้ความช่วยเหลือด้าน

มนุษยธรรมหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จ (6.4) การเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน (6.5) เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

1.2 ความต้องการจำเป็นของมุสลิมต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.1 ภาพรวมค่าความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ

การศึกษาค่าความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6 ด้าน พบว่า มุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่า ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม เป็นทักษะที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด ตามด้วยทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นลำดับที่สอง ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นลำดับที่สาม ทักษะการจัดการตนเอง เป็นลำดับที่สี่ ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นลำดับที่ห้า และทักษะการคิดและการเรียนรู้ เป็นลำดับสุดท้าย โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.459, 0.449, 0.441, 0.436, 0.405 และ 0.403 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาภาพรวมความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้รายกลุ่ม สามลำดับแรก มีข้อค้นพบ ดังนี้

1.2.1.1 ด้านทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม มีความต้องการจำเป็นในประเด็นการศึกษาความหมาย การสรุป และนำความรู้จากอัลกุรอานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มากที่สุด ตามด้วยการท่องจำอัลกุรอานได้ตามศักยภาพของช่วงวัยเป็นลำดับที่สอง และการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การมีมารยาทที่ดีงาม เป็นต้น เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.527, 0.471 และ 0.468 ตามลำดับ

1.2.1.2 ด้านทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร พบว่า มีความต้องการจำเป็นในประเด็นการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ไทย อังกฤษ อาหรับ มาลายู เป็นต้น มากที่สุด ตามด้วยการพูดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น รับฟัง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นลำดับที่สอง และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เป็นลำดับที่สาม สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.511, 0.453 และ 0.451 ตามลำดับ

1.2.1.3 ด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พบว่า มีความต้องการจำเป็นในประเด็นความสามารถในการผลิต หรือสร้างสื่อสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง หรือสังคมโดยรวม มากที่สุด ตามด้วยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน เป็นลำดับที่สอง และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไป

ใช้ได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ รอบคอบ เหมาะสม และน่าเชื่อถือ เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.480, 0.471 และ 0.442 ตามลำดับ

1.2.1.4 ด้านทักษะการจัดการตนเอง มีความต้องการจำเป็นในประเด็นการบริหาร และจัดการเวลา มากที่สุด ตามด้วยการมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการทำงาน เป็นลำดับที่สอง และการมีมารยาทที่ดีงาม ไม่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เคารพผู้อาวุโสและให้เกียรติผู้ที่มีอายุน้อยกว่า เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับเท่ากับ 0.471, 0.464 และ 0.459 ตามลำดับ

1.2.1.5 ด้านทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า มีความต้องการจำเป็นในประเด็นการถือกุศล เอื้ออาทร และมีจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ มากที่สุด ตามด้วยความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน หรือสังคมในภาพรวม เป็นลำดับที่สอง และตระหนัก และให้ความช่วยด้านมนุษยธรรม หรือผู้ที่ประสบความยากลำบาก เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับเท่ากับ 0.413, 0.408 และ 0.407 ตามลำดับ และ

1.2.1.6 ด้านทักษะการคิดและการเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการจำเป็นในประเด็นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มากที่สุด ตามด้วยใฝ่เรียนรู้ มีความอดทนและมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ เป็นลำดับที่สอง และการมีเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของสถานการณ์ เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับเท่ากับ 0.431, 0.406 และ 0.407 ตามลำดับ

1.2.2 ค่าความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

1.2.2.1 การศึกษาความคิดเห็นของมุสลิมในจังหวัดยะลาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม พบว่า มุสลิมในจังหวัดยะลาเห็นว่า เด็กมุสลิมมีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม มากที่สุด ตามด้วยทักษะการจัดการตนเอง ทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ และทักษะการคิดและการเรียนรู้ โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับเท่ากับเท่ากับ 0.365 0.337, 0.332, 0.330, 0.324 และ 0.292 ตามลำดับ

1.2.2.2 การศึกษาความคิดเห็นของมุสลิมในจังหวัดปัตตานีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม พบว่า มุสลิมในจังหวัดปัตตานีเห็นว่า เด็กมุสลิมมีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม มากที่สุด ตามด้วย

ทักษะความร่วมมือ และการสื่อสาร ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.440, 0.432, 0.423, 0.413, 0.384 และ 0.369 ตามลำดับ

1.2.2.3 การศึกษาความคิดเห็นของมุสลิมในจังหวัดนราธิวาสเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม พบว่า มุสลิมในจังหวัดนราธิวาสเห็นว่า เด็กมุสลิมมีความต้องการจำเป็นในด้านด้านทักษะเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ มากที่สุด ตามด้วยทักษะความร่วมมือและการสื่อสาร ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการคิดและการเรียนรู้ และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.555, 0.549, 0.541, 0.519, 0.500 และ 0.493 ตามลำดับ

1.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 5 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีข้อสรุป ดังนี้

1.3.1 ด้านการเลี้ยงดู

การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครอง มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การดูแลเรื่องสุขภาพและโภชนาการ 2) การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร 3) ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย 4) การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ 5) การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัวให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ 6) การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง 7) การลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนหรือกิจกรรมที่ทำลายสมาธิของบุตร 8) การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 9) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง 10) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ 11) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 12) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ 13) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ 14) การสนับสนุนจากภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการเลี้ยงดู

1.3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ในบ้าน

การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครอง มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของบุตร 3) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด 4) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและสารสนเทศ 6) การจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม 7) การสนับสนุนจากภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้าน

1.3.3 ด้านการร่วมมือกับโรงเรียน

การร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครอง มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น ร่วมนำเสนอนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด 3) การเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยครูในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้ปกครองที่มีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านสามารถเป็นอาสาสมัครในการจัดการเรียนการสอนได้ เช่น ผู้ปกครองที่มีอาชีพทำการเกษตรสามารถช่วยครู หรือพาเด็กชมสวนหรือวิธีการปลูกผักจากการปฏิบัติจริง ผู้ปกครองที่เป็นหมอหรือตำรวจ สามารถช่วยสอนในเรื่องสุขภาพและระเบียบวินัยได้ เป็นต้น

1.3.4 ด้านการร่วมมือกับชุมชน

การร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครอง มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การพัฒนาทักษะอัลกุรอาน และการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ได้แก่ การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้อัลกุรอานหรือศูนย์อิสลามศึกษาสำหรับเด็กในชุมชน เช่น โรงเรียนสอนอัลกุรอาน ตาดีกา เป็นต้น การสนับสนุนมัสยิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัลกุรอานสำหรับเด็ก 2) การพัฒนาทักษะการจัดการตนเองด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 3) การสนับสนุนทักษะการคิด และการเรียนรู้โดยการส่งเสริมให้บุตรไปเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน 4) การสนับสนุนทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 5) การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ

ช่วยเหลืองานของชุมชน หรือการกุศล 6) การสนับสนุนให้บุตรมีจิตอาสา เข้าใจวัฒนธรรม และรู้รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม โดยการส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

1.3.5 ด้านการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

การพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากการอ่านหนังสือ วารสาร เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ 2) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารหรือสารสนเทศ เช่น วิดีทัศน์ ยูทูบ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ยูทูบ เป็นต้น 3) การเรียนรู้ในกิจกรรมการบรรยายศาสนา เช่น มัจลิซอิลมี (บรรยายศาสนาประจำสัปดาห์) บรรยายศาสนา เป็นต้น 4) การร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครองคนอื่น ๆ หรือเครือข่ายผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ หรือทักษะในด้านต่าง ๆ 5) การเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน เพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองร่วมกับสมาชิกในกลุ่มศึกษา เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการเลี้ยงดูบุตรวิถีอิสลาม 6) การการสนับสนุนจากภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการศึกษาของผู้ปกครอง คือ 1) หนังสือหรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตรในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น 2) สื่อสารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตรบูรณาการอิสลาม เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ เป็นต้น 3) กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาบุตรทุกด้าน 4) ชุมชนเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ

1.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6 ส่วน ประกอบด้วย 1) แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขสำหรับผู้ปกครองเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 2) แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร 3) แนวทางและปัจจัยเงื่อนไขสำหรับชุมชนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร 4) แนวทางการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองสำหรับโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง 5) แนวทางการสร้างเครือข่ายชุมชนเรียนรู้ผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการศึกษาของบุตร และ 6) โมเดลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมเกษตรกรรมและสังคมอุตสาหกรรมในอดีตมาสู่สังคมความปัจจุบันได้ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของบุคคลอย่างยิ่ง เห็นได้ชัดในด้านความต้องการทักษะของบุคคลที่มีความแตกต่างจากอดีต ปัจจุบันบุคคลจำเป็นต้องมีทักษะขั้นสูงและทักษะที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น การคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้เรื่องสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความรับผิดชอบและทักษะวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของอาชีพ การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ จึงเป็นเรื่องปกติที่หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้มีการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะดังกล่าว เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลง ประชาชนในประเทศมีภูมิคุ้มกัน สามารถทำงานตอบสนองตลาดแรงงานหรือธุรกิจยุคใหม่ และสามารถแข่งขันในเวทีสากลได้ไม่แพ้ประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในโลกนี้ เช่น การศึกษา การดำเนินธุรกิจ เทคโนโลยี ค่าเงิน สิ่งแวดล้อม เป็นต้น มักเริ่มต้นจากประเทศตะวันตก โดยมีการจัดการและดำเนินการอย่างเป็นระบบและส่งต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ค่านิยม ซึ่งเป็นนามธรรม และการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ด้วยกับแคมเปญการตลาดหรือการประชาสัมพันธ์ หรือวิธีการที่แยบยลเพื่อให้หลายประเทศรับแนวคิดมาใช้ ซึ่งหากมองในด้านบวกถือว่าประเทศที่รับแนวคิดจากตะวันตกได้รับประโยชน์ทั้งความทันสมัยและการพัฒนา แต่หากพิจารณาอย่างละเอียดกลับพบว่าแนวคิดหรือค่านิยมบางอย่างอาจส่งผลต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีบางประการของประเทศปลายทางหรือท้องถิ่น

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงภาพรวมของปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อเชื่อมโยงมาสู่ประเด็นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นหัวข้อหลักของการศึกษาในครั้งนี้ “ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st century skills)” เมื่อศึกษาจากความเป็นมาและบัญญัติการใช้นั้นมีจุดเริ่มต้นจากประเทศตะวันตก จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามขึ้นมาว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 คืออะไร เราทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะในศตวรรษที่ 21 หรืออย่างไร ทักษะที่ถูกนำเสนอขึ้นเพียงพอแล้วใช้หรือไม่สำหรับการใช้ชีวิต คนในท้องถิ่นคิดอย่างไรต่อทักษะข้างต้น และจุดยืนของเราต่อทักษะเหล่านั้นเป็นอย่างไร คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องการคำตอบเพราะเราสามารถ

ตั้งคำถามกับสิ่งที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเราได้ ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับทักษะสากล ซึ่งมีหลายประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้จากข้อค้นพบที่ศึกษา

จากการศึกษาพบว่ามุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นด้วยกับทักษะที่นำเสนอ โดยองค์กรสากลหลายด้าน เช่น ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น เนื่องจากทักษะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการนำไปใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน อีกทั้งทักษะข้างต้นเป็นสิ่งที่ส่งเสริมในศาสนาเพราะมุสลิมต้องสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีความแตกต่างและมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสันติสุข ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ มูฮัมหมัด มัสนูญ และคณะ (2556) ที่ทำการสำรวจผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาที่ตรงตามความต้องการของสังคมมุสลิม ซึ่งพบว่าทักษะหลายด้านสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และความเป็นผู้นำ เป็นต้น และสอดคล้องกับการสำรวจความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัด ซึ่งพบว่าทักษะหลายด้านสอดคล้องกับทักษะสากลโดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่ใกล้เคียงกัน และมีความต้องการในการพัฒนาจากมุสลิมในสามจังหวัดในภาพรวม

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณากรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามุสลิมมองทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลามเป็นหนึ่งในกลุ่มทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และสำคัญที่สุดเมื่อพิจารณาจากการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าเหนือกว่าสิ่งอื่นใดหลักศรัทธาและการปฏิบัติในศาสนกิจที่ตนนับถือนั้นมีความสำคัญที่สุด การให้ความสำคัญต่อทักษะนี้เนื่องจากมุสลิมยังคงมีความศรัทธาและยึดมั่นในอัลกุรอานและคำสอนของศาสนา และเชื่อมั่นว่าความศรัทธาที่บริสุทธิ์ต่างหากที่จะทำให้ชีวิตของมนุษย์นั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต โดยมุสลิมเชื่อว่าอัลกุรอานเป็นรัฐธรรมนูญการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (สำนักงานจุฬาราชมนตรี, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนในศาสนา ดังที่ อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานความว่า “แท้จริงอัลกุรอานนี้ นำสู่ทางที่เที่ยงตรงยิ่ง และแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ประกอบความดีทั้งหลายว่า สำหรับพวกเขา นั้น จะได้รับการตอบแทนอันยิ่งใหญ่” (อัล-อิสรอ: 9) ดังนั้นมุสลิมจึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามคำสอนจากอัลกุรอาน ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตด้วยวิถีอิสลาม เพื่อแสดงออกตามความเชื่อของมุสลิมที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำการสักการะต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) เพียงผู้เดียวเท่านั้น และการใช้ชีวิตของมุสลิมไม่สามารถ

แยกศาสนาออกจากวิถีการดำเนินชีวิตของมุสลิมได้ (ฟัตฮี ยะกัน, 2521: 11; อิมรอน มะลูลีม, กิติมา อมรทัต และจรัญ มะลูลีม, 2550: 155) การใช้ชีวิตของมุสลิมจึงมีความสัมพันธ์ หรือความผูกพัน กับอัลลอฮ์ (ช.บ.) ซึ่งเป็นผู้สร้าง ไม่ว่าจะสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หลักศรัทธาของมุสลิมจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคม แต่ไม่ได้หมายความว่ามุสลิมต้องปลีกตัวออกจากสังคมแต่อย่างใด มุสลิมสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ โดยสามารถนำหลักการอิสลามมาบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ะรพีพรณ มุหะหมัด (2556) ที่พบว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลสูงต่อความเป็นอยู่ของมุสลิม และสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมุสลิมที่สนับสนุนให้มุสลิมได้เรียนรู้อัลกุรอาน และวิถีอิสลามตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยจากการศึกษาของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า มุสลิมให้ความสำคัญกับการศึกษาอิสลามตั้งแต่วัยเด็กตั้ง เห็นได้จากการจัดการเรียนในศูนย์การสอนอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และมุสลิมในพื้นที่ก็นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพราะต้องการให้ได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและศาสนา (นิเลาะ แวอุเซ็ง, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษา, อะห์มัด ยี่สุนทร และ มุหามัดรูยานี บากา, 2552)

ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณากรอบทักษะสากลกลับพบว่าทักษะส่วนใหญ่ได้มุ่งเน้นไปที่ทักษะเพื่อการทำงานมากกว่าหลักจริยธรรมและคุณธรรม หรือการสร้างคามดีงามของบุคคลภายในจิตใจ ซึ่งมองการพัฒนาที่แตกต่างจากตะวันออกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจภายในของบุคคลมากกว่า ดังนั้นเราจึงเห็นว่าสังคมในประเทศแถบตะวันออกจึงมีลักษณะของสังคมทวิลักษณ์ (ชนิดารักษ์พลเมือง, 2555, 2557) กรอบทักษะสากลเสมือนการผลักดันให้พัฒนาบุคคลโดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองภาคการค้าหรือธุรกิจเป็นหลัก แม้กรอบทักษะมีประเด็นของความเข้าใจและรับผิดชอบต่อสังคมและวัฒนธรรมบรรจุไว้ แต่ก็ยังเป็นเสมือนการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจที่พยายามให้เห็นว่าองค์กรของตนให้ความสำคัญต่อการดูแลและรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งนี้สอดคล้องกับกลุ่มทุนหลักที่ให้การสนับสนุนและผลักดันให้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามค่านิยมขององค์กรสากลแผ่ขยายเข้าไปในสังคมทั่วโลก โดยเฉพาะในหลักสูตรสถานศึกษาหรือระบบการศึกษาของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นองค์กรภาคธุรกิจขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น Microsoft Intel Cisco เป็นต้น และทักษะสากลส่วนใหญ่ก็ล้วนเพื่อตอบสนองการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น สอดคล้องกับข้อวิพากษ์ของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2557) ที่นำเสนอประเด็นเป้าหมายของตะวันตกที่แท้จริงคือความต้องการให้บุคคลเป็นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีที่เขาได้สร้างขึ้นมากกว่าการเป็นผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม และประเทศไทยจะต้องก้าวข้ามกับดักของตะวันตกเหล่านี้

ผู้วิจัยเห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 เป็นนโยบายการพัฒนาประเทศที่มีความเหมาะสมเพราะเมื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

แล้วพบว่าได้มีการบรรจุเป้าหมายของการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับทักษะสากลทุกด้าน และแม้ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก แต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ไม่ลืมนที่จะสร้างความตระหนักและคุณค่าความเป็นสังคมไทย โดยจุดเด่นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่ต่างจากทักษะสากลทั่วไปคือการกำหนดเป้าหมายให้คนไทยมีทักษะคุณธรรมและจริยธรรม ทักษะความพอเพียงและพอประมาณ ซึ่งเป็นการสร้างบุคคลที่ต้องเริ่มต้นจากความดีงามภายในจิตใจเช่นเดียวกัน สิ่งที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไม่ได้หมายความว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามบริบทสากลนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลเลยแม้แต่น้อย เพียงแต่การให้ความสำคัญอาจยังไม่ชัดเจนเท่ากับเป้าหมายในการตอบสนองการทำงานในภาคธุรกิจเป็นหลัก และต้องการเน้นย้ำให้สังคมไทยและท้องถิ่นได้ตระหนักว่าไม่ควรนำกรอบทักษะสากลมาใช้โดยขาดการพิจารณาบริบทของสังคมไทย ซึ่งเรายังมีจุดเด่นและค่านิยมที่ดีงามอีกหลายด้านที่ควรนำมาเป็นประเด็นหลักในการพัฒนา เพราะจากการศึกษาการดำเนินการของหลายองค์กรที่ผ่านมาในประเทศไทยพบว่า การนำทักษะสากลมาใช้มีลักษณะของการนำมาใช้โดยขาดการพิจารณาบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมท้องถิ่นที่แท้จริง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบในการพัฒนาคนไทย โดยเฉพาะองค์กรด้านการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพิจารณานำทักษะสากลมาใช้ เพื่อให้การพัฒนา มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย โดยไม่ทำลายหรือกดทับความเป็นสังคมไทยหรือค่านิยมที่ดีงามของสังคมให้น้อยลง

นอกจากประเด็นทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม การศึกษาพบว่าทักษะการจัดการตนเองเป็นหนึ่งในกลุ่มทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความต้องการของมุสลิมในสามจังหวัด ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดองค์ประกอบของทักษะพบว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับทักษะการทำงานและอาชีพ ตามการนิยามของ ATC21S (Binkley et al., 2012) และหุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Skills, 2008) อย่างไรก็ตามทักษะการจัดการตนเองมีความแตกต่างในเป้าหมายของการพัฒนาตามมุมมองของผู้ปกครองมุสลิมในสามจังหวัด โดยผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นในเรื่องทักษะการจัดการตนเองก่อนทักษะการทำงาน เพราะจะเป็นพื้นฐานของทักษะการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต และผู้ปกครองมุสลิมเห็นว่าทักษะการจัดการตนเองเป็นทักษะใกล้ตัว มากกว่าทักษะการทำงาน การกำหนดนิยามทักษะการจัดการตนเองมีประโยชน์ในด้านการปฏิบัติที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนกว่าทักษะการทำงาน เพราะเด็กในวัยเรียนยังห่างไกลจากการทำงาน ดังนั้นทักษะในการจัดการตนเองจึงมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่าทักษะการทำงาน นอกจากนี้ผู้ปกครองเห็นว่าเด็กต้องได้รับการฝึกฝนในเรื่องการมีระเบียบวินัยในตนเอง ปลูกฝังในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นลำดับแรก ก่อนการพัฒนาทักษะการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นูรมาน จินตารา และคณะ (2557) ที่ศึกษาลักษณะกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวินัยของเด็ก และเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ

คือ การสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี โดยเริ่มจากการปลูกด้านคุณธรรม และจริยธรรมในตนผ่านการสร้างหลักศรัทธาแก่เด็กเป็นลำดับแรก และตามด้วยการปฏิบัติในด้านคุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็ก ทักษะการจัดการตนเองยังสอดคล้องกับคุณลักษณะมุสลิม 10 ประการ ของหะสัน อัลบันนา นักวิชาการมุสลิมซึ่งได้กล่าวไว้ว่ามุสลิมที่ดีต้องมีทักษะการบริหาร และจัดการเวลาที่ดี การใส่ใจสุขภาพ ทักษะในการควบคุมอารมณ์ของตนที่อาจส่งผลเสียต่อทั้งตนเองและผู้อื่น และมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ (ยะอ์กูบ สิบสุข, 2546)

ดังนั้นเป็นการยืนยันถึงประเด็นการมองเป้าหมายในการพัฒนาของท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาบุคคลจากภายในและมองสิ่งที่ใกล้ตัวมากกว่ามองการพัฒนาภายนอก เช่น การทำงาน การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นต้น ซึ่งมุมมองของผู้ปกครองในสามจังหวัดเหล่านี้แตกต่างจากการพัฒนาโดยองค์กรสากล อย่างไรก็ตามทักษะภายนอก ที่กล่าวมาข้างต้นก็มีความสำคัญแม้ผู้ปกครองเห็นต่างในประเด็นของเป้าหมายการพัฒนา แต่โดยการใช้ชีวิตในสังคม ทักษะภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการทำงานยังคงมีความจำเป็นและผู้ปกครองก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาทักษะเหล่านั้นแก่บุตรได้ ดังนั้นข้อเสนอแนวการพัฒนาจึงต้องดำเนินการควบคู่กันไป หรือมีความสมดุลระหว่างทั้งสองด้าน คือ การพัฒนาคนภายใน เช่น หลักศรัทธา คุณธรรมและจริยธรรม การจัดการตนเอง การควบคุมอารมณ์ที่อาจเป็นปัญหาต่อทั้งตนเองและสังคม เป็นต้น และการพัฒนาทักษะบุคคล เช่น การสื่อสาร การทำงาน อาชีพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

สำหรับประเด็นของการจัดการตนเองซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการศึกษานี้พบว่า องค์ประกอบของทักษะการจัดการตนเองมีความแตกต่างจากทักษะสากลทั่วไป คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประมาณตน และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต คุณลักษณะของทักษะดังกล่าวเป็นจุดเด่นของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสามจังหวัด โดยมีความแตกต่างจากทักษะสากลทั่วไป ที่ไม่ได้ระบุถึงคุณลักษณะ หรือทักษะดังกล่าวอย่างชัดเจน ทักษะนี้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ ที่ยึดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ผู้ปกครองมุสลิมได้มีความเห็นร่วมกันว่าทักษะกลุ่มนี้มีความสำคัญ ซึ่งเด็กมุสลิม และทุกคนในประเทศไทยต้องได้รับการปลูกฝัง เพื่อสร้างพื้นฐานในด้านการมคุณธรรม จริยธรรม และความพอเพียงในการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นทักษะในการจัดการตนเองที่ทุกคนควรมีไว้สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม และสอดคล้องกับข้อเสนอจากการศึกษาของ สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ (2553) ที่สนับสนุนให้สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการเป็นแบบอย่าง และสนับสนุนคุณธรรม และจริยธรรมของบุตรหลาน และเยาวชน และสอดคล้องกับปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยโดยภาพรวม ดังที่เห็นได้จากรายงานสภาวะสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม 2552 พบว่าสถานการณ์ด้านคุณธรรม และจริยธรรม

ของเด็กและเยาวชนไทยมีอัตราเพิ่มมากขึ้น และอายุเฉลี่ยของเด็ก และเยาวชนที่มีส่วนร่วมในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม และจริยธรรมมีแนวโน้มน้อยลง ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าผู้ปกครองมุสลิมให้ความสำคัญต่อปัญหาด้านคุณธรรม และจริยธรรมของบุตรจึงพิจารณาให้ทักษะนี้เป็นอีกหนึ่งกลุ่มทักษะที่ต้องปลูกฝัง และพัฒนาเด็กมุสลิมเพื่อมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตที่ดีในอนาคต

นอกจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นจากการศึกษาพบว่าทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสาร ในภาพรวมมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการศึกษาของ ATC21S (Binkley et al., 2012) ที่กำหนดให้แนวทางการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ เป็นหนึ่งในกลุ่มทักษะที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับหุ้นส่วนเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 (Skills, 2008) ที่นำเสนอทักษะการสื่อสารและความร่วมมือในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามในรายละเอียดของภาษาสำหรับการสื่อสารของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับภาษามลายู และภาษาอาหรับ เนื่องจากภาษามลายูเป็นภาษาท้องถิ่นที่มุสลิมใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ส่วนภาษาอาหรับเป็นภาษาอัลกุรอานที่มุสลิมถือเป็นธรรมเนียมของการดำเนินชีวิต ดังนั้นมุสลิมจึงให้ความสำคัญกับภาษาดังกล่าวเป็นพิเศษซึ่งนอกเหนือจากภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล ข้อค้นพบจากการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร ปิยะวสันต์ และคณะ (2554) ที่ได้กล่าวไว้ในรายงานของการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับผู้เริ่มเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามุสลิมในสามจังหวัดสื่อสารด้วยภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษามลายู ภาษาไทย ภาษาอาหรับ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความสามารถในการสื่อสารไว้เช่นเดียวกัน

การศึกษาพบว่าทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความต้องการของมุสลิม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบริบทสังคมและวัฒนธรรมของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทั่วไปการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารนั้นไม่ได้เป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนา แต่การใช้นั้นต้องไม่ขัดต่อหลักคำสอนอิสลาม หรือต้องใช้ในทางที่ถูกต้องสร้างสรรค์เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Salamat, 2009) ที่ศึกษาการใช้สื่อในโลกยุคการสื่อสารของมุสลิม โดยพบว่ามุสลิมได้ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างความเข้าใจ และเผยแพร่คำสอนศาสนาอิสลาม และสร้างตัวตน อัตลักษณ์ หรือการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม นอกจากนี้อิสลามยังได้กำชับในเรื่องของการมีวิจาร์ณญาณในการรับฟังข่าวสาร หรือการบริโภคสื่อ เพื่อป้องกันความเสียหายจากการรับข่าวสารที่มีการบิดเบือน หรือมีเป้าหมายในการสร้างความเสียหายต่อสังคม ดังที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! หากคนชั่วนำข่าวใด ๆ มาแจ้งแก่พวกเจ้า พวก

เจ้าก็จึงสอบสวนให้แน่ชัด หาไม่แล้วพวกเจ้าก็จะก่อเคราะห์กรรมแก่พวกหนึ่งโดยไม่รู้ตัว แล้วพวกเจ้าจะกลายเป็นผู้เสียใจในสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำไป (อัล-ฮุญรอต :6)

การศึกษาพบว่าทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความต้องการของซึ่งเมื่อพิจารณาจากบริบทสังคม และวัฒนธรรมของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นทักษะที่มุสลิมให้ความสำคัญอย่างยิ่งเพราะสอดคล้องกับคำสอนในศาสนาหลายด้าน โดยเฉพาะการรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นคำสั่งใช้ในศาสนาอิสลาม โดยอิสลามได้สั่งใช้ให้มุสลิมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม อีกทั้งยังมีหลักการในการสั่งห้ามไม่ให้สร้างความเสียหายต่อสังคมอีกด้วย ดังที่ท่านศาสนทูต คือลลลอฮฺอะลัยฮิ วะสัลลิม ได้กล่าวไว้ ความว่า “ผู้ที่อัลลอฮฺทรงรักที่สุดในหมู่มนุษย์คือผู้ที่ทำประโยชน์มากที่สุด” เนื่องจากผู้ที่ทำประโยชน์มากที่สุดในหมู่มนุษย์นั้นย่อมเป็นผู้ที่ได้รับผลบุญ และการตอบแทนมากที่สุดนั่นเอง และผู้ใดที่มีความดีมากที่สุดก็เป็นหนึ่งในบรรดาคนศอลิหฺ (คนดี) ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อัลลอฮฺทรงรักนั่นเอง และศาสนาได้ห้ามในการสร้างความเสียหายต่อสังคม ดังที่อัลลอฮฺ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน ความว่า “และพวกเจ้าอย่าก่อความเสียหายไว้ในแผ่นดิน หลังจากได้มีการปรับปรุงแก้ไขมันแล้ว” [อัลอะฮฺรอฟ: 56] (เชคริฎอ อะหมัด สมะดี, 2549) ดังนั้นการเสนอทักษะในการช่วยเหลือสังคมของผู้ครองจึงสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา

สำหรับทักษะวัฒนธรรมโดยทั่วไปอิสลามได้สอนถึงความหลากหลายของมนุษย์ที่เป็น การสร้างสรรค์จากอัลลอฮฺ (ช.บ.) ความแตกต่าง หรือความหลากหลายตามทัศนอิสลามเป็นสิ่งที่สวยงามเพราะสามารถให้มนุษย์ได้เรียนรู้ และทำความรู้จักกัน ดังที่อัลลอฮฺ (ช.บ.) ได้ทรงตรัสไว้ ความว่า “โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮฺนั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮฺ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (อัล-หุญรอต: 13) คำสอนของอิสลามข้างต้นเป็นการยืนยันถึงการยอมรับในความหลากหลายทางสังคม และวัฒนธรรมของอิสลาม โดยในหลักอิสลามไม่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้คนบนพื้นฐานของเชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์ ตลอดจนฐานะเงินทอง หรือชนชั้นทางสังคม หากตัดสินด้วยความศรัทธา และคุณธรรม ความดีงามเพราะทุกคนต่างเป็นสิ่งถูกสร้างจากผู้เป็นเจ้าอย่างเท่าเทียมกัน ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดได้กล่าวถึงความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างเท่าเทียมกันตั้งก้านของหวี คนอาหรับ ไม่ได้เหนือกว่าคนที่ไม่ใช่อาหรับ หรือผู้ชายก็ไม่ได้เหนือกว่าผู้หญิง ผู้ที่มีความยำเกรงต่อผู้เป็นเจ้านั้นเป็นที่ชื่นชอบของพระองค์” นอกจากนี้อิสลามได้สั่งสอนให้มุสลิมให้เกียรติ และเคารพในความแตกต่างทางความเชื่อ โดยห้ามมีการละเมิดศาสนาอื่น ๆ (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2557)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพยายามจัดกลุ่มผู้ปกครองตามอายุของบุตรเพื่อศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองมุสลิมแต่ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองสะท้อน

ทักษะที่เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิตของบุตรในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งในความเป็นจริงเด็กควรมีจุดเน้นของทักษะที่เหมาะสมกับช่วงวัย ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีสาเหตุจากการที่ผู้ปกครองยังคงขาดความรู้และความเข้าใจในพัฒนาการเกี่ยวกับทักษะของบุตร โดยผู้ปกครองมักให้ความสำคัญต่อทักษะการพูด การอ่าน หรือทางกายภาพทั่วไป ซึ่งยังขาดความเข้าใจในประเด็นทักษะที่มีความซับซ้อน หรือทักษะขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ทริลลิง และฟาเดลที่กล่าวว่าผู้ปกครองขาดความเข้าใจและยังคงคุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนเองได้เรียนรู้มา และต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในแบบที่ตนเองเคยเรียนมาก่อน (Trilling & Fadel, 2009) และจำเป็นที่ผู้วิจัยหรือการวิจัยในอนาคตที่ต้องใช้เครื่องมือในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเพื่อให้ได้ความต้องการทักษะที่สอดคล้องกับเด็กในแต่ละช่วงวัยให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

สำหรับรอบทักษะที่ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถที่จะนำไปใช้ในบริบทอื่น ๆ ของประเทศได้ โดยอาจมีการเปลี่ยนรายละเอียดของประเด็นทักษะ เช่น ทักษะการอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม อาจมีการปรับเปลี่ยนเป็นทักษะการใช้ชีวิตวิถีพุทธให้สอดคล้องกับความเชื่อของบุคคล ซึ่งสังคมปัจจุบันควรให้ความสำคัญต่อทักษะศาสนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาเกิดขึ้นโดยเริ่มต้นจากภายในสู่ภายนอก และเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมของไทย นอกจากนี้ประเด็นข้างต้นอาจมีการปรับเปลี่ยนในรายละเอียดบางประเด็น เช่น ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้ปกครองจะให้ความสำคัญกับภาษามลายูเพราะมีชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย โดยในภาคอื่น ๆ ของประเทศอาจมีจุดเน้นของภาษาที่แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ดังนั้นการนำกรอบทักษะที่ค้นพบจากการศึกษานี้จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย

2.2 ความต้องการจำเป็นของมุสลิมต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมเป็นการยืนยันความต้องการของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการพัฒนาเด็กมุสลิม โดยต้องการให้เด็กมุสลิมได้พัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาเป็นลำดับแรก ซึ่งมองต่างจากเป้าหมายการพัฒนาขององค์กรสากล จากการศึกษาภาพรวมความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม เป็นทักษะที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ตามด้วยทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นลำดับที่สอง ทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นลำดับที่สาม ทักษะการจัดการตนเอง เป็นลำดับที่สี่ ทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นลำดับที่ห้า และทักษะการคิดและการเรียนรู้ เป็นลำดับสุดท้าย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็น

แต่ละด้านพบว่ามีความแตกต่างกันไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 แต่ละด้านนั้นมีความจำเป็นในการพัฒนาทุกด้าน การที่ค่าความจำเป็นในด้านทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลามมีค่ามากที่สุดนั้นเนื่องจากศาสนาอิสลามมีอิทธิพลสูงต่อความเป็นอยู่ของมุสลิม (ระพีพรรณ มุหะหมัด, 2556) ดังนั้นมุสลิมจึงสนับสนุนให้บุตรได้เรียนรู้อัลกุรอาน และวิถีอิสลามตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2550) และนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพราะต้องการให้ได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและศาสนา จึงเป็นประเด็นสำหรับนักพัฒนาที่ควรกลับมาคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือการจัดการศึกษาแก่คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การนำเป้าหมายการพัฒนามาใช้โดยขาดการพิจารณาอาจเกิดการต่อต้านเนื่องจากการขัดต่อหลักการปฏิบัติหลัก ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการบูรณาการเป้าหมายการพัฒนาให้มีลักษณะการพัฒนาตามแนวทางของสังคมทวิลักษณ์ ซึ่งหลายประเทศสามารถก้าวเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าได้ไม่ต่างจากตะวันตก โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งวิถีและความเชื่อที่เป็นคุณค่าของสังคมไว้อย่างมั่นคง การพัฒนาไม่จำเป็นจะต้องตามตะวันตกเสมอไป แต่ควรมีวิจาร์ณญาณในการนำหลักคิดมาใช้ในการพัฒนาให้เข้ากับบริบทสังคมของประเทศให้มากที่สุด

จากการศึกษาพบว่าทักษะการสื่อสารที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สอง อาจมีสาเหตุมาจากการที่มุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษาที่หลากหลาย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร ปิยะวสันต์ และคณะ (2552) ที่ได้กล่าวไว้ในรายงานของการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับผู้เริ่มเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า มุสลิมในสามจังหวัดสื่อสารด้วยภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษามลายู ภาษาไทย ภาษาอาหรับ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยเฉพาะภาษามลายูที่เป็นภาษาหลักในการสื่อสารของมุสลิมในสามจังหวัด และด้วยเหตุผลของที่มีชายแดนที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียทำให้ต้องมีการติดต่อสื่อสารเพื่อการทำธุรกิจและการศึกษา มุสลิมจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาทักษะภาษามลายู สอดคล้องกับการศึกษาของ กุซม ยามิรุเต็งและมูท่าหมัด สาแลบิง (2552) ที่พบว่าเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดจำนวนหนึ่งนิยมไปเล่าเรียนในประเทศมาเลเซียและการศึกษาของ คำนวณ นวลสนองและคณะ (2552) ที่ศึกษาพบว่าคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียเพราะเชื่อว่าจะสามารถหารายได้แก่ครอบครัวได้มากกว่าทำงานในประเทศไทย

สำหรับทักษะการคิดและการเรียนรู้ซึ่งพบว่าเป็นกลุ่มทักษะที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดเมื่อเรียงตามลำดับค่าคะแนนกลุ่มทักษะแต่ละด้าน อย่างไรก็ตามค่าความต้องการจำเป็นไม่ได้แตกต่างจากทักษะอื่น ๆ มาก ซึ่งแสดงว่ามุสลิมในสามจังหวัดยังคงมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ของเด็กมุสลิม ความต้องการนี้อาจมีเหตุผลเนื่องจาก การแสวงหาความรู้ นั้นเป็นการบังคับในศาสนา (อับดุลเราะห์มาน อัสซีหะฮฺ, 2010) และอาจเป็นเพราะมุสลิมในพื้นที่ตระหนักว่าทักษะการคิดและการเรียนรู้ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ

เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย สอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติที่แสดงให้เห็นว่าเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีระดับคะแนนอยู่ในลำดับที่น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศทุกปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 14-16) ผลการวัดระดับประเทศดังกล่าวสามารถเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงสภาพการเรียนรู้ของเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ เพราะเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2558) ดังนั้นการดำเนินนโยบายการพัฒนาสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจึงมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รัฐหรือหน่วยงานด้านการพัฒนาควรใช้โอกาสนี้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งประเด็นการพัฒนาโดยใช้ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษาเป็นจุดเน้นหลักในการพัฒนาเพื่อให้การแก้ปัญหาสามจังหวัดประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กมุสลิม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับการสนับสนุนความสำเร็จในการศึกษาของบุตร ผู้ปกครองต่างคนต่างมีความเข้าใจต่อประเด็นการมีส่วนร่วมต่างกัน เช่นเดียวกับนักวิชาการที่พยายามนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้มีความพยายามที่จะพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุด เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของบุตรอย่างมีคุณภาพ และบุตรได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง มีความหลากหลายมากกว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา ดังตัวอย่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของ เอฟสตัน (J. L. Epstein, 2011) ที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ 6 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดู การสื่อสารกับโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการร่วมมือกับชุมชน ซึ่งยังขาดประเด็นการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และการสื่อสาร การเป็นอาสาสมัคร และการตัดสินใจ ถือเป็นประเด็นที่สามารถจัดกลุ่มให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน คือความร่วมมือกับโรงเรียน เช่นเดียวกับ พร่อมฟีล บัวสุวรรณ (2554: 61-

78) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใกล้เคียงกับรูปแบบของเอฟสติน รูปแบบการมีส่วนร่วมของการศึกษาคำนี้จะมีจุดเด่นในประเด็นการพิจารณาการมีส่วนร่วมเพราะเป็นการนำแนวคิดของ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) มาประยุกต์ใช้ โดยพิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสองส่วนคือ ประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอก และประเด็นที่ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนตามศักยภาพของผู้ปกครอง ตัวอย่างด้านการเลี้ยงดูวิถีอิสลาม ได้พิจารณาการเลี้ยงดูใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ผู้ปกครองสนับสนุน และส่วนที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญที่นำมาบรรจุในรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองครั้งนี้เป็นประเด็นการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ข้อเสนอของ ซินาน โคยิกิตา (Kocyigita, 2015) และ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) ที่ได้เสนอการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองไว้เป็นหนึ่งในรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร สรุปได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมนี้พยายามสร้างรูปแบบที่มีความหลากหลายรอบด้านมากที่สุดเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรอย่างเกิดผลและเกิดประโยชน์ต่อบุตรให้มากที่สุด

สำหรับความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้ปกครองมุสลิมเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของบุตรที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดในด้านวิธีการที่หลากหลาย และขาดแนวทางการปฏิบัติที่ผู้ปกครองสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติได้ ข้อค้นพบจากการศึกษาคำนี้ทำให้ทราบว่าแนวทางแรกที่สำคัญสำหรับผู้ปกครองคือการเลี้ยงดูที่สามารถสร้างพื้นฐานการเจริญเติบโตทั้งพัฒนาการและอารมณ์ที่ดีแก่บุตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูบาดรา แนนร์ และ ตัง เคียว กวาง (Nair & Ngang, 2012) ที่พบว่าผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นฐานด้านการเติบโตของบุตรเป็นลำดับแรก โดยให้ความสำคัญต่อการให้โภชนาการที่ดีต่อร่างกายและสมองของเด็กซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาของเด็กในอนาคต และสอดคล้องกับการศึกษาของ มิคาเอล กรูซ (Grose, 2008) และ เพอร์วิน ทานเอร์รี (Taneri, 2012) ที่แนะนำผู้ปกครองให้ลดสิ่งที่จะทำลายหรือกีดกันสมาธิในการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ เช่น ทีวีหรือเกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (KidsMatter, 2013) และการศึกษาของ โรเบิร์ต ฟิชเชอร์ (Fisher, 2001) ที่ได้เสนอวิธีการในการสังเกตพัฒนาการทักษะต่าง ๆ ของเด็กจากพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกเพื่อผู้ปกครองจะได้เข้าใจ และเตรียมแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับเด็กต่อไป

นอกจากประเด็นการเลี้ยงดูพื้นฐานที่มีความสำคัญสำหรับการสร้างพื้นที่ที่ดีแก่บุตรเพื่อให้บุตรสามารถพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ที่ผ่านมามีผู้ปกครองมุสลิมมีความเข้าใจต่อการเลี้ยงดูหรือส่งเสริมศักยภาพของบุตรที่ยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนาในปัจจุบัน ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้เป้าหมายของการพัฒนาไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะมุสลิมในสามจังหวัดที่ให้ความสำคัญกับหลักการศาสนาเป็นลำดับต้น แต่วิธีการในการเลี้ยงดูหรือส่งเสริมศักยภาพของบุตรนั้น

สามารถเปลี่ยนแปลงได้ให้เข้ากับสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงให้คำตอบเกี่ยวกับวิธีการที่สามารถสนับสนุนทักษะหรือศักยภาพของบุตรตามความต้องการของผู้ปกครอง ในขณะที่เดียวกันการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นใช้วิธีการที่เท่าทันกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาพบว่าวิธีการในการเลี้ยงดูที่สอดคล้องกับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้ปกครองต้องเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ และเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในขณะที่เดียวกันต้องให้อิสระแก่บุตร โดยไม่เข้มงวดจนเกินไป ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบยืดหยุ่นตามสถานการณ์ อาจมีลักษณะใกล้เคียงกับการเลี้ยงดูแบบการให้อิสระเชิงควบคุม (ทีศนา แคมมณี และคณะ, 2535) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็ก ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ในขณะที่ผู้ใหญ่จะเป็นคอยควบคุมดูแลอยู่ห่าง ๆ และการเลี้ยงดูในรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) (เดียนา บุมริน, 1971) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกันจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็กและให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตาม และสังเกตเห็นว่าผู้ปกครองที่สามารถเลี้ยงดูบุตรให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองที่มีความเข้าใจในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการใช้ชีวิตของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผู้ปกครองที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีจะยิ่งเสริมการเลี้ยงดูในศตวรรษที่ 21 ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทริลลิง และ ฟาเดล (Trilling & Fadel, 2009) ที่ได้นำเสนอแนวคิดบริบท 4 ประการที่มาสสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือ การใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล (Digital lifestyle) หมายถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้อุปกรณ์สื่อสารหรือเครื่องมือการทำงาน เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ไอแพด เป็นต้น ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้แนวทางการเรียนรู้สมัยใหม่จำเป็นต้องเข้าใจสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของยุคปัจจุบันนั้นจำเป็นต้องฝึกฝนให้บุคคลสามารถใช้งานสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และรู้เท่าทันเทคโนโลยี

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการศึกษานี้มีประเด็นที่สอดคล้องกับการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

การเลี้ยงดูเพื่อสนับสนุนทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลามด้วยการเป็นแบบอย่างในด้านการปฏิบัติศาสนากิจของผู้ปกครอง สอดคล้องกับการนำเสนอของ วิศรุต เลาะวาลี (2557) และอุมมุ ฮันซอละฮฺ (2554) ที่กล่าวไว้ว่าการเลี้ยงดูที่ดีที่สุดคือการเป็นแบบอย่างในด้านการปฏิบัติศาสนากิจเพื่อให้ลูกสามารถเห็นแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเองสอดคล้องกับการศึกษาของ สติกแมน และคณะ (Stegman et al., 2011) ที่กล่าวไว้ว่า

ผู้ปกครองควรกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมาชิกในบ้านทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของบ้านที่ได้กำหนด และเคารพในสิทธิของกัน การพัฒนาทักษะการคิดและการ สอดคล้องกับข้อเสนอของ มิคาเอล กรูซ (Grose, 2008) ที่ได้เสนอแก่ผู้ปกครองว่าควรตั้งคำถามที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ และสนับสนุนให้บุตรสามารถผลิต ค้นคว้า และคิดได้อย่างมีอิสระ การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้ปกครองควรสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่ดี ไม่ใช่คำพูดที่ก้าวร้าว หรือสร้างความรู้สึกทางลบต่อบุตร การพูดในลักษณะการให้กำลังใจ คำชื่นชม หรือแสดงความภูมิใจในตัวบุตร การให้บุตรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือภารกิจของผู้ปกครองตามความเหมาะสม และไม่เลี้ยงบุตรแบบพ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง การเลี้ยงดูเพื่อให้บุตรมีการสื่อสารที่ดีเกิดได้จากแบบอย่างการสื่อสารที่ดีของพ่อแม่เช่นเดียวกัน เนื่องจากเด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตและการได้เห็นจากการแสดงออกของพ่อกับแม่ หากทั้งสองสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพก็จะทำให้เด็กมีทักษะการสื่อสารที่ดีตามมาด้วย และที่สำคัญเด็กจะเริ่มมีวิธีคิดและความเชื่อในตนเองบนพื้นฐานของการสื่อสารที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อกับแม่ ซึ่งจะติดตัวของเขาไปตลอดชีวิต (Zolten & Nicholas Long, 2006)

สำหรับการเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ สอดคล้องกับข้อเสนอของ ดาร์วินี และคณะ (Downey et al., 2007) ที่เสนอให้ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศแก่บุตร และควรกำหนด เวลาหรือจัดตารางที่เหมาะสมสำหรับบุตร การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ สไปวี (Spivey, 2007) ที่เสนอว่าผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็กสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นเสมือนการดำเนินชีวิตปกติในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่แท้จริง และเด็กในวัยเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผู้ปกครองได้มากที่สุด และจะเรียนรู้จากเพื่อนและสื่อต่าง ๆ สำหรับวัยรุ่น สำหรับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตโดยเฉพาะทักษะความเป็นพลเมืองและการเคารพผู้อื่น ๆ ผู้ปกครองควรกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมาชิกในบ้านทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของบ้านที่ได้กำหนด และเคารพในสิทธิของกันและกัน (Stegman et al., 2011)

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของบุตรที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม โดยผู้ปกครองเป็นเสมือนผู้คอยอำนวยความสะดวกหรือจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาศักยภาพของบุตร ผู้ปกครองหลายท่านเข้าใจว่าการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งในความเป็นจริงผู้ปกครองควรเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ในบ้านควบคู่กับโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Government, 2016) จากการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าหากผู้ปกครองเริ่มจัดการเรียนรู้ในบ้านแก่บุตรตั้งแต่เริ่มต้นจะยิ่งช่วยให้บุตรประสบความสำเร็จในการศึกษามากยิ่งขึ้น (Cole, 2011)

ดังนั้นผู้ปกครองทุกคนจำเป็นต้องทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรตามศักยภาพของตน สำหรับผู้ปกครองมุสลิมการจัดการเรียนรู้แก่บุตรถือเป็นหน้าที่และการบังคับในศาสนา (อับดุลลอฮ์ นาศิห อุลวาน, 2553) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังหลักศรัทธาและการปฏิบัติทางศาสนา สอดคล้องกับ อุมมุ ฮันซอลละฮ์ (2554) ที่กล่าวว่าผู้ปกครองควรสอนหลักการศาสนาที่จำเป็นให้แก่ลูก เช่น การละหมาด การถือศีลอด การอ่านอัลกุรอาน เป็นต้น การให้บุตรศึกษาวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ท่องจำอัลกุรอาน ดุอา (บทสวด) ต่าง ๆ และที่สำคัญผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะการสอนด้วยการปฏิบัติให้เห็นนั้นดีกว่าสอนด้วยการพูด สำหรับข้อค้นพบจากการศึกษานี้ การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลามมีความสอดคล้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ดังนี้ สไปวี (Spivey, 2007) และ อุมมุ ฮันซอลละฮ์ (2554) ได้เสนอให้ผู้ปกครองสอนให้ลูกพึ่งพาตนเอง “พ่อแม่จะต้องสอนให้ลูกรู้จักทำหน้าที่ของตนเองฝึกฝนเขาให้สามารถจัดการเรื่องส่วนตัวของตัวเองให้ได้เช่น การอาบน้ำ การล้างจาน การซักเสื้อผ้า หรือแม้กระทั่งการทำกรบ้าน และอื่น ๆ พ่อแม่จะต้องสอนเขา และฝึกฝนเขาจนสามารถจัดการได้ด้วยตัวเอง และสอดคล้องกับการศึกษาของ รอบบิ คอร์เนอร์ (Conner, 2000) ที่ได้แนะนำแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการจัดการ คือ ผู้ปกครองจะต้องแสดงความเคารพแก่พัฒนาการของเด็กในทุกสถานการณ์ของการเลี้ยงดู การสอนเด็กเกี่ยวกับความรู้สึก แนวคิด และความคิดเห็นของผู้อื่นตั้งแต่วัยเด็ก และพยายามหาโอกาสเพื่อให้สามารถเน้นย้ำการเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวเพื่อการเติบโตของเด็ก และการให้รางวัลหรือคำชมต่อพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพต่อผู้อื่นของเด็ก และควรตัดเตือนเด็กแบบเป็นส่วนตัวหากเขาแสดงพฤติกรรมที่ไม่เคารพผู้อื่นหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อแสดงความเคารพเมื่อผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

โครงการ Kinds Matter (2013) ได้แนะนำผู้ปกครองในการให้รางวัลหรือกำลังใจเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับทักษะการคิดและการแก้ปัญหา นั้นผู้ปกครองควรจัดเตรียมช่วงเวลาในการสื่อสารกับเด็ก กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม หรือคำใบ้ และแนะนำเขาที่ละขั้นตอนเพื่อพัฒนาทักษะ และให้เขาสามารถปฏิบัติภารกิจสำเร็จได้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ มิคาเอล กรูซ (Grose, 2008) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้ปกครองให้ความสนใจต่อการเรียนรู้และกิจกรรมของเด็ก เช่น การอ่าน และตั้งคำถามที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเขาได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการสร้างบรรยากาศในบ้านเพื่อสนับสนุนความใคร่รู้และการสืบค้นสำหรับเด็ก ได้แก่ 1) การสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ ค้นคว้าและคิด และเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นความคิดของเด็ก ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์ศิลป์ หนังสือ เครื่องแต่งกายและหน้ากาก อุปกรณ์วาดภาพ อุปกรณ์เพื่อก่อโครงสร้าง จิ๊กซอร์และเกม รวมถึงการจัดเวลาในการพูดคุยกับเด็กซึ่งจะเป็นโอกาสในการอธิบาย ตั้งคำถาม นอกจากนี้ ชูบาตรา แนนร์ และ ตัง เคียว งาง (Nair & Ngang, 2012) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อทักษะการคิดและการแก้ปัญหา โดยผู้ปกครองได้ให้

ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกระตุ้นทักษะการคิด และการแก้ปัญหาในระหว่างการเดินทาง การดูทีวี รับประทานอาหาร และก่อนนอน การแนะนำแนวทางถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งสำหรับช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหา 2) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมในบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา เช่น ฝึกฝนเด็กให้ทำความสะอาดบ้าน ดูแลสวน การฝึกผูกเชือกด้วยเงื่อนแบบต่าง ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่างผู้ปกครองท่านหนึ่งที่กล่าวว่า 3) ผู้ปกครองควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พาเด็กไปตลาดหรือซูเปอร์มาร์เก็ต และให้เขาได้คำนวณค่าใช้จ่ายในตลาด และสอนเขาว่าจะเลือกซื้อสินค้าอย่างไร ดังตัวอย่างผู้ปกครองท่านหนึ่งที่กล่าวว่า เช่นเดียวกับ แอน เอส เอพสไตน์ (A. S. Epstein, 2003) ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน คือ การวางแผนให้เป็นกิจวัตรสำหรับกิจกรรมในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถที่จะคิดโดยอัตโนมัติว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละวัน โดยผู้ปกครองสามารถที่จะวางแผนร่วมกันกับเด็ก และให้สังเกตว่าเขาได้แสดงความมุ่งมั่นหรือตั้งใจของเขา การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดและการเรียนรู้ของเด็ก และให้ความสนใจและรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเขาไม่ควรชี้แนะ แต่พยายามใช้กลวิธีให้เด็กสามารถที่จะคิดและหาทางออกด้วย

สำหรับทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยใช้ภาษาที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น การสื่อสารหรือพูดคุยกับบุตรโดยใช้ภาษาที่หลากหลาย การฝึกให้ลูกรู้จักบันทึก หรือเขียนในสิ่งที่เขาคิด หรือสนใจ ส่งเสริมมารยาทในการพูดกับผู้อื่น และสนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานหรือภารกิจร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้สึกลงใจในการทำงานเป็นทีม ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาถือว่ามีผลสำคัญเพราะการสื่อสารผู้ปกครองถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา โดยเฉพาะการพูดคุย การได้เห็นจากการแสดงออกของพ่อกับแม่ หากทั้งสองสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพก็จะทำให้เด็กมีทักษะการสื่อสารที่ดีตามมาด้วย และที่สำคัญเด็กจะเริ่มมีวิธีคิด และความเชื่อในตนเองบนพื้นฐานของการสื่อสารที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อกับแม่ ซึ่งจะติดตัวของเขาไปตลอดชีวิต (Zolten & Nicholas Long, 2006) ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ การ์ดเนอร์ และเกลลาเจอร์ (Gardner-Neblett & Gallagher, 2013) ที่ได้แนะนำวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุตรในวัยเด็กจากการศึกษาและวิจัยไว้ 10 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การหมั่นสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกอย่างสม่ำเสมอ 2) การอธิบายหรือพูดคุยเพิ่มเติมให้ลูกได้ฟังเกี่ยวกับรายละเอียดของวัตถุ หรือกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ 3) พยายามใช้คำศัพท์หรือในการสื่อสารที่หลากหลาย 4) การสื่อสารให้เข้าใจ ควรเตรียมการใช้ชื่อหรือกริยาท่าทางสำหรับเด็ก 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือวัตถุที่เด็กสนใจ 6) การใช้หนังสือสำหรับการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร 7) การอ่านหนังสือให้เด็กฟังซ้ำหลาย ๆ ครั้ง 8) นำเสนอวัตถุหรือประเด็นที่สามารถกระตุ้นการสื่อสารของเด็ก 9) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี

10) การใช้ท่าทางหรือสัญลักษณ์ง่ายๆ ไปพร้อม ๆ กับคำหรือประโยค เช่นเดียวกับการศึกษาของ วอล์คเกอร์ และคณะ (Walker et al., 2004) ได้อธิบายถึงการพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็กในทิศทางที่สอดคล้องกัน คือ ผู้ปกครองจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็ก การกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วม และมีความต้องการในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ตามความสนใจของเด็ก นอกจากนี้ผู้ปกครองควรวางแผนกิจกรรม และการปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ผู้ปกครองยังสามารถจัดเตรียมของเล่น สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กสามารถเล่นเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยจัดไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของบ้านอย่างเหมาะสม การศึกษาในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอของ บาบารา โคลัคคี และลาฟนา เลมิช (Kolucki & Lemish, 2011) ที่ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของเด็กโดยใช้สื่อในการพัฒนา ซึ่งได้ระบุถึงผลของการใช้สื่อ แต่ต้องใช้ใช้อย่างเหมาะสมเพราะมีทั้งข้อดีและข้อเสียขึ้นอยู่กับเนื้อหาของสื่อที่เด็กได้บริโภค บริบทที่เด็กได้เรียนรู้ การนำไปใช้ประโยชน์ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กในการใช้สื่อ งานวิจัยทั่วโลกได้ยืนยันถึงสื่อที่มีคุณภาพซึ่งได้ผลิตผลิตภัณฑ์สื่อที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก เช่น ทีวี วิทยุ หนังสือ เว็บไซต์ การแสดง และละคร เป็นต้น

ในด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและสารสนเทศ ข้อค้นพบจากการศึกษานี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ วาร์เทลลา และคณะ (2014) ที่เสนอให้ผู้ปกครองเอาใจใส่และดูแลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วมหรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีร่วมกับเด็กให้มากยิ่งขึ้น เพราะการร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีของผู้ปกครองกับเด็กยังอยู่ในปริมาณที่จำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำร่วมกัน นอกจากนี้การศึกษาของ บาร์รอน และคณะ (Barron et al., 2009) ที่ได้ศึกษาการสนับสนุนของผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพของบุตรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ก็มีความสอดคล้องกับการศึกษานี้ คือ ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนบุตรโดยมีบทบาท คือ 1) ครู หมายถึง ผู้ปกครองเป็นผู้สอนเด็กในการใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงเวลาที่เหมาะสม 2) ผู้ร่วมโครงการ หมายถึง ผู้ปกครองเป็นเสมือนผู้ร่วมในการทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ผู้นำในการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ปกครองในฐานะผู้แสวงหาโอกาสให้แก่เด็กในการเรียนรู้ โดยร่วมมือกับเครือข่าย การพูดคุยกับผู้ปกครองท่านอื่น ๆ แหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก 4) ผู้จัดเตรียมทรัพยากร หมายถึง ผู้ปกครองจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น หนังสือ วิดีโอ ซอฟต์แวร์ เป็นต้น 5) นายจ้าง หมายถึง ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนงบประมาณแก่เด็กสำหรับการทำกิจกรรมหรือการพัฒนาศักยภาพของตนในการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ผู้เรียน หมายถึง ในบางโอกาสผู้ปกครองสามารถที่จะเรียนรู้ทักษะและเนื้อหาจากเด็กได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ซิราจ และซิราจ (Siraj-Blatchford & Siraj-Blatchford, 2000) ที่ได้นำเสนอหลักปฏิบัติ 7 ประการที่ผู้ปกครองควรคำนึงในการพัฒนาศักยภาพของเด็กในการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองต้องเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้งาน 3) การบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาตามหลักสูตร 4) มั่นใจว่าการทำงานของเด็กอยู่ในการดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด 5) การใช้แอปพลิเคชันที่ถูกต้องตามกฎหมาย 6) การหลีกเลี่ยงแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหารุนแรง 7) การระมัดระวังในสุขภาพและประเด็นความปลอดภัย และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจากสมาคมเพื่อการศึกษาของเยาวชนแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Hollingworth et al., 2009; National Association for the Education of Young Children & Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media, 2012) ที่ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีของเด็กควรอยู่ในลักษณะการใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือผู้ปกครองคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันมากกว่าการปล่อยให้เด็กใช้งานอย่างโดดเดี่ยว เช่น ผู้ครองเรียนรู้ภาษาอังกฤษร่วมกับเด็กผ่านรายการทีวี ร่วมสร้างแผนผังเครือญาติร่วมกับลูกออนไลน์ ผู้ปกครองอาจอ่านเรื่องราวผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีให้เด็กได้ฟัง ผ่านหนังสือหรือวารสารอิเล็กทรอนิกส์ การสืบค้นหาความรู้ร่วมกันผ่านเครื่องมือสารสนเทศ เป็นต้น นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีไม่ควรตัดขาดจากกิจกรรมทางกายภาพที่เคยปฏิบัติ หรือการดูทีวี เล่นเกม และคอมพิวเตอร์ทำให้เด็กตัดขาดจากการเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง แต่ผู้ปกครองต้องพยายามเชื่อมโยงเทคโนโลยีให้เข้ากับการดำเนินชีวิต เช่น การสืบค้นความรู้เรื่องผีเสื้อจากอินเทอร์เน็ตเพื่อนำไปสู่การค้นหาในสวนสาธารณะ หรือดูวิธีการเล่นกีฬาที่เล่นและปฏิบัติได้จริง เป็นต้น

การศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมด้วยการสื่อสารหรือพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับคำสอนของอิสลามในเรื่องการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคล เช่น อัลกุรอาน แบบอย่างจากศาสนทูตและประวัติศาสตร์ศาสนา เป็นต้น และนำแบบอย่างการใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลาย โดยเฉพาะมุสลิมที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับทุกศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข การฝึกให้ลูกรู้จักการช่วยเหลือ และแบ่งปันแก่สมาชิกภายในครอบครัว เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แบ่งปันสิ่งของแก่พี่น้อง เป็นต้น 4) การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นที่ลำบาก การทำงานเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือเด็กกำพร้า ผู้อพยพ หรือกิจกรรมการกุศล เป็นต้น การพาลูกเยี่ยมชมชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพาลูกมาร่วมงานช่วยเหลือสังคม เช่น เด็กกำพร้า การช่วยเหลือชาวซีเรีย โรฮิงญา เป็นต้น ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อเสนอของ ฟาฮล์แมน (Fahlman, 2001) ที่ได้เสนอวิธีการสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเขาได้นำเสนอว่าผู้ปกครองสามารถเริ่มสอนให้เด็กได้เข้าใจความหลากหลายทางสังคมตั้งแต่วัยอนุบาล และสามารถสอนเด็กให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการตามช่วงอายุ โดยวิธีการมีดังนี้ 1) การสร้างความรู้สึกที่ได้ในตัวตนของเด็กด้วยการให้การ

ส่งเสริมทัศนคติทางบวกว่าเขาเป็นใคร เขามีลักษณะเป็นอย่างไร และเขากับเรียนรู้ทักษะอะไร โดยไม่มีการเปรียบเทียบกับผู้อื่น ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ลูกมีผิวและตาสีน้ำตาลที่สวยงาม” “พ่อ/แม่ ชอบรูปที่หนูวาดมาก” “พ่อ/แม่ มีความสุขมากเมื่อเราได้คุยกัน และเมื่อลูกได้บอกพ่อแม่เกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของลูก” 2) เมื่อมีการพูดคุยระหว่างกันในเรื่องความหลากหลายทางสังคม ผู้ปกครองควรเน้นย้ำในเรื่องความเหมือนเป็นลำดับแรก และตามด้วยความแตกต่าง และช่วยให้เด็กชื่นชมในความแตกต่างของบุคคล ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “คนทุกคนต้องการอาหาร ที่พักพิง เพื่อน และความรัก แต่ผู้คนก็มีวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ครอบครัวของเราเป็นเพียงวิธีการหนึ่งเท่านั้น ถ้าเราลองใช้วิธีการอื่น ๆ เราอาจมีความสุขเหมือนกับที่เราเคยดำเนินมาก็เป็นได้ ผู้คนต่างมีที่มาและแนวทางในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างและน่าสนใจ มันคงน่าเบื่อถ้าทุกคนทำในสิ่งที่เหมือนกันทั้งหมด” 3) ผู้ปกครองสามารถเตรียมหลายตัวอย่างด้านบวกเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคล การเลือกหนังสือ รูปภาพ ของเล่นที่แสดงถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์ อายุ เพศ และความสามารถที่ต่างกันอย่างชัดเจนโดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ การแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของผู้คนที่มีความเชื่อที่แตกต่าง ดังตัวอย่าง “ฉันไม่เคยกินซูชิมาก่อน เราไปกินกัน” “ฉันสงสัยว่าเหตุใดเพื่อนบ้านของเราถึงมีแผ่นป้ายสีแดงที่ประตูบ้าน ไป เราไปถามเขากัน” “เราไม่เคยจัดกิจกรรมฮาโลวีนเพราะมันไม่ใช่วัฒนธรรมของเรา ลองถามครูดูนะเกี่ยวกับรายละเอียด” 4) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับความอคติ ผู้ปกครองควรสนับสนุนเด็กเกี่ยวกับการพิจารณาว่าสิ่งใด “ไม่เป็นความจริง” และ “ไม่ยุติธรรม” ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ลูกคิดว่า ลูกจะรู้สึกอย่างไรถ้าเด็กคนอื่นไม่ให้ลูกเล่นด้วยเพียงเพราะลูกดูไม่เหมือนพวกเขา แต่ตัวไม่เหมือนเขา และพูดไม่เหมือนเขา” 5) ช่วยให้เด็กได้เข้าใจในสิทธิ การตัดสินใจเลือก และการปฏิบัติเพื่อปฏิเสธอคติต่าง ๆ ดังตัวอย่างการพูดของผู้ปกครอง “ถ้ามีบางคนเรียกชื่อหนูที่หนูไม่ชอบ หากสามารถบอกเขาว่าเขาเรียกชื่อผิด และเขาไม่ควรทำอย่างนั้น หนูสามารถขอให้ครูช่วยหากมีใครทำกับหนูอีก หรือหนูเห็นใครทำต่อเพื่อนคนอื่น ๆ” และสอดคล้องกับ อุมมุ ฮันซอลละฮฺ (2554) ที่ได้เสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นของบุตร โดยสอนลูกรักที่จะให้แก่ผู้อื่นก่อน “โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ทุกคนมักชอบครอบครอง ชอบหาความสุขเข้าตัวเองสิ่งนี้เป็นธรรมชาติก็จริง แต่มันไม่ค่อยจะดีสำหรับการเป็นผู้ศรัทธาเสียเท่าไรหรอก ดังนั้น เราจึงต้องปลูกฝังลูกรักที่จะให้แก่ผู้อื่นก่อนเสมอ ดังเช่น ตัวอย่างของชาวอันดอร์ที่ช่วยเหลือชาวมุฮัมหมัด ซึ่งได้รับการยกย่องและ ความพึงพอใจพระทัยจากอัลลอฮฺ (ช.บ.) พ่อแม่จะต้องพยายามเล่าเรื่องของพวกเขาให้ลูก ๆ ฟัง ตลอดจนเรื่องราวอื่น ๆ ที่มีลักษณะเนื้อหาตามที่กล่าวมานี้”

2.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการบูรณาการระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรกับแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนี้เป็นไปตามของเสนอของ ศาสตราจารย์ แพทริค กริฟฟิน (Griffin, 2013) จากมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้แนะนำแก่ผู้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ว่าให้ประสานกันระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์หรือผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลคะแนน และการเข้าชั้นเรียน (Desforjes & Abouchaar, 2003; Nii, Almqvist, Brunnberg, & Granlund, 2015; Wilder, 2014) โดยยังไม่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นแนวทางที่ได้พัฒนาในครั้งนี้นี้จึงเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่การศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพ มากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาหรือมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีลักษณะของผลคะแนนเป็นหลัก

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรจากการศึกษาครั้งนี้ นอกจากเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แล้วยังให้ความสำคัญกับบริบทของท้องถิ่น โดยกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาได้วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรก็ได้ถอดบทเรียนจากการปฏิบัติของผู้ปกครองมุสลิม ดังนั้นตามหลักการของการพัฒนาจึงเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของท้องถิ่น (Localization) (Ching-Yi & Talley, 2012) อย่างไรก็ตามการพัฒนายังไม่ได้แยกตัวออกจากบริบทความเป็นสากล (Globalization) หรือความทันสมัย (Modernization) ที่เป็นแนวทางการพัฒนากระแสหลัก (ชนิดารักษ์พลเมือง, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2557) ที่กล่าวว่าการพิจารณาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมนั้น ควรพิจารณาแนวคิดลักษณะสังคมไทย รวมถึงการเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นอยู่เพื่อให้การพัฒนามีความเหมาะสมกับสถานการณ์และวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่แท้จริง ประเด็นการพัฒนากับการศึกษาในครั้งนี้จึงมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างความทันสมัยและความเป็นท้องถิ่น

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยมซึ่งมีหลักพื้นฐาน 4 ประการ ประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) การปรับตัว (Adaptation) การบูรณาการ (Integration) และการรักษาแบบแผน (Latency) ดังนี้ (Appelrouth & Edles, 2011; สุภางค์ จันทวานิช, 2554: 166-167) มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาซึ่งข้อค้นพบจากการศึกษามีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) เป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสังคมปัจจุบัน คือ ทักษะของบุคคลที่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมศตวรรษที่ 21 (Trilling & Fadel, 2009) ดังนั้นสถาบันทางสังคมจึงพยายามปรับตัวให้บรรลุเป้าหมายของสังคมโดยรวม ครอบครัวยังถือเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคม ด้วยเหตุนี้แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาครั้งนี้จึงมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยรวมด้วย โดยการสนับสนุนผู้ปกครองซึ่งเป็นสมาชิกของสถาบันครอบครัว โดยเป้าหมายของแนวทางนี้คือการสนับสนุนผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร การพัฒนานี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะรัฐมนตรีว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อให้คนไทยมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยเฉพาะทักษะการทำงานและการดำเนินชีวิต สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 43) และสอดคล้องกับนโยบายหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2554-2561) โดยมีเป้าหมายหลายข้อสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งความรู้ความสามารถในด้านทักษะต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพในศตวรรษใหม่ และความสามารถในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สกศ., 2552: 1)

2. การปรับตัว (Adaptation) ผู้ปกครองในฐานะสมาชิกของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมหรือระบบสังคมโดยรวมจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อรักษาสภาพของระบบสังคมให้คงอยู่ได้ กล่าวคือสังคมประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความสามารถที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่หรือมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 โดยการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้นส่งผลต่อรูปแบบการจัดการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนจากที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไปสู่การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้เป็นสำคัญ และเนื่องจากผู้ปกครองยังคงมีความเข้าใจในรูปแบบการศึกษาแบบเก่า และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามรูปแบบที่ตนเข้าใจ ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องมีการปรับตัว โดยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน เป็นต้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สำหรับผู้ปกครองการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับบุตร มีประเด็นหลักที่ต้องปรับตัว 5 ด้าน คือ 1) การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) การจัดการเรียนรู้บูรณาการอิสลาม 3) การร่วมมือกับโรงเรียน 4) การร่วมมือกับชุมชน และ 5) การพัฒนาด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

3. การบูรณาการ (Integration) การปรับตัวหรือการดำเนินการของครอบครัวต้องมีความสอดคล้องกันหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับระบบ เพราะสังคมมีระบบย่อยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่ต่างกัน ดังนั้นการดูแลให้เกิดการประสานกันจึงมีความ

จำเป็นเพื่อให้ระบบย่อยต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนี้เป็นการประสานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรมีการประสานงานเพื่อสนับสนุนระหว่างกันของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชน คือ 1) การร่วมมือกับโรงเรียน โดยการสื่อสารกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้ พัฒนาการด้านทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูกับผู้ปกครองเข้าใจระดับการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น ร่วมนำเสนอ นโยบายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด และการเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมของโรงเรียน 2) การร่วมมือกับชุมชน โดยการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การกำหนดนโยบาย และวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร การสนับสนุนและพบบุตรเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร การสนับสนุนองค์กรภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะสำหรับเด็ก การเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนตามศักยภาพของผู้ปกครอง และจัดตั้งและเข้าร่วมในเครือข่ายครอบครัวในชุมชนเพื่อร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ ในการพัฒนาบุตร 3) องค์ความรู้สำหรับการบูรณาการระหว่างระบบ 2 ลักษณะ คือ 1) การจัดการศึกษาที่เน้นทักษะเป็นฐาน (Skills-based program) 2) รูปแบบสารสนเทศเป็นฐาน (Informational-based programs) และมีเนื้อหาสำหรับการพัฒนา คือ 1) หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดู เช่น การดูแลเรื่องสุขภาพและโภชนาการ การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เป็นต้น 2) หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 บูรณาการอิสลามสำหรับผู้ปกครอง 3) หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการภายในครอบครัว ได้แก่ การสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ครอบครัว การจัดการเวลา สมดุลชีวิตและการทำงาน การจัดการปัญหาครอบครัว เป็นต้น 4) หลักสูตรหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสื่อสาร หรือชุมชน เป็นต้น

4. การรักษาแบบแผน (Latent pattern maintenance) คือ การธำรงไว้ซึ่งค่านิยมร่วมของระบบหรือสังคม หรือการจัดการความตึงเครียด กล่าวคือ เป็นการธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการทำงานที่ขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกัน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีความจูงใจร่วมกัน การมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรโดยผู้ปกครองอาจเกิดความตึงเครียดหรือความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเนื่องจากผู้ปกครองต้องมีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงไปจากการปฏิบัติที่เคยกระทำมาก่อน ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องมีการจัดการความตึง

เครียดหรือการอ้างว้างซึ่งค่านิยมหรือแบบแผนของสมาชิกให้มีความสมดุลหรือเป็นเอกภาพมากที่สุด การดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพสำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 คือเงื่อนไขที่ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนมีความเห็นร่วมกันที่จะ ปฏิบัติเพื่อรักษาคุณภาพของระบบ ดังนี้ 1) เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความรู้และ ทักษะของผู้ปกครอง การจัดการเวลา ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเป็นแบบอย่างที่ดี ความ สม่่าเสมอในการปฏิบัติ ทักษะในการการใช้ ICT ความมุ่งมั่น การจัดบรรยากาศในบ้าน ความสัมพันธ์ กับโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน 2) เงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย การกำหนด นโยบายสนับสนุนผู้ปกครอง การสื่อสารกับผู้ปกครอง ทักษะของครูต่อผู้ปกครอง บรรยากาศของ โรงเรียน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง รูปแบบการเรียนการสอน การติดตามพฤติกรรมของเด็ก 3) เงื่อนไขเกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายสนับสนุนผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมในชุมชน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง แบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำสมรรถนะหรือทักษะของบุคคลมาเป็นกรอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการศึกษา ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดย คำนึงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในประเทศว่าต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะอย่างไรที่สอดคล้อง กับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 การนำทักษะสากลมาใช้โดยขาดการ พิจารณาถึงความเป็นท้องถิ่นที่แท้จริงอาจส่งผลกระทบต่อวิถีและวัฒนธรรมของคนไทยที่ควรดำรงไว้ ซึ่งมี คุณค่าต่อวิถีของบุคคล

2. ผู้ปกครองและผู้สนใจโดยเฉพาะผู้ปกครองมุสลิมสามารถนำแนวทางการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองจากการศึกษาครั้งในไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรตามบริบทสังคม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้บุตรมีทักษะที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิต ในสังคมปัจจุบัน และอนาคต

3. สถานศึกษาสามารถนำผลจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ ดังนี้

3.1 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาของผู้ปกครอง หรือการจัดกิจกรรมการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อ พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมทั้งในบ้านและโรงเรียน ผู้ปกครองที่มี

ส่วนร่วมเฉพาะที่บ้าน ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมเฉพาะที่โรงเรียน และผู้ปกครองที่ไม่มีส่วนร่วมทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน เป็นต้น

3.2 การนำแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรม พัฒนาครูและบุคลากรของโรงเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ปกครอง การพัฒนาทักษะที่สามารถสื่อสาร สร้างสัมพันธ์ และสนับสนุนผู้ปกครอง

3.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรสนับสนุนผู้ปกครอง รวมถึงการพัฒนา แนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ให้สามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียนและชุมชน

4. ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนครอบครัวทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาเด็กและครอบครัว การ พัฒนาหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรสำหรับ ครอบครัวเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้อย่างมีคุณภาพ

5. ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาสามารถนำผลจากการศึกษาครั้งนี้ไปพัฒนาหรือ กำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรที่สอดคล้องกับการ จัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีความครอบคลุมทุกด้านของการมีส่วนร่วม และส่งเสริม สถานศึกษาให้มีการปฏิบัติและร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน

6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรควรพิจารณาถึง บริบทของสังคมที่เป็นอยู่ และนำหลักการศาสนามาบูรณาการให้เข้ากับการปฏิบัติ โดยทุกศาสนาควร ส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการให้เข้ากับวิถีหรือหลักการศาสนาตามความเชื่อของแต่ละครอบครัว หรือชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมุสลิมในบริบทสังคมและ วัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยที่เจาะจงกลุ่มเป้าหมายผู้ปกครองมุสลิม การศึกษาควร ขยายขอบเขตเพื่อให้สามารถนำไปใช้สำหรับผู้ปกครองที่มีวัฒนธรรมหรือในบริบทสังคมอื่น ๆ ของ ประเทศไทย

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรควรศึกษาเพิ่มเติม สำหรับผู้ปกครองที่มีบุตรตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงก่อนเข้าโรงเรียนหรือวัยอนุบาล รวมถึงผู้ปกครองที่มี บุตรวัยมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเด็กวัยรุ่นที่มีอายุมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถศึกษาความ แตกต่างของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยต่างกันในการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร

4. ควรมีการศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องที่สามารถยืนยันถึงความสัมพันธ์ในเชิงสถิติที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

5. ควรมีการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์หรือพัฒนาระบบในการสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่ชัดเจน และสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

6. การศึกษาในครั้งต่อไปควรพัฒนาหลักสูตรหรือสาระเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแต่ละด้าน เพื่อให้ผู้ปกครองมีทรัพยากรในการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปพัฒนาบุตรอย่างมีคุณภาพ

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ข). *หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติ รัตนฉายา. (2536). *ดับไฟใต้*. นครศรีธรรมราช: กองกิจการพลเรือนกองทัพภาค 4.
- กุลกนก คำเขียว. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กุชม ยามิรุเต็ง และมูหำหมัด สาแลบิง. (2552). การย้ายถิ่นของนักเรียนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศมาเลเซีย. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 3(2), 141-152.
- คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. (2542). *พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย.
- คำนวน นวลสนอง, นิสากร กล้าณรงค์, & และมูหำหมัด สาแลบิง. (2552). พัฒนาการและแนวโน้มการย้ายถิ่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเข้าไปในประเทศมาเลเซีย. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 3(2), 77-97.
- จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต, & และพรพิมล ตรีโชติ. (2538). มุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทยและวัฒนธรรมอิสลาม. ใน อิศรา ศานติศาสน์, ศศากร ศรีนัยพงศ์ & และอรฉัตร นิยมสุข, *องค์ความรู้มุสลิมศึกษาในประเทศไทย* (หน้า 383-385). กรุงเทพฯ: ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารูวัฒน์ สองเมือง. (2556). การสอนที่ตาดีกา. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2558 <http://www.muallimthai.com/?p=182>
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2531). *สังคมวิทยาการศึกษา สารัตถะแห่งแนวความคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. .
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2555). *เอกสารประกอบการสอนวิชาสังคมวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2557). *กระบวนการทัศน์พัฒนศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- ชาย โปธิสิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เชคริฎอ อะหมัด สมะดี. (2549). ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่มุสลิมนั้น คือผู้ที่ทำประโยชน์มากที่สุด. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2559 <http://www.islaminthailand.org/dp6/node/65>
- ชอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ. (2551). *มนทัศน์การศึกษาในอิสลาม*. ปัตตานี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- ชิดติก อาลี. (2554). *วิวัฒนาการการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐพร ยืนนาน. (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุคลยา จิตตะยโสธร. (2552). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind Diana Baumrind's Parenting Styles. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 173-187.
- ทิตนา แวมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิเลาะ แวอูเซ็ง, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษา, อะหมัด ยี่สุนทร, & แลมูฮามัดรุษานี บากา. (2552). การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 15(5), 741-765.
- นุรมาน จินตารา, สุรัชย์ ไวยวรรณจิต, นกตล อนันท์ทอภิงษา, รุ่งโรจน์ ขอบหวาน, & และวรวงษ์ เจริญวงศ์. (2557). การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. *เอกสารนำเสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่*.
- นูรีดา หะยียะโกะ. (2555). อัตลักษณ์ทางภาษาของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูปัตตานี. ใน สุเนตร ชุตินธรานนท์ และคณะ, *หลากหลายมิติมุมมองมุสลิมในแผ่นดินไทย* (หน้า 209-224). กรุงเทพฯ: ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพจิตร ทิรัญชัยจิตติ. (2545). *องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนานักเรียน: การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. .
- วิจารณ์ พานิช. (2555). ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ มกราคม 2556 <http://www.siamintelligence.com/education-reform-21-century/>
- วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. (2556). *ประวัติวิทยาลัย*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2557 http://cis.psu.ac.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=110&Itemid=998
- วิมลศรี ศุภิลวรรณ. ผู้ช่วยผู้อำนวยการด้านการจัดการความรู้, โรงเรียนเพลินพัฒนา กรุงเทพฯ. *สัมภาษณ์*, 26 กุมภาพันธ์ 2556.
- วิศรุต เลาะวิถี. (2557). อย่างไรก็ตามที่เรียกว่า “พ่อแม่ประสบความสำเร็จในการอบรมเลี้ยงดูลูก”. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2559 <http://www.skthai.org/articles/42084316/>
- ศรีสมภพ จิตรภิมรณศิริ. (2551). การปกครองท้องถิ่นของจังหวัดที่มีหลายชาติพันธุ์ *ณ ใต้ งานวิจัยจากชุมชนชายแดนใต้สู่สาธารณะ* (หน้า 37-40). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์, & ปราณี สุทธิสุนทร. (2550). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 5(1), 105-118.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2553). *สถาบันครอบครัว : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *วิกฤตการศึกษาไทย ชี้ด้วย O-NET, I-NET, V-NET, U-NET, N-NET GAT และ PAT*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2558). O-NET (Ordinary National Educational Test). สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2559 <http://www.niets.or.th/th/catalog/view/211>
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2542). *พระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน พร้อมความหมายภาษาไทย*. มาตินะฮ์ ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- สราวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 7(1), 68-82.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา แนวทางและเนื้อหาการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. (2552). ความเป็นมาและความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา). สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2557
<http://www.opes.go.th/node/32>
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). *หลักสูตรคู่มือค่ายผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจุฬาราชมนตรี. (2556). อัลกรุอ่านทางนำแห่งชีวิต. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2559
<http://www.skthai.org/articles/42207977>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *นโยบายหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2554-2561)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2556). สสค. เปิดผลสำรวจทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2556
<http://www.qlf.or.th/Home/Details?contentId=570>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). ตารางประชากรจำแนกตามศาสนา หมวดอายุ และเขตการปกครอง. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2557
http://popcensus.nso.go.th/show_table.php?t=t5&yr=2543&a=1 [
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2557). พันธกิจของมุสลิมในการสื่อสารสันติภาพ. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2559
<http://www.deepsouthwatch.org/node/5979>
- สุทธีวรรณ ตันติรัตนาวงศ์ และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ"*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุนทร ปิยะวสันต์ และคณะ. (2554). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ "การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพหุภาษาสำหรับผู้เริ่มเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารในพื้นที่ 3 จังหวัด". กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุบิน ยะระรัช. (2554). แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร*, 13(2), 31-54.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *ทฤษฎีทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2557). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 22)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาวดี มิตรสมหวัง. (2550). *ทฤษฎีทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: รูปแบบที่คิดสรร. กรุงเทพฯ: เอสดีเคเปเปอร์แอนด์ฟอร์ม.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2551). ภาษามลายูท้องถิ่นในประเทศไทย: การศึกษาสถานการณ์ทางภาษา การพัฒนา และการวางแผนการใช้ภาษาเพื่อการศึกษาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระยะที่ 1) ณ ใต้ งานวิจัยจากชุมชนชายแดนใต้สู่สาธารณะ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง "สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้". กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- แสงวิไล จารูวาทิ. (2554). การพัฒนาและประเมินการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองไทยในการส่งเสริมทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยด้วยการสอนภาษาแบบโฟนิกส์โรงเรียนนานาชาติเซนต์แอนดรูส์สามัคคี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์), มหาวิทยาลัยรังสิต.
- หะสัน หมัดหมาน. (2552). ประวัติศาสตร์-พงศาวดารปัตตานี. ใน *ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และกาญจนิละอองศรี, โลกของอิสลามและมุสลิมในสยามประเทศ-อุษาคเนย์-เอเชียตะวันออกเฉียงใต้* (หน้า 156-197). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). *เอกสารคำสอนวิชา วป502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อะมีน บิน อับดุลลอฮ์ อัช-ชะกอวีย์. (2555). การอบรมเลี้ยงดูบุตร. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2559 <https://islamhouse.com/th/articles/394953/>
- อับดุลเราะห์มาน อัชชีหะฮ์. (2010). คุณลักษณะเฉพาะของศาสนาอิสลาม. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2559 <https://islamhouse.com/th/articles/321594/>
- อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน. (2553). *เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม (อัล-มุสลิมัต, แปล)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่องทางธรรม.
- อับดุลสุโก ดินอะ. (2544). *ทัศนคติอิสลามอาหรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อแนวคิดสะลัฟและคอลลัฟเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- อัมมาร สยามวาลา, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, & และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2554). การปฏิรูปการศึกษา รอบใหม่สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง *การสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 “ยกเครื่อง*

การศึกษาไทย: คู่มือการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง (หน้า 5-8). กรุงเทพฯ: มูลนิธิชัยพัฒนา, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงานปฏิรูป และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อาหมัด อัลฟารีดี. (2552). 40 หะดีษสร้างครอบครัวคุณธรรมสู่สังคมอุดมสุข. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2559 <https://islamhouse.com/th/books/202892/>

อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2552). ระบบการศึกษาในอิสลาม. ใน มัสลัน มาหะมะ (บรรณาธิการ), *อิสลามวิถีแห่งชีวิต* (หน้า. 87-92). ปัตตานี: อิสลามเฮ้าส์.

อิมรอน มะลูลีม, กิติมา อมรทัต, & และจรัญ มะลูลีม. (2550). *ปรัชญาอิสลาม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อิสลาม อาเคเดมี.

อุมมุ ฮันซอลละฮฺ. (2554). *30 วิธีการเลี้ยงลูก (ฉบับย่อ)*. สตุล: ห้องสมุดบ้านบุชรอ.

ภาษาอังกฤษ

Adams, L. (2011). Parenting program comparison how to choose the right Parenting program for You. Retrieved 20 April 2016 <http://www.gordontraining.com/parent-programs/parenting-program-comparison/>

Ali, F., Belemboago, A., Hegazi, S., & Khaled, N. (2005). *Children in Islam, Their care, Upbringing and Protection* (1 ed.). NY: Al-Azhar University in cooperation with the United Nations Children's Fund (UNICEF).

Appelrouth, S., & Edles, L. D. (2011). *Sociological theory in the contemporary era*. California: SAGE publication.

Assessment and Teaching of 21st Century Skills. (2009). About the Project. Retrieved 23 November 2015, 2015, from <http://www.atc21s.org/>

AVANCE. (2016). What is AVANCE? Retrieved 20 April 2016 <http://www.avance.org/>

Babb, B. A., Danziger, G., Moran, J., & Englander, I. (2009). Parent Education Programs: Review of the Literature and Annotated Bibliography. Available at SSRN 2496927.

Baker, A. (1997). Improving parent involvement programs and practice: A qualitative study of parent perceptions. *School Community Journal*, 7, 9-36.

Barge, J. K., & Loges, W. E. (2003). Parent, student, and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31(2), 140-163.

- Barnardos' National Children's Resource Centre. (2006). *Parental involvement - A handbook for childcare providers*. Dublin The National Children's Resource Centre.
- Barrington, L., Silvert, H. M., Tortorici, F., Klein, D., Rosenblum, E., Ramos-Boyer, J., . . . Scanlan, F. (2006). *Are They Really Ready To Work? Employers' Perspectives on the Basic Knowledge and Applied Skills of New Entrants to the 21st Century U.S. Workforce*. USA: The Conference Board, Inc.
- Barron, B., Martin, C. K., Takeuchi, L., & Fithian, R. (2009). Parents as Learning Partners in the Development of Technological Fluency. *International Journal of Learning and Media*, 1(2).
- Beisse, K., & Tyre, A. (2013). Caregiver Involvement in the Education of Youth in Foster Care: An Exploratory Study. *School Social Work Journal*, 37(2), 1-20.
- Bell, S. (2010). Project-based learning for the 21st century: Skills for the future. *The Clearing House*, 83(2), 39-43.
- Bellanca, J., & Brandt, R. (2010). *21st century skills: Rethinking how students learn*. IN: Solution Tree Press.
- Berk, L. E. (2012). *Child Development*, 9/e: Pearson ISBN.
- Bermudez, J. M., Zak-Hunter, L. M., & Silva, L. (2011). Experiences of parenting classes for Mexican American mothers parenting alone: Offering culturally responsive approaches. *The american journal of family therapy*, 39(4), 360-374.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., & Rumble, M. (2012a). Assessment and teaching of 21st century skills. In P. Griffin, B. McGaw & E. Care (Eds.): Springer.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., & Rumble, M. (2012b). Defining twenty-first century skills *Assessment and teaching of 21st century skills* (pp. 17-66): Springer.
- Bjørknes, R., Kjølbi, J., Manger, T., & Jakobsen, R. (2012). Parent training among ethnic minorities: Parenting practices as mediators of change in child conduct problems. *Family Relations*, 61(1), 101-114.
- Blazer, C. (2005). Literature Review on Family Involvement: The Home-School Partnership. Suite: Miami-Dade County Public Schools.

- Blazey, M. (2012). *Immigration Parents' Involvement in One Ontario School: A Case Study*. (Master of Education), Queen's University, Ontario.
- C21 Canada. (2012). *Shifting Minds: A 21st Century Vision of Public Education for Canada*. Canada: Canadians for 21st Century Learning & Innovation
- Carter, N., & Kahn, L. (1996). See how we grow: A report on the status of parenting education in the US. Retrieved 20 April 2016 <http://npen.org/resources/papers.html>
- Casner-Lotto, J., & Barrington, L. (2006). *Are They Really Ready to Work? Employers' Perspectives on the Basic Knowledge and Applied Skills of New Entrants to the 21st Century US Workforce*: ERIC.
- Center for the improvement of child caring. (2016). Description and History of CICC. Retrieved 20 April 2016 https://www.ciccparenting.org/cicc_about_71.aspx
- Ching-Yi, T., & Talley, P. C. (2012). "Think globally, act locally": 'Glocalization' in Taiwanese Higher Education. *International Journal of Business and Social Science*, 3(15).
- Christianakis, M. (2011). Parents as "Help Labor": Inner-City Teachers' Narratives of Parent Involvement. *Teacher Education Quarterly*, 157-178.
- CISCO. (2008). *Equipping Every Learner for the 21st Century*: Cisco Systems, Inc. .
- Clinton Foundation. (2014). Preparing America's Children for Success in the 21st Century: Too Small to Fail. Retrieved 11 February 2016 https://www.clintonfoundation.org/files/2s2f_framingreport_v2r3.pdf
- Clinton, J., & Hattie, J. (2013). New Zealand students' perceptions of parental involvement in learning and schooling. *Asia Pacific Journal of Education*, 33(3), 324-337.
- Cole, J. (2011). A Research Review: The Importance of Families and the Home Environment. *National Literacy Trust*.
- Conner, B. (2000). Parents' Roles in Teaching Respect. Retrieved 16 February 2016 http://brightfutures.org/mentalhealth/pdf/families/mc/parent_role.pdf
- Dass, R. (2014). Literature and the 21st Century Learner. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 123, 289- 298. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1426>

- Davis, D. (2000). *Supporting parent, family, and community involvement in your school*: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: a literature reviews: Queen's Printer.
- Dimmock, C. A., O'Donoghue, T. A., & Robb, A. S. (1996). Parental involvement in schooling: an emerging research agenda. *Compare*, 26(1), 5-20.
- Downey, S., Hayes, N., & O'Neill, B. (2007). *Play and Technology for children aged 4-12*. Dublin: Centre for Social and Educational Research, Dublin Institute of Technology.
- Epstein, A. S. (2003). How Planning and Reflection Develop Young Children's Thinking Skills. *Young Children*, 58(5), 28-36.
- Epstein, J. L. (1992). *School and Family Partnerships*. (Vol. 6). Baltimore: Center on Families Communities, Schools and Children's Learning, Johns Hopkins University.
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Suite: Westview Press.
- Fadel, C. (2010). [21st Century Skills: How can you prepare students for the new Global Economy?]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Fadel, C., & Lemke, C. (2008). Multimodal learning through media: What the research says. *San Jose, CA: CISCO Systems*. Retrieved October, 21, 2010.
- Fahlman, R. (2001). Helping Children Respect and Appreciate Diversity. Retrieved 16 February 2016, from Canadian Child Care Federation http://www.cccf-fcsge.ca/wp-content/uploads/RS_35-e.pdf
- Ferguson, J. M., & Vanderpool, R. C. (2013). Impact of a Kentucky maternal, infant, and early childhood home-visitation program on parental risk factors. *Journal of Child and Family Studies*, 22(4), 551-558.
- Fessler, A. (2011). A vision of learning: Creating a 21st century education for Oak Lawn-Hometown District 123 students. Retrieved 18 April 2016 <http://www.d123.org/newsletter/documents/d123curriculumplan.pdf>

- Fisher, R. (2001). Philosophy in primary schools: fostering thinking skills and literacy. *Reading, 35*(2), 67-73.
- Foray, D., & Lundvall, B. (1998). The knowledge-based economy: from the economics of knowledge to the learning economy. *The economic impact of knowledge*, 115-121.
- Fulcher, J., & Scott, J. (2007). *Sociology*. New York: Oxford University Press.
- Gaborone, B. (2006). The use of documentary research methods in social research. *African sociological review, 10*(1), 221-230.
- Gardner-Neblett, N., & Gallagher, K. C. (2013). *More than baby talk: 10 ways to promote the language and communication skills of infants and toddlers*. Chapel Hill: The University of North Carolina, FPG Child Development Institute.
- Gestwicki, C. (2010). *Home, school and community relations* (7 ed.). CA: Cengage Learning, Nelson Education, Ltd.
- Gestwicki, C. (2015). *Home, school, and community relations* (Ninth Edition ed.). Boston: MA: Cengage Learning.
- Government, A. (2016). School and community: working together What Works, learning at home and at school. from Department of Education, Employment and Workplace Relations http://www.whatworks.edu.au/upload/1251420257913_file_Learningcommunity.pdf
- Griffin, P. (2013). How Parents can be involved in developing 21st century skills for children? In M. Assalihee (Ed.).
- Grose, M. (2008). Nurture your child's thinking skills. Retrieved 28 November 2015, from Australia's leading parenting educator <http://holytrinity.act.edu.au/srcfiles/Thinking-Skills.pdf>
- Hartas, D. (2008). Practices of parental participation: a case study. *Educational psychology in practice, 24*(2), 139-153.
- Hollingworth, S., Allen, K., Kuyok, K. A., Mansaray, A., & Rose, A. (2009). An exploration of parents' engagement with their children's learning involving technologies and the impact of this in their family learning experiences. London: Institute for Policy Studies in Education (IPSE), London Metropolitan University.

- Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (2013). *Zero to eight. Young children and their internet use*. London: EU Kids Online.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education: Building effective school-family partnerships*: Springer Science & Business Media.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
- Indicators, O. (2008). Education at a Glance 2008: Citeseer.
- Information Society Commission. (2002). Building the knowledge society. *Report to Government. Dublin, ISC* <http://www.isc.ie/downloads/know.pdf>.
- Johnson, C. D. (2003). The Role of Child Development and Social Interaction in the Selection of Children's Literature To Promote Literacy Acquisition. *Early Childhood Research and Practice: An Internet Journal on the Development, Care, and Education of Young Children.*, 5(2), n2.
- K-12, B. (2010). *Learning in the 21st Century: Parents' Perspectives, Parents' Priorities*. Avenue, NW: Blackboard Inc.
- KidsMatter. (2013). About thinking and learning. Retrieved 29 November 2015 <http://www.kidsmatter.edu.au/>
- Kindon, S., Pain, R., & Kesby, M. (2007). *Participatory action research approaches and methods: Connecting people, participation and place*. NY: Routledge.
- Kocyigita, S. (2015). Family Involvement in Preschool Education: Rationale, Problems and Solutions for the Participants. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(1), 1-17.
- Kolucki, B., & Lemish, D. (2011). *Communicating with children: principles and practices to nurture, inspire, excite, educate and heal* (Vol. 25). NY: Communication for Development Unit Gender, Rights and Civic Engagement Section Division of Policy and Practice, UNICEF New York.
- Kreider, H. (2006). Family Involvement: What Does Research Say? Retrieved 22 February 2016 <https://www.gse.harvard.edu/news/uk/06/07/family-involvement-what-does-research-say>
- Lombardi, M. M. (2007). Authentic learning for the 21st century: An overview. *Educause learning initiative*, 1(2007), 1-12.

- Maldonado, C., & Carrillo, S. (2006). Teaching with affection: Characteristics and determinants factors of quality in teacher- student relationships. *Journal Childhood adolescent and Family*, 1 (1), 39-60.
- McIntyre, A. (2007). *Participatory action research* (Vol. 52). California: Sage Publications.
- Nair, S., & Ngang, T. K. (2012). Exploring Parents' and Teachers' Views of Primary Pupils' Thinking Skills and Problem Solving Skills. *Creative Education*, 3(01), 30.
- National Association for the Education of Young Children, & Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media. (2012). *Technology and Interactive Media as Tools in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8*. NW: National Association for the Education of Young Children & Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media.
- National Literacy Trust. (2005). *Why do many young children lack basic language skills?* London: National Literacy Trust.
- Niia, A., Almqvist, L., Brunnberg, E., & Granlund, M. (2015). Student participation and parental involvement in relation to academic achievement. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 59(3), 297-315.
- OECD. (1996). *The knowledge-based economy OCDE/GD(96)102*. France.
- OECD. (2002). *the Definition and Selection of Competencies (DeSeCo): Theoretical and Conceptual Foundations*. In DEELSA/ED/CERI/CD(2002)9 (Ed.).
- OECD. (2005). *The Definition and Selection of Key Competencies: Executive Summary*. Retrieved 23 November 2015 <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.43469.downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005.dskcexecutivesummary.en.pdf>
- OECD. (2008). *21st Century Learning: Research, Innovation and Policy Directions from recent OECD analyses*. Paper presented at the OECD/ CERI International Conference "Learning in the 21st Century: Research, Innovation and Policy"
- Ongardwanich, N., Kanjanawasee, S., & Tuipae, C. (2015). Development of 21st Century Skill Scales as Perceived by Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 737-741. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.716>
- Palys, T. (2008). Purposive Sampling. In L. M. Given (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative research methods* Sage Publications.

- Partnership for 21st Century Skills. (2002). Our History. Retrieved 23 November 2015, 2015, from <http://www.p21.org/about-us/our-history>
- Partnership for 21st Century Skills. (2008). *21st Century Skills, Education & Competitiveness: A Resource and Policy Guide*. AZ: Partnership for 21st Century Skills.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). *The MILE guide, mile stones for improving learning and education*. AZ: Partnership for 21st Century Skills.
- Partnership for 21st Century Skills. (2011). *P21 Common Core Toolkit: A Guide to Aligning the Common Core State Standards with the Framework for 21st Century Skills*. Washington, DC: Partnership for 21st Century Skills.
- Patel, S., & Corter, C. M. (2013). Building capacity for parent involvement through school-based preschool services. *Early Child Development and Care, 183*(7), 981-1004.
- Patrikakou, E. N. (2008). *The power of parent involvement: evidence, ideas, and tools for student success*. Illinois: Center on Innovation and Improvement.
- Pena, D. C. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research, 94*(1), 42-54.
- Pont, B. (2001). Competencies for the knowledge economy.
- Popkin, M. H. (2016). Active parenting now: a program for teaching parents of children ages 5 to 12. Retrieved 20 April 2016 http://www.activeparenting.com/APN_main
- Publishers, S. (2016). History. Retrieved 20 April 2016 <http://www.steppublishers.com/history>
- Redding, S. (1998). *Parents and learning*: International Academy of Education, UNESCO.
- Reja, U., Manfreda, K. L., Hlebec, V., & Vehovar, V. (2003). Open-ended vs. close-ended questions in web questionnaires. *Developments in applied statistics, 19*, 159-177.
- Reynolds, A. J., & Clements, M. (2005). Parental involvement and children's school success. *School-family partnerships for children's success, 109-127*.

- RM Education. (2012). Schools and Families: Working Together Survey of Schools and Parents 2012 *the RM Education report on Parental Engagement*. Oxon OX.
- Russo, A. (2012). Early childhood education pays off: 21st-century skills must start to be instilled in the first years of school. Retrieved 23 November 2015, from Danville Child Development Center <http://danvillecdc.org/wp-content/uploads/2012/07/June-2012-newsletter.pdf>
- Rychen, D. S., & Salganik, L. (2003). Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations (DeSeCo). *Summary of the final report: "Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society*.
- Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (2003). *Key competencies for a successful life and well-functioning society*: Hogrefe Publishing.
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012a). Learning 21st-century skills requires 21st-century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 8-13.
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012b). *Teaching and Learning 21st century Skills: Lessons from the Learning Sciences* Paper presented at the APERA Conference, Sydney.
- Salamat, P. (2009). Civic religion of Thai MUslim cyber space society. *Journal of East Asian studies*, 14(1), 79-104.
- Salpeter, J. (2003). 21st Century Skills: Will Our Students Be Prepared? *TECHNOLOGY AND LEARNING-DAYTON*, 24(3), 17-29.
- Samuelson, A. (2010). Best practices for parent education and support programs. *What Works, Wisconsin-Research to Practice Series*, 10, 1-8.
- Scott, J. (2014). *A matter of record: Documentary sources in social research*: John Wiley & Sons.
- SHENG, Q., & CHU, X. (2004). 21st Century Skills: Literacy in the Digital Age [J]. *Open Education Research*, 5, 002.
- Siraj-Blatchford, I., & Siraj-Blatchford, J. (2000). *More than Computers: Information and Communications Technology in the Early Years*. London: Early Education (The British Association for Early Childhood Education).

- Smith, C. A., Cudaback, D., Goddard, H. W., & Myers-Walls, J. (1994). *National extension parent education model*. Manhattan, Kansas: Kansas Cooperative Extension Service.
- Spivey, B. L. (2007). Why Is It Hard for Some Children to Learn Social Skills? Retrieved 16 February 2016 www.superduperinc.com
- Stegman, J. C., Gulbranson, M. D., Clayton, M. C., Hatley, G. W., & Noone, A. (2011). Teaching Children and Teen about Respect. Retrieved 16 February 2016, from Carolinas HealthCare System <https://www.carolinashealthcare.org/Documents/Developmental-Behavioral-Pediatrics/tips/TeachingChildrenAndTeensAboutRespect.pdf>
- Stevens, V. K. (2007). Parental Involvement in Two Elementary Schools: A Qualitative Case Study.
- Subrahmanyam, K., Kraut, R. E., Greenfield, P. M., & Gross, E. F. (2000). The Impact of Home Computer Use on Children's Activities and Development. *Children and Computer Technology*, 10(2).
- Sui-Chu, E. H., & Willms, J. D. (1996). Effects of parental involvement on eighth-grade achievement. *Sociology of education*, 126-141.
- Tableman, B. (2004). Best practice briefs: parents involvement in schools (pp. 2). East Lansing
- Taneri, P. O. (2012). Roles of parents in enhancing children's creative thinking skills. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 90-108.
- The Communication Trust. (2012). Summer Talk: Games and activities to support children's communication skills when you're out and about this summer. Retrieved 10 February 2016 https://www.thecommunicationtrust.org.uk/media/20506/summer_talk_-_2012_version.pdf
- The Office of First Lady of the State of Tennessee. (2012). Prenatal Engagement in Tennessee *Impact of Meaningful Academic Partnership*.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. CA: Jossey-Bass.

- Trotman, M. F. (2001). Involving the African American parent: Recommendations to increase the level of parent involvement within African American families. *Journal of Negro Education, 275-285.*
- Turnbull, A. P., Friesen, B. J., & Ramirez, C. (1998). Participatory action research as a model for conducting family research. *Research and Practice for Persons with Disabilities, 23(3), 178-188.*
- UNESCO. (2011). *Parenting education guidebook*. Bangkok: UNESCO Bangkok.
- Vandegrift, J. A., & Greene, A. (1992). *Rethinking parent involvement*: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Voogt, J., & Roblin, N. P. (2010). 21st century skills. *Discussienota. Zoetermeer: The Netherlands: Kennisnet.*
- Walker, D., Greenwood, C., Hart, B., & Carta, J. (1994). Prediction of school outcomes based on early language production and socioeconomic factors. *Child development, 65(2), 606-621.*
- Walker, D., Small, C., Bigelow, K., Kirk, S., Harjusola-Webb, S., & Mark, N. (2004). *Strategies for Promoting Communication and Language of Infants and Toddlers*. KS: Juniper Gardens Children's Project, University of Kansas.
- Warrick, T. (2013). Parents involvement on 21st century skills resources. In M. Assalihee (Ed.).
- Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A. R., & Connell, S. L. (2014). *Parenting in the Age of Digital Technology: National Survey*. IL: Center on Media and Human Development, School of Communication, Northwestern University.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta-synthesis. *Educational Review, 66(3), 377-397.*
- Wood, E. J. (2004). Problem-Based Learning: Exploiting Knowledge of how People Learn to Promote Effective Learning. *Bioscience Education, 3(1).*
- Xia, N. (2009). *Family Factors and Student Outcomes*: ERIC.
- Zemelman, S., Daniels, H., & Hyde, A. (2005). *Best Practice Today's Standards for Teaching and Learning in America's Schools* (Third Edition ed.). Portsmouth, New Hampshire: Heinemann.

Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). *Building school success on social and emotional learning*. New York: Teachers College Press.

Zolten, K., & Nicholas Long. (2006). *Parents/Child Communication*. NW: Center for Effective Parenting.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสนทนากลุ่ม

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ
ในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง แบบสนทนากลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ “เพื่อวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมสำหรับเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” แบบสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และ ตอนที่ 3 บันทึกสภาพและสถานการณ์ทั่วไปในการสนทนากลุ่ม โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อุปกรณ์ แบบสนทนากลุ่ม สมุดโน้ต ปากกา เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

วิธีการ การสนทนากลุ่ม **ผู้เข้าร่วม** ผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยและผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

การสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยเบื้องต้นเพื่อสร้างความคุ้นเคย และสอดแทรกคำถามเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้ร่วมการสนทนา การดำเนินการสนทนากลุ่มเริ่มจากการแนะนำตัวของผู้ดำเนินการสนทนาและทีมงาน การเล่าถึงสถานะของตนเองในปัจจุบัน การชี้แจงและอธิบายถึงเป้าหมายของการสนทนากลุ่มซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย (ระยะเวลา 5 – 10 นาที)

1. ชื่อ-สกุล ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม.....
2. ตำแหน่งปัจจุบัน/อาชีพ.....
3. จำนวนบุตร.....

วันที่ทำการสนทนากลุ่ม.....

สถานที่.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

ประเด็นคำถามมีเพียงหนึ่งประเด็นเนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ผู้ปกครองมีอิสระและความยืดหยุ่นในการแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด โดยปราศจากอิทธิพล หรืออคติจากการกำหนดของกรอบแนวคิดหรือผู้วิจัย การสนทนากลุ่มให้อิสระกับผู้ร่วมการสนทนาในการตอบคำถาม และพยายามกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (ระยะเวลา 60 – 90 นาที)

“ท่านคิดว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กมุสลิมสำหรับการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตมีลักษณะเป็นอย่างไร”

ตอนที่ 3 บันทึกสภาพและสถานการณ์ทั่วไปในการสนทนากลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสนทนากลุ่ม

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ
ในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง แบบสนทนากลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ “เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” แบบสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และ ตอนที่ 3 บันทึกสภาพและสถานการณ์ทั่วไปในการสนทนากลุ่ม โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อุปกรณ์ แบบสนทนากลุ่ม สมุดโน้ต ปากกา เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

วิธีการ การสนทนากลุ่ม **ผู้เข้าร่วม** ผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยและผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

การสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยเบื้องต้นเพื่อสร้างความคุ้นเคย และสอดแทรกคำถามเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้ร่วมการสนทนา การดำเนินการสนทนากลุ่มเริ่มจากการแนะนำตัวของผู้ดำเนินการสนทนาและทีมงาน การเล่าถึงสถานะของตนเองในปัจจุบัน การชี้แจงและอธิบายถึงเป้าหมายของการสนทนากลุ่มซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย (ระยะเวลา 5 – 10 นาที)

1. ชื่อ-สกุล ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม.....
2. ตำแหน่งปัจจุบัน/อาชีพ.....
3. จำนวนบุตร.....

วันที่ทำการสนทนากลุ่ม.....
สถานที่.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

ประเด็นคำถามในตอนนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร 5 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม การจัดการเรียนรู้ในบ้านบวรณาการอิสลาม การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง แต่ละด้านต้องการทราบวิธีการที่ผู้ปกครองปฏิบัติและประเด็นที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุนจากภายนอกสำหรับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร รวมถึงปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน โดยทักษะประกอบด้วย ทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการคิดและการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (ระยะเวลา 2 – 3 ชั่วโมง)

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม วิธีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไข
1. การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม	1. ท่านมีวิธีการในการเลี้ยงดูบุตรอย่างไรเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร 1. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร 2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร	1. ท่านคิดว่าปัจจัยเงื่อนไขใดเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู
2. การจัดการเรียนรู้ในบ้านบวรณาการอิสลาม	1. ท่านมีวิธีการในการจัดการเรียนรู้ในบ้านบวรณาการอิสลามอย่างไรเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร 2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้านบวรณาการอิสลามเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะ	1. ท่านคิดว่าปัจจัยเงื่อนไขใดเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในบ้านบวรณาการอิสลาม

ประเด็นที่ ศึกษา	ประเด็นคำถาม วิธีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไข
	<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม <p>2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลามเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p>	
3. การ ร่วมมือกับ โรงเรียน	<p>1. ท่านร่วมมือกับโรงเรียนอย่างไรเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p> <p>ถามนำ/การร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม - การจัดการตนเอง - การคิดและการเรียนรู้ - การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม <p>2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p>	1. ท่านคิดว่าปัจจัยเงื่อนไขใดเกี่ยวข้องกับการร่วมมือกับโรงเรียน

ประเด็นที่ ศึกษา	ประเด็นคำถาม วิธีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ปัจจัยเงื่อนไข
4. การ ร่วมมือกับ ชุมชน	<p>1. ท่านร่วมมือกับชุมชนอย่างไรเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p> <p>ถามนำ/การร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อัลกุรอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม - การจัดการตนเอง - การคิดและการเรียนรู้ - การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม <p>2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p>	<p>1. ท่านคิดว่าปัจจัยเงื่อนไขใดเกี่ยวข้องกับการร่วมมือกับชุมชน</p>
5. การ พัฒนา ตนเองด้าน การศึกษา ของ ผู้ปกครอง	<p>1. ท่านพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้หรือการศึกษาอย่างไรเพื่อให้สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p> <p>ถามนำ/การพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อัลกุรอ่านและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม - การจัดการตนเอง - การคิดและการเรียนรู้ - การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม <p>2. ท่านต้องการการสนับสนุนในประเด็นใดสำหรับการพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้หรือศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตร</p>	<p>1. ท่านคิดว่าปัจจัยเงื่อนไขใดเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง</p>

ตอนที่ 3 บันทึกสภาพและบริบททั่วไปในการสนทนากลุ่ม

แบบสัมภาษณ์

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ
ในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ “เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์ และตอนที่ 3 บันทึกสภาพและบริบททั่วไปในการสัมภาษณ์ โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อุปกรณ์ แบบสัมภาษณ์ สมุดโน้ต ปากกา เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

วิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้เข้าร่วม ผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

การสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยกับผู้สัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อสร้างความคุ้นเคย และสอดแทรกคำถามเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ การดำเนินการสัมภาษณ์เริ่มจากการแนะนำตัวเองของผู้สัมภาษณ์ การเล่าถึงสถานะของตนเองในปัจจุบัน การชี้แจงรวมถึงการอธิบายถึงเป้าหมายของการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย รวมถึงการชี้แจงภาพรวมในการสัมภาษณ์หรือองค์ประกอบในการสัมภาษณ์ครั้งนี้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ (ระยะเวลา 5 – 10 นาที)

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. อายุ.....
3. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
4. ประสบการณ์ด้านการพัฒนาการศึกษาหรือสังคม.....

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่ในการสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหัวข้อ/ชื่อเรื่องของแนวทางที่นำเสนอ
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำแนวทางการมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับชุมชนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- แนวทางสำหรับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมมีความเหมาะสมหรือไม่
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
- ท่านคิดว่าควรมีประเด็นใดเพิ่มเติมที่มีความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมในบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายมุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีย์ เกิดวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2526 ณ จังหวัดยะลา ประวัติการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปี พ.ศ. 2548 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยไซน์ (Universiti Sains Malaysia) ประเทศมาเลเซีย ปี พ.ศ. 2552 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา พ.ศ. 2554 โดยได้รับทุนการศึกษาปริญญาเอก จากโครงการพัฒนาอาจารย์ระดับอุดมศึกษาสำหรับเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประวัติการทำงาน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ปี พ.ศ. 2553 และครูโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร ปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2554 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตรอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี